

GINOP-5.3.5-18-2020-00184

Program a falusi kisboltok megmaradásáért

Zárótanulmány

Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége KISOSZ

COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége

Tartalom

I. Az érdekképviseltek által megfogalmazott projektcél	3
II. A program végrehajtásához kapcsolódó intézkedések	12
III. A program részére kialakított honlap	20
IV. A projektet végig kísérő médiakampány	31
V. A vállalkozásokkal kötött együttműködési megállapodás	34
VI. A vállalkozói kérdőívek tervezése és a mélyinterjúk módszertana	48
VII. Ingyenes kompetenciafejlesztő oktatás a program keretében	78
VIII. A program keretében az érdeklődőknek adott ingyenes szakmai jegyzet és szóróanyagok	87
IX. A vállalkozásoknak nyújtott tanácsadás	94
X. A program rendezvényei	106
Mellékletek:	114
Szakmai, módszertani fejlesztési terv és kísérleti (pilot) projektterv.....	
A program megvalósíthatósági tanulmánya	
Vállalkozói felmérés a Dél-Alföldi régióban működő kereskedelmi kisboltok gazdasági helyzetéről, foglalkoztatóképességéről, fejlesztési igényeiről és támogatások igénybevételeiről.....	

I. Az érdekképviseltek által megfogalmazott projektcél

A program lebonyolítására a hazai KKV bolti kiskereskedelmi vállalkozásokat képviselő két legnagyobb országos érdekképviselő, illetve egyiknek az esetében a helyi tagszervezet hozott létre egy önálló konzorciumot. A konzorciumvezetést a Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviselői Szövetsége KISOSZ látta el, amelynek tagsága a kereskedelem és a vendéglátás területén működő egyéni vállalkozók, illetve családi jellegű társasági formában működő mikro-, kis- és középvállalkozások. Konzorciumi partnere a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége, az ÁFEOSZ-COOP Szövetség Általános Fogyasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége megyei szervezete, amely a COOP hálózat keretében működő volt fogyasztási és értékesítési szövetkezetekből alakult kereskedelmi egységeket jegyzi. Az ÁFEOSZ-COOP Szövetség és a KISOSZ egyaránt tagja az országos érdekegyeztetés legmagasabb szintű fórumának, az NGTT Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács plenáris ülésének, ahol ezeket a kereskedelmi KKV vállalkozásokat képviselik, érdekükben felszólalnak, és fejlesztési programjaikat is megfogalmazzák. Mindkét szervezet ugyancsak tagja a VT Vállalkozásfejlesztési Tanácsnak, ahol részt

vesznek a tagságukat alkotó vállalkozások működési körülményeit meghatározó jogszabályi és támogatási környezet kialakításában. A középszintű érdekegyeztetési rendszerben mindkét szervezet tagja az ágazati párbeszéd bizottságok közül a Kereskedelem ÁPB-nek a megalakulástól fogva, ahol rajtuk kívül még egy munkaadói vállalkozói érdekképviselőti és kereskedelmi szakszervezet folytat folyamatos egyeztetéseket a kereskedelem helyzetéről.

Az érdekegyeztetési fórumok elemzése során ki kell emelni az NGTT szerepét, mert a jelen projekt alapját képező programot a falusi kisboltok helyzetének javítására a két érdekképviselő egymással együttműködve ott kezdte meg. Az NGTT hatáskörébe tartozik minden gazdasági év végén a következő évre vonatkozó minimálbér és a szakképesítéshez kötött garantált bérminimum meghatározása, és az elmúlt években a plenáris üléseken készített hangfelvételekből és jegyzőkönyvekből is megállapítható, hogy a falusi kisboltok helyzetét, illetve az azokat működtető vállalkozások gazdasági teherbíró képességét mindkét érdekképviselő a bértárgyalásokon folyamatosan szóvá tette. A megállapításaikra azért kerítettek sort, mert mindkét érdekképviselő az egyeztető fórumokon jelezte, hogy a legkisebb munkabérek meghatározásakor az elmúlt években a bérfelzárkózás kötelező mértéke többszörösen meghaladta az ország gazdasági növekedési ütemét, ezért minden egyes béremelés során a vidéki kisboltosok jövedelempozíciója évről-évre romlott. Az érdekképviselők egyébként azt az irányt egyrésztől támogatták, hogy a gazdasági növekedés jelenjen meg a munkavállalóknak kifizetett bérekben, ezt a vállalkozások szempontjából is jónak tekintették abból a

szempontból, hogy a növekvő bériáramlás egyben megemelte a vásárlói igényeket, azaz a bériáramlás megnövekedett áruforgalmat eredményezhetett. A másik oldalról azonban ezeknek a boltosoknak a megnövekedett béreket ki kellett fizetni és jelenleg is ki kell fizetni, amikor 2022-ben ismét jelentős emelésre került sor az általuk alkalmazott munkavállalók részére. A kereskedelmi szakmában meg kell említeni, hogy az alkalmazottak döntő többsége a szakképesítést igénylő munkakörökben dolgozik, azaz részükre nem is a minimálbér, hanem a szakképesítéshez kötött bérminimum kifizetésének kötelezettsége jelentkezik. Ezért a bértárgyalások során az érdekképviseletek felvetették, hogy a megnövelt bérköltségek miatt a vidéki kistelepüléseken működő kiskereskedelmi boltok esetében külön engedményekre, adó- és járulékkedvezményekre van szükség ahhoz, hogy a tevékenységüket fenn tudják tartani.

A két érdekképviselet a közös projektet annak ellenére egységes szempont mellett tudta megfogalmazni, hogy a tagságukat alkotó bolti kiskereskedőkre eltérő piaci szervezettség vonatkozik. Az ÁFEOSZ-COOP Szövetségbe tartozó kereskedelmi egységek mögött ugyanis egy központi áruellátó rendszer működik, és a hálózathoz való tartozás biztosítja részükre a megfelelő áron történő árubeszerzést, és a beszállítókkal szemben történő egységes fellépést, ezért sok esetben ugyanolyan kedvező piaci pozícióban tudnak dolgozni, mint az országban működő legnagyobb multinacionális kereskedelmi cégek. Ezt visszaigazolja, hogy az éves kereskedelmi forgalomban a legnagyobb hálózatok között ott szerepel az ÁFEOSZ-COOP hálózat értékesítési volumene is. A KISOSZ tagságát alkotó bolti

kiskereskedők ellenben jellemzően nem tartoznak hálózathoz, amennyiben egy-egy ellátási szövetséghez, vagy franchise hálózathoz csapódnak, az jellemzően saját döntésük, és tartósan komoly beszerzési előnyt nem jelent számukra. Az eltérő szervezettség azonban mindkét érdekképviselő tagsága körében nem zárja ki, hogy ugyanazokkal a kistelepülési bolti léttel kell szembenéznük, amelyben az érdekképviselőtől, és rajtuk keresztül a kormányzattól támogatást várnak.

A fenti helyzet alapján az érdekképviselők az egyeztetési folyamatokban kezdeményezték a vidéki falusi boltok helyzetének áttekintését, és többszöri kezdeményezésük végül időben egybeesett azzal, hogy kormányzati szinten meghirdetésre került a Magyar Falu Program, amely az érdekképviselők által felvetett problémákra vidékfejlesztési keretek között próbált önálló megoldást találni. Erre tekintettel alakult ki a konzorciumi partnerek pályázat programja, amelynek címe a „Program a falusi kisboltok megmaradásáért”, azaz illeszkedett a saját kezdeményezésükhöz és egyben a kormányzati programhoz.

A kormányzati intézkedés alapja két oldalról közelíthető meg, az egyik a kereskedelmi tevékenység elemzése, amely szakmailag az Innovációs és Technológiai Minisztérium szervezetéhez tartozik, benne a Kereskedelempolitikáért és Fogyasztóvédelemért Felelős Államtitkársághoz, amelynek keretén belül működött a Kereskedelemfejlesztési Munkacsoport, ennek szakmai munkáját mindkét konzorciumot alkotó érdekképviselő segítette. A munkacsoport deklarált célja volt, a falusi elvándorlás miatt, az elnéptelenedő településeken működő boltok problémájának kezelése. A másik terület az agrárium irányítása alá tartozott,

hiszen a vidékfejlesztés nagy része forrásokkal és rendelkezésekkel együtt a vidéki agrárvállalkozások életben tartását és támogatását célozta, azaz a vidékfejlesztés sok esetben jellemzően agrárintézkedések között jelent meg. Mindkét intézkedés központi programként rögzítette, hogy az elnéptelenedő kistelepülések egyik legfontosabb problémája a helyi ellátások visszaszorulása, ezért alapvető célként fogalmazták meg, hogy mintegy közszolgáltatásként kell értelmezni a helyi ellátási kötelezettségek biztosítását, ebben szerepel a helyi nevelési intézményektől az egészségügyi ellátáson túl az inkább a kereskedelmi tevékenységhez tartozó boltok működtetése, postai szolgáltatás és egyéb közösségi, vendéglátást biztosító terek kialakítása. Az ezzel kapcsolatos szakmai anyagok azonban azt is rögzítik, hogy miközben a legnagyobb problémát a falvak elöregedése okozza, a leépülést elősegíti, hogy a munkahelyek is megszűnnek a szolgáltatások csökkenésével együtt, márpedig ott tudják a helyi szolgáltatásokat fenntartani, ahol az egyben a helyben végzett munkavállalást is lehetővé teszik. A részbeni elvándorlást megelőzi sok esetben, hogy a kistelepüléseken rendkívül magas az ingázók aránya, azaz munkahelyek hiányában nemcsak, hogy nem a kistelepülésen dolgoznak, hanem a környező nagyvárosokban található munkahelyek alapján elkezdene a napi szükségleteik beszerzése terén is a munkahelyükhöz közeli kereskedelmi egységekben vásárolni, ez pedig tovább csökkenti a kistelepülések kereskedelmi forgalmát és rontja megélhetési esélyeiket. Ezért a helyi szolgáltatás fenntartása érdekében a település lakosságának helyi vásárlását kell valamilyen szinten megvalósítani.

A falusi kisboltok esetében még egy alapvető korlátot meg kell említeni, hiszen korábban is szerepeltek különböző támogatási célok kereskedelmi bolt fejlesztésével kapcsolatban, azonban ezek között minden esetben szerepelt a folyamatos árbevétel növekedés és fejlesztés, gyakran visszatérítendő vagy részben visszatérítendő támogatások miatt. A már leírt feltételek azonban ezt a folyamatos bővülést nem tették lehetővé, hiszen egy adott településnek a lakossága jelenti itt a vásárlóerőt, ezért az adott bolti kiskereskedő minden fejlesztési tevékenysége és aktivitása mellett a forgalom egy bizonyos szint felett, azaz a vásárlóerőn túl nem bővíthető. Korábban az érdekképviseltek erre azt a kifejezést használták, hogy egy adott lakossági lélekszámú településen adott egy optimális üzemméret a bolti kiskereskedelemben, ezért tőlük ennél nagyobb fejlődés nem várható, az ő társadalmi, gazdasági értéküket kizárólag a helyi lakosság ellátása jelenti. Ennek megfelelően a korábbi időszakban a falusi boltot üzemeltető kisvállalkozások jellemzően nem részesültek semmilyen támogatásban, hiszen már korábban az anyag tartalmazta, hogy a vidékfejlesztési források döntő többségét az agrár vállalkozások kapták, mert azt tekintették mindig vidékfejlesztési eszköznek.

Az említett problémát, azaz az erőltetett bérfejlesztés és a korlátozott kereskedelmi forgalom ellentmondását a bolti kiskereskedők úgy próbálták feloldani, hogy az elmúlt időszakban egyre több helyen került sor részmunkaidős foglalkoztatásra, csökkentett óraszámú megszervezett nyitvatartási idő alkalmazására, illetve visszatérően tapasztalható volt, hogy alkalmazottak helyett maga a kereskedő és családtagjai álltak a pult mögé, miközben a

feladatok ellátásához egy magasabb létszám tartozott volna, azaz egyszerre jelent meg az elmúlt években egyre nagyobb problémát okozó munkaerőhiány és a kitermelhetetlen munkaerő költség ellentmondása.

A korábban leírt körülményekhez jelentősen hozzájárult az elmúlt két évben és egyben a projekt időszaka alatt a járványhelyzet hatása a kereskedelmi tevékenységre. Már a járvány kezdete előtt jellemző volt egy folyamat a kereskedelemben, amely a koncentrációra igazolta vissza, hiszen miközben a lakossági jövedelemhelyzet javulása miatt a kereskedelmi forgalom évről-évre nőtt, a boltok száma ezzel párhuzamosan csökkent, és ezek közé tartoztak azok a kistelepülési vegyesboltok is, amelyek az elmúlt időszakban bezárni kényszerültek. A járványhelyzet miatt többen éltek a nyitvatartás korlátozásával, és tovább erősödött a boltok kívüli forgalom aránya, azaz vidéken is egyre inkább jellemzővé vált bizonyos termékkörökben az internetes vásárlás térhódítása, hiszen ahhoz a különböző mozgási, kijárási korlátozások további munitiót adtak. A járványhelyzetet megelőző boltcsökkenésre egyébként a konzorciumi partnerek rávilágítottak már a szakmai módszertani fejlesztési tervben is, ahol bemutatták, hogy hogyan csökkent az élelmiszer vagy vegyesboltok száma és a boltokhoz képesti aránya, valamint hogyan csökkent a bolttal rendelkező legkisebb települések száma és ezzel párhuzamosan milyen mértékben nőtt a bolt nélkül működő kistelepülések arányszáma. Ennek során a számadatokból megállapították, hogy a hagyományos boltok piaci pozíciója folyamatosan romlott a nagy áruházakhoz képest, hiszen a kistelepülés miatt korlátozott számú a vásárlólétszám, ennek következtében kevesebb

az árbevétel, a nyereségesség hiánya pedig a versenyképességhez szükséges fejlesztések végrehajtásának a gátja. Elsősorban a hálózatfüggetlen KISOSZ tag bolti kiskereskedőkre jellemző, hogy miután a szállítóktól maguk vásárolnak, így a nagy hálózathoz kapcsolódó olcsóbb beszerzéssel nem tudnak élni, azaz drágábban tudnak forgalmazni, és értelemszerűen nem tudnak beszállni a nagy hálózatok akciózási versenyébe, amelyre a lakosság fizetőképes részének egy hányada kifejezetten számít. A bevételi korlátok mellett a napi működtetésük is folyamatosan emelkedő költségekkel jár, ezért is került sor a járványhelyzet alatt arra, hogy a kormány befagyasztotta a bérleti díjakat, illetve hitelmoratóriumot és egyéb kedvezményeket fogalmazott meg.

Az eddig leírt problémák elsősorban a bolti kiskereskedők szempontjából kerültek megfogalmazásra, azonban érdemes röviden megvizsgálni a helyi önkormányzatok pozícióját és motivációját is. Amennyiben gondoskodni akarnak a lakosság helyi ellátásáról, akkor megoldást kell találniuk, ha a település egyetlen boltja bezár, így a KISOSZ tagságát alkotó vállalkozások sokszor jelezték, hogy a piaci verseny oldaláról az internetes vásárlást meghaladó módon problémát okoz versenyképességüknek a mozgó árusítás megjelenése. Ahol nincs kereskedelmi bolt, ott meghatározott időszakokban az útvonalengedéllyel rendelkező mozgóárus egységek jelennek meg, itt az élelmiszeripari termékek esetében az élelmiszerbiztonsági kérdések, szavatossági problémák és az esetleges reklamációk már közvetlenül a vevők pozícióját is rontják. A mozgóárusítás életképességének fenntartásához azonban az ilyen típusú kereskedelmi tevékenységet végzők

nem csak a bolttal nem rendelkező településeken jelentek meg, hanem az általános jogszabályi lehetőségek miatt olyan kistelepüléseken is, ahol egyébként valamilyen formában vagy korlátozott nyitvatartással, de a bolt megtalálható, és ott az értékesítésük a működő kiskereskedelmi bolt lehetőségeit tovább rontotta. Ezt egyetlen egy dolog tudta részben ellensúlyozni, ez pedig az utóbbi évek bérkirámlása miatt bekövetkező egyre nagyobb lakossági költség. Tekintettel arra, hogy az önkormányzatok is a helyi lakosság ellátását már egyfajta közszolgáltatásnak tekintették, így a Magyar Falu Program támogatásával egyidejűleg egyre több olyan média hírrel találkozunk, ahol a helyi önkormányzat konkrét intézkedésekkel vagy támogatással segíti elő egy adott településen a helyi kisbolt létesítését vagy megőrzését.

11

A fentiekben rögzített konzorciumi helyzetelemzés alapján került sor a pályázati program megfogalmazására, amely időben szerencsésen egybeesett a kormányzat által meghirdetett Magyar Falu Programban a kiskereskedelmi boltok támogatásával, az érdekképviseltek a pályázati program lebonyolítása során szolgáltatásukat az eredeti tervekhez képest kiegészítették a Magyar Falu Program pályázatainak ismertetésével és a pályázatok benyújtásához történő szakmai segítségnyújtással.

A Magyar Falu Program megjelenésével az eredetileg tervezett pályázati program érdemben nem változott meg, csak lehetőségeiben kibővült, és a zárótanulmány célja az, hogy ezt az érdekképviseltek által elvégzett és tartalmilag megerősödött folyamatot minden egyes elemében bemutassa, és ezek képezik a zárótanulmány egyes fejezeteit.

II. A program végrehajtásához kapcsolódó intézkedések

A konzorciumi partnerek az I. fejezetben bemutatott vállalkozói és piaci helyzet alapján benyújtották pályázatukat, amelyet a támogató elfogadott, így megkötésre került a támogatási szerződés, amelynek aláírása után az érdekképviseltek megkezdték annak végrehajtását.

A program tervezett végrehajtási időszaka: 2021.03.01.-2022.02.28., azonban a konzorciumi partnerek tisztában voltak vele, hogy a koronavírus járványhelyzet miatt a programban tervezett egyes elemek a tervezetthez képest eltérő menetrendben kerülhetnek megvalósításra. A program végrehajtásával kapcsolatban így elkészült egy végrehajtási menetrend, azonban ezt a felek rugalmasan kívánták kezelni, alkalmazkodva a járvány miatti lehetőségekhez. Előzetes elképzeléseik szerint a folyamat a következőket tartalmazta:

1. lépés: A konzorciumot alkotó érdekképviselteknek az első egyeztetések során rögzíteniük kellett a program irányításának a módját és a közöttük kialakításra kerülő együttműködés szervezeti kereteit, hiszen az a különleges helyzet állt elő, hogy előzetes megállapodásuk szerint a projektmenedzsment szervezetét a konzorciumi partner, a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége biztosította, miközben az együttműködésben a konzorciumvezető szerepet a KISOSZ látja el, tapasztalatai és szervezeti erejénél fogva. Ennek megfelelően a KISOSZ-ban a programban közreműködő munkatársak és az egyes tevékenységekhez kapcsolódó KISOSZ által beszerzett külső

vállalkozások tevékenységét, valamint a projektmenedzsmentet adó COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége munkavégzését össze kellett hangolni.

2. lépés: A program gyakorlati végrehajtásának első kötelező elemeként a konzorciumi partnerek megjelentették azt a nyitó sajtóközleményt, amelyen az általuk tervezett programról és menetrendről széles sajtónyilvánosság előtt tájékoztatást adtak, mert ez képezte a további működtetés alapját:

13

Sajtóközlemény

Érdekképviseleti program a falusi kisboltok megmaradásáért

2021/03/02

Európai Uniói forrásból meghirdetésre került a munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek pályázati felhívása, amelyre a Dél-Alföldi régióban sikeres pályázatot nyújtott be a Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége KISOSZ, mint konzorciumvezető és a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége, mint konzorciumi partner. A projekt a Széchenyi 2020 program keretében kerül megvalósításra, ehhez az érdekképviseletek közel 50 millió forint támogatást kaptak.

A munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztésére a GINOP-5.3.5-18 kódszámú pályázati felhívásra azért jött létre konzorciumi együttműködés a két megvalósító érdekképviselet között, hogy a Dél-Alföldi régióra fókuszálva az érdekképviseletek közös programot bonyolítsanak le a szakmailag hozzájuk tartozó falusi kisboltok megmaradása érdekében az érintett vállalkozói kör bevonásával. Ennek érdekében a konzorciumi partnerek megkötötték a támogatási szerződést, amelynek azonosítószáma GINOP-5.3.5-18-2020-00184 és témája a „Program a falusi kisboltok megmaradásáért”.

A konzorciumi partnerek közel az országos érdekegyeztetés intézményrendszerében folyamatosan kezdeményezték a falusi kisboltok talpon maradását biztosító program kialakítását, mert a működésük során vállalkozói és kistéleplési visszajelzésekből megállapították, hogy az 50 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató boltok esetén egyre általánosabb jelenség a munkaerőhiány, és ezzel együtt a településekről történő elvándorlás, csökkenő lélekszám miatt a bevétel csökkenés is, így egyre nehezebb gazdaságosan működtetni ezeket a boltokat. A kistélepléseken ezekre a boltokra különösen szükség van, mert jellemző, hogy sok az idős korosztályhoz tartozó helybéli lakos, akik sokszor nem képesek nagyobb távolságra utazni azért, hogy a napi élelmiszer árucikkekhez hozzájussanak. A probléma felismerését követően most már a boltok talpon maradásával foglalkoznak egyrészt helyben az önkormányzatok, másrészt a vidékfejlesztési program keretében önálló forrást és programot fogalmazott meg Magyarország Kormánya is. A konzorciumi partnerek az érintett vállalkozói kör bevonásával ehhez a programhoz, illetve ennek sikeréhez kívánnak hozzájárulni úgy, hogy a Dél-Alföldi régióban lebonyolítsanak egy komplex kísérleti programot, és ennek tapasztalatait átadják a kormányzat, a széles nyilvánosság és a többi régió számára.

A komplex program keretében az érdekképviseletek együttműködési megállapodást kötnek a közreműködő vállalkozókkal, részvételükkel lebonyolítsanak egy szakmai kutatást kérdőíves mélyintérmekkel, és ezt egy tanulmány keretében feldolgozzák. A tapasztalatokat vállalkozói fórumokon ismertetik, a helyszínen egyéni ügyfélfogadással tanácsadást nyújtanak, valamint ingyenes kompetenciafejlesztő képzést adnak.

A projekt megvalósítási időszaka: 2021.03.01-2022.02.28.

A programmal kapcsolatban további információ kérhető:

Dr. Rohály Vanda projektmenedzser
+36 1 455 5447
afeosz533projekt@gmail.com

3. lépés: A konzorciumi partnerek a közöttük létrehozott munkamegosztás alapján megkezdtek egységes szempontrendszer szerint a beszerzéseket, itt a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége esetében ki kell emelni a programot végig kísérő folyamatos médiakampány kérdését, hiszen különösen a járványhelyzet miatt az egyik legfontosabb kérdés volt a bolti kiskereskedők, illetve a programban esetleg résztvevők folyamatos tájékoztatása és elérése. A KISOSZ pedig ezzel párhuzamosan az előzetes munkarendnek megfelelően megkezdte a legfontosabb beszerzéseket, így különösen a vállalkozói mélyinterjúk kérdőíves felmérés előkészítését, és a program önálló honlapjának tervezését. A konzorciumi partnerek a beszerzéseik során közbeszerzésre nem voltak kötelesek, így minden esetben három árajánlatos beszerzést valósítottak meg, ahol a legkedvezőbb árajánlatot biztosító külső vállalkozó szervezetekkel kötöttek a döntést követően megbízási vagy vállalkozási szerződést.

4. lépés: A beszerzések lefolytatása mellett a KISOSZ megkezdte korábbi tapasztalatainak felhasználásával egy olyan együttműködési megállapodás kidolgozását, amelyben az érdeklődő és érdekelt vállalkozók részt vehettek a programban, és cserébe érdekképviselési szolgáltatásokat vehettek igénybe. Ez a lépés a beszerzés mellett a vállalkozók egyidejű tájékoztatásával és megkeresésével folyt. A lépés záró akkordjaként a KISOSZ szerződést kötött a kérdőíves felmérést végző külső szakértő céggel a mélyinterjúk lefolytatására, átadta az ehhez szükséges pályázati előkészítő dokumentumokat, a tagságáról és a javasolt

programba vonható vállalkozásokról tájékoztatást adott a szakértőknek, és megkezdődhetett a program egyik legfontosabb tényfeltáró eleme a vállalkozói kérdőíves felmérés.

5. lépés: Az előző munkafolyamat végén a külső szakértő által összegyűjtött kitöltött kérdőívek átadása és a tapasztalatokról történő beszámoló a KISOSZ részére megtörtént, és az előzetes terveknek megfelelően a szerződő felek egyeztették a kérdőíves felmérést részletesen tartalmazó tanulmány elkészítésének szempontrendszerét. Az előzetesen egyeztetett elképzelések mentén a tanulmány elkészült, azt menet közben a KISOSZ szakértői és a szolgáltatást végző szakértő vállalkozó többször egyeztette, és az elkészült és jóváhagyott tanulmány képezte a további munka alapját és bázisát. A tanulmány rögzítésre került a program honlapján annak elkészültét követően.

6. lépés: A projekt keretében a konzorciumi partnerek elvállalták, hogy a programra egy önálló honlapot készítenek, amely a vállalkozásokkal történő kapcsolattartás, illetve a nyilvánosság szempontjából különösen azért bizonyult döntő jelentőségűnek, mert a járványhelyzet miatt a személyes jelenléttel együtt járó érdekképviseleti munka mindkét partnernél teljes mértékben háttérbe szorult. A honlap készítésének beszerzésekor a KISOSZ szintén három árajánlatos beszerzési eljárást folytatott le, és az elvárásai megfogalmazásakor támaszkodott azokra a tapasztalatokra, amelyeket hasonló programok lebonyolítása során alkalmazott. A honlap kialakításával

párhuzamosan a KISOSZ elindította a program egyéb népszerűsítésével kapcsolatos tevékenységének tervezését, így a szórólapok kialakítását, illetve a szakmai jegyzetének összeállítását, azaz az erre vonatkozó beszerzéseket.

7. lépés: A program tartalmazta, hogy a konzorciumi partnerek támogatott ingyenes képzést biztosítanak a programban résztvevő vállalkozások részére, ennek lebonyolítására, szakmai tervezésére szintén három árajánlatos beszerzési eljárást folytattak le, és meghatározták azokat a szakirányokat, amelyekben a képzési tevékenységet, illetve annak lebonyolítását várták. A képzési tevékenység tartalmáról és lebonyolításáról a zárótanulmány külön fejezete tartalmaz információkat, azonban ki kellett alakítani az ehhez szükséges dokumentációkat, ennek keretében átadták a kérdőíves felmérés során keletkezett tanulmányt az oktatáshoz való felhasználáshoz, illetve külön egyeztették a Magyar Falu Program pályázataiból levonható és képzésben hasznosítható elemeket is.

8. lépés: A pályázati program felénél tervezték az érdekképviselők a program első mérföldkövét, ugyanis az egyéves programból hat hónapon keresztül kell biztosítani a szakmai gyakorlatok alkalmazását, így sor került a mérföldköhöz kapcsolódó szakmai beszámoló készítésére. Ugyanezt a hat hónapos időintervallumot vették, amikor megkezdték azt a szakmai tanácsadói programot, amelyet a benyújtott pályázat szerint a régióban három helyszínen meghatározott időpontokban külső szakértők által

biztosítottak a hozzájuk forduló vállalkozások vagy vállalkozni vágyók részére. A tanácsadói szolgáltatás kialakításához megtervezték a projekt dokumentációs részét, a tanácsadói lapot, kiválasztásra kerültek a külső szakértők, akik a tanácsadást biztosították. Részükre a KISOSZ a feladatellátáshoz külön eligazítást tartott.

9. lépés: A projekt az előzetes pályázati anyagban tartalmazta három nagy rendezvény megszervezését, amelyet a járvány negyedik, majd ötödik hullámára tekintettel a menetrendben hátrébb soroltak, mert arra számítottak, hogy a járványhelyzet korlátozó intézkedéseinek csökkenésével egyidőben a vállalkozói hajlandóság újbóli megjelenésével a program záró időszakában a rendezvények mégiscsak megtarthatóvá válnak. Ennek megfelelően a rendezvények megszervezésére a feladat gazdája a konzorciumvezető KISOSZ három árajánlatkéréses egyszerű beszerzési eljárásban kiválasztotta a partnerét, figyelembe véve azt, hogy ez a tevékenység egy hagyományos érdekképviselési munkamódszert igényel.

10. lépés: A program záró akkordjaként került sor a zárótanulmány megrendelésére, amelyet szintén három árajánlatos egyszerű beszerzési eljárás keretében a KISOSZ biztosított, és ehhez a feladatot elnyerő vállalkozó részére biztosította az addig keletkezett szakmai anyagokat, és megfogalmazta a zárótanulmánnyal kapcsolatos elvárásait.

A fentiekben felsorolt lépések gondos tervezésével, folyamatos egyeztetésével biztosíthatóvá vált, hogy a járványhelyzet ellenére az eredeti program teljes terjedelmében, minden elemében végrehajtható, a konzorciumi partnerek teljesíteni tudják a programmal szembeni elvárásokat, és mindezt a konzorciumi partner együttműködésével megfelelő médianyilvánossággal tudták kísélni.

A zárótanulmány további fejezetei ezeket a lépéseket fogják sorban bemutatni.

III. A program részére kialakított honlap

A konzorciumi partnerek a pályázat keretében megvalósítandó programot egyrésztől ismertették a saját szervezeti honlapjukon, amely egyébként a pályázati felhívásban kötelezően is szerepel, de mellette vállalták azt, hogy a program lebonyolításának ismertetése céljából kialakítanak egy önálló honlapot, amely csak erről a programról szól, és minden egyes programelemről részletes tájékoztatást ad a kereskedelmi vállalkozások és a széles nyilvánosság részére. A honlap kialakítása azért is volt kiemelten fontos feladat ebben az időszakban, mert az alapvető érdekképviseleti működés a személyes kapcsolattartásra épül, és a program felépítése is aktív részvételt feltételezett, ehhez képest a tervezéssel ellentétben a megvalósítás időszakában már a koronavírus járványhelyzet miatt szükségesek voltak azok az eszközök, amelyek pótolni tudják a személyes részvétellel járó rendezvényeket. Így külön meg kell említeni, hogy a konzorciumi partnerek a projekt végére halasztották a legnagyobb létszámú szakmai rendezvényeket, illetve már a kereskedők, vagy vállalkozni vágyók részére meghirdetett ingyenes tanfolyamok esetében is felmerült a távoktatás, vagy online képzés alkalmazásának lehetősége, de ezt sikerült olyan időszakban megszervezni, amikor a kontakt tantermi oktatásnak járványügyi akadálya nem volt. A honlap működtetése során a konzorciumi partnerek azt tapasztalták, hogy felerősödött az internetes kapcsolattartás a saját érdekképviseleti munkájukban is, és egy adott telefonon történő megkeresés során is a honlap biztosította az anyagokhoz és az eseményekhez a szakmai háttérrel. Ennek

megfelelően a program egyik legfontosabb kommunikációs eszközévé vált az az önálló honlap, amelyet a program keretében kidolgoztak.

A honlap szakmai kialakításához a konzorciumi partnerek rendelkeztek elképzelésekkel, tervekkel, illetve maga a megvalósíthatósági tanulmány és a fejlesztési terv is tartalmazott erre vonatkozó anyagokat, azonban a honlap szerkezeti összeállítása, tárhelyének biztosítása és elnevezésének rögzítése külső szakértő igénybevételét tette szükségessé, amelyet a program során három árajánlatos egyszerűsített beszerzés útján vettek igénybe, illetve választottak ki. A kiválasztott vállalkozó az érdekképviselőknek korábban már végzett hasonló jellegű honlaptervezési munkát, és adott szakmai segítséget a saját honlapok működtetéséhez is, ezért az érdekképviselők és a vállalkozó között folyamatos kapcsolattartáson alapuló rugalmas együttműködés alakult ki. Ennek köszönhetően került kidolgozásra a GINOP-5.3.5-18-2020-00184 „Program a falusi kisboltok megmaradásáért” című projekt keretében a <https://kereskedoprogram.hu/> honlap.

A statikus honlap a projektben folyó szakmai tartalom kommunikációs platformjaként került kialakításra. Ennek megfelelően a honlap egyes menüpontjai és aloldalai a projektben zajló tevékenységekhez lettek igazítva.

A honlapon a kedvezményezettek, a Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviselői Szövetsége (KISOSZ) és a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége került feltüntetésre, mint a programot lebonyolító szervezetek. A honlap jobb felső sarkában a KTK2020-ban foglaltak

alapján görgetést nem igénylő pozícióban a kötelező arculati elemek került feltüntetésre. Ez alá került elhelyezésre a honlap bevezető képe, amely jellegében illeszkedik a pályázati program tartalmához, hiszen egy COOP hálózathoz tartozó, jellemzően kistelepülési vidéki kiskereskedelmi bolt külső homlokzata jelenik meg, amilyennel a legfeljebb 500 fős településeken minden nap találkozhatunk, mert méretüknél fogva ezek a boltok elegendőek a helyi lakosság árúellátásához, és az épület elhelyezkedése a kistelepülés sorháza közé illeszkedik. Ez a kiskereskedelmi bolti motívum végigfut egyébként a programhoz kapcsolódó szóróanyagokon, valamint a projekt keretében kiadásra kerülő jegyzeteken is.

1. ábra Kezdőlap

Az egyes menüpontok a következők szerint kerültek kialakításra:

- Dokumentumok

- Aktualitások
- Programok
- Kutatások, tanulmányok.

A Programok menüpontban további menüpontok találhatók:

- = Rendezvények
- = Oktatás
- = Fogadónapok

23

A főoldalon a projekt azonosítószáma és címe került feltüntetésre, amely alatt a látogató egy „Tovább” gomb megnyomásával további információkat talál a projektről.

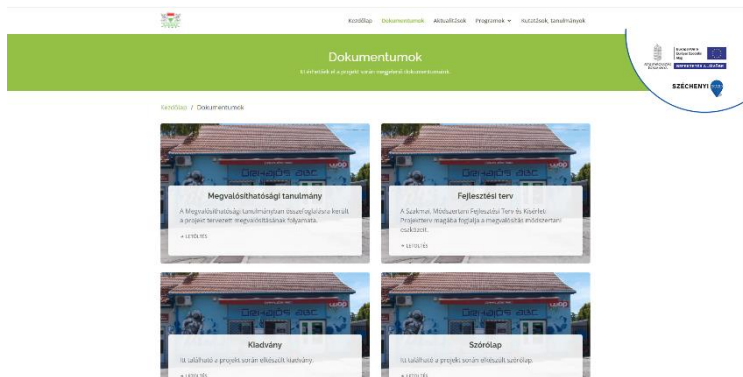
A főoldalon továbbá piktogramokkal feltüntetésre kerültek a projektben vállalt fontosabb mutatók:

- 50 mélyinterjú elkészítése,
- 60 résztvevő képzése,
- 6 hónapos tanácsadás,
- valamint a kedvezményezett szakmai tapasztalatát reklámozó „30 év tapasztalat”.

Ugyanitt az arculati előírásoknak megfelelő infoblokk került feltöltésre, valamint a projektben kidolgozott vállalkozói kérdőív, amelyet a „Vállalkozói kérdőív letöltése ITT!” felirattal tud megtekinteni a látogató. Erre azért volt szükség, mert a honlap kialakítása során a szakértőkben felmerült, hogy a járványhelyzet esetleges korlátozó intézkedései miatt a személyes mélyinterjúkat célszerű lehet helyettesíteni online ügyintézással, és ennek a honlapon történő megvalósítására kívántak lehetőséget biztosítani.

A „Dokumentumok” menüpontra kattintva a látogató a projekt legfontosabb dokumentumait tudja megtekinteni, melyeket a „Letöltés” gombra kattintva a honlap automatikus letölt. A projekt megvalósíthatósági tanulmánya és fejlesztési terve került feltöltésre ebben a menüpontban.

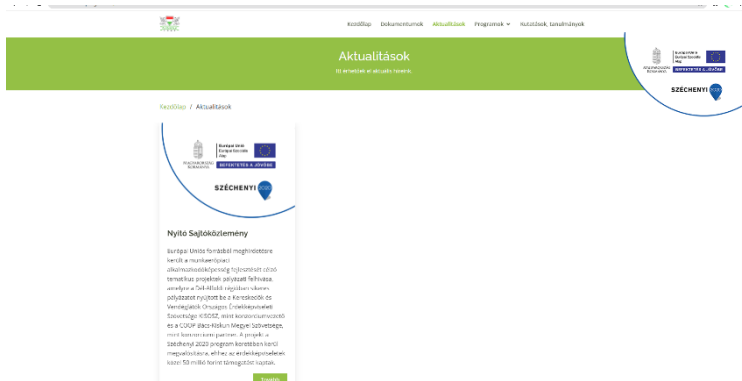
5. ábra a Dokumentumok menüpont

Az „Aktualitások” menüpontra kattintva a látogató folyamatosan tájékozódhat a legfontosabb fejleményekről, hírekről. A honlap felállása során a kezdőlap is elérhető vállalkozói kérdőív, valamint a már kiküldött sajtóközlemény(ek) kerültek feltöltésre, majd a létrehozást követően külső szakértő folyamatosan rögzítette a projekt során keletkezett anyagokat, így a tanulmányokat, a szakmai jegyzetet, sajtóközleményeket, és ezek a zárótanulmány készítésének időszakában már a honlap jelenlegi állapotában

mindenki által megtalálhatóak és olvashatóak. A menüpont egyfajta hírfolyamként került kialakításra.

6. ábra az Aktualitások menüpont

27

A „Programok” menüpontra kattintva a látogató a projektben megvalósult/megvalósuló programokról olvashat. Tekintettel arra, hogy a projektben többféle program is megvalósul, ehhez igazodva legördülő listaként tudja kiválasztani a felhasználó, hogy a következők közül mely programtípusra kíváncsi:

- Rendezvények,
- Oktatás
- Fogadónapok

A honlap felállításakor még nem valósult meg program, így a látogatót egyelőre minden almenüpont alatt a „Hamarosan érkeznek beszámolóink” felirat fogadta, de a már működő honlapon a külső szakértők minden

megvalósításra került programelemet folyamatosan feltöltöttek, így a zárótanulmány készítésekor a honlapon már valamennyi programelemről részletes tájékoztató olvasható. Az egyes programokhoz tartozó aloldalak úgy kerültek kialakításra, hogy azokhoz fénykép is feltölthető legyen.

7. ábra a Programok menüpont

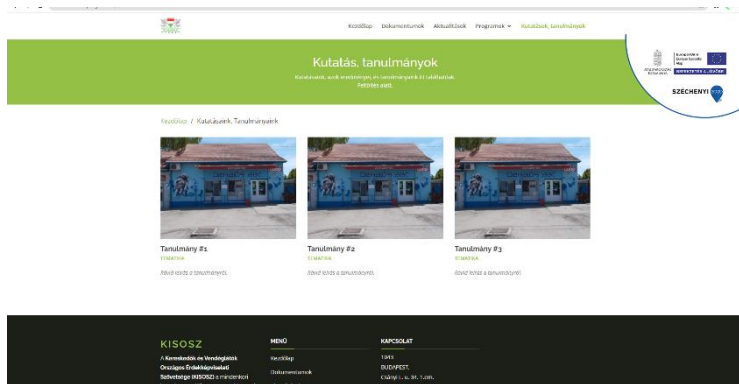
A „Kutatók, tanulmányok” menüpontra kattintva a látogató a projektben megvalósult/megvalósuló kutatásokról, tanulmányokról olvashat. A menüpont úgy került kialakításra, hogy a kutatások, tanulmányok eredménytermékei is letölthetők legyenek a látogatók számára.

A honlap kialakításakor a projektben még idetartozó tevékenység nem valósult meg, ezért létesítéskor még csak maga a menüpont szerepelt üresen, ahova az anyagok folyamatosan feltöltésre kerültek. Ide tartozik és a zárótanulmány készítésével egyidejűleg már megtekinthető a

kérdőíves felmérést tartalmazó teljes szakmai tanulmány. Mellette megtalálható elektronikus formában is az egyébként nyomdai úton is biztosított és a vállalkozások részére átadott ingyenes szakmai kiadvány is. A sorba illeszkedni fog a jelen zárótanulmány megjelenítése is, ezért a program zárását követően a tovább működő honlapon az anyagok között feltüntetésre kerül majd a jelen zárótanulmány is. Amennyiben bármilyen program keretében keletkezett szakmai anyag az adott időpontban még nem került feltöltésre a honlap adott menüpontjára, úgy a várható feltöltésről azzal adtak a partnerke tájékoztatást, hogy ezek az anyagok jelenleg „Feltöltés alatt” állnak.

29

8. ábra a Kutatások, tanulmányok menüpont

A külső szakértő egyrészt közreműködött az önálló honlap szerkezetének kialakításában, az érdekképviselletekkel folyamatos egyeztetés

során kiválasztásra került a kísérő képi anyag, majd a program előrehaladásának megfelelően az együttműködés keretében folyamatosan töltötte fel azokat a szakmai anyagokat és tájékoztatókat, amelyek a honlapon jelenleg is megtalálhatóak. Ez tartalmazza egyrészt a létrejött tanulmányokat és egyéb dokumentációkat, másrészt a program aktuális eseményeit, így a honlapon kaptak tájékoztatást az érdeklődők a tanácsadási tevékenység ügyfélfogadási helyszíneiről és időpontjairól, az egyes rendezvények megszervezéséről, illetve a képzések indításáról és a jelentkezések módjáról. Mindezek alapján a honlap a folyamatos működéssel betöltötte azt a funkcióját, hogy a program közreműködői, résztvevői és a szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozásokat és rajtuk kívül a széles szakmai nyilvánosságot is tájékoztatta a program előrehaladásáról.

IV. A projektet végig kísérő médiakampány

A zárótanulmány eddigi fejezetei is több ízben tartalmazták, hogy a koronavírus járványhelyzet miatt a konzorciumi partnerek által tervezett munkához képest jelentősen változott a kapcsolattartás módszere a nyilvánossággal és a célcsoporttal. A személyes kapcsolattartást háttérbe szorító munkavégzés jelentősen felerősítette az információátadás egyéb módszereit, és ezek közül az előzőekben kiemeltük a projekt önálló honlapjának kialakítását és a honlapon való információk megjelenését, szakmai anyagok publikálását a célcsoport és a nyilvánosság tájékoztatását. A honlap működtetése mellett a másik legfontosabb eszköz a nyilvánosság és a célcsoport felé a nyomtatott és online médiafelületek alkalmazása, és erre vonatkozóan a pályázati kiírás és a konzorciumi partnerek által benyújtott anyagok is tartalmaztak egy részletes marketing és PR kampány megvalósítását. Ennek a lebonyolítása különösen járványhelyzetben olyan kiemelten fontos, hogy a konzorciumi partner a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége külső vállalkozó megbízását tartotta szükségesnek, és erre három árajánlatos egyszerűsített beszerzés útján kiválasztotta a külső média szakértő vállalkozást, amely megfelelő referenciával rendelkezett az érdekképviselői szervezeteknek végzett Európai Unió programok lebonyolításában, megfelelő tapasztalatokkal a központi és a helyi sajtóval történő kapcsolattartásban. A beszerzés eredményeképpen megkötött szerződésben a médiatevékenységet végző cég arra vállalt kötelezettséget és szakmai felelősséget, hogy a járványhelyzetre tekintettel sajátos eszközeivel

elősegíti a program lebonyolítását a programban keletkezett anyagok népszerűsítését, illetve a program keretében megvalósításra kerülő eseményekről a célcsoport és a nyilvánosság tájékoztatását. A sikeres médiakampány érdekében az érdekképviseltek átadták azokat a szakmai anyagokat (megvalósíthatósági tanulmány, fejlesztési terv és a működés közben keletkezett tanulmányok), amelyek a médiakampány kialakításához szükségesek, illetve folyamatos egyeztetésekre került sor a pályázati program egyes eseményeivel kapcsolatban, ilyenek voltak:

- Ingyenes támogatott képzések meghirdetése, tanfolyami csoportok indulása jelentkezésekkel
- Szakmai kiadvány megjelenése és elérhetősége a konzorciumot alkotó érdekképviseltek irodáiban
- Tanácsadási szolgáltatás beindítása helyszínekkel, időpontokkal és a tanácsadás jellegével kapcsolatban
- A program keretében lefolytatásra kerülő rendezvények helyszínei és időpontjai

A fentiek alapján a médiakampány lebonyolítását végző vállalkozás a program minden egyes eleméről megfelelő tájékoztatást kapott ahhoz, hogy ezekről a saját eszközeivel a nyilvános információ átadást biztosítja. A médiakampány menetrendjét az erre vonatkozó szerződés oly módon tartalmazta, hogy az egy éves időtartamú teljes projektet negyedéves időintervallumokra osztották a médiakampány lebonyolítása és elszámolása szempontjából. Ehhez a konzorciumi partnerek a következő eszközöket határozták meg:

- Nyomtatott sajtó rendszeres megjelenítése, amelyhez a konzorciumi partnerek a sajtóközlemények szakmai összeállításában folyamatos segítséget tudtak nyújtani.
- Rádió spot hirdetés.
- Online megjelenés biztosítása, hogy a programban a nyomtatott sajtóhoz nem jutó, vagy területileg távol lévő érdeklődők is hozzáférhessenek.
- Internet banner kampány.

A konzorciumot alkotó érdekképviseltek a program elindításával egyidejűleg kiadták a nyitó sajtóközleményt, ezt követően a sajtóközleményeket már a médiacég biztosította. Ennek során a médiakampány megvalósítása a következők szerint történt:

A médiakampány keretében a külső vállalkozó kiemelt figyelmet szánt arra, hogy megfelelő tájékoztatást nyújtson a helyi érdekképviselői szervezetek, a munkáltatói és munkavállalói csoportok és szakmai partnerek mellett a teljes potenciális célcsoportnak. Minden tájékoztató tartalmazta az aktuális események és intézkedések mellett a program alapvető céljait és a megvalósítás eszközeit, és miután a megvalósítás helyszíne kiemelten a Dél-Alföldi régió, de a program tapasztalatai országos szinten felhasználásra kerülhetnek, így a tájékoztatás a helyi médiafelületeken túl kiterjedt az országos lefedettségű média hirdetésekre is.

A nyomtatott sajtó, online hirdetés, rádió lejátszás, azaz a marketing eszközök széleskörű alkalmazása hozzájárult a projekt nyilvánosságának biztosításához.

V. A vállalkozásokkal kötött együttműködési megállapodás

A pályázati programban a konzorciumi partnerek vállalták, hogy programba bevont vállalkozásokkal együttműködési megállapodást kötnek, és ehhez jogi szakértő segítségével összeállították a szerződés szövegének tervezetét. Tekintettel arra, hogy a program egyik leghangsúlyosabb elemeként határozták meg a vállalkozói kérdőíves felmérést, amelynek kitöltése során a vállalkozások a saját működésükről, gazdasági körülményeiről, fejlesztési szándékaikról és személyes véleményükről adtak tájékoztatást, a programot lebonyolító érdekképviselőknek írásos garanciát kellett vállalni arra, hogy az adatokkal semmilyen visszaélés nem történhet. Egyrészt megállapítható, hogy a konzorciumi partnerek mindkét szervezete rendelkezik az adatkezelésre vonatkozó önálló GDPR szabályzattal, amelynek tájékoztatója egyébként a szervezetek honlapján is megjelenik, de maga a mélyinterjú megkeresés olyan kérdéseket tartalmaz, amelyekből a partnerek kizárólag a konzekvenciák levonását és ebből egy intézkedési terv, vagy javaslatcsomag készítését vállalták. A tanulmány készítésének körülményeiről, a feldolgozási módszerekről ennek megfelelően szükségesnek tartották a vállalkozások tájékoztatását, és egyben a megállapodás tervezetének átadásával hozzájárulást is kértek ahhoz, hogy anonim módon felhasználhassák a vállalkozói véleményeket és kezdeményezéseket a projekt keretén belül.

Ilyen körülmények között kialakították azt az együttműködési megállapodás tervezetet, amelynek a bevezető részében részletes tájékoztatást adtak szakértőik magáról a programról, az érdekképviselők céljáról és a program legfontosabb

elemeiről. Így a megkérdezett és egyben a megállapodást aláíró vállalkozások pontosan megismerhették, hogy a projekt milyen elemekből áll össze, milyen munkafázisba hol tudnak saját igényeiknek megfelelően bekapcsolódni, és egyben garanciát kaptak arra, hogy adataik nyilvános tanulmányokban azonosítható módon nem jelennek meg. Ennek megfelelően a zárótanulmány is az együttműködési megállapodás blanketta szerződést tartalmazza adatok nélkül, így a tanulmány azt kívánja bemutatni, hogy a vállalkozások tájékoztatása és felkészítése a programban való részvételre hogyan történt meg, de nem sérti a vállalkozói véleménynyilvánítás és adattájékoztatás anonimitását.

35

A vállalkozások kiválasztása egyidőbe esett a Magyar Falu Program megjelenésével, ezért ennek köszönhetően a vállalkozásokban volt érdeklődés és motiváció arra, hogy a programban részt vegyenek, hiszen a Magyar Falu Program egyidejű meghirdetésével arra is számíthattak, hogy amennyiben pályázatot nyújtanak be, úgy ahhoz a konzorciumot alkotó érdekképviselőktől szakmai segítséget kaphatnak. A vállalkozások kiválasztása személyes megkeresés útján történt, amelyhez rendkívül jó alapot adott az adott érdekképviselőtek régió belüli tagi adatbázisa, így egyrésztől maguk az érdekképviselőtek nyitották meg a saját tagságukat a program előtt, de miután a kérdőíves felmérés lefolytatására, a vállalkozásokkal lefolytatott mélyinterjúk elvégzésére külső szakértőt vettek igénybe és a projekt nyilvánosan meghirdetésre került, így lehetőség volt arra, hogy nem érdekképviselőti tag vállalkozások is bekerülhessenek a programba. A legnagyobb szakmai kérdést a konzorciumot alkotó érdekképviselőtek számára

az jelentette, hogy az érdekeltségi szintet hogyan határozzák meg, hiszen alapvetően több alternatíva közül választhattak:

- a) Megkereshették azokat a bolti kiskereskedő vállalkozásokat, amelyek jelenleg is 500 fő vagy 2000 fő alatti kistelepüléseken működtek, és vagy a fejlesztésükhöz, vagy a talpon maradásukhoz külső szakmai segítségre, kormányzati támogatásra szorultak.
- b) Megkereshették azokat a kistelepüléseken működő vállalkozásokat, amelyek külső támogatás esetén alkalmasak lehetnek arra, hogy a szomszédos hasonló települések felé nyissanak, azaz tevékenységük bővítésével az egyébként ellátás szempontjából üresnek minősülő településeken új egységeket nyissanak.
- c) Megkereshették azokat a nagyvárosokban, nagyobb településeken vagy azok agglomerációjában működő vállalkozásokat, amelyek a Magyar Falu Programnak elhelyezkedésüknél fogva működési területükön (székhely, fióktelep) nem voltak alkalmasak, de szerettek volna kistelepülésre terjeszkedve önálló kiskereskedelmi egységet létesíteni.
- d) Megkereshették azokat a vállalkozásokat, amelyek jelenleg kiskereskedelmi tevékenységet nem folytattak, csak hasonló jellegű élelmiszer jellegű értékesítést, de a Magyar Falu Program keretében nyújtott támogatással valamelyik kistelepülésen, amelyiken egyébként kereskedelmi egység nem működött, új egységet alapítanak.

A konzorciumi partnerek végül is egyik lehetőséget sem zárták ki, sőt a kiválasztási folyamatban igyekeztek többféle motivációval rendelkező vállalkozást bevonni, mert így szélesebb képet kaptak arról, a vállalkozásokkal lefolytatott mélyinterjúk után, hogy milyen piaci pozícióban lévő, milyen háttérrel működő vállalkozások tudtak részt venni a programban, hozzájárulva ezzel ahhoz, hogy a bolttal nem rendelkező kistelephelyek ellátását új kereskedelmi egység létesítésével biztosítsák.

A fentiekben ismertetett kiválasztási szempontok alapján került sor a vállalkozások megkeresésére, és a szakértők igénybevételével kialakított együttműködési megállapodások aláírására. Mint korábban leírtuk, az együttműködési megállapodás szövegét a zárótanulmány adatok nélkül, anonim módon a következők szerint tartalmazza:

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

Amely létrejött a „**Program a falusi kisboltok megmaradásáért**” című **GINOP-5.3.5-18-2020-00184** kódszámú program keretében a következő felek között:

38

A programot lebonyolító konzorcium:

1. Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége KISOSZ

székhely: 1043 Budapest, Csányi László u. 34.

képviselő: Dr. Antalffy Gábor elnök,

telefon: +36-1-3220464,

e-mail: kisosz@kisosz.hu

2. COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége

székhely: 6000 Kecskemét, Katona József tér 18.

képviselő: Dr. Vargha László titkár

e-mail: drvargha@externet.hu

továbbiakban: **Konzorcium**

A programot támogató vállalkozás:

Vállalkozás neve:

Székhelye:

Képviselő:

Telefon:

E-mail:

továbbiakban: **Vállalkozás**

között a mai napon az alábbi feltételek mellett:

PREAMBULUM

39

A Konzorcium tájékoztatja a Vállalkozás képviselőjét, hogy pályázati kiírás jelent meg a GINOP-5.3.5-18 program keretében munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek pályázati megvalósítására, amelyre a falusi kisboltok működésének biztosítására a kiskereskedelmi ágazatban a Konzorcium sikeres pályázatot nyújtott be. Az általa benyújtott pályázat címe: „Program a falusi kisboltok megmaradásáért”, a témaválasztás és a pályázat benyújtásának indoka pedig azt volt, hogy a Konzorciumot alkotó kisvállalkozói – munkaadói érdekképviselők az elmúlt években többször találkoztak az ágazatban a kistelepi elvándorlás okozta kereskedelmi forgalomcsökkenés és az ehhez kapcsolódó munkaerőhiány miatt bekövetkezett problémákkal, és e körben a hozzájuk forduló vállalkozások működését próbálták segíteni. A probléma folyamatosan erősödő jellege miatt a kormányzat által meghirdetett vidékfejlesztési program és a pályázati felhívás lehetőséget biztosított a Konzorciumnak arra, hogy a vállalkozóknak történő segítségnyújtás céljából erre egy komplex programot dolgozzon ki, amelynek megvalósításába a program munkacíme szerint bevonja a térség gyakorló vállalkozóit. A szerződő felek célja a pályázati program keretében egy szakmai együttműködés megvalósítása és a

program eredményeinek, tapasztalatainak hasznosítása és publikálása.

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS TARTALMA

40

1. *A szerződő felek közös és kölcsönös érdekei alapján megállapodnak abban, hogy együttműködnek a program sikeres végrehajtásában, amelyhez a Konzorcium a Vállalkozás részére részletes tájékoztatást ad a program egyes szakmai tevékenységeiről. A Vállalkozás a program egyes szakmai részeiben saját érdekeinek és üzletmenetének megfelelően önként és térítésmentesen vesz részt.*
2. *A Konzorcium az együttműködés megvalósítása érdekében a projekt tartalmi elemeiről a következők szerint tájékoztatja a Vállalkozást:*
 - *A Konzorcium az együttműködés keretében a projekt teljes tartalmáról, valamint annak minden egyes eleméről, menetrendjéről, helyszíneiről és a programban való részvételi lehetőségekről folyamatos tájékoztatást biztosít.*
 - *A Konzorcium a projektet nyilvánosan meghirdeti, ezért annak rendezvényeiről és a program során születendő anyagokról tájékoztatja a széles nyilvánosságot és ennek részeként a projekt részére kialakításra kerül egy önálló szakmai honlap. A honlapon feltüntetésre kerülnek a projekt elemei, valamint igény szerint a projekt lebonyolításában együttműködő partnerek. Amennyiben a Vállalkozás*

igényli, úgy a Konzorcium a projekt keretében együttműködő partnerként a Vállalkozást megjeleníti, és a Vállalkozás bemutatásakor térítésmentesen lehetőséget biztosít egy rövid bemutatkozásra.

- A projekt keretében a Konzorcium elsősorban a Dél-Alföldi régióban működő bolti kiskereskedelmi vállalkozások körében egy önkéntes adatszolgáltatáson alapuló kérdőíves felmérés keretében végzett kutatást tart, amelynek során a Vállalkozás hozzájárulása esetén egy szakmai mélyinterjú lefolytatására előre egyeztetett időpontban a Vállalkozást megkeresi. A Vállalkozás a program támogatása keretében vállalja, hogy a kérdőíves felmérés és kutatás tevékenységben részt vesz, de fenntartja magának azt a jogot, hogy a kérdőív esetében csak azokra a kérdésekre adjon választ és szolgáltatson adatot, amelyik az üzleti titkait nem sérti, és a Vállalkozás hírnevét szolgálja. A Konzorcium kötelezettséget vállal arra, hogy a kérdőíves felmérés – kutatás eredményeit produkáló tanulmányban a Vállalkozás megjelenítésére nem kerül sor, azaz a szakmai tartalmat felhasználja, de a felmérésben a Vállalkozás anonim maradhat. A kérdőíves felmérésen alapuló kutatásban a Konzorcium lehetőséget biztosít arra is, hogy a Vállalkozás megfogalmazza a kérdőívben egyébként nem szereplő és saját működésére jellemző problémákat, valamint a Vállalkozás saját kezdeményezéseit és szakmai

javaslatait a kutatást összegző tanulmányban a Konzorcium felhasználja.

- *A Konzorcium a projekt keretében készülő tanulmányt nyilvánosan felhasználja, de vállalja, hogy a Vállalkozás részére közvetlenül írásban is eljuttatja saját felhasználás céljából.*
- *A Konzorcium a projekt keretében a felmerülő problémákról és javaslatokról a régióban három nagy szakmai rendezvény megszervezését vállalta, a rendezvények helyszínéről és időpontjáról a Vállalkozást előzetesen tájékoztatja, és a rendezvényeken való részvételt a Vállalkozás tulajdonosa, vagy bármely munkavállalója részére térítésmentesen biztosítja.*
- *A Konzorcium a projekt keretében vállalta olyan szakmai kiadvány elkészítését és megjelenését, amely a kiskereskedelmi tevékenységet folytató vállalkozások szakmai színvonalát emelheti, és többlet információt, magasabb szakmai tudás elérését segítheti a Vállalkozás által alkalmazott munkavállalók esetében. A Konzorcium vállalja, hogy az együttműködés keretében a szakmai kiadványból térítésmentesen 1 példányt biztosít a Vállalkozás részére.*
- *A Konzorcium a projekt keretében az arra jelentkező érdeklődő vállalkozások és munkavállalóik részére egy kompetenciafejlesztő szakmai tanfolyamot fog szervezni, a tanfolyami csoportokról, a tematikáról és a részvételi lehetőségről a Vállalkozást előzetesen*

tájékoztatni fogja, és a képzésen való részvételt térítésmentesen biztosítja az együttműködő Vállalkozás bármely munkavállalója részére. A képzésen való részvétellel együtt járó adminisztrációt és a képzés végén a tanfolyam elvégzését igazoló tanúsítványt a Konzorcium biztosítja a Vállalkozás részére.

- A program keretében a Konzorcium vállalta, hogy Dél-Alföldi régióban 3 fős 6 hónapon keresztül tartó szakmai tanácsadási lehetőséget biztosít, ehhez a Vállalkozást előzetesen tájékoztatja a tanácsadás helyszínéről, az ügyfélfogadás időpontjáról és a tanácsadást biztosító szakértő személyéről.
 - A Konzorcium a projekt keretében az egész pályázati program menetrendjéről, lebonyolításáról és tapasztalatairól egy záró tanulmányt készít, és vállalja, hogy az együttműködés keretében a zárótanulmány 1 nyomtatott példányát átadja. A zárótanulmány bemutatása a járványhelyzettől függően vagy rendezvényen, vagy online formában történik.
3. A szerződő felek közösen és kölcsönösen megállapodnak abban, hogy a program sikere érdekében történő együttműködésük mellett tiszteletben tartják a Vállalkozás üzleti titkait és jó hírnevét, ezzel kapcsolatban tájékoztatják a Vállalkozást, hogy a Konzorcium szervezeteinél önálló Adatvédelmi Szabályzat van érvényben, a jogszabályi előírásoknak megfelelően

ennek tartalmát az Adatvédelmi tájékoztató tartalmazza, és azt a szervezetek honlapján a Vállalkozás megtekintheti. A Konzorcium kifejezetten kötelezettséget vállal arra, hogy külső személyeknek, más szervezeteknek a Vállalkozásról megismert gazdálkodási és humánerőforrás adatokról semmiféle tájékoztatást nem ad, és tiszteletben tartja a helyzet feltárására irányuló kutatás során adott vállalkozói adatokat és szakmai véleményeket.

4. *A szerződő felek megállapítják, hogy a pályázati program 2021. március 1-től 2022. február 28-ig tart, a jelen szerződésben kötött együttműködés és annak tartalmi végrehajtása erre az időszakra érvényes. Vállalkozói érdeksérelem esetén az együttműködési megállapodás és a program hatálya alatt a szerződés a felek által felmondható, vagy közösen megszüntethető.*
5. *A szerződő felek közösen és kölcsönösen rögzítik, hogy a jelen pályázati program során kialakított együttműködésük igény szerint a program lejártát követően is működhet, így a Konzorciumot alkotó érdekképviselők az általuk végzett érdekképviselési szolgáltatási tevékenység keretében a Vállalkozás igénye szerint a program után is szakmai apparátusuknak és tanácsadói szolgáltatásuknak megfelelően segítik a vállalkozói működést. Ennek keretében tájékoztatja a Konzorcium a Vállalkozást arról, hogy az érdekképviselési szolgáltatás kiterjed új vállalkozás alapítására, a vállalkozás esetleges megszüntetésére, vagy státuszának átalakítására, a*

vállalkozás keretében munkajogi tanácsadásra, a vállalkozói közteherviseléssel kapcsolatos segítségnyújtásra, valamint a Vállalkozás igénybe veheti a Konzorciumot alkotó érdekképviselők vissza nem térítendő pályázatokkal, visszatérítendő támogatásokkal és hitelekkel kapcsolatos szolgáltatását is. A Konzorcium vállalja, hogy a Vállalkozás a programot követően is szerepelni fog az érdekképviselők partnereinek, tagjainak elérhetőségei között, így a tagsággal megegyező folyamatos tájékoztatást biztosítanak a Vállalkozás részére.

45

A jelen együttműködési megállapodást a szerződő felek két eredeti példányban írták alá, amelyből egy példány a Vállalkozásé, egy példány a Konzorciumé.

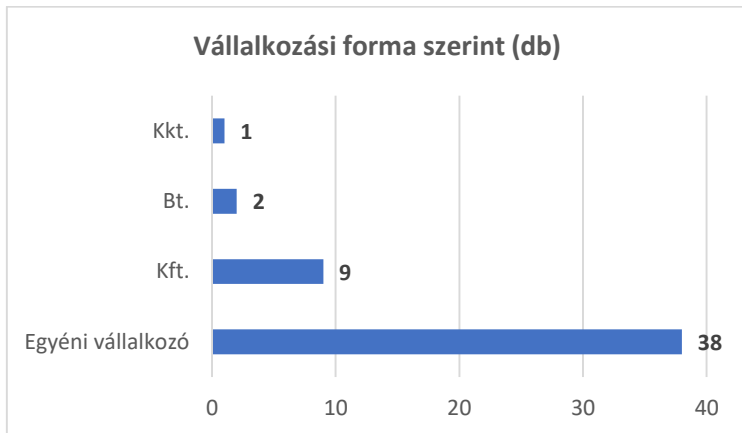
_____, 2021. ____ hónap ____ nap

Konzorcium részéről
Dr. Rohály Vanda
projektmenedzser

Vállalkozás részéről
képviselő
vállalkozás neve

Az előbbiekben részletesen leírt körülmények alapján megkeresett kisvállalkozások az együttműködési megállapodást a részletes programismertetés és pályázati lehetőségek megismerése után aláírták, és a résztvevőkről készült egy rövid grafikon, amely támpontot ad arról, hogy az együttműködési megállapodást végül aláíró és a programban résztvevő vállalkozások tulajdonosi helyzetére és működési módjára mi a jellemző.

Az együttműködési megállapodást aláíró vállalkozások:

Az előzőekben ismertetett szempontok alapján kiválasztott célcsoport tagjaival a konzorciumi partnerek a pályázati feladatok ellátása során folyamatosan kapcsolatot tartottak, így nem egyszerűen a vállalkozói kérdőíves felmérésre, mélyinterjúk lefolytatására került csak sor, hanem megindult egy, a pályázati program teljes szakaszára vonatkozó együttműködés közöttük. Ennek részeként az együttműködési

megállapodást aláíró vállalkozások részletes tájékoztatását kaptak a pályázati program minden egyes fázisáról, így részt vehettek az ingyenes támogatott képzéseken, kaptak a pályázati program keretében kiadott és a kereskedelem aktuális kérdéseiről szóló kiadványból, meghívót kaptak a szakmai rendezvényekre, első körben értesültek a beindításra kerülő tanácsadói szolgáltatásról, a helyszínekről és a tanácsadók személyéről, valamint a Magyar Falu Program keretében meghirdetett pályázatok esetében az érdekképviseltekhez fordulva szakmai segítséget kérhettek konkrét saját pályázatuk benyújtásához. Ennek keretében részletes tájékoztatást kaptak a program keretében támogatásra kerülő fejlesztési területekről és fejlesztési irányokról, az egyes célterületekhez kapcsolódó támogatási összegekről, a pályázati program összeállításához szükséges önerőről és helyiség kérdéséről, valamint a munkaerő megtartása vagy bővítése céljából foglalkoztatási kérdésekről. A szakmai segítségnek is köszönhetően a Magyar Falu Program keretében kiírt pályázat rendkívül sikeres lett, és olyan településeken is létrejöttek kiskereskedelmi boltok, ahol korábban nem voltak, vagy valamikor voltak, de évekkel ezelőtt bezártak. A konzorciumi partnerek, mint érdekképviseltek a pályázati programtól azt is várták, hogy a vállalkozásokkal kialakított együttműködési kapcsolat hosszútávon működni fog, így nemcsak a kereskedelmi egységek létrehozása, bővítése időszakában, hanem a későbbi működtetés időtartama alatt is a vállalkozók számítani fognak szakmai munkájukra.

VI. A vállalkozói kérdőívek tervezése és a mélyinterjúk módszertana

A pályázatot lebonyolító konzorciumi tagok a program összeállításakor a legfontosabb elemként határozták meg azt a vállalkozói önértékelésen alapuló helyzetelemzést, amely a további pályázati programban a tennivalókat meghatározza, és ehhez történt meg az előzőekben leírtak alapján a vállalkozások kiválasztása és velük az együttműködési megállapodások aláírása. Az így kiválasztott célcsoport tagjaival a mélyinterjúk lefolytatásához a konzorciumi partnerek külső szakértői segítséget kívántak igénybe venni, ehhez három árajánlatos egyszerűsített beszerzés útján kiválasztották a szakértő céget, ahol a referenciáknál már figyelembe vették, hogy korábbi hasonló jellegű projektekben megfelelő tapasztalattal és érdekképviseleti affinitással rendelkeznek. A külső szakértő kiválasztása után a konzorciumi partnerek egyeztették a munkamódszereket, a kérdezőbiztosokkal kapcsolatos személyi elvárásokat, a kérdőív alapvető tartalmi kérdéseit, és a tanulmány készítés feldolgozási módszerét. Ilyen előzmények után került sor a kiválasztás után az együttműködési megállapodások alapján a vállalkozói adatbázis átadására, hogy a külső szakértő megkezdhesse a munkát, és egyben egyeztetésre került a kérdőíves felmérés tematikája és kérdéseinek konkrét összeállítása. A több lépcsőben lefolytatott szakértői egyeztetések alapján a konzorciumi partnerek és a külső szakértő vállalkozó együttesen kialakítottak egy olyan vállalkozói kérdőívet alaplodokumentumként, amely három nagyobb kérdéscsokrot tartalmazott, és igazodott a

megvalósíthatósági tanulmányban, fejlesztési tervben megfogalmazott célokhoz, de egyben már alkalmazkodott a meghirdetett Magyar Falu Program szakmai elvárásaihoz és feltételrendszeréhez is. A szakértők által ilyen szempontok alapján összeállított struktúra a következő csomagból állt össze:

49

- Kialakításra került egy 30 kérdésből álló kérdéssor, amely a vállalkozás környezetének és jellemzőinek meghatározására tett kísérletet. Tekintettel arra, hogy a projekt célja alapvetően a kistelepülések bolthálózatának fejlesztése, illetve a már működő boltok megőrzése és fejlesztése, így az első kérdéscsoport tartalmazta az adott kiskereskedelmi bolt működési körülményeit, nagyságát, tulajdonosi helyzetét, és feltette azokat a szakmai kérdéseket is, ahol fejlesztési irányokat a Magyar Falu Program kijelölt, így rákérdezett a településen a postai szolgáltatásra, az önálló gyógyszerészre, a kiskereskedelmi bolt által végzett más tevékenységekre. A boltok működési körülményei mellett ugyanilyen fontos szempont volt a település jellemzőinek összegyűjtése, ahol a megkérdezett vállalkozás jelenlegi egysége működik, így kérdés irányult a település nagyságára, a szomszédos települések ellátottságára, a településen belüli közlekedési helyzetre, illetve a település környezetének turisztikai vonzerejére, mert az a jövedelmezőséget jelentősen befolyásolhatja.
- A második kérdéscsoport 12 kérdése kifejezetten a foglalkoztatási helyzetre fókuszált, hiszen a kereskedelmi egység alapvetően sok kis településen a legfontosabb foglalkoztató munkahely, a bevezetőben már említett kötelező minimális bérelemek

kitermelési problémaköre a fennmaradást és a működtetést alapvetően befolyásolja, miközben a munkaerőhiány miatt a környékbeli nagyvárosok, vagy nagyobb települések munkaerő elszívó hatásával is foglalkozni kell, ezért az esetleges fejlesztési vagy új egység telepítési szándékokhoz a munkaerőállományt is fel kellett mérni.

- A kérdések harmadik köre 19 kérdés összeállításával alapvetően a kereskedelmi egység fejlesztésére vagy fejlesztési lehetőségeire fókuszált, így a kérdések részben arra irányultak, hogy milyen a bolt és berendezéseinek, műszaki eszközeinek fizikai állapota, a felújításokban milyen fejlesztések történtek és ehhez milyen mértékű saját forrás állt rendelkezésre, majd a Magyar Falu Program várható pályázati kiírásai alapján konkrét kérdések merültek fel a saját erő biztosítására, és a hazai forrású állami támogatási lehetőségek igénybevételi szándékára. A kérdések között felmerült, hogy milyen fejlesztési területekre igényelnének a vállalkozások támogatást, tudják-e a támogatási programban megjelölt fejlesztési és tevékenység bővítési célokat vállalni, ehhez megfelelő saját erővel és forgótőkével milyen mértékben rendelkeznek, és egyben az érdekképviseltek munkájának elősegítése érdekében az utolsó két kérdés a Magyar Falu Program pályázatok összeállításához igényelt érdekképviselési segítségről és programban való ehhez kapcsolódó részvételről tett fel kérdéseket.

A szakértői előkészítés és egyeztetések nyomán a következő vállalkozói kérdőívvel keresték fel a kérdezőbiztosok az érintett vállalkozókat:

VÁLLALKOZÓI KÉRDŐÍV

Tisztelt Vállalkozó!

51

A Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége KISOSZ és COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége, mint az Általános Fogyasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége (ÁFEOSZ-COOP Szövetség) tagszervezete, a Dél-Alföldi régióban érintett kiskereskedelmi vállalkozások bevonásával egy tematikus programot dolgozott ki a falusi kisboltok talpon maradása érdekében. A konzorciumi partner érdekképviseletek az NGTT Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács és a Vállalkozásfejlesztési Tanács keretén belül együtt képviselik a kereskedelmi területen működő szövetkezeti, családi jellegű társas kisvállalkozásokat, és az egyéni vállalkozókat, így az érdekképviseleti tevékenységük kiemelt célja a kereskedelmi boltok további működésének elősegítése.

Magyarországon az elmúlt időszakban megállapítható, hogy nagyon sok kistélepülésen sor került a fiatalok elvándorlására és ezáltal a települési lakosság elöregedésére, ez pedig a helyi munkahelyek számának csökkenésével, az ilyen településeken igénybe vehető szolgáltatások csökkenését is magával hozta. Így megállapítható, hogy a falusi kisboltok kereskedelmi árbevétele, forgalma az elmúlt időszakban csökkent, az országban végbement általános béremelések hatására a kereslet részben növekedni tudott, de ezzel egyidejűleg a vállalkozások működési

költségeiben kiemelt szerepet játszó bérköltség ezzel együtt járó növekedése miatt a jövedelemtermelő képesség csökkent. A folyamat eredménye, hogy a kistelepüléseken működő boltok száma az elmúlt időszakban csökkent, miközben a vidék fejlesztésének egyik legfontosabb területe az lenne, hogy a településeken a megélhetési körülményeket, a szolgáltatás színvonalának emelésével biztosítani lehessen. A pályázati program Európai Unió és hazai forrásból támogatásban részesül, és a kérdés súlyát jól mutatja, hogy a program lebonyolításának időszakában adta ki a Kormány a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében a kistelepülési üzletek támogatásáról szóló 62/2021. (II.12.) Kormányrendeletet, amelynek célja közvetlen támogatásban részesíteni a nehéz helyzetbe kerülő helyi kereskedelmi vállalkozásokat.

A program működését a konzorciumi partnerek támogatni kívánják az általuk már korábban megfogalmazott projekttel, amelybe bevonják az érintett vállalkozói kört annak érdekében, hogy fel lehessen mérni a gazdasági működést, a jövedelemtermelő képességet és a talpon maradást befolyásoló körülményeket, és olyan megoldásokat javasoljanak az érdekképviselők a kormányzat részére, amelyek a Magyar Falu program keretében megfogalmazott célokat elősegíthetik. A program részét képezi az érintett vállalkozói kör megkeresése, a vállalkozások véleménye és helyzete alapján a kérdőíves felmérés tapasztalatainak és javaslatainak feldolgozása, majd ezt követően kereskedelmi ágazati szakmai rendezvények tartása, ingyenes kompetenciafejlesztő továbbképzés, szakmai jegyzetek készítése, és 6 hónapon keresztül egy tanácsadói szolgáltatás működtetése.

A program sikeréhez nélkülözhetetlen, hogy a falusi kisboltok szakmai helyzetét, önértékelését és javaslatait megismerjük, ezért kérjük a mellékelt kérdőív kitöltését a közös munka sikere érdekében. Kérjük a válaszlehetőségek közül a megfelelőt (megfelelőket) aláhúzással kiválasztani, a javaslatoknál, véleményeknél igény szerint kitölteni.

Közreműködésüket előre is köszönjük.

53

Tisztelettel

**Kereskedők és Vendéglátók
Országos Érdekképviseleti
Szövetsége KISOSZ**

**COOP Bács-Kiskun
Megyei Szövetsége**

I. A VÁLLALKOZÁS KÖRNYEZETE ÉS JELLEMZŐI

54

1. **A vállalkozás székhelye és a kiskereskedelmi bolt azonos településen helyezkedik el?**

igen nem

2. **A vállalkozás által működtetett kiskereskedelmi boltok száma:**

- 1
- 2
- 3
- 3-nál több

3. **A kiskereskedelmi bolt szerinti település nagysága a település létszáma szerint:**

- 500 fő alatt
- 500-1000 fő
- 1000-2000 fő
- 2000-5000 fő
- 5000 fő felett

4. A kiskereskedelmi bolt által érintett településen jellemző-e az elvándorlás, a település lakosságának létszáma az elmúlt 5 évben:

- nagyjából változatlan*
- csökkent*
- nőtt*

55

5. A településen vagy szomszédos településeken van-e állandó munkalehetőséget biztosító helyi vállalkozás, vagy vállalkozás telephelye?

igen *nem*

6. Van-e a településhez közel olyan másik település, ahonnan kiskereskedelmi bolt hiányában rendszeresen átjárnak vásárolni?

igen *nem*

7. Van-e a közelben olyan kisváros vagy nagyobb település, ahová a település lakói rendszeresen átjárhatnak nagyobb bevásárlásaikat intézni, és ezért a települési forgalmat csökkentik?

igen *nem*

8. A település korösszetételének becsült vizsgálatához kérjük határozza meg a lakossághoz képest a településen élő nyugdíjasok arányát: _____ %

9. A kereskedelmi forgalom keresleti oldalának értékeléséhez kérjük becsülje meg a településen élők közül a munkanélküliek arányát: _____ %

10. A településen van-e másik olyan kereskedelmi egység, amelyik bolti értékesítést végez, és így kereskedelmi vetélytársként működik?

igen nem

11. Van-e a településen rendszeresen megjelenő mozgó árusítás?

igen nem

Amennyiben igen, úgy az értékesítés gyakorisága a településen:

- napi
- kétnapi
- heti kettő
- heti
- ritkább

12. A vállalkozás mérete és formája:

- egyéni vállalkozás/egyéni cég
- társas vállalkozás 10 fő alatti alkalmazotti létszámmal
- szövetkezeti forma
- kisvállalkozás 10-49 fő alkalmazotti létszámmal
- egyéb: _____

57

13. A vállalkozás tulajdonosi struktúrája és döntési mechanizmusa:

- önálló tulajdonú vállalkozás
- családi vállalkozás
- társtulajdonosok közös vállalkozása
- szövetkezeti tulajdonosi vállalkozás

14. A vállalkozás működési időtartama:

- több mint 15 éves
- 10-15 éves
- 5-10 éves
- 1-5 éves
- új, éven belüli

15. A kiskereskedelmi bolt (üzlethelyiség) tulajdonosi helyzete:

- saját tulajdon
- szövetkezeti tulajdon
- közös tulajdon
- bérlemény

16. A kereskedelmi bolt nagysága a következő alapterületek figyelembevételével:

- 100 m² alatti
- 100-200 m²
- 200-300 m²
- 300 m² feletti

17. A kereskedelmi bolt tartozik-e valamilyen hazai hálózathoz, vagy beszerzési közösséghez, esetleg franchise hálózathoz?

igen nem

18. A településen működik-e önálló, vagy időszakos postai szolgáltatás?

igen nem

19. A településen működik-e önálló gyógyszertár?

igen nem

20. A kereskedelmi bolt az élelmiszer kínálatában rendelkezik-e a következő kiegészítő szolgáltatásokkal?

- helyben pékáru sütés
- pékáru, cukrászati rendszeres beszerzési kapcsolat
- a boltban biztosított kávézó, büfé, vagy egyéb vendéglátó tevékenység
- a település részére kölcsönző biztosítása
- újság, hírlap árusítás
- kávé, üdítő automata
- egyéb: _____

59

21. A kiskereskedelmi bolt forgalomnövelésének érdekében a rászorultaknak, illetve azt igénylőknek végez-e helyi árukiszállítást?

igen nem

22. A településen működik-e olyan magán, vagy közintézmény (bölcsőde, óvoda, nyugdíjas otthon, stb.) amellyel rendszeres szállítói kapcsolattal, vagy akár szerződéssel rendelkezik?

igen nem

23. A településen működik-e olyan vállalkozás, munkahely, amely részére egyedi igényeknek megfelelő árubeszerzést, beszállítási tevékenységet végez?

igen nem

24. A kiskereskedelmi bolt nyitvatartási ideje:

- csak meghatározott napokon történő nyitvatartás
- csak hétköznapi nyitvatartás
- hétköznapi és szombati nyitvatartás
- mindennapi nyitvatartás

25. A nyitva tartás felmérésével kapcsolatban a heti nyitvatartási idő a fentiek alapján:

- heti 40 óra fölött
- heti 30-40 óra között
- heti 30 óra alatt

26. A kereskedelmi boltot működtető vállalkozásnak van-e kereskedelemtől független egyéb jövedelemszerző vagy vállalkozási tevékenysége, amely a megélhetéshez hozzájárul?

igen nem

27. Rendelkezik-e a vállalkozás dohány-kiskereskedelmi jogosultsággal?

igen nem

61

28. Szerepelnek-e a környéken élő őstermelők termékei a bolt kínálatában?

igen nem

29. Van-e kiskereskedelmi telephely 15 méteres körzetében távolsági buszmegálló?

igen nem

30. Található-e a település vonzáskörzetében turisztikai célpont, műemlék vagy természetvédelmi terület?

igen nem

II. A KERESKEDELMI BOLT FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE

62

1. A kereskedelmi vállalkozás munkaszervezetét vezetőként, tulajdonosként személyesen irányítja-e?

igen nem

2. A kereskedelmi bolt irányítását megosztja-e tulajdonostárrsal, vagy alkalmazottal?

igen nem

Ha igen, akkor kivel?

- tulajdonostárs
- családtag, házastárs, gyerek, rokon
- munkaviszonyban álló üzletvezető
- egyéb külső személy

3. A kiskereskedelmi bolt irányításához rendelkezik-e szakmai végzettséggel?

igen, végzettség, szakképesítés neve: _____

nem

szakmai tapasztalat, gyakorlat: _____ év

4. **A vállalkozásban foglalkoztatott alkalmazottak száma:**
_____ fő

5. **A kereskedelmi bolt munkaszervezetében dolgozók a településen, vagy közvetlen szomszéd településen laknak-e?**

igen nem

6. **A boltban alkalmazott foglalkoztatási formák (több kategória is megjelölhető):**

- határozatlan idejű munkaviszony
- határozott idejű munkaviszony
- részmunkaidős munkaviszony
- megbízási jogviszony
- egyszerűsített foglalkoztatás (alkalmi munkavállalás)
- diákok foglalkoztatása
- munkaerő-kölcsönzés
- nyugdíjas foglalkoztatás
- hátrányos helyzetű, vagy megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása

7. **A kereskedelmi boltban alkalmazottak korösszetétele jelenleg:**

- aktív munkaképes korú: _____ fő
- tanuló foglalkoztatás, diák: _____ fő
- nyugdíjkorhatárt elért: _____ fő

8. A boltban alkalmazott dolgozók szakképesítésére vonatkozó létszámadat:

- szakképesítéssel rendelkező alkalmazottak száma: _____ fő
- szakképesítéssel nem rendelkező alkalmazottak száma: _____ fő
- kisegítő, nyugdíjas, vagy diák foglalkoztatás: _____ fő

9. A kereskedelmi boltban alkalmazott bérstruktúra:

- minimálbéren alkalmazott: _____ fő
- szakképesített bérminimumon alkalmazott: ___ fő
- a kötelező mértékű bérek feletti béren alkalmazott: _____ fő
- részmunkaidős, vagy egyéb atipikus formában alkalmazott: _____ fő

10. A foglalkoztatottak után igénybe vesz-e a vállalkozás munkaerőpiaci kedvezményeket, támogatásokat?

- 25 év alatti munkavállaló
- kisgyermekes anyuka munkába állása
- 50 év feletti adókedvezménye

- nyugdíjas korhatárt elérték visszafoglalkoztatása
- megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása
- nem

11. Az elmúlt évek jelentős mértékű kötelező béremelése a minimálbér és szakképesítéshez kötött bérminimum esetén kitermelhető volt-e?

- árbevétel növekmény biztosította
- jövedelmezőség csökkenése árán
- létszámcsökkentés útján
- munkaszervezéssel (rugalmas foglalkoztatás, osztott munkakör ellátás, munkaidő alap hatékonyság)
- áremeléssel
- nem

12. A foglalkoztatóképesség megtartásának és a bolt fenntartásának érdekében milyen állami intézkedésekkel értene egyet? (több válasz is megjelölhető)

- szakképesítési előírások további csökkentése
- foglalkoztatási támogatások további bővítése
- állami finanszírozású szakmai képzés, vagy továbbképzés

rugalmasabb munkajogi szabályozás biztosítása

egyéb: _____

III. A KERESKEDELMI BOLT INFRASTRUKTURÁLIS ÉS FEJLESZTÉSI KÉRDÉSEI

67

1. **Az elmúlt években végzett-e fejlesztési, beruházási korszerűsítési tevékenységet a boltban?**

 igen nem

Ha igen:

- ebben az évben
- 2 éven belül
- 5 éven belül
- 5 évnél régebben

2. **A bolton végrehajtott fejlesztés, korszerűsítés jellege:**

- kereskedelmi bolt külső megjelenése, homlokzata, állaga
- a kereskedelmi bolt beltéri felszereltsége, pultok, polcok és tároló szekrények
- a kereskedelmi boltban a szociális helyiségek felújítása, felszereltsége, karbantartása
- a kereskedelmi bolt gépesítése (hűtőpultok, pékáru sütődék, klíma, ventiláció)

- a kereskedelmi bolt informatikai rendszere (pénztárgép, vonalkód leolvasó, bankkártya terminál, stb.)
- a kereskedelmi áru nyilvántartásához, forgalmának méréséhez, leltározásához egyéb informatikai fejlesztés
- egyéb:

3. **A kereskedelmi boltban alkalmazott gépállomány (különösen hűtőgép kapacitás) átlagéletkora: _____ év**

4. **A kereskedelmi boltban megvalósított fejlesztés finanszírozását hogyan sikerült megoldani?**

- saját forrásból
- vissza nem térítendő állami támogatásból
- banki hitelből, visszatérítendő támogatásból
- egyéb úton, és pedig _____

5. **Amennyiben a kereskedelmi bolt fejlesztését saját forrásból biztosította, akkor az éves árbevétel milyen arányát kellett erre fordítani?**

- 2% alatt
- 2-5%
- 5-8%

- 8-12%
- 12% fölött

6. Megítélése szerint a kereskedelmi bolt igényel-e további fejlesztéseket és korszerűsítéseket?

igen nem

69

Amennyiben igen, úgy ennek tervezett időpontja:

- ebben az évben
- 2 éven belül
- 2-5 éven belül

7. A fejlesztéshez milyen forrásra van szüksége?

- már tartalékokat képez
- állami támogatást vár
- a települési önkormányzat segítségére számít
- külső forrásként banki hitelre vagy visszatérítendő támogatásra van szüksége

8. Hallott-e a Magyar Falu program keretében hazai forrású állami támogatási lehetőségekről a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében a kistépülési üzletek támogatásáról?

igen nem

9. Szükségesnek tartja-e támogatás igénybevételét a kereskedelmi bolt megmaradásához?

igen nem

70

10. A kereskedelmi bolt működésében milyen területekhez igényelne állami támogatást?

- a kiskereskedelmi bolt ingatlanának tulajdonjogi rendezéséhez
- új bolt nyitásához
- az üzlet külső és belső felújítása, épületgépészeti korszerűsítése
- kiskereskedelmi bolti eszközök, gépek, berendezések beszerzése
- egyéb energiahatékonysági célú beruházás
- az alkalmazottak bérének és közterheinek kifizetéséhez
- hátrányos helyzetű, vagy megváltozott munkaképességű munkavállaló alkalmazásához
- képzéshez
- egyéb fejlesztésekhez (pl.: informatika, bankkártya elfogadó terminál, stb.)

11. A fejlesztésekhez rendelkezik-e az előírt önerő biztosításához saját forrással? (ingatlan 50%,

eszközbeszerzés, képzés 25%, külső-belső felújítás, épületgépészet 20%)

igen nem

12. A kiskereskedelmi bolt jövedelemtermelő képességének fenntartásához kívánja-e tevékenységét bővíteni?

igen nem

Ha igen, milyen tevékenységgel?

71

13. Az állami támogatási program által nevesített tevékenységbővítés közül vállalkozna-e a következőkre?

- gyógyszerháron kívüli gyógyszerforgalmazás
- postai szolgáltatások biztosítása a településen
- a kiskereskedelmi boltban közösségi tér üzemeltetése (kávézó, cukrászda, nem melegkonyhás vendéglátó tevékenység)

14. A tevékenység fejlesztése és bővítése esetén szüksége lenne-e további helyi alkalmazottak felvételére?

igen nem

15. A falusi kisboltok támogatási programjában igénybe vehető pályázati lehetőségek célja kereskedelmi boltja esetében:

- a jelenlegi kiskereskedelmi bolt talpon maradása és működésekének biztosítása
- a jelenlegi kiskereskedelmi bolt fejlesztése és bővítése

16. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének fejlesztéséhez rendelkezik-e megfelelő korábbi években képzett eredménytartálékkal, vagy egyéb forgótőkével?

igen nem

17. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének esetleges bővítésével megítélése szerint javul-e a település ellátottsága, hozzájárul-e a helyi fogyasztás bővítéséhez?

igen nem

18. A kistelepülési üzletek támogatási programjához szükséges pályázatok összeállításához igényli-e a szakmai érdekképviseltek segítségét?

igen nem

19. Az érdekképviseleti segítség igénybevétele során részt venne-e az ehhez szükséges érdekképviseleti rendezvényeken, programokon?

igen

nem

73

Az előbbiekben ismertetett előzmények és a szakértők által összeállított kérdőívvel keresték fel a kérdezőbiztosok az együttműködési megállapodást kötött vállalkozói körből a válaszára önként jelentkező kereskedőket. A kérdezőbiztosok személyével kapcsolatban a konzorciumi partnerek megfogalmazták a szakmai elvárásokat a külső vállalkozó felé, így olyan kérdező szakértőket vártak el, akik rendelkeztek megfelelő empátiával, tárgyalókészséggel és szakmai ismeretekkel, azaz az elvárásokat a következőkben fogalmazták meg:

- A kormányzati vidékfejlesztési programok ismerete, ezen belül különös tekintettel a kormány Gazdaság-újraindítási Akciótervének keretében meghirdetett Magyar Falu Program pályázatának részletes ismerete.
- A bolti kiskereskedelmi tevékenységre vonatkozó előírások, jogszabályi környezet ismerete.
- Alapvető közgazdasági ismeretek, vállalkozások indításához és üzemeltetéséhez, beleértve a beruházásokat, fejlesztéseket, technológiai eszközök műszaki állapotának felmérését, nyilvántartását és cseréjét.
- A vállalkozások működtetéséhez szükséges alapvető munkajogi és foglalkoztatási ismeretek.
- Európai Unió vagy hazai forrású pályázati kiírások általános elvárásainak, gyakorlatának ismerete, pályázati támogatások lehívása, és elszámolása.
- Alapvető pénzügyi ismeretek pályázati programok finanszírozásához, vissza nem térítendő és vissza térítendő elemekben való jártasság.

A fentiekre a konzorciumi partnerek szerint azért volt különös szükség, mert a vállalkozások érdeklődése alapvetően a támogatási lehetőségek igénybevétele miatt ugrott meg jelentősen a program keretében, hiszen ahogy korábban leírásra került, a pályázati program időben egybeesett a Magyar Falu Program pályázati kiírásával. Ezért várható volt, hogy a kérdőíves felmérés lebonyolítása során a kérdezőbiztosok és a vállalkozó között szakmai tudást igénylő szakmai egyeztetésre és megbeszélésre kerül sor, amelynek során a vállalkozások elvárhatták a konkrét válaszaikra tekintettel a szakértői segítségnyújtást. Ezt az igényt a gyakorlat a konzorciumi partnerek részére a továbbiakban visszajelezte, hiszen a külső szakértő a kérdőíves felmérés válaszáinak feldolgozása során, a tanulmány összeállításának időszakában is jelezte, hogy a kérdezőbiztosok és a vállalkozások között egy folyamatos információs munkakapcsolat alakult ki, azaz a felmérés egyben elegendő volt figyelemfelhívásra és arra, hogy a vállalkozások a konkrét pályázati igényeiket megfogalmazzák.

A személyes feltételek meghatározása mellett a konzorciumi partnerek rögzítették azt is, elvárásuk, hogy a kérdezőbiztosok a program nevében eljárva a járványhelyzet ellenére is személyesen keressék fel a vállalkozásokat, közvetlenül egyeztessék ennek időpontját és helyszínét, de lehetőleg a vállalkozás határozza meg, hol tudja a kérdezőbiztosot fogadni. Irányelvként azt is rögzítették, hogy a működő vállalkozás körülményeinek megismerése céljából a legszerencsésebb, ha a kérdezőbiztos a kereskedelmi egységben keresi fel a vállalkozást, ahol a beszélgető partnernek döntési jogkörrel kell rendelkezni a vállalkozásról, azaz

megfelelő kompetenciával rendelkezni ahhoz, hogy nyilatkozni tudjon működési jövőképéről, fejlesztési igényéről és a támogatások esetleges igénybevételéről. Miközben a kérdezőbiztosok személyével és munkamódszerével kapcsolatban a konzorciumi partnerek elég szigorú kritériumrendszert állítottak fel, a vállalkozásokkal szemben ugyanakkor végig hangsúlyozni akarták az önkéntességet, így a válaszadásoknál lehetőséget biztosítottak szubjektív megnyilvánulásra, illetve nem ragaszkodtak ahhoz, hogy valamennyi kérdésre teljeskörű választ adjon a vállalkozó olyan esetekben, ahol ezt nem tartotta vállalkozása szempontjából szerencsésnek vagy biztonságosnak. Ennek érdekében is írták elő a kérdezőbiztosok szakmai tapasztalatát tárgyalóképesség és konfliktuskezelés témaköréből.

Az előzetesen meghatározott munkamódszer részletes kidolgozása és folyamatos egyeztetése a kérdőíves felmérés és a mélyinterjúk során visszaigazolódott, hiszen a megkérdezett vállalkozások döntő többsége teljeskörűen választ adott a felmerült kérdésekre, és sok esetben nem egyszerű információ átadás, hanem valóságos vállalkozási tanácsadási konzultáció folytatódott le. A kérdező biztosok minden vállalkozás megkérdezése után a vállalkozói kérdőíveket leadták, és közreműködésükkel a feladatot elvállaló szakértő cég végezte el ezek összesítését egy önálló tanulmány készítése során. Ez a tanulmány tartalmazta a megkérdezett vállalkozások településen betöltött szerepét, piaci és gazdaági pozícióját, foglalkoztatási képességét és jövőképét, valamint a várható pályázati igényeket, ezzel kapcsolódva a Magyar Falu Program pályázati kiírásához. Az így készített összesítő tanulmány jelenleg is megtalálható a projekt önálló honlapján, a

tanulmányt a konzorciumi partnerek nyilvánosan is hozzáférhetővé tették, így maga az összefoglaló elemzés nem a zárótanulmány belső anyaga, hanem annak mellékleteként került beillesztésre.

VII. Ingyenes kompetenciafejlesztő oktatás a program keretében

78

A pályázati program tervezése során a konzorciumi partnerek még nem számolhattak azzal, hogy időközben megjelenik a Magyar Falu Program részletes pályázati felhívása, ezért a projekt keretében biztosított ingyenes támogatott képzések során azt a célt határozták meg, hogy a kiskereskedelmi boltok talpon maradását szolgáló készségek fejlesztése legyen a fókuszban. Ezt a célt ráadásul egy elég széleskörű célcsoport számára kellett kialakítani, hiszen a projekt célcsoportjába tartoztak azok a már működő vállalkozások, amelyek megpróbálták alacsony lélekszámú településeken kiskereskedelmi tevékenységet végezni, vagy már működő vállalkozást irányítottak nagy városokban vagy nagyobb településeken, de új egységet akartak nyitni, illetve célzott terület volt a kereskedelmi szakma utánpótlásának bővítése, azokkal a potenciális vállalkozókkal, akik a program hatására kormányzati támogatással új vállalkozást kívántak alapítani.

Mindezek alapján a konzorciumi partnerek olyan kompetenciafejlesztő képzési igényt fogalmaztak meg, amely kapcsolódott a vállalkozások eredményes működtetéséhez, a fejlesztésekhez, a támogatások igénybevételéhez és elszámolásához, és alapvető információkat biztosítottak a kistelepülésen alkalmazott foglalkoztatási problémákra. Az eredeti tervekhez képest az időközben megjelent Magyar Falu Program alapján kellett az érdekképviseletnek az elvárásokat pontosítani, és ennek figyelembevételével került

sor az egyszerűsített három árajánlatos beszerzési eljárásban a képző cég kiválasztására, majd a nyertessel a képzési program egyeztetésére. Az érdekképviseltek hangsúlyt helyeztek arra, hogy a képzési program megfeleljen a felnőttképzési törvény rendelkezéseinek, azaz engedélyezett képzés legyen, és végkimenetelét tekintve a szakmai kompetenciákat elismerje és tanúsítvánnyal igazolja.

A program keretében összesen 60 fő részére biztosítottak a konzorciumi partnerek kompetenciafejlesztő képzést, két önálló 30 órás programelem igénybevételével. Tekintettel arra, hogy a két kompetenciafejlesztő képzési program egymásra épült, így a tanfolyamok szervezése oly módon történt, hogy a 60 fő célcsoporti személy először részt vett az első 30 órás készségfejlesztő képzésen, majd részükre került megszervezésre a második 30 óra, erre épülő képzés. A képzések nyilvános programjai az azonosítószámuk alapján tartalmilag felmérhetők és ellenőrizhetők voltak.

A képzési tartalom tekintetében meg kell említeni azt is, hogy a végrehajtás támaszkodott a kérdőíves felmérés nyomán született tanulmány tapasztalataira, azaz az egyes kérdésekre adott vállalkozói válaszok és problémafelvetések belekerültek a képzés tartalmi részébe, és a hallgatók tájékoztatást is kaptak a felmérés szakmai tapasztalatairól.

A fentiek alapján a következő képzési programok lebonyolítására került sor:

1. A képzés megnevezése: Munkahelyi eredményesség fejlesztése - E-000097/2014/D085 – 30 óra

A képzés célja: A képzés célja, hogy a résztvevők munkahelyi eredményesség növeléséhez segítséget nyújtson, a résztvevők tudatosítsák magukban a munkahelyi eredményességükhöz leginkább fontos és szükséges kompetenciákat.

A képzés során megszerezhető ismeretek, kompetenciák

Szakmai kompetenciák

- Csoportvezetési technikák
- Képzési módszertan ismerete
- Munkaszervezési technikák ismerete
- Prioritás képzés alapjainak megismerése
- Mentális készségfejlesztési technikák

Személyes kompetenciák

- Önismeret
- Jó kommunikációs készség
- Empátia
- Személyes stresszek kezelése

Társas kompetenciák

- Együttműködési készség
- Irányítási készség
- Helyzetfelismerő képesség
- Rendszerszemlélet
- Munkaszervezés

Módszer kompetenciák

- Ismeretek helyén való alkalmazása
- Problémaelemzés és -feltárás
- Problémák toleráns kezelése
- Nyitott hozzáállás

81

A képzéshez igényelhető felnőttképzést
kiegészítőtevékenység: előzetes tudásfelmérés

A képzésbe való bekapcsolódás feltételei:

- Előzetesen elvárt ismeretek: Általános ismeretek, amelyek alkalmassá teszik a jelentkezőt a tanfolyam elvégzésére.
- Egyéb feltételek: Alapfokú iskolai végzettségnek megfelelő írás-olvasási képesség. Elkötelezettség a tanfolyam elvégzése iránt.

Megengedett hiányzás mértéke: A képzés kontaktóráinak 20%-a

Számonkérés tartalma: Egyéni akciótervek elméleti- és gyakorlati tananyagra illeszkedő bemutatása, szóbeli prezentáció formájában.

Minősítés szintje:

0-50% nem felelt meg

51-85% megfelelt

86-100% jól megfelelt

Sikeres számonkérés (minimum 51%) teljesítése után a résztvevő, a képzés elvégzését igazoló Tanúsítványt kap.

A képzés elvégzését igazoló dokumentum: tanúsítvány.

82

2. A képzés megnevezése: Projekt fenntarthatósági ismeretek - E-000097/2014/D071

A képzés célja: A képzés célja, adott projekttevékenységre vonatkoztatva, a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek átadása a résztvevők számára.

Cél, a megismert fenntarthatósági ismeretek alkalmazásának elsajátítása.

További cél, hogy a résztvevők megismerkedjenek a fenntarthatósági és horizontális szempontokkal.

A képzés során megszerezhető ismeretek, kompetenciák

Szakmai kompetenciák

- Projektmenedzsment ismeretek
- Fenntarthatóságra vonatkozó ismeretek

- Fennttartható fejlődés fogalmának, céljának ismerete
- Kapcsolódó jogszabályok ismerete
- Projektmenedzsment ismeretek

Személyes kompetenciák

- Tolerancia
- Rendszerszemlélet
- Helyzetfelismerő képesség

83

Társas kompetenciák

- Együttműködési készség
- Kapcsolatteremtési készség
- Felelősségtudat

Módszer kompetenciák

- Ismeretek helyén való alkalmazása
- Probléma megoldási technikák
- Problémaelemzés és – feltárás
- Nyitott hozzáállás

A képzéshez igényelhető felnőttképzést
kiegészítőtevékenység: előzetes tudásfelmérés

A képzésbe való bekapcsolódás feltételei:

- Előzetesen elvárt ismeretek: Nem releváns

- Egyéb feltételek: Szóbeli kompetencia felmérés, legalább 51 %-os szinten történő teljesítése. Elkötelezettség a tanfolyam elvégzése iránt.

84

Megengedett hiányzás mértéke: A kontaktórák számának 20 %-a

Számonkérés tartalma: Egyéni akciótervek elméleti és gyakorlati tananyagra illeszkedő bemutatása, prezentáció formájában.

Minősítés szintje:

0-50% nem felelt meg

51-85% megfelelt

86-100% jól megfelelt

Sikeres számonkérés (minimum 51%) teljesítése után a résztvevő, a képzés elvégzését igazoló Tanúsítványt kap.

A képzés elvégzését igazoló dokumentum: tanúsítvány.

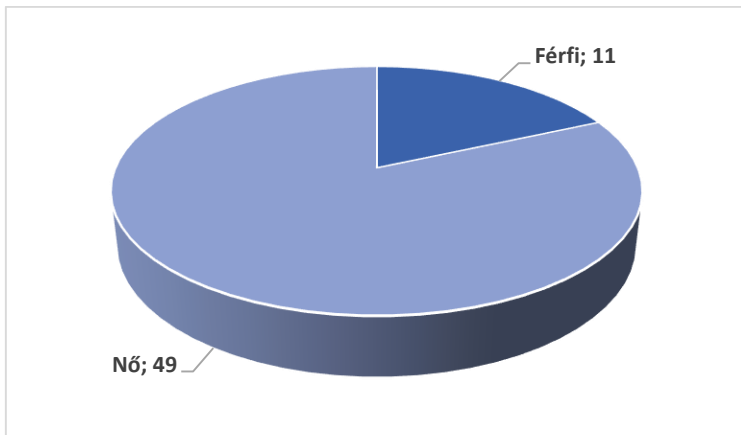
A képzés lebonyolítása során a képző cég és a konzorciumot alkotó érdekképviseletek mindvégig alkalmazkodtak a járványhelyzettel kapcsolatos előírásokhoz, valamint a jogszabályi keretekhez, tekintettel arra, hogy egy tanfolyami csoport létszáma 10-25 fő között lehetett elméletileg, végül 3x20 fős képzési csoportok keretében végezték el a kontakt

tantermi oktatást. Alternatívaként a konzorciumi partnerek szükség esetén felkészültek arra, hogy amennyiben a járványhelyzet romló adatai korlátozzák a személyes részvételt, úgy szükség esetén online távoktatásra kerüljön sor, azonban erre szerencsére nem volt szükség, ugyanis fontosnak tartották, hogy miután különösen a képzés második fele gyakorlatorientált témákat tartalmazott és a konkrét pályázati program elemeit be lehetett emelni az előadásokba, így arról közvetlen oktatói konzultációra kerüljön sor.

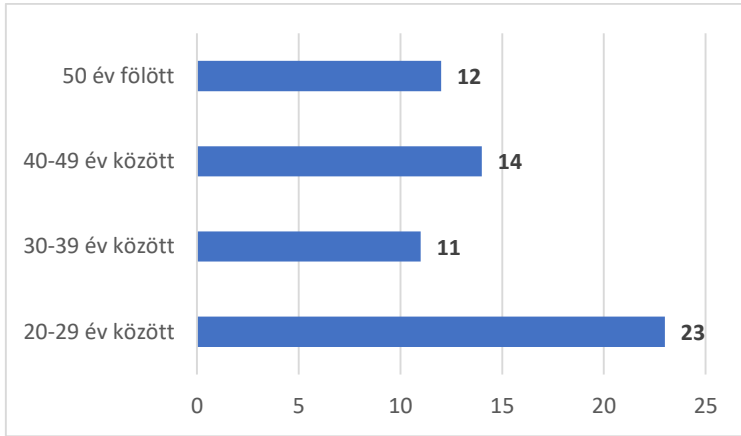
85

A képzésen résztvevők statisztikai adatait és jellemzőit az alábbi grafikonok tartalmazzák:

A képzéseken résztvevők aránya (fő):

A résztvevők kora (fő):

A képzésen résztvevők segédanyagként és tájékoztatásul megkapták az anyagokat a pályázati programmal kapcsolatos fejlesztési tervről, a vállalkozói kérdőíves felmérés eredményét tartalmazó tanulmányról, illetve az érdekképviseltek által biztosított szakmai anyagokról. Az oktatási program a járványhelyzet ellenére sikeresen teljesült, a résztvevők egyébként a pályázati előírásoknak megfelelően rögzítésre kerültek az előírt ESZA adatlapokon, mindegyikükkel sor került a képző által az egyéni felnőttképzési szerződések megkötésére, és a képzés elvégzéséről a már említett módon megkapták a tanúsítványt.

VIII. A program keretében az érdeklődőknek adott ingyenes szakmai jegyzet és szóróanyagok

A konzorciumi partnerek a pályázati program összeállítása során úgy tervezték, hogy a célcsoport és érdeklődő vállalkozások részére egy önálló szakmai jegyzetet készítenek, amely egyrészt segítheti a napi kereskedelmi tevékenység minél magasabb színvonalon történő elvégzését, másrészt hozzájárulhat a pályázati program sikeréhez, és reflektál az aktualitások között a járványhelyzet miatt kialakult változásokra. Ennek a célnak eleget téve az eredeti céloknak alárendelten a pályázati program gyakorlati megvalósítása során kellett a jegyzettel kapcsolatos konkrét szakmai igényeket megfogalmazni, ahhoz, hogy azok aktualitásukban megfelelő szakmai segítséget nyújtsanak az érdeklődőknek.

87

A jegyzet megírását a konzorciumi partnerek külső szakértőkre bízta, kiválasztásukra egyszerűsített három árajánlatkéréses beszerzés útján került sor, amelynek során a legfontosabb referencia követelmény volt, hogy a szakértők az érdekképviseleti tagságot alkotó kereskedelmi vállalkozások részére korábban már rendelkezzenek szakmai anyag, jegyzet megírásának tapasztalatával, és alkalmazkodjanak az érdekképviseleti elvárásokhoz. Így alakult ki a szakmai jegyzet tartalma és az azt megíró szakértői kör.

A jegyzet szakmai összeállítása során önálló fejezet szolt a járvány hatására megváltozott jogszabályi környezetről, ennek része a munkajog, illetve a munkavégzésre vonatkozó rendelkezések megváltozása, illetve a

járványhelyzet alatt igénybevehető támogatások helyzete a kereskedelmi szakmában. Ehhez alapvetően két kormányzati intézkedés részletes ismertetése történt meg, az egyik a Gazdaság-újraindítási Akcióterv, amelyben a munkahelyek megőrzésének és a vállalkozások támogatásának részletes leírása mellett a járványhelyzetet követő gazdasági újraindításhoz kapcsolódó cselekvési terv is szerepelt.

A program önálló részeként ismertetésre került a Magyar Falu Program támogatás bemutatása, hiszen az érintett célcsoport, azaz a települési kereskedelmi vállalkozások részére a legfontosabb kérdéseket ez a rész tartalmazta. Így önálló tájékoztatóként szerepelt benne a támogatás igénybevételére jogosultak köre, ezt követően pedig azok a célok, amelyekre a támogatás igénybe vehető. Minden egyes támogatott célhoz megjelent a támogatás mértéke és intenzitása, és az egyes foglalkoztatáshoz igénybevehető rendelkezések. A szakértők megállapították, hogy a célcsoport vállalkozások részére a jegyzetnek ez a része volt a leghasznosabb mind a vállalkozói kompetenciafejlesztő képzés alkalmával, mind a tanácsadói szolgáltatói tevékenység igénybevétele során, valamint a projekt keretében lefolytatott rendezvények esetében is.

A kiadványt ennek megfelelően nem csak a projekt keretében szervezett eseményeken használták fel a partnerek, hanem a saját területi érdekképviseleti irodáikban is biztosították a projektben közvetlenül egyébként részt nem vevő kereskedelmi vállalkozások és érdeklődők számára.

A kiemelt terület mellett az aktuális ismeretek részét képezte, hogy az anyag ismertette a kiskereskedelmi tevékenységre vonatkozó és 2021. évtől érvényes jogszabályi változásokat, így

külön fejezet foglalkozik a kereskedelmi tevékenység során szigorodó jótállási és szavatossági kérdésekkel, a termékek csomagolására és címkézésére vonatkozó jogszabályváltozással, a klímavédelemhez kapcsolódóan a műanyag termékek visszaszorításának eszközeivel a kereskedelemben, illetve az online hatósági pénztárgépek és a számlák feltöltésének kérdéseivel.

Végül meg kell említeni, hogy a szakmai jegyzet vége rövid tájékoztatást adott a szakképzési rendszer átalakításáról is, hiszen a pályázati program lebonyolításával egyidejűleg került sor a hagyományos OKJ Országos Képzési Jegyzék megszüntetésére, az új szakképesítési követelmények és szakmajegyzékek kiadására és az ezzel kapcsolatos intézményi és szervezeti változásokra.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a konzorciumi partnereknek sikerült egy olyan szakmai jegyzetet összeállítani, amelynek ismeretei alapvetően kapcsolódtak a pályázati programhoz, ugyanakkor az általánosságok helyett kifejezetten a 2020-2021. évekre vonatkozó új változásokat és ismereteket tartalmazták, és egyben lehetővé tették a Magyar Falu Program pályázatainak sikerét és a vállalkozások által történő széleskörű megismertetését.

Az elmúlt év egy nem várt esemény és annak követke-
zelményével történő szembeállással tett, mely alap-
vetően megváltoztatta életünket, szokásainkat, mun-
ka folyamatainkat, és melynek kifutása még a mai
napig zajlik.

A COVID-19 világjárvány az egész emberiséget érintő
hirtelen bekövetkezett járvánnyá nőtte ki magát.
A járvány gazdasági hatásai mind a munkavállalók,
mind a munkáltatók, illetve vállalkozások szintjén
jelentkezett, így a kis-és középvállalkozások is nehéz
helyzetbe kerültek. A lehetőségeket keresve a Magyar
Kormány gazdaság-újraindítási tervre hivatott segíte-
mi és támogatni a vállalkozó, munkaadó, munkaväl-
laltói kört.

A Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében belüli a me-
hez helyzetbe került kistelepítési vállalkozások is lehe-
tőséget kaptak a Magyar Falu Program részeként a ta-
lusi kistelepítési újraindítási, fennmaradása érdekében.

Jelen kiadvány e vállalkozói körnek szól elsősorban
és hivatott segíteni a program részleteinek ismer-
tésével, illetve eligazodást nyújtani a 2021. évben tör-
tént, vállalkozásokat érintő főbb törvényi-jogszabá-
lyi környezet újrászűrésében.

A programhoz kapcsolódó marketing eszközök keretében a konzorciumi partnerek már részletes tájékoztatást adtak arról,

hogy a programra önálló honlapot hoztak létre, azt egy folyamatos médiakampány kísérte, és ezt egészítette ki az a szóróanyag is, amelynek súlyát előzetesen kellően felbecsülni nem lehetett. A széles nyilvánosság előtt a konzorciumi partnerek, az érdekképviseltek helyi szervezetei és az eseményeken kihelyezett szórólapok általában kiegészítő ismertető figyelemfelhívást szoktak tartalmazni egy-egy program során, azonban a járványhelyzet miatt a súlyuk a programban jelentősen felerősödött. Tekintettel arra, hogy a személyes kapcsolatokon alapuló programelemek a járvány miatt háttérbe szorultak és nehezen megszervezhetővé váltak, így a szórólap egy írásos közvetítő szerepet töltött be a lehetséges célcsoport és a nyilvánosság felé, hogy felhívja a figyelmet a program tartalmi elemeire. Az aktualitás szerepét azért kell itt hangsúlyozni, hiszen a projekt időszakában meghirdetett Magyar Falu Programra a pályázatok benyújtásának a határideje még a járványhelyzet fennállása alatt megszűnt, ezért különösen fontosnak tartották az érdekképviseltek, hogy a vállalkozások időben értesüljenek a lehetőségről, és a figyelemfelhívásnak köszönhetően nem csak a projekt eseményeire mutattak jelentős érdeklődést, de konkrét vállalkozói érdeklődések futottak be célcsoporton kívül a két érdekképviseltek helyi szolgáltató irodáiba is.

A zárótanulmány tartalmazza a szórólap szkennelt változatát is, amelyről megállapítható, hogy a szórólap arculati elemei igazodnak az Európai Unió pályázatokhoz előírt Arculati Kézikönyv előírásaihoz, és ezzel párhuzamosan képi világában visszaköszönnek a honlapon és a kiadásra került jegyzeten szereplő motívumok. Ezért a megjelenési forma a

program keretében azonos és egységes képet mutatott.

The poster features a background image of a small shopfront with a tiled roof. At the top left is the KISOSZ 1947 logo. At the top right are the logos of the Hungarian Government and the European Union, with the text 'BEFETETÉS A JÖVŐBE'. Below these is the 'SZÉCHENYI 2020' logo. The main title is in large blue letters. Below the title, the project's key objectives are listed. Further down, the guaranteed services are listed. At the bottom, the website for more information is provided.

GINOP 5.3.5-18-2020-00184

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFETETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

PROGRAM A FALSI KISBOLTOK MEGMARADÁSÁÉRT A DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓBAN

Projekt legfontosabb céljai:

- a falusi, kistelepülési kisboltok megmaradásának elősegítése
- munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztése
- az érintett vállalkozói kör bevonása a programba

Projekt keretében biztosított szolgáltatások:

- a falusi, kistelepülési kisboltok, vállalkozások helyzetfelmérése
- kérdőíves mélyinterjúk vállalkozók részvételével, tanulmány készítés
- vállalkozói szakmai fórumok és kiadványok
- ingyenes kompetenciafejlesztő képzés
- személyes tanácsadás egyéni ügyfélfogadással

Bővebb információ: www.kereskedoprogram.hu

Az előzőekben leírt szakmai jegyzet és szórólap tekintetében a pályázati program összesen 1500 kiadványt és 3000 szórólapot

foglalt magában, ezeket a külső vállalkozó egyeztetett formában és tartalommal a konzorciumi partnerek részére leszállította, és ezek felhasználása a konzorciumi partnerek részéről megtörtént. A szórólapok és kiadványok felosztására a konzorciumvezető önálló intézkedést dolgozott ki, hogy mindkét konzorciumi partner területi irodájában biztosítson arányos darabszámot és a felosztás három konkrét esemény, illetve rendezvény részére került meghatározásra. Így 200 db szórólap és 20-20 db kiadvány került átadásra a tanácsadási tevékenységet végző három területi szakértő tanácsadó részére, akik a tanácsadási helyszíneken az irodákban biztosították ezek elhelyezését, illetve az érdeklődőknek történő átadását. 200 db szórólap és 100 db kiadvány került átadásra a projekt keretében képzéseket lebonyolító képző cég részére, ahol a szórólapoknak értelemszerűen kisebb súlyuk volt, de a kiadvány a képzésen résztvevő hallgatók mellett a külső érdeklődők számára is elérhetővé vált. És végül meg kell említeni, hogy 1800 szórólappal és 1200 kiadvánnyal készültek a konzorciumi partnerek a három nagy rendezvény résztvevői számára, és ezt átadták a beszerzést elnyerő rendezvényszervező részére. Az intézkedési terv végrehajtásának köszönhetően a szórólapok betöltötték a figyelemfelhívásra vonatkozó alapvető funkciójukat a járványhelyzet időszakában, az aktuális és hasznos ismereteket tartalmazó kiadvány pedig a különböző rendezvényeken, eseményeken eljutott az érdeklődőkhöz, illetve a programtól segítséget kérő vállalkozásokhoz.

IX. A vállalkozásoknak nyújtott tanácsadás

A zárótanulmány korábbi részei már megemlítették, hogy a program lebonyolításával egyidejűleg került meghirdetésre a Magyar Falu pályázati program, és ez jelentősen megnövelte a vállalkozásoknak tervezett tanácsadás fontosságát. A konzorciumi partnerek eredetileg azt tervezték, hogy a tanácsadói tevékenység keretében az általuk megbízott szakértők meghatározott helyszíneken, ügyfélfogadási időpontot jelölnek ki, és ott fogadják azokat a bolti kiskereskedő vállalkozásokat, vagy vállalkozni vágyókat, akik részére konkrét egyedi ügyben, anonim módon tanácsadást biztosítanak.

Az eljárás során a konzorciumot alkotó érdekképviseltek támaszkodtak az általuk más régiókban működtetett jogsegélyszolgálati tevékenységet tartalmazó ún. JOGpontok programok tapasztalataira, ahol a hozzájuk forduló mikro-, kis- és középvállalkozások tulajdonosai és vezetői részére saját ügyükben konkrét tanácsadást biztosítanak, oly módon, hogy a probléma jellegéről és a megoldásról egy anonim adatlapot vesznek fel, amelyek a későbbi statisztika és programelemzés elkészítéséhez alkalmasak, de a segítséget kérők adatait nem tartalmazzák. Erre azért is volt különösen szükség, mert konkrét vállalkozások esetében, nem csak személyes adatok védelméről beszélhetünk, hanem a vállalkozás működési adatairól is, azaz üzleti titoknak minősülő adatok merülhetnek fel a tanácsadási tevékenység során, és ezeket anonim módon kell kezelni. Így a konzorciumi partnerek kialakítottak egy tanácsadási adatlapot, amelynek a formanyomtatványa igazodott a már említett jogsegélyszolgálati program

mintájához. Ennek során meg kell jegyezni, hogy ezt az eljárást egyrészt a hazai támogató és irányító hatóságok, másrészt uniós forrású pályázat lévén a brüsszeli adminisztráció is elfogadta.

A bevezető mondatban említett körülmények miatt a tanácsadói tevékenység jelentősen felerősödött egyrészt a kereskedelmi vállalkozásokra vonatkozó jogszabályváltozások miatt a járványhelyzet idejében, másrészt a már említett Magyar Falu Program pályázati kiírásának megjelenése miatt.

A tanácsadói lap formanyomtatványa a következők szerint került összeállításra:

TANÁCSADÓI LAP

GINOP-5.3.5-18-2020-00184

Program a falusi kisboltok megmaradásáért

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

1. Vállalkozás tevékenysége		
kizárólag bolti kiskereskedelem 2000 fő alatti településen		
kizárólag bolti kiskereskedelem 2000-5000 fő közötti településen		
kizárólag bolti kiskereskedelem 5000 fő feletti településen		
több tevékenységi kör részeként végzett bolti kiskereskedelem		
mozgóárusítás, helyi piac stb.		
2. Vállalkozás formája		
egyéni vállalkozó/egyéni cég		
társas mikro-vállalkozás (10 fő alatt)		
társas kisvállalkozás (10-től 49 főig)		
egyéb:		
3. Foglalkoztatási adatok		
Foglalkoztatottak száma:		
Határozott idejű munkaviszony		
Határozatlan idejű munkaviszony		
Egyszerűsített (alkalmi) foglalkoztatás		
Nyugdíjas foglalkoztatás		
Megbízási jogviszony		
Diák munka		
4. Vállalkozásnál felmerült probléma jellege, fejlesztési igények		
Kereskedelmi bolt székhely, vagy telephely vásárlás, tulajdonjogi kérdések		
Kiskereskedelmi bolt bérleti jogával kapcsolatos problémák		
Bolti alkalmazottak foglalkoztatásával kapcsolatos munkajogi kérdések		
A foglalkoztatottak alkalmazásához bértámogatás, vagy egyéb támogatás		
A kereskedelmi bolt külső megjelenés, homlokzat és állag felújításához támogatások		
A kereskedelmi bolt belteri felszereltsége, pultok, polcok és tárolószekrények fejlesztése		
A kereskedelmi bolt gépesítésének támogatása (energiaracionalizálás, hűtőpultok, klíma, sütődék stb.)		
A kereskedelmi bolt informatikai fejlesztéséhez szakmai segítség (pénztárgép, vonalkódleolvasó stb.)		
A boltban vásárlói fizetések elősegítése (elektronikus fizetés, bankkártya terminál stb.)		
Egyéb:		
5. A tanácsadás során vállalkozásnak nyújtott szakmai segítség formája:		
Vállalkozói problémákhoz szakmai tanácsadás		
Támogatási igények összeállításában szakmai tanácsadás		
Pályázati és támogatások elszámolási tanácsadása		
Tanácsadás helye:	Tanácsadás ideje:	Tanácsadó aláírása

A tanácsadói tevékenységhez a konzorciumi partnerek kiválasztották azokat a szakértőket, akik a vállalkozásokat a szolgáltatás keretében fogadták, valamennyien érdekképviseleti szakemberek, akik vállalkozói, munkaadói tanácsadásban megfelelő tapasztalattal rendelkeznek. A projekt honlapján a szolgáltatás indítását bejelentették, valamint erről a médiakampány keretében megjelent sajtóanyagok is tájékoztatást adtak, ennek alapján a tanácsadói tevékenység helyszíneit és időpontjait a következők szerint ismertették a nyilvánossággal:

97

Tanácsadói helyszínek és időpontok:

KISOSZ Bács-Kiskun megyei Szervezete

Cím: 6000 Kecskemét, Szélmalom u. 8/A.

Szakértő: Szatmári Tünde

Időpont: hétfő 08:00-13:00

ALFA KISOSZ Érdekvédő és Képző Egyesület

Cím: 5600 Békéscsaba, Dr. Becsey O. u. 4/1.

Szakértő: Cibula Zoltán

Időpont: hétfő 08:00-13:00

ALFA KISOSZ Érdekvédő és Képző Egyesület Ügyfélszolgálati Iroda

Cím: 6600 Szentes, Apponyi tér 18.

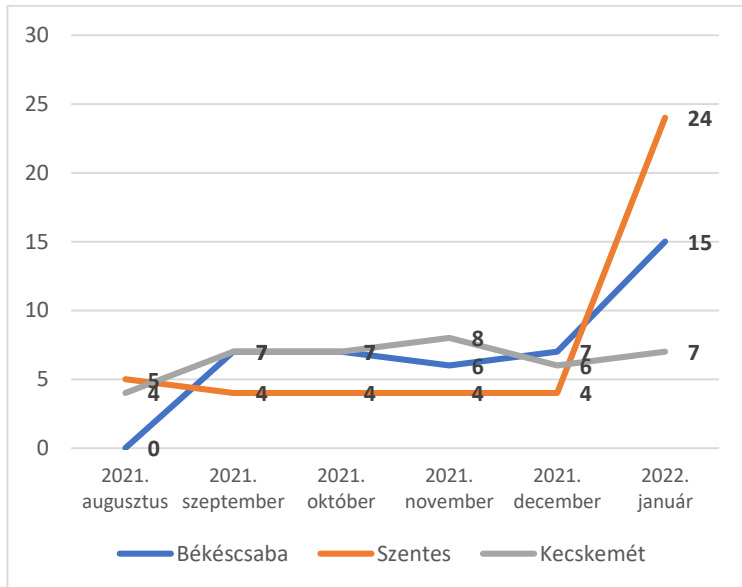
Szakértő: Gulácsi Levente

Időpont: hétfő 15:00-20:00

A kialakított tanácsadói lapokat a szakértők havonta megküldték a konzorciumi partnerek részére tájékoztatás és statisztika összeállítása céljából, ezért a zárótanulmány készítéséhez ezek elemzése megtörtént, és a következőket lehet erről megállapítani:

A tanácsadást a szolgáltatás hat hónapja alatt összesen 126 vállalkozás vette igénybe.

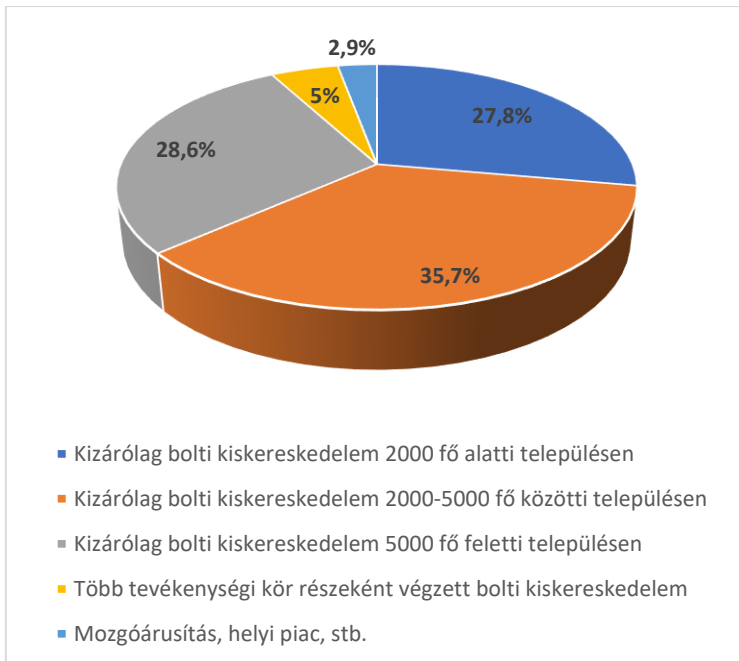
A tanácsadást igénybe vevő vállalkozások számának alakulása a szolgáltatás hat hónapja alatt:

A grafikonból megállapítható, hogy a projekt a helyi vállalkozások előtt folyamatosan vált egyre ismertebbé, amelyhez jelentősen hozzájárultak a program során végzett egyéb tevékenységek, így lehet látni, hogy a képzés végén a

meghirdetett nagylétszámú rendezvényekkel egyidőben a tanácsadás iránti igény is jelentősen megnőtt, és a konzorciumi partnerek arról is tájékoztatást adtak a zárótanulmány készítőinek, hogy a helyi érdekképviseleti irodákban ez a folyamat a projekt zárását követően is megmaradt, és a vállalkozások még mindig megkeresik az érdekképviseleteket saját problémáikkal, de most már nem a program keretei között.

A vállalkozások tevékenysége alapján a tanácsadást igénybe vevő vállalkozások:

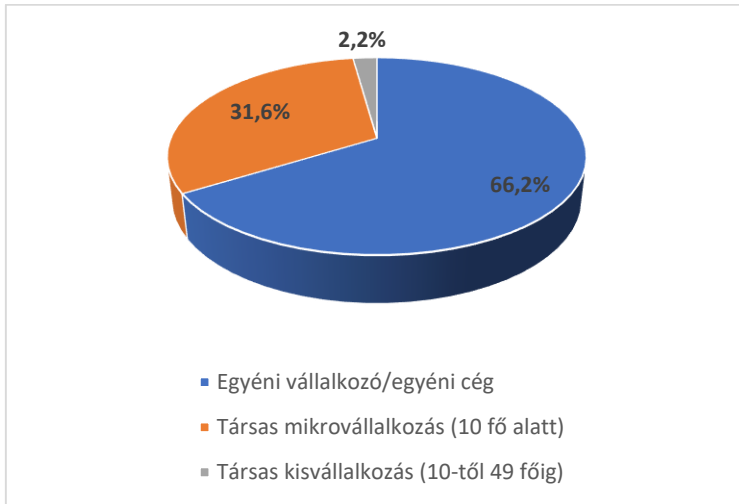

A szakértők feldolgozták a tanácsadást igénybe vevő kistelepülési boltosok jellemzőit annak függvényében, hogy milyen tevékenységi körrel és milyen települési nagysággal rendelkeznek a háttérben, hiszen ez igazolja vissza, hogy mi az a lakossági lélekszám, ahol a Magyar Falu Programban is meghirdetett támogatott program leginkább érdeklődésre tart számot.

Ennek alapján megállapítható, hogy külön kategóriában, de majdnem a szolgáltatást igénybe vevők egyharmada 2000 fő alatti településen működik, és több, mint egyharmada a 2000-5000 fő közötti településeken, azaz a tanácsadást igénybe vevő vállalkozások a program célcsoportjából kerültek ki. Alacsony arányban, de a diagram visszaigazolja azt is, hogy a program hatására olyanok is falusi kisboltosnak jelentkeztek, vagy érdeklődést mutattak, akik korábban önálló bolttal nem rendelkeztek (mozgóárusítás, helyi piaci értékesítés stb.) közel 3%-ban, illetve olyanok, akik több tevékenységi körben folytattak vállalkozási tevékenységet, és ennek részeként jelent meg a bolti kiskereskedelem 5% mértékben. Ez utóbbi azért különösen fontos, mert a tanácsadást igénybe vevők megjelent kategóriája és annak aránya visszajelezte, hogy sok településen csak bolti kiskereskedelmi tevékenységből megélni nem lehet, a fenntartáshoz a vállalkozásoknak több lábon kell állni.

A szakértők az adatlapok feldolgozása során megnézték a vállalkozások formáit is, ezt tartalmazza a következő diagram.

A vállalkozások formája alapján a tanácsadást igénybe vevő vállalkozások:

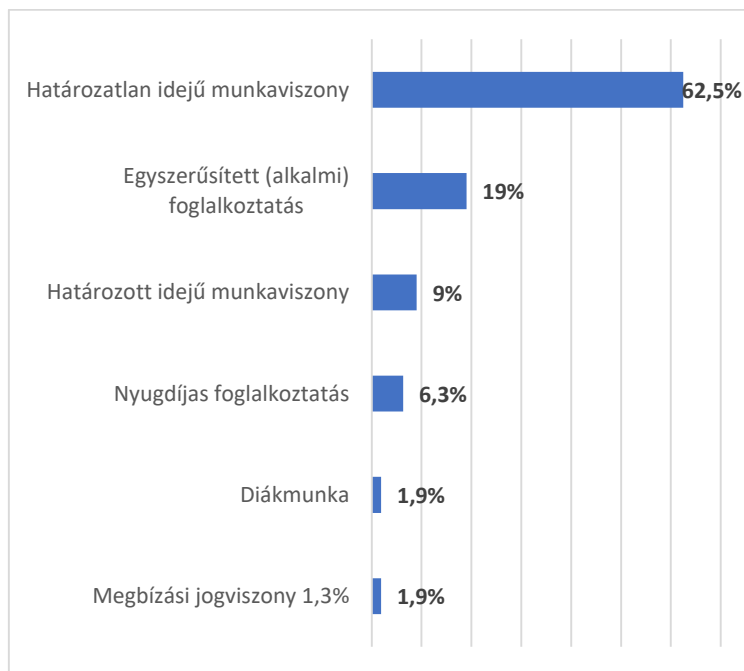

101

A diagramból megállapítható, hogy a legkisebb településeken a kereskedelmi bolt üzemeltetése a legkisebb vállalkozói kör irányításával lehet eredményes, és ezt visszaigazolja, hogy a szolgáltatást igénybe vevők kétharmada egyéni vállalkozó vagy egyéni cég, és majdnem egyharmada társasági formában működő mikrovállalkozás. Értelemszerűen finomítani kell az arányokon azzal a megközelítéssel, hogy ahol e kategóriáknál nagyobb alkalmazotti létszámmal dolgozó vállalkozásról van szó, azok már rendelkezhetnek olyan munkatárssal vagy külső megfizetett szakértővel, akik pótolják a külső tanácsadó szolgáltatásnak igénybevételét, azaz nem szorulnak rá a szakmai segítség kérésére.

Mind az előkészítő anyagokban, mind a Magyar Falu Program keretében lényeges elem, hogy ezek a

megkeresett bolti kiskereskedelmi egységek nem csak a lakossági ellátást biztosítják, hanem sok esetben egy kistélepülés egyetlen, vagy kimagasló szerepet játszó foglalkoztatói is, ezért a szakértők a statisztikai elemzés során külön megvizsgálták a tanácsadást igénybe vevő vállalkozások foglalkoztatási potenciálját is. Ennek keretében készült az alábbi diagram:

A 126 vállalkozás összesen 478 főt foglalkoztatott, amely átlagosan 3,79 fő/vállalkozás, de természetesen volt olyan egyéni vállalkozó, aki alkalmazott nélkül dolgozik, és volt olyan kisvállalkozás, ahol az alkalmazottak száma elérte a 15 főt.

A vállalkozások jellemzőinek feldolgozása után a legfontosabb kérdés a tanácsadói szolgáltatást igénybe vevő vállalkozások problémáinak vizsgálata volt. Ennek során a tanácsadói szolgáltatást igénybe vevő vállalkozások összesen 444 kérdéssel fordultak a tanácsadókhoz az alábbiak szerint:

1. A foglalkoztatottak alkalmazásához bértámogatás, vagy egyéb támogatás – 17,8%
2. Bolti alkalmazottak foglalkoztatásával kapcsolatos munkajogi kérdések – 14,6%
3. A kereskedelmi bolt gépesítésének támogatása (energiaracionalizálás, hűtőpultok, klíma, sütődék stb.) – 12,8%
4. Egyéb – 11,2%
5. A kereskedelmi bolt külső megjelenés, homlokzat és ellát felújításához támogatások – 9,9%
6. A kereskedelmi bolt beltéri felszereltsége, pultok, polcok és tárolószekrények fejlesztése – 9,7%
7. A boltban vásárlói fizetések elősegítése (elektronikus fizetés, bankkártya terminál stb.) – 7,6%
8. Kiskereskedelmi bolt székhely, vagy telephely vásárlás, tulajdonjogi kérdések – 7,2%
9. A kereskedelmi bolt informatikai fejlesztéséhez szakmai segítség (pénztárgép, vonalkóddleolvasó stb.) – 5,6%
10. Kiskereskedelmi bolt bérleti jogával kapcsolatos problémák – 4,3%

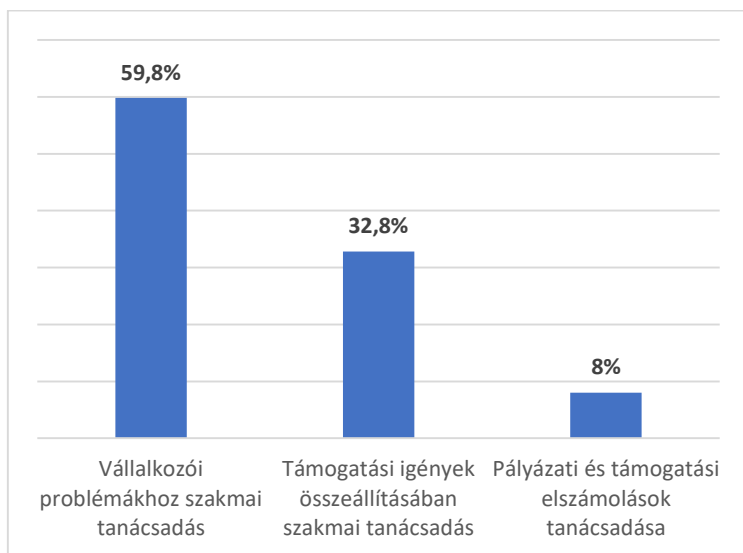
103

Egyéb kategórián belül volt, aki marketinggel és reklámmal kapcsolatban kért segítséget, érdeklődtek üzleti partner keresési lehetőségekről, elektronikus hirdetési lehetőségekről, weblapról és e-kereskedelem

beindításáról, üzletkör változtatásról, bővítésről, illetve 2022. január hónap folyamán sok megkeresés érkezett az élelmiszer árstopppal kapcsolatban, illetve a minimálbérrel és a garantált bérminimummal kapcsolatban, és a 25 év alattiak SZJA mentességéről is.

104

A vállalkozásoknak nyújtott szakmai segítség formája:

Az eddig leírtakból megállapítható, hogy a bolti kiskereskedelmi vállalkozásoknak nyújtott egyéni tanácsadási tevékenység a program sikeres elemei közé tartozik, hiszen nagy segítséget jelentett az érdeklődők számára a program céljainak megvalósítása és egyben a vidékfejlesztési programok teljesülése során is. Az érdeklődők jelentkezését a konzorciumi partnerek különösen sikeresnek tartották a

járványidőszak alatt, hiszen általában a személyes jelentléttel járó programelemek minden más projekt során háttérbe szorultak, de itt a program fontossága miatt jelentős volt az érdeklődés, és annak „utórezgései” a mai napig érezhetők az érdekképviseleti szakmai munkában.

X. A program rendezvényei

A konzorciumot alkotó érdekképviseltek a pályázat megírása során fontos elemként tervezték három darab nagylétszámú rendezvény megtartását, ugyanis érdekképviselési munkájuk részeként rendkívül nagy tapasztalattal és mozgósítási képességgel rendelkeztek a korábbi programok és az éves érdekképviselési tevékenység során. A vállalkozások az adott területen hozzászórtak ahhoz, hogy ezek az érdekképviseltek olyan tájékoztató rendezvényeket tartanak, ahol naprakész ismereteket lehet szerezni a vállalkozások működését érintő körülményekről, jogszabályi változásokról, pályázati programokról, amelyek szükségesek napi munkájuk színvonalához és fejlesztéséhez. A pályázati program keretében e jellemzők közül kiemelkedik a járványhelyzet alatti jogszabályi változások sora, valamint a program céljaiban is szereplő kistéleplési boltok fejlesztésére kiírt Magyar Falu Program és annak pályázata.

Az anyag a korábbiakban már tartalmazta, hogy a rendezvények tartásának egy komoly korlátja lehetett, ez pedig a koronavírus világjárvány miatt elrendelt korlátozások időszakos bevezetése, ezért az érdekképviseltek felkészültek arra is, hogy szükség esetén a rendezvényt akár online módon tartsák meg, akár az eredetileg három darab 100 fős nagylétszámú rendezvény helyett több kisebb létszámú egyeztetést tartanak, annak függvényében, hogy egy-egy rendezvényre milyen létszámban lehet személyes részvételt biztosítani a meghívások során. Tekintettel a járványhelyzet bizonytalanságára végül az érintettek úgy döntöttek, hogy a program menetrendjében a tervezett rendezvények

megtartását a program végénél, mintegy értékelő és egyben záró aktust hajtják végre, és azt várták, hogy addigra a járványhelyzet a személyes jelenléttel megtartott rendezvényeket lehetővé teszi. A tervezés során számoltak azzal, hogy olyan helyszíneket kell választani, ahol a mindenkor előírt kötelező személyes távolságtartás szabályai a résztvevők között biztosíthatóak, illetve figyelembe vették azt is, hogy hasonló sport és kulturális rendezvényeken hazánkban már engedélyezték a nagylétszámú látogatói részvételt. Az a tény, hogy a program utolsó szakaszára tervezték a konzorciumi partnerek a rendezvényeket, még egy jelentős eredménnyel zárt, ugyanis erre az időszakra a programon belül már rendelkezésre álltak azok a dokumentumok, amelyek a projekt során keletkeztek, így a résztvevők számára biztosítani lehetett a kérdőíves felmérést összegző tanulmány tartalmát, írott példányát, a program során megírt szakmai kereskedelmi jegyzetet, a szóróanyagokat, és egyéb sajtóanyagokat. Ilyen előzmények után az egyes rendezvények szervezésére a konzorciumi partnerek külső szakértői céget kértek fel a program során hasonló tevékenységekre jellemző egyszerűsített három árajánlat kéréses beszerzési eljárás keretében. A rendezvényszervező nyertes cégnek átadták a projekt összes ismerettő anyagát, beleértve a program fejlesztési tervét, a program során keletkezett tanulmányokat és kiadványokat, valamint az oktatás tapasztalatairól egy rövid összefoglalót, így a rendezvényszervező által meghívott és felkért előadók ezekről rövid ismertetést tudtak adni.

A rendezvényszervező a Dél-Alföldi régió három megyeszékhelyén szervezte meg a rendezvényt a minél

nagyobb létszám elérése érdekében, és a rendezvények következők szerint kerültek megtartásra.

Dátum	Résztevők száma	Helyszín
2021.12.11.	108 fő	Kecskemét, Budai u. 1.
2022.01.08.	99 fő	Szeged, Debreceni út 4.
2022.01.22.	97 fő	Békéscsaba, Dr. Becsey O. u. 4.

Valamennyi rendezvényhez csatoljuk az anyagban a program meghívóját, amelyből látható a rendezvény témája és a vezető szakmai előadó személye.

MEGHÍVÓ

„Program a falusi kisboltok megmaradásáért ”

GINOP- 5.3.5.18-2020-00184

109

Szakmai rendezvény I.

Időpont: 2021.12.11 11:00

Helyszín: 6000 Kecskemét, Budai u. 1.

PROGRAM:

Szakmai előadásunk témája: **Szemléletformálás a kereskedelemben**

Előadó: Polgárdi Dalma

A rendezvény 15 óráig tart. Ebédszünetben hideg büfével várjuk Önöket!

A rendezvény szervezője:

Kereskedők és Vállalkozók Veszprém Megyei Képvisellete -KISOSZ

Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

A rendezvény ingyenes!

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

MEGHÍVÓ

„Program a falusi kisboltok megmaradásáért”
GINOP- 5.3.5.18-2020-00184

Szakmai rendezvény II.

Időpont: 2022.01.08 11:00

Helyszín: 6723 Szeged, Debreceni út 4.

PROGRAM:

Szakmai előadásunk témája:

FALUSI KISBOLTOK MEGMARADÁSA

Előadó: Vágó Péter, Kisosz elnöke

A rendezvény 15 óráig tart. Ebédszünetben hideg büfével várjuk Önöket!

A rendezvény szervezője:

Kereskedők és Vállalkozók Veszprém Megyei Képvisellete -KISOSZ

Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

A rendezvény ingyenes!

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

MEGHÍVÓ

„Program a falusi kisboltok megmaradásáért”
GINOP- 5.3.5.18-2020-00184

111

Szakmai rendezvény III.

Időpont: 2022.01.22 11:00

Helyszín: 5600 Békéscsaba, Dr. Becsey O. u . 4

PROGRAM:

Szakmai előadásunk témája:

**Tájékoztató a kereskedelmet érintő adóváltozásokról,
adó jogszabályokról, mi várható 2022-ben?**

Előadó: Biró Katalin, adótanácsadó

A rendezvény 15 óráig tart. Ebédszünetben hideg büfével várjuk Önöket!

A rendezvény szervezője:

Kereskedők és Vállalkozók Veszprém Megyei Képviselőe -KISOSZ

Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

A rendezvény ingyenes!

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A rendezvényekről a program bemutatása során a pályázati felhívásban előírt módon rögzítésre került a meghívók mellett az esemény rövid szakmai értékelését tartalmazó beszámolója, fotódokumentáció, illetve a résztvevők által aláírt jelenléti ívek.

A rendezvények helyszínei és időpontjai természetesen felkerültek a projekt önálló honlapjára, de a meghívókat a konzorciumi partner érdekképviseltek, illetve területi helyi szervezetei a saját tagságuk részére elektronikus levelezés útján is megküldték.

A zárótanulmányban szereplő részletes eseménysor és tartalmi elemzés alapján megállapítható, hogy a folyamatos járványhelyzet korlátozásai ellenére a projektet egy észszerűen korrigált menetrend mellett az érdekképviseltek sikeresen lefolytatták. A program lebonyolítással egyidőben megjelent Magyar Falu Program jelentősen elősegítette ezt a folyamatot, hiszen a vállalkozások részéről jelentős érdeklődés merült fel, igény tartottak az érdekképviselési segítségre és a kapcsolódó szolgáltatásokra.

113

A program valamennyi eseménye és a keletkezett anyagok a zárótanulmánnyal együtt megtalálhatóak a program önálló honlapján, és valamennyi hasznosítható anyag megismerhető a széles nyilvánosság számára.

Mellékletek:

Szakmai, módszertani fejlesztési terv és kísérleti (pilot) projektterv

114

A program megvalósíthatósági tanulmánya

Vállalkozói felmérés a Dél-Alföldi régióban működő kereskedelmi kisboltok gazdasági helyzetéről, foglalkoztatóképességéről, fejlesztési igényeiről és támogatások igénybeviteléről

SZAKMAI, MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSI TERV ÉS KÍSÉRLETI (PILOT) PROJEKTTERV

GINOP-5.3.5-18 – Munkaerő-piaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek

Ágazat:

"G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás

Kiskereskedelem (kivéve: jármű, motorkerékpár)

Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége (KISOSZ)

COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége

Tartalomjegyzék

I. Vezetői összefoglaló	4
II. Szakmai, módszertani fejlesztési terv	6
A. Bevezetés	6
1) Röviden a támogatási kérelemről	6
2) A témaválasztás indoklása	6
3) Kapcsolódás a Felhívás 3.4.1.1. ba) pontjában megjelölt tématerületekhez	27
B. Célkitűzés	28
1) Hazai kapcsolódási pontok	28
2) Nemzetközi szintű kapcsolódási pontok	29
C. Munkaterv	32
1) Szükségletfelmérés	32
2) Támogató szolgáltatások	33
D. Időterv, ütemezés	33
1) A projekt megvalósításának első negyedévében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q1):	33
2) A projekt megvalósításának második negyedévében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q2):	34

3) A projekt megvalósításának harmadik negyedében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q3):	34
4) A projekt megvalósításának negyedik negyedében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q4):	34
E. Várt eredmények, hasznosítás	35
III. Kísérleti (pilot) projekt	36
F. Célkitűzés	36
G. Célcsoport	37
H. Munkaterv, alkalmazott módszertan	37
I. Időterv, ütemezés	39
1) A projekt megvalósítási időszakának harmadik negyedévére (Q3) tervezett, a pilot program szempontjából releváns tevékenységek:	39
2) A projekt megvalósítási időszakának negyedik negyedévére (Q4) tervezett, a pilot program szempontjából releváns tevékenységek:	39
J. Várt eredmények, hasznosítás	39

I. Vezetői összefoglaló

Magyarországon jelenleg is jelentős problémának minősül a vidék elnéptelenedése, főként a központi régió népességelszívó hatása. Számos kísérlet mellett Magyarország Kormánya is több intézkedéssel próbálja megállítani kisebb települések vesztesnek tűnő elnéptelenedését. Ezek között említendő többek között a Családvédelmi Akcióterv részét képező Falusi CSOK bevezetése¹ vagy a Modern Falu Program².

A kormányzati programok mellett azonban kiemelten fontos, hogy mind a gazdasági, mind a civil élet szereplői is szerepet vállaljanak a vidéki élet fenntarthatóságában. A kis lélekszámú települések legfontosabb lakosságmegtartó tényezői között hozhatóak fel a helyben elérhető szolgáltatások – például a nemcsak bevásárlásra alkalmas kisboltok. A vidéki meghatározó színtereinek egyike a kistelepüléseken elérhető vásárlási lehetőség – éppen ezért fontos, hogy ne csak kizárólag egy *kiskereskedelmi egységként* tekintsünk az alacsony lélekszámú településeken működő boltokra, hanem *közösségmegtartó szerepüket* is lássuk. Tegyük mindezt ráadásul olyan folyamatok mentén, amelyek alapján egyértelműen kirajzolódik a kisboltok számának csökkenése, az ilyen típusú „intézmények” visszaszorulása. A pályázó szervezetek éppen e tényezők mentén állítják projektjük középpontjába a kiskereskedelmi boltok társadalmi felelősségvállalását, illetve munkaerő-piaci potenciálját az alacsony lakosságszámú településeken.

A szervezeti hálón keresztül artikulált segítségkérés, a probléma nemzetgazdasági súlya mind-mind arra vezette a **Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetségét (KISOSZ)**, illetve a **COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetségét**, hogy külön projekttervet készítsen a probléma megoldását célzandó.

A kapcsolódó szakmai-módszertani fejlesztési terv be kívánja mutatni, hogy milyen eszközökkel, milyen ütemezéssel, milyen várható eredményeket céloznak meg elérni a pályázó konzorciumi szervezetek az 50 projektbe bevont, érintett vállalkozás (elsősorban *boltvezető*) segítségével.

¹ A támogatási forma részleteiről bővebben ld.: https://csalad.hu/cikk/megjelentek-a-falusi-csok-reszletei-a-kozlonnyben?gclid=Cj0KCQiA9orxBRD0ARisAK9JDxSX0kkOUwtAy45BMH5VvMRg3gWJwra_zPow83Zq6_K1XqgyEIHNFyaAj5zEALw_wcB

² A program indulásáról bővebben ld.: <https://www.feol.hu/kozelet/helyi-kozelet/elindult-a-magyar-falvak-program-2746795/>

Folyamatát tekintve a program először a problémák *pontos* azonosítását tűzi ki célul a kvalitatív módszertan mentén készített, mélyinterjúkon alapuló kutatás segítségével. A helyzetkép alapos analizését követően a pályázó szervezetek célja olyan megoldási javaslatok kidolgozása, írásban rögzítése, amelyek közül a legrelevánsabb(ka)t egy pilot program keretében tesztelni is tudják a konzorciumi tagok. Az így megszerzett tapasztalatok nyilvános beszámoló keretében nyernek majd publicitást. A pilot projekt megvalósítási szakaszában személyes tanácsadásra, mentorálási szolgáltatásokra kerül majd sor a tervek szerint 6 hónapos időtartamban. A programot erős médiakampánnyal kívánja támogatni a pályázó konzorcium, amely célja nemcsak a téma iránti figyelem felkeltése, de a programba való bevonódás, illetve a megoldási javaslatok népszerűsítése is.

II. Szakmai, módszertani fejlesztési terv

A. Bevezetés

1) Röviden a támogatási kérelemről

A **Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetségével (KISOSZ)**, illetve konzorciumi partnere, a **COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége** szívügyének tekinti a bolti kiskereskedelemben dolgozók érdekeinek képviseletét. Mindezek nyomán e két szervezet számára komoly prioritást élvez a hazai tulajdonú vállalkozások hosszú távú fennmaradása, fejlődését, foglalkoztatói szerepük megőrzése.

E célok mentén választottak a pályázó szervezetek a támogatási kérelem témái közül. Ennek nyomán a pályázati projekt alapját képező téma: **a kiskereskedelmi boltok társadalmi felelőssége és munkaerő-piaci potenciálja az alacsony lakosság számú településeken.**

A téma a pályázó szervezetek számára testhezálló – országos szinten működő, releváns tapasztalattal rendelkező, az ágazati kulcsproblémákat jól ismerő szereplők kívánják a tagszervezetek által több alkalommal megfogalmazott, alulról jövő kezdeményezéseket megvalósítható projektté formálni.

A konzorciumi partnerek által összeállított program címe: **Program a falusi kisboltok megmaradásáért.**

2) A témaválasztás indoklása

A téma testhezállósága fentebb már kiemelésre került: a pályázatot benyújtó szervezetek a tagságon keresztül becsatornázott problémafelvetéseket, jelzéseket azok relevanciája, társadalmi súlya és hatása szerint rangsorolták. E tevékenység nyomán pedig a legfontosabb megoldandó problémák közé került a kistelepüléseken működő boltok szerepének újradefiniálása, társadalmi felelősségük, illetve munkaerő-piaci potenciáljuk kiemelése.

A Kormányzat mellett két platform is működik, ahol a pályázó szervezetek, vagy azok országos ernyőszervezete képviseli a kisboltok problematikáját:

- I. **Az Innovációs Technológiai Minisztériumon belül** létrejött egy államtitkárság, amely a kereskedelem területével foglalkozik. A Kereskedelempolitikáért és Fogyasztóvédelemért Felelős Államtitkárság létrehozott egy **kereskedelem-fejlesztési munkacsoportot**. Ennek az

ÁFEOSZ-COOP Szövetség (a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetségének országos ernyőszerkezete) és a KISOSZ is tagja – szakmailag kompetens szervezetek vesznek részt benne. A munkacsoport célja az elnéptelenedő településeken működő boltok problémáját megvizsgálni, és javaslatokat is kidolgozni, amelyek aztán a Kormány elé kerülhetnek.

- II. **A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács (NGTT)** amikor legutóbb a bérügyeket tárgyalta, a KISOSZ ÁFEOSZ-COOP közös felvetésre külön problémaként rögzítette a kistelepüléseken működő boltok terheinek csökkentési lehetőségét (például szocho esetleges csökkentésével, kedvezmények kiterjesztésével).

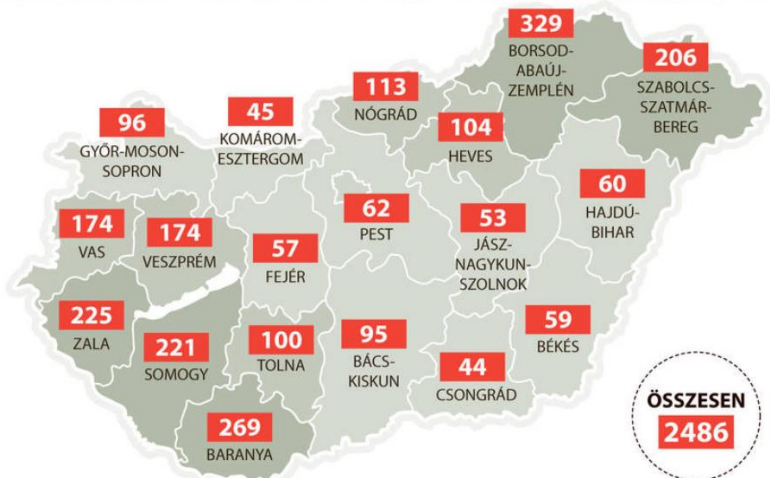
A vidék elnéptelenedése kurrens probléma – nemcsak hazánkban, de egész Európában ható jelenségről van szó. E folyamat megállítását, visszafordítását célozza számos kormányzati szintű beavatkozás – például a Családvédelmi Akcióterv részét képező Falusi CSOK is.

A Falusi CSOK részleteit tartalmazó kormányrendelet megjelenését a Magyar Közlönyben a modern települések fejlesztéséért felelős kormánybiztos budapesti sajtótájékoztatóján jelentette be 2019 májusában.

Gyopáros Alpár kifejtette: a Falusi CSOK a Magyar falu program részeként funkcionál majd. Alapvető célja, hogy olyan többlettámogatáshoz jussanak a fiataloknak, amely segítségével falun is tudjanak családot alapítani, otthont teremteni. Az érintett települések körébe az olyan ötezer lélekszám alatti helységek tartoznak, amelyek népessége 2003-2018 között csökkent. Illetve azok, amelyek a leghátrányosabb helyzetű járásokban találhatóak. A program mindösszesen 2486 települést érint.

Érintett falvak száma megyénként

Grafika: Magyar Nemzet

Forrás: Kormány.hu

1. ábra: A Falusi CSOK által érintett falvak száma megyei megoszlásban

Forrás: kormány.hu / Magyar Nemzet

A kormánybiztos által ismertetett részletek és a kapcsolódó részletszabályozás az általános CSOK-rendeletet egészíti ki. Hatályba 2019. július 1-jétől lépett, egyelőre három évre szól, de a Kormányzat folyamatosan ellenőrzi a Falusi CSOK hatásait. A jelenlegi szándékok szerint legkésőbb három év múlva döntenek arról, folytatódjon-e a rendszer, bővüljön-e a települési kör.

Fontos eltérés az általános CSOK-hoz képest, hogy a valaki a Falusi CSOK-ban gondolkodik, igénybe venni *használt* lakás vásárlására, egyidejűleg korszerűsítésére, illetve bővítésére tudja. Ebben az esetben ráadásul ugyanazt a támogatási összeget kaphatja, mint az általános CSOK-nál *új* ház építésére. Vagyis egy gyermek esetében 600 ezer forint, két gyermeknél 2,6 millió, három gyermek esetében pedig 10 millió forint a vissza nem térítendő támogatás. Az esetleges árfelhajtó hatás csökkentése érdekében ugyanakkor ingatlanvásárlásra ezeknek az összegeknek legfeljebb a fele fordítható, a fennmaradó rész pedig bővítésre vagy felújításra. Ezen felül kettő, három vagy több gyermek vállalása esetén állami kamattámogatású hitelt is felvehetnek a családok. Kombinált vásárlás

és korszerűsítés³, illetve bővítés esetében két gyermeknél 10 millió forintot, legalább három gyermeknél 15 millió forintot igényelhetnek, meglévő ingatlan korszerűsítésére pedig az összeg ezek fele, azaz 5 millió, illetve 7,5 millió forint lehet. A kormánybiztos által közölt információk alapján a Falusi CSOK országosan elérhető lesz minden tanyán, ahol van lakóingatlan. A visszaélések kiszűrése érdekében pedig erkölcsi bizonyítvánnyal szükséges bizonyítani a büntetlen előéletet. Fontos megkötés továbbá, hogy közeli hozzátartozótól, saját cégtől nem lehet ingatlant venni Falusi CSOK-kal, illetve bővül a jegyzők hatásköre, hogy ellenőrizhessék a szerződészerű teljesítést⁴.

A programról szóló szakértői vélemények, elemzések⁵ szerint a magyarországi települések háromnegyedében felhasználható lesz a Falusi CSOK. Ez egyrészt arra a sajnálatos tényre utal, hogy ennyi faluban csökkent a népesség az elmúlt években, másrészt viszont a lehetőség nagyon szélesre nyitja az otthoneremtés lehetőségeit. A fiatal családoknak elérhető, akár több tízmillió forintot támogatásokkal a fogyó kistelepüléseknek legalább egy része valóban új étellel telhet meg – ezzel is elérve a vidéki kistelepülések csökkenő lakosságának megállíthatását.

A Falusi CSOK lényege, hogy olyan ötezer lélekszámúnál kisebb településeken lehet felhasználni, ahol az előző években csökkent a lakosság. E kritériumok alapján a legtöbb – szám szerint 329 – község Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből került a lajstromba, ami egyrészt a térség aprófalvas jellegének köszönhető, másrészt viszont arra utal, hogy a hátrányos helyzetű borsodi települések zömében jelentős lélekszámcsökkenés történt az elmúlt években. Fontos, hogy a külterületeket, illetve tanyákat mindenhol bevették az érintettek közé. Ez például Csongrád megye esetében fontos, amely ugyan a lista végén szerepel mindössze 44 településsel, de ahol fontos szerepe van a tanyavilágnak ma is.

Még a központi régióból is található 62 település a Falusi CSOK által érintett falvak listáján – e jelenség is rámutat arra, hogy e térségben is milyen komoly eltérések lehetnek a leggazdagabb és az elszegényedő falvak között. Ugyanakkor a főváros közelsége miatt éppen Pest megye lehet az egyik

³ A kormánybiztos tájékoztatás szerint korszerűsítésnek minősül például a közműszolgáltatás bevezetése, fürdőszoba, mosdó létesítése, központi fűtés kialakítása – beleértve megújuló energiaforrások használatát is –, épületszigetelés, nyílászárócseré, tetőfelújítás, kéményépítés, illetve -korszerűsítés, belső terek felújítása, valamint melléképület felújítása és kerítés építése, korszerűsítése

⁴ Gyopáros Alpár tájékoztatójáról szóló összefoglalót bővebben ld.: https://csalad.hu/cikk/megjelentek-a-falusi-csok-reszletei-a-kozlonyben?gclid=Cj0KCQiA9orxBRD0ARIsAK9JDxSX0kOUwtAy45BMH5vVMRg3gWJwraR_zPow83Zq6_K1XqgyEIHnfyA5zEALw_wcB

⁵ Például: <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/elettel-telhetnek-meg-az-elneptelenedo-telepulesek-6757973/>

olyan országrész, ahol a Falusi CSOK az első kézzelfogható eredményét hozza⁶. Olyan települések is szerepelnek ugyanis a listán, amelyek a tágabban értelmezhető agglomeráció részét képezik.⁷

A kormányzati intézkedéseknek köszönhetően élettel telhetnek meg az elnéptelenedő települések, ám kiemelten fontos, hogy mennyire lesznek megtartani a lakosságot ezeken a településeken. A mindennapi élet minősége e szempontból döntő fontosságú. A helyben elérhető szolgáltatások, a közösségszervező erő mind-mind felmerülő tulajdonság a kisbaltok kapcsán.

Balogh László ingatlanpiaci szakértő szerint „ha a Magyar falu program, illetve a Falusi CSOK beválik, és kevésbé lesz elszívó ereje Budapestnek vagy más megyeszékhelynek, az a nagyvárosi ingatlanforgalomra is hatással lehet. Hosszabb távon mindez valamelyest mérsékelheti a nagyvárosi áremelkedést.”⁸ Az elemző aláhúzza, milyen jelentős szereppel bírnak az autópályák, illetve gyorsforgalmi utak – például Pest megyében az M0-s körgyűrű hiányzó szakaszának vagy az M100-as út megépítésének, továbbá az M4-esnek is jelentős hatása lehet több, a Falusi CSOK-kal számításba vett község életére.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint a szóban forgó falvakban 2016-ban 28 ezer, 2017-ben pedig több mint 31 ezer adásvétel történt.⁹ E számot azonban nemcsak a családok által lebonyolított tranzakciók alkotják, hanem minden egyéb eladást is magában foglal. Banai Ádám, a Magyar Nemzeti Bank egyik igazgatója kiemelte, hogy a Falusi CSOK-kal érintett településeken az adásvételek kétharmada ötmillió forint alatti áron zajlott az elmúlt években. A használt ingatlan vásárlására fordítható ötmillió forint az ügyletek jelentős részét lefedi.¹⁰

A Falusi CSOK kapcsán mindenképpen fontos arra is kitérni: e program képes lehet csökkenteni a vidéken üresen álló ingatlanok számát, legalábbis ez a kormányzati szintű elvárás a projekt kapcsán. A Központi Statisztikai Hivatal által 2016-ban készített, úgynevezett kis népszámlálás alapján 550 ezer

⁶ Hasonló szerepe lehet a Falusi CSOK-nak olyan helyeken is, mint Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar vagy éppen Vas megye, ahol egy-egy nagyváros, régióközpont közelsége és a bővülő munkalehetőségek kedvező lehetőséget nyújthatnak fiatal családoknak. Érdekes a Balaton térsége: nem kevés Balaton-parti település került fel ugyanis a listára, a tó melletti járásokból csaknem száz. Köztük olyanok, mint Badacsonytomaj, Balatonakali, Balatonfenyves, Balatonszárszó, Balatonszemes, Balatonvilágos, Fonyód, Tihany vagy Zánka. Bővebben ld.: <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/elettel-telhetnek-meg-az-elneptelenedo-telepulesek-6757973/>

⁷ Ilyen települések például: Perbál, Pilisszentkereszt, Sződ, Tök, Újhartyán, Újlengyel vagy éppen Szob.

⁸ Bővebben ld.: <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/elettel-telhetnek-meg-az-elneptelenedo-telepulesek-6757973/>

⁹ A számokat a Magyar Nemzet cikke idézi – bővebben ld.: <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/elettel-telhetnek-meg-az-elneptelenedo-telepulesek-6757973/>

¹⁰ Bővebben ld.: <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/elettel-telhetnek-meg-az-elneptelenedo-telepulesek-6757973/>

lakóingatlan volt nem lakott, ezek többsége, mintegy 454 ezer lakás ténylegesen üresen áll. A jelenség hátterében a népesség fogyása, a kistelepülések lakosságának elöregedése, a hátrányos, munkanélküliség sújtotta térségekből történő elköltözés áll.¹¹

A másik, központi kormányzati intézkedéssorozat a Magyar Falu Programja, amelynek kiemelt célja az elnéptelenedő falvak lakosságmegtartó erejének növelése. A program keretében nemzeti források felhasználásával, önerő nélkül, előfinanszírozásban jutnak hozzá az önkormányzatok százötven milliárd forinthez fejlesztésekre: infrastruktúrára, szolgáltatásokra. Mindezt az is indokolja, hogy a 3155 településünkben 2887 ötezer lélekszám alatti, ám a népesség egyharmada itt él.

A Kormányzat által a Modern Városok Program mintájára indított Modern Falu Program három pilléren nyugszik:

- a) a lakhatás;
- b) a közlekedés és
- c) a közszolgáltatások

fejlesztését célozzák a beavatkozási területek. Vannak ugyanis olyan kistelepülések, ahonnan a lakosság 40 százaléka elköltözött az utóbbi egy-két évtizedben, leginkább a városokhoz közeli agglomerációba. A fejlesztésekért felelős kormánybiztos (Gyopáros Alpár) tizennyolc fejlesztendő célterületet nevezett meg a Magyar Falu Program kapcsán. Kiemelte többek között a mellékúthálózat bővítését, az önkormányzat és az egyházak szolgáltatásainak korszerűsítését, illetve helybeni létét, a bölcsőde, óvoda, iskola, orvosi rendelő és a többi szükséglet újjáélesztését, korszerűsítését. Utóbbiakra közvetlenül pályázhatnak az önkormányzatok 75 milliárd forint mértékben, de sem önerő nem szükséges, sem előzetesen nem kell finanszírozniuk a beruházást, csupán megjelölni a célt.¹²

Annak érdekében, hogy megértsük a vidéki Magyarország elnéptelenedésének folyamatait, szükséges azt kontextusában is megvizsgálni. Fontos értelmezés kísérlet Orbán Attila 2018-as cikke.¹³ Ebben a szerző kiemeli:

¹¹ A témát részletesebb lásd a Magyar Nemzet cikkében: <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/elettel-telhetnek-meg-az-elneptelenedo-telepulesek-6757973/>

¹² Bővebben ld.: <https://www.feol.hu/kozelet/helyi-kozelet/elindult-a-magyar-falvak-program-2746795/>

¹³ A teljes cikk elérhető: <https://merce.hu/2018/09/27/nehany-evtized-alatt-kiurulhet-a-magyar-videk/>

„A 2001-es és 2011-es népszámlálás között Budapestet és egy-két nagyobb várost leszámítva mindenütt stagnált vagy csökkent a települések lélekszáma. A vidéki települések elnéptelenedése nemcsak hazánk problémája, hanem egész régiónké. A XIX. század derekán kezdődött urbanizációs kísérlet – értelemszerűen – a kistépelülések elnéptelenedéséhez, kiürüléséhez vezetett.

A városok a jelenkori élet központjai, hiszen a mindennapi életünket kielégítő munkahelyi, kulturális és szórakozási előnyökkel rendelkeznek. A város-vidék viszonyrendszerben sokszor lecsapódik mindaz, amit globálisan a centrum-periféria-félperifériaként ismerünk, hiszen a nagyvárosok (különösen a nyugaton is ismert metropoliszok) akarva-akaratlanul a vidéket emberi és természeti nyersanyagforrásként, ha úgy tetszik, gyarmatként, kizsákmányolható lehetőségként kezelik. Ennek a magyar vonatkozásával Nemes Nagy József foglalkozott, aki a főváros-vidék különbségekből vezette ezt le, és négy területet különített el:

- *Központi magot* – gazdasági centrum a földrajzi centrumban – Budapest és környéke
- *Belső perifériákat* – gazdasági periféria a földrajzi centrumban – elsősorban a Közép-Tiszavidék környéke
- *Dinamikus peremeket* – gazdasági centrum a földrajzi periférián – osztrák-szlovén és a nyugat-szlovák határmente
- *Külső perifériákat* – gazdasági periféria a földrajzi periférián – kelet-szlovák, ukrán, román határ mentén

Véleménye szerint Budapest volt az egyetlen olyan magyar település, amely be tudott kapcsolódni az európai városversenybe, amely egyedül képes volt az ehhez megkerülhetetlen technikai innovációra.

[...]

A kistépelüléseken a legnagyobb problémát az előregedés és az elvándorlás okozza, általában azok maradnak ott, akiknek a munkahelyük is helyben van: tanárok, fodrászok, egyházi személyek és a mindennapi élethez nélkülözhetetlen szolgáltatásokat nyújtók. Ezáltal rengeteg hiányossággal is szembesülhet a kis lélekszámú településen élő, például, hogy nincs háziorvos vagy fogorvos.

Az a tény, hogy Magyarországon harmadannyi diplomás ember él vidéken, mint a nagyvárosban, az érettségivel rendelkezők aránya pedig harmadával kevesebb, még elkeserítőbb jövővel kecsegteti ezeket a településeket.

A közelben lévő városok rendre szippantják el a diplomával rendelkező embereket és az ott maradt ifjúságot. Hiszen egy szülő jóval szívesebben járattja a gyermekét egy olyan iskolába, ahol van uszoda, kémialabor, vagy ahol színházba járhat a gyermeke. Ezt a számok is alátámasztják, hiszen 2001 és 2011 között tizedével nőtt az ingázók aránya vidéken. Mára a falvak, kisvárosok lakóinak fele más településen dolgozik, mint ahol lakik.

Ezzel természetesen elsősorban a jobb anyagi lehetőségekkel rendelkező szülők élnek, hiszen ők megtehetik, hogy a közeli városba utazzatják a gyerekeiket. A kistelepüléseken általában az eleve hátrányos helyzetben lévő gyermekek maradnak, akik ráadásul kevésbé jó oktatásban részesülnek, akár a pedagógusok vagy akár infrastrukturális hiányosságok miatt.

Kialakul egy ördögi kör, amelynek hatására a jobb lehetőségekkel és képességekkel bíró emberek távolodnak el a helyi közösségektől.

Mert a legtöbb pedagógus, tanár sem akar foglalkozni hátrányos helyzetű vagy problémás gyerekekkel, olyan helyen ahol hiányoznak a modern életünket kielégítő dolgok.

A fentebb már taglalt indokok szerint a fővárosban tanulni, élni rengeteg szempontból nagyobb előnnyel jár, mint egy vidéki településen. Ha úgy dönt egy fiatal, hogy Budapestre megy továbbtanulni, vagy egyszerűen, azért mert ott több lehetősége van munkát találni, akkor hatalmas hátrányból indul a fővárossal szemben, hiszen 15-20 évnyi, de akár élete végéig tartó anyagi hátrányból kezdi az életét. Ez a szám azért is döbbenetes, mert 2016-ban az egyetemisták 57 százaléka, azaz tízből hatan a fővárosban tanultak.

Az egész helyzet pedig a család minden egyes tagjára hatalmas terhet ró. A diáknak nem marad más választása, mint a diákmunka vagy diákhitel, miközben az urbanizáció és a helybeli lehetőségek híján sokszor bele is van kényszerülve a fővárosi-nagyvárosi létbe.

[...]

Ezzel szemben megoldásként, ha úgy tetszik, alternatívaként szolgálhatnának a helyi önszerveződések, a lokális közösségek támogatása, helyben tartása, például úgy, hogy ott hoznak létre szerveződések. A helyi szervezetek pedig résztvevői lehetnének a döntéshozatalnak, alakítói lehetnének a közösségi életnek, ösztönözve ezzel is a tevékenységüket.

[...]

Ahhoz, hogy a hagyományosan mezőgazdaságból élő magyar vidék fennmaradjon, a mindenkori kormánynak nem a nagybirtokrendszer erősödését, növekedését kellene támogatnia, hiszen a városban élők élelmiszerigényeinek kielégítése akár jövedelemtöbbletbe juttathatja a vidéken élőket, elsősorban a kisgazdákat. (Természetesen ez is akkor éri meg, ha az a természettel, a jövőnk zálogával összhangban megy végbe).

Finta István, a LEADER Egyesületek Szövetségének elnöke, az MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpontjának tudományos munkatársa szerint a vidékfejlesztésben alapvető probléma, hogy az inkább az agrártámogatásokat érinti, ám az agrárium csupán 3-400 ezer embert érint a megélhetés szempontjából, a vidék esetében azonban több mint 4 millió lakosról beszélhetünk.

„A vidékfejlesztési program forrásainak 86 százalékát – a teljes keret a 2014–2020-as időszakra nem egészen 1300 milliárd forint – kifejezetten az agrárvállalkozók kapják, a többiek a maradék 14 százalékon osztoznak” – fogalmazott a szakértő.

Vannak olyan próbálkozások, amik szembe mernek menni a trendekkel, és emellett alternatív lehetőséget is kínálnak. Ilyen például a falurehabilitációs program, amit Raskó György dolgozott ki. A program a 250 ezer üresen álló falusi portára összpontosul, a lényege, hogy több település összefogásával felvásárolják az elhagyott ingatlanokat és a hozzá kapcsolódó telkeket, majd ezeken a területeken farmerházakat, pontosabban korszerű ökoházakat építenének, és emellett a modern mezőgazdasági termelést is meghonosítanák.

A program az államnak is nagyon megérné, hiszen a nagyrészt céltalan vagy gazdaságtalanul felhasznált támogatások helyett létrejövő korszerű falvakban gazdaságos mezőgazdasági termelés és élelmiszerfeldolgozás kezdődne. Ezzel az odaköltöző fiataloknak megélhetést biztosíthatna és növelhetné a vidék lakosság- megtartásának esélyét, de adóbevételi forrásként is funkcionálhatna.

Az ilyen programoknak mindig a piaci résre kell összpontosítaniuk – hiszen a nagyüzemi termeléssel nem tudnak versenyezni – például úgy, hogy ökológiai alapon történő gyógynövény- illetve gyümölcsstermesztésre rendezkednek be a kistelepülések.

Ha azt akarjuk, hogy ne néptelenedjen el a vidék, akkor muszáj megtalálni azt, hogyan állítható helyre a helyi közösségek cselekvőképessége és önrendelkezése, hogyan helyezhetjük el, a helyi közösségeket a globalizáció, urbanizáció folyamataiban és milyen (államtól jövő) programokkal támogathatjuk

életben maradásukat. Ha tanulni szeretnénk, akkor csak vegyük példának Burgenlandot, ami az EU csatlakozás előtt Ausztria legelmaradottabb vidéke volt, majd a csatlakozás után a támogatások célirányosan elkezdtek ide juttatni így az egykori periféria terület szépen lassan központi területté vált.”¹⁴

Ami a kiskereskedelmi szektor helyzetét illeti: a Központi Statisztikai Hivatal 2020, január 7-én közzétett gyorstájékoztatója szerint „2019. novemberben a kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumene a nyers adat szerint 6,8, naptárhatástól megtisztítva 7,3 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakit. Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelmi üzletekben 4,5, a nem élelmiszer-kiskereskedelmi üzletekben 13, az üzemanyag-kiskereskedelemben 1,7 százalékkal emelkedett az értékesítés naptárhatástól megtisztított volumene. 2019. január–novemberben a forgalom volumene – szintén naptárhatástól megtisztított adatok alapján – 6,0 százalékkal nagyobb volt az előző év azonos időszakánál.

- Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelemben a forgalom volumene 4,5 százalékkal bővült. Az élelmiszer-kiskereskedelem 76 százalékát adó élelmiszer jellegű vegyes üzletek értékesítési volumene 4,6 százalékkal emelkedett.
- A nem élelmiszer-kiskereskedelem forgalmának volumene összességében 13 százalékkal bővült. Növekedtek az eladások az iparcikk jellegű vegyes (16 százalék), a bútór-, műszakicikk- (13 százalék), a gyógyszer-, gyógyászatitermék-, illatszer- (7,4 százalék), a könyv-, számítástechnika-, egyébiparcikk- (7,0 százalék), a textil-, ruházati és lábbeli- (6,5 százalék), valamint a használatcikk-üzletekben (3,2 százalék).
- Az árucikkek széles körére kiterjedő, a kiskereskedelmi forgalomból 8,1 százalékkal részesedő csomagküldő és internetes kiskereskedelem volumene 30 százalékkal emelkedett, folytatva az évek óta tartó bővülést.
- Az üzemanyagtöltő állomások forgalmának volumene 1,7 százalékkal nőtt.
- A kiskereskedelmi adatokba nem tartozó gépjármű- és járműalkatrész-üzletek eladásai 6,2 százalékkal emelkedtek.

¹⁴ A cikk teljes terjedelmében olvasható: <https://merce.hu/2018/09/27/nehany-evtized-alatt-kiurulhet-a-magyar-videk/>

2019. novemberben:

Az országos kiskereskedelmi üzlethálózat, valamint a csomagküldő és internetes kiskereskedelem forgalma folyó áron 1082 milliárd forint volt.

Az országos kiskereskedelmi forgalom 43 százaléka az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletekben, 42 százaléka a nem élelmiszer-kiskereskedelemben, 15 százaléka az üzemanyag-töltő állomások üzemanyag-forgalmában realizálódott.

2019. január–novemberben az előző év azonos időszakához képest, naptárhatástól megtisztítva: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumene 6,0 százalékkal emelkedett.

Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelemben 3,3, a nem élelmiszer-kiskereskedelemben 9,3, az üzemanyag-kiskereskedelemben 6,3 százalékkal nőtt az értékesítés volumene.¹⁵

A kistelepüléseken működő boltokkal számos esetben foglalkozott az országos média is. Ahogy a szektor kapcsán tematikus cikkekkel jelentkező blokk.com is írja:¹⁶

„2019 első felében tovább csökkent a boltok száma, több mint ezerrel, a friss statisztika szerint. 2005-höz, a csúcshoz képest 39 ezer a leépülés mértéke, a boltok negyede azóta eltűnt. Több a bolt nélküli település. A Black Friday is üti-vágja a hagyományos boltokat. Pontosabban a web. A webforgalom 30-40 százalékkal nőtt évente, miközben a boltos világ 5-6 százalékkal. Ebből könnyen adódik, hogy egy kisboltosnak már emiatt is sokkal nehezebb.

[...]

2019 első félévében 1 174 darabbal csökkent a boltok száma. A statisztika az egyes féléves időszakok zárónapja alapján összegez, így az egyes adatok vagy június 30-ra, vagy december 31-re vonatkoznak. Most a 2019. június 30-i boltszám adatsorát bújtták elő. A félév alatt leépült csaknem félezer élelmiszerbolt is. Az egyes szakboltok száma is visszaesett, alig akad egy-két kivétel, például a benzinkutak száma egy csipetnyit emelkedett ebben a féléves időszakban.

¹⁵ A gyorstájékoztató infógrafikákkal kiegészített verziója elérhető a Központi Statisztikai Hivatal internetes felületéről: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kis/kis1911.html>

¹⁶ A teljes cikk elolvasható: <http://blokk.com/2016-ban-is-ezrevel-doltek-be-a-kisboltok/>

A boltszám csökkenés nem azonos a végleg redőnyt lehúzni kényszerült boltokéval: vannak a bezáró boltok, sokkal többen és vannak az nyitó boltok, szintén többen. A boltszám-csökkenés a kettő különbsége, így tehát több bolt zár be, amint amennyi kinyit, évről-évre.

A statisztikából kiolvasható az is, hogy a kisebb boltok köre szűkült, hiszen a csökkenés döntő részben azokat a vállalkozásokat érintette, akik jellemzően 10 boltnál kevesebbet működtettek. A bezáró nagyobb boltokat előbb-utóbb továbbpasszolják, vagy éppen bérbe adják másnak.

Végül a boltos világ így változott 2019 derekán:

„Boltos világ”	2018	2019	2019/2018
boltszám	129 220	128 046	- 1 174
<i>ebből</i>			
élelmiszer	38 987	38 510	- 477
iparcikk	80 568	79 875	- 693
üzemanyag	2 054	2 063	+ 9
jármű, alkatrész	7 611	7 598	- 13
2018: december 31., 2019: június 30.			

2. ábra: A „boltos világ” változása számokban 2018 vége és 2019 közepe között Magyarországon

Forrás: blokk.com; Központi Statisztikai Hivatal

[...]

A falusi vásárló sok tekintetben kiszolgáltatott. Főleg, ha bolt sincs a falujában. De hát a bolt nélküli települések száma is csak nőtt a boltok körének szűkülésével együtt, és ez egy régi történet:

	2005	2014	2018	2019
települések száma	3 145	3 154	3 155	3 155
bolttal rendelkező	3 087	2 963	2 876	2 871
bolt nélküli	58	191	279	284

3. ábra: A bolttal és azzal nem rendelkező települések számának változása Magyarországon 2005 és 2019 között

Forrás: blokk.com; Központi Statisztikai Hivatal

Egyébként a fővárosban 28 ezer bolt van, a városokban 79 ezer, a községekben pedig 21 ezer. A községekben 2,9 millió ember él. Na de hogyan is:

boltos települések	boltszám	lakosság
főváros	27 794	1,7
városok	78 835	5,1
községek	21 417	2,9
2.000 főnél kisebb	11 752	.

KSH, boltszám: 2019. június 30., járműkereskedelem nélkül, városok: főváros nélkül, lakosság: millió fő

4. ábra: A bolttal rendelkező települések megoszlása településméret szerint

Forrás: blokk.com; Központi Statisztikai Hivatal

A boltszám csökkenésnek több oka is van. A legfontosabb, hogy a boltos világ szervezetrendszere folyamatosan változik, az új értékesítési csatornák beruházásigényét a kisvállalkozások nem bírják.

[...]

Az említett webkereskedelem ugyanakkor kétirányú utca ebben a viszonylatban is. Egyrészt a nagy webáruházak félelmetes ütemben bővítik piacukat, sokszor a hagyományos hálózatukkal együtt, ugyanakkor sok kisboltos pontosan a webet választja menekülési útvonalnak. Így volt ez a kilencvenes évek második felétől indult bevásárlóközpont építési hullámban is, aki kisboltos tehette, mert volt rá pénze és felismerte a lehetőséget, a centerekben próbált üzlethelyiséget bérelni. Persze, ez sem volt

biztos bérlet a jövőhöz, a túléléshez, nagy a jövés-menés a bevásárlóközpont bérlői között ma is. De hát összességében a kisboltok versenyhátrányban vannak, nem is kicsit:

- sokkal kevesebb a vásárlójuk, kevesebb a bevételük (ez persze mindenütt a világon így van), így nyilván kevesebb a pénzük,
- számukra, mivel kisebb mennyiségben vásárolnak a szállítóiktól, mint a nagyláncok, drágább a beszerzés (ez persze más gazdasági területen is így van, ha keveset veszel, annak ára nagyobb, hiszen a listaárból az kap kedvezményt, aki sokat vesz, de például a kínai piacon is a "sok" az olcsóbb, még zokniból is),
- költségesebb a napi működésük, például drágább az egy kiló kenyérre, vagy liter tejre vetítve a szállítás – új eszközökre is nehezen, vagy egyáltalán nem futja,
- sokan üzlethelyiséget bérelnék, az sem olcsó mulatság,
- rákényszerülnek a nagyobb boltos árak követésére is az előbbieik miatt, attól nagyon nem szakadhatnak el, amivel szemben kevés az előnyük, például közelségük a lakóhelyhez, vagy a személyes kiszolgálás,
- az akciós őrületekre nekik nyilván már nem futja,
- a kétszámjegyű béremeléseket alig bírják kifizetni, van, aki ezen bukik el, mert nem talál eladót.

És hát van még egy-két valami.

Magyarország boltos hálózata az egyik legelaprózottabb az öreg kontinensen. Ez azt jelenti, hogy például tízezer lakosra számolva sok a bolt, így egy-egy bolt kevesebb vásárlót szolgálhat ki, mint más határon túli bolt, az átlagokat méricskélve. Ha pedig így is kevesebb a vásárló, akkor - eltekintve most más okoktól - pusztán ezért is kevesebb a pénz. Így van még mivel szembenézni.

És gondoljunk csak azokra a boltocskákra is, bár ezekből egyre kevesebb van, amelyeket nem éppen a kereskedésre legalkalmasabb helyeken nyitottak a régi időkben, például kapualjakban, pincékben. Ezeket nyilván már a kényelmetlenség okán is egyre messzebb kerülnek a vásárlók, nem úgy, mint hajdanán a kisbutikvilág virágzásakor az NDK-s , vagy más KGST-beli turisták. De hát az már rég volt, a bolthely meg még mindig ott van, ha még megvan.

A legrázósabb pedig, bár az online kassza és az online számla azért nem rossz, hogy nem mindig az marad talpon, aki betartja a játékszabályokat.

[...]

A boltos világ a boltok számát tekintve 2005-ben járt a csúcson. Azóta sok minden történt, formálódtak, váltották egymást az értékesítési csatornák, volt nagyobb válság is, de a már említett okok miatt folyamatosan csökkent a boltok száma. 2005 óta a boltok közel negyede tűnt el.¹⁷

„Boltos világ”	2005	2010	2015	2019	2019/2005
boltszám	166 738	151 911	141 133	128 046	- 38 692
ebből					
<i>élelmiszer</i>	48 622	43 517	42 271	38 510	- 10 112
<i>iparcikk</i>	106 835	97 337	88 800	79 875	- 26 960
<i>üzemanyag</i>	2 152	2 180	2 146	2 063	- 89
<i>jármű, alkatrész</i>	9 129	8 877	7 916	7 598	- 1 531
KSH, december 31., 2019: június 30.					

5. ábra: A boltok számának változása ágazati bontásban 2005 és 2019 között Magyarországon

Forrás: blokk.com; Központi Statisztikai Hivatal

A g7.hu gazdasági portál cikke¹⁸ szerint ráadásul csak egészen súlyos trükkökkel tudnak talpon maradni az életképtelen élelmiszerboltok:

„Méretes bukóra állnak a magyar beszerzési szövetségek (CBA, Coop, Reál) élelmiszerboltjai a sokkal hatékonyabb, külföldi tulajdonú vetélytársaikkal, elsősorban a diszkontokkal szemben. A magyar

¹⁷ A blokk.com cikke teljes terjedelmében elérhető: <http://blokk.com/2016-ban-is-ezrevel-doltek-be-a-kisboltok/>

¹⁸ A cikk internetes elérhetősége: <https://g7.hu/vallalat/20180517/csak-egesen-sulyos-trukkokkal-tudnak-talpon-maradni-az-eletkeptelen-elelmiszerboltok/>

kézben lévő élelmiszerboltok jelentős része eddig is legfeljebb csak vegetált, a mostani helyzetben viszont egyre többen csúsznak át a veszteséges működésbe.

[...]

De akkor miért nem mennek csődbe tömegesen? Az utóbbi években egyedül a CBA-hoz tartozó egyik regionális kereskedő, a Palóc nagyker bedőlése mutatta meg látványosan a modell gyengeségeit, igazán látványos, tömeges csődről azonban nem lehetett hallani. A kisebb boltok ezrei továbbra is a túlélésért harcolnak.

Ehhez viszont nem megy teljesen tisztán, ezért rengeteg trükköt kell bevetniük. [...] A reménytelen helyzetbe került boltosok jobb híján a legalitást feszegető módszerekkel próbálnak a felszínen maradni (szürke foglalkoztatás, uzsora, hálózaton belüli lopás, akár áfacsalás), vagy állami támogatással próbálják konzerválni a versenyben elbukó üzleti modelljüket.

[...]

Egy közepes méretű, 300 négyzetméteres bolt üzemeltetéséhez 11-13 ember kell manapság, ennél lejjebb szerintem nem lehet menni. Úgy látom a kereslet alapján, hogy tudnék további üzleteket is nyitni a környéken, pénzt is adna hozzá a bank, de egyszerűen nincs ember hozzá – mondta nekünk egy boltos.

A legnagyobb kihívás valóban a munkaerőhiány lett, főleg a jó dolgozókért nagy a verseny. Ez a kisebb láncokat és független üzleteket nagyon nehéz helyzetbe hozza. A diszkontok a jobb termelékenységüknek köszönhetően magasabb béreket tudnak adni a dolgozóiknak, igaz, több munkát is várnak el cserébe. Megy a kiszorítás mindenütt, a nagy halak megeszik a kicsiket.

Előfordul azonban, hogy a korábbi nagyhalak idővel kishalakká válnak, erre a legjobb történetet egy budapesti üzlet sorsán mutatjuk be.

A 300 négyzetméteres, magyar lánchoz tartozó bolt durván 10 évvel ezelőtt nyílt meg a főváros egyik legjobb helyén, és mivel körülötte akkor csak sokkal kisebb üzletek voltak, ezekből hetet rövid idő alatt tönkre is tett. Jól ment a biznisz, még az sem okozott problémát, amikor két sarokra megnyílt egy nagyobb CBA Prima.

A felhők akkor kezdtek gyűlni, amikor a környékre rányitott az Aldi, majd nem sokkal később egy Spar, és még egy Interspar is. A vevők elmaradoztak, a bevétel megzuhant, az üzlet elkezdte termelni a

veszteséget, ezért a helyiség bérlője az önkormányzathoz fordult, bérleti díj csökkentést kért. Amikor az önkormányzatnak nem enyhült meg a szíve, az addig szépen menő bolt kénytelen volt bezárni. A vég pár hónappal azután következett be, hogy az egység működése veszteségbe fordult, ami jól mutatja, hogy a körülmények megváltozása milyen gyorsan ki tud nyírni egy korábbi életerős szereplőt.

Ez persze a forgalmas Budapesten történt, de mi a helyzet vidéken? Erre jó példát ad az az eset, amikor a Penny Market új boltot nyitott Albertirsán. Hamar kiderült, hogy nem csak a 12 ezer lakosú kisvárost fogja a bolt kiszolgálni, hanem a környező települések lakóit is, akik minden ellenkező várakozással szemben mobilak lettek: hajlandóak voltak elutazni vásárolni. A környező községekben így pár év alatt sok kis boltnak be kellett zárnia.

[...]

A tönk szélére taszított boltok tulajdonosai azonban az utolsó vérükig küzdenek. Ennek a legfontosabb egyéni oka az, hogy az innovációra képtelenek, és nem látnak maguk előtt perspektívát. Ha lehúzzák a rolót, legfeljebb elmehetnek egy gyárba dolgozni.

Az első reakció a veszteség eltüntetésére a szürke foglalkoztatás megjelenése, vagy arányának növelése. A nyolcórás dolgozókból hirtelen négyórások lesznek, esetleg hetente nem öt, hanem hat napot kezdenek dolgozni, a bérük egy részét pedig zsebből fizeti ki a tulaj.

Feltételezhető, hogy a KSH szektorra vonatkozó foglalkoztatási adatai nem is tükrözik teljesen a valóságot, vagyis jóval többen dolgoznak a kiskereskedelemben, mint azt a statisztika 387 ezer fős adata mutatja. Ha viszont az egy boltra jutó alkalmazotti létszám a valóságban nagyobb, akkor az egyébként is katasztrofális termelékenységi mutató a való életben még rosszabb lehet.

A főleg a diszkontok által erőltetett fizetésemelési tempót a kis boltok legálisan képtelenek követni. A magyar láncoknál egy pénztáros vagy eladó ma már havi nettó 175 ezer forint alatt nem nagyon tartható meg, mert ez az a bérszint, amit a közeli gyárakban is el lehet érni napi 8 óras munkával. Ráadásul annak megvan az az előnye, hogy hétvégén nem kell bejárni dolgozni.

Ha viszont azzal számolunk, hogy egy 300 négyzetméteres bolthoz 12 alkalmazott kell, akkor a havi 175 ezres nettó bér a cégnek évente 46 millió forint bérköltséget okoz. Az általunk kigyűjtött, összesen

6700 (50 fő alatti) boltos vállalkozásból azonban csak körülbelül 2500 éri el az árbevételi szintet, tehát 4200 ez alatt van. Az is érdekes, hogy a 12 fő bejelentett alkalmazotti létszámot is legfeljebb csak pár száz boltos vállalkozás lépi át, pedig ennél azért többnek kellene lennie, ha az üzletek méretét nézzük. Sőt, egy vállalkozáshoz több üzlet is tartozhat, ezért a szinten megugró cégeknél is tovább aprózódhat a bevétel.

Ha csak abból indulunk ki, hogy havi nettó 175 ezer forintot kell keresnie egy alkalmazottnak, akkor ehhez évi 3,83 millió forintos egy főre jutó éves árbevételt kellene elérni. Márpedig ahogy lefelé haladunk az árbevétel alapján összeállított listánkon, ez már elég hamar nem teljesül. És akkor még figyelembe sem vettük azt, hogy bérleti díjat, illetve rezsit kell fizetnie az üzletnek, és valamennyire muszáj lenne fejlesztenie, ha nem szeretné, hogy idővel a berendezései és eszközei végletesen elhasználódjanak.

A megoldást így valószínűleg abban kell keresni, hogy a dolgozó szempontjából nettó 175 ezer forint egy része nem jelenik meg a könyvelés kiadási oldalán. De van más is, ami hiányozhat a könyvekből.

[...]

A falvakban gyakori, hogy a boltos elkezd játszani a bankár szerepét, azaz hitelre kezd élelmiszert adni. A "majd behozod, ha megjött a fizetésed" megoldás némi kamattal megfejelve szintén elodázhatja a bolt bezárásának piaci szükségességét.

További taktika, amikor az üzlet tulajdonosa a saját beszerzési láncát kezdi meglopni, vagyis áthágja azt az arany szabályt, hogy csak a központon keresztül rendelhet árut. Ilyenkor például elkezd feketén átvenni bizonyos termékeket, például a szomszédban lévő pékségből véletlenül átesik naponta pár kiló kenyér, amivel a felek zsebből elszámolnak.

A magyar láncoknak nem erősségük, hogy kiszűrjék ezt, nincs is rá erőforrásuk. De azt sem szokták észrevenni, ha a boltos olyan márkátlan termékeket kezd tartani, amelyeket nem rendelhetett a központból. Vannak olyan üzletek, amelyeket teljesen kezd elborítani a no name termékek áradata, főleg a vegyi áruk vonalán, ezek ugyanis olcsóbban beszerezhetőek.

Az is előfordul, hogy az élelmes magyar boltos elfekvő külföldi árut tud olcsón megszerezni, elvileg ez is tiltott lenne (a lánc belső szabályai szerint). A csábítás ugyanakkor nagyon erős, hogy például a

külföldön el nem adott, ott beragadt mogyorókrémet a boltos megszerezze, és akciózzon vele, amivel általánosságban is több vásárlást generálhat.

Miért nem lép fel ez ellen a lánc központja? A boltosok szerint nem csak azért, mert nincs az ellenőrzésre kapacitása, hanem azért sem, mert nem áll érdekében a kisbolt tönkretétele.

Ennek megértéséhez érdemes visszatérnünk arra a tényre, ahogy első cikkünkben is bemutatottuk, hogy a magyar lánc modellje szerint a fő tulajdonosok egy központi holdingból szerzik a jövedelmüket. Ennek nagysága szoros összefüggésben van a beszállítóktól kapott visszatérítések összegével. A lánc kis egységeinek megregulázása tehát egyáltalán nem lenne jó a központnak sem – főleg, ha a kisbolt bezár a szabályok érvényesítése miatt. A központ ugyanis annál erősebben tud tárgyalni a beszállítókkal, minél több üzletet képvisel és minél nagyobb összesített forgalmat tud kimutatni.

Nem mindegy, hogy a magyar lánc vezetői úgy mennek tárgyalni, hogy még mindig lefedik a teljes vidéket, vagy úgy, hogy tavalyhoz képest több száz boltjuk megszűnt, és kevesebb árura kell keretszerződést kötniük. A visszatérítések összege az ilyen tárgyalásokon dől el, ami nagyon sok pénzt jelent a központnak, ahonnan a zárt tulajdonosi kör ki tudja venni a saját jövedelmét. Vagyis még mindig jobb egy kicsit csaló, de elvegetáló bolt, mint a csődbe ment üzlet.

[...]

És végül megjelenhet a szürkegazdaság még sötétebb árnyalata is a rendszerben: beszélgető partnereink ugyanis meg vannak győződve arról, hogy a nagykereskedőknél előfordulhat az áfacsalás klasszikus, fiktív utaztatás esete is. Ilyenkor a nagykereskedő külföldről vesz árut, amely után nem fizet áfát, majd a könyveiben azt mutatja be, hogy a termékeket exportálta, azaz kivitte az országból és ott adta el. A valóságban az áru azonban a magyar boltokban landol, ahol bruttó áron adják el.

A boltosok erről nem feltétlenül tudnak, legfeljebb az áru olcsósága szúrhat szemet nekik, de egy üzlettulajdonos azt mondta nekünk, hogy “a nagykereskedők sem hülyék, annyira olcsón azért ők sem adják, hogy nagyon feltűnő legyen”.

Megnéztük, hogy a nagy magyar beszerzési láncok mennyi exportot mutattak ki az éves bevallásaikban, és azt találtuk, hogy egy bizonyos időszakban a korábbi nulláról viszonylag magasra ugrott az összeg, majd pár év múlva ismét nulla közelébe esett vissza. Nem egészen érthető, hogy ebben a pár évben miért és hova exportáltak élelmiszert, ha sem előtte, sem utána erre nem volt szükség.

[...]

Egyetlen olyan jelentős piaci folyamat van, amely a kis boltokat legálisan életben tartja: az egyre növekvő lakossági költség. A legutóbbi, márciusi adatok szerint az élelmiszert áruló üzletekben egy év alatt átlagosan 7 százalékkal emelkedett a forgalom. Sokaknak ez jelenti az utolsó szalmaszálát, és amíg kitart a trend, némileg ellensúlyozni tudja a kedvezőtlen folyamatokat.

A falusi bolt legyen kötelező, mint a falusi posta

Ebben az összességében eléggé nyomott üzleti környezetben nem látszik olyan átütő megoldás, amely a magyar beszerzési modell térvesztését hosszabb távon meg tudná állítani. Az elmúlt évek tapasztalata mégis azt mutatja, hogy nagyon erős lobbierdekerek szólnak a tömeges bedőlések ellen, amelyek olykor szabályozói segítséget is kit tudnak harcolni maguknak.

A kormány nyíltan a magyar tulajdonú láncok erősödését kívánja, és többször is megmutatta, hogy hajlandó a játékszabályokat ennek érdekében átírni. Így lehetett ez a balul sikerült vasárnapi boltzár esetében is. A jövő egyik fontos kérdése tehát az lesz, próbálnak-e kitalálni még valamit az egyre szorultabb helyzetben.

Szinte bárkivel beszéltünk a szektorban, mindenki célzott arra, hogy az alapvető élelmiszerekhez való hozzájutás lehetne egyfajta közszolgáltatás is. Az ötlet mellett hasonlóan lehet érvelni, mint például a veszteséget termelő kisközségi postahivatalok fenntartása mellett: a lakosságnak ugyanis bizonyosan van egy része, amely ennek hiányában nehezen jut hozzá a szolgáltatáshoz. És mi lenne fontosabb, mint a mindennapi kenyér?

Az albirtisai Penny példája viszont pont azt mutatta meg, hogy a környező falvak lakói igenis hajlandóak elmenni a közeli kisvárosba az élelmiszerért, a falusi bolt védelmének lehetősége mégis benne van a levegőben.

Az ötlet valószínűleg az uniós szabályokat masszívan megszegné, mert a postával szemben a kiskereskedelem nem lehet úgynevezett egyetemes szolgáltatás, de ennél sokkal nagyobb baj is akad vele: pont a szektor legkevésbé hatékony, legrosszabb mutatókkal rendelkező részébe öntené bele az állami támogatásokat. Egy veszteséges falusi bolt mesterséges fenntartásához ugyanis valamilyen formában támogatásra lenne szükség, amely lehetne a bérleti díj elengedése vagy az alkalmazotti terhek, esetleg adók csökkentése, de végső soron mindenképpen a lakosságra kellene szétteríteni a költségek egy részét.

A szakemberek, akikkel beszélünk, legfeljebb azt tartanák védhető megoldásnak, ha egy-egy helyi közösség dönthetne úgy, hogy a lakosoknak akár támogatással is fenn akarja tartani a boltját. Ebben az esetben azonban a helyi közösségnek kellene állnia a számlát. A központi támogatás ezen a versenypiacon bizonyosan káros lenne, a gyakorlatban olyan járadékszedésnek minősülne, amely konzerválja a legkevésbé termelékeny üzleteket és semmilyen innovációra nem készíti azokat tulajdonosait.

Hány bolt kell egyáltalán?

Hogy Magyarországon túl sok élelmiszerbolt van-e jelenleg, azt nem lehet statisztikai alapon eldönteni, mert nehéz európai összehasonlítási alapot találni. Északon jóval kevesebb az üzletek népességre vetített száma, ott a nagy városok közeli bevásárlóközpontok uralják a képet, ahova a vevők kiatóznak, és nagyobb mennyiségben vásárolnak. Ezzel szemben egy olasz kisváros ma is tele van sarki boltokkal, ahova a környék lakói lesétálnak, és kis mennyiségekben, többször veszik meg az élelmiszereket.

Nehéz lenne megmondani, hogy a magyar vásárlási szokásokhoz melyik illik jobban, ha azonban a kisebb boltok termelékenységének adatait nézzük, akkor gyanítható, hogy a piac felszalámizta magát: túl sok kis boltos akar megélni egymás mellett, és így sokaknak nem jut elég bevétel.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2017 júniusának végén összesen durván 40 ezer olyan bolt volt az országban, amelyben élelmiszert árultak. Négy évvel korábban még 45 ezer üzlet volt, azaz körülbelül 5 ezer megszűnt.¹⁹

3) *Kapcsolódás a Felhívás 3.4.1.1. ba) pontjában megjelölt tématerületekhez*

A támogatási kérelemhez kapcsolódó szakmai fejlesztési terv, valamint a részét képező pilot program leírása a Pályázati felhívás 3.4.1.1. ba) pontjában megjelölt témák közül **a kiskereskedelmi boltok társadalmi felelőssége és munkaerőpiaci potenciálja az alacsony lakosságú településeken** megnevezésű témára kíván összpontosítani az alább részletezett módon.

¹⁹ A személetes ábrákkal kiegészített cikk teljes terjedelmében elolvasható: <https://g7.hu/vallalat/20180517/csak-egesen-sulyos-trukkokkal-tudnak-talpon-maradni-az-eletkeptelen-elelmiszerboltok/>

B. Célkitűzés

A szakmai fejlesztési terv által célul kitűzött tényezők számos ponton kapcsolódnak mind a nemzeti, mind pedig a közösségi szintű akciótervekhez, fejlesztési programokhoz. A konkrét pályázati projekt, illetve a kapcsolódó támogatási kérelem megkísérel válaszokat találni olyan kérdésekre, mint például:

- miként oldható meg a kistélepüléseken működő boltok hosszú távú működése?
- milyen problémákkal kell megküzdenie a kisboltok üzletvezetőinek, tulajdonosainak munkaügyi, kereskedelmi, illetve társadalmi szempontból?
- az elnéptelenedő aprófalvak egyre kisebb keresletet jelentenek az ilyen típusú boltoknak – milyen technikákkal, módszerekkel lehet gazdaságosabbá tenni a bolt működését?

Az ilyen irányból is vizsgálni kívánt problémahalmaz, illetve az e köré épülő projekt számos érintkezési ponttal rendelkezik kiemelt támogatáspolitikai dokumentumokhoz kapcsolódóan. Ilyenek például:

1) Hazai kapcsolódási pontok

A pályázó konzorcium által megálmodott program több hazai célkitűzéshez is illeszkedik: támogatja a vidéki élet minőségének növelését, ezáltal a **Magyar Falu Program** céljaival vág egybe szorosan.

Ezen túl a **falusi CSOK** vidéki lakosságmegetartó célkitűzéseit is élénken támogatja, hiszen a helyben komoly relevanciával bíró kisboltok, illetve ezek megmaradása, szolgáltatási köre nagymértékben befolyásolja egy-egy kistélepülés hosszútávú fejlődési ívét.

A támogatási kérelem kapcsán előkészített program megoldást kíván adni továbbá arra is: miként maradhatnak talpon a hazai tulajdonban működő kkv-k (vidéki kisboltok), azok miként tudják működésüket folytatni a folyamatosan fogyó potenciális vásárlói kör ellenére – megőrizve ezzel a vállalkozás által biztosított munkahelyeket.

A szakmai fejlesztési terv által leírt program illeszkedik továbbá a *Kormány 1201/2015. (IV. 9.) Korm. határozatához (A vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos prioritásokról és Cselekvési Tervről)* – célkitűzéseiben egy irányba mutat azzal: „A Kormány egyetért azzal, hogy elő kell mozdítani a vállalatok pozitív hozzájárulását a gazdasági, környezeti és társadalmi fejlődéshez. A Kormány

partneri viszonyra törekszik mindazokkal a vállalkozásokkal, amelyek e célokért – a jogszabályi előírások betartásán túl – saját eszközeikkel is tenni akarnak.”²⁰

2) Nemzetközi szintű kapcsolódási pontok

A projekt kapcsolódni kíván az Európai Bizottság által elfogadott **Európa 2020 stratégiához**, amelynek keretében a Bizottság elkötelezte magát a vállalati társadalmi felelősségvállalás elősegítését szolgáló uniós stratégia megújítása mellett. Ennek kapcsán el is készítette vonatkozó stratégiáját²¹, amelynek 3.1., 3.2., illetve 3.3. fejezete jelen projekt szempontjából is viszonyítási pont. A stratégia e részében definiálásra kerül a vállalati társadalmi felelősségvállalás, iránymutatások kerülnek bemutatásra:

„[...] A Bizottság az alábbi új meghatározást javasolja a vállalati társadalmi felelősségvállalásra: „a vállalkozásoknak a társadalomra gyakorolt hatásuk iránti felelőssége”. E kötelezettségvállalás teljesítésének előfeltétele az alkalmazandó jogszabályok betartása, illetve a szociális partnerek között létrejött kollektív megállapodások tiszteletben tartása. Ahhoz, hogy a vállalkozások teljes mértékben eleget tudjanak tenni társadalmi felelősségvállalásuknak, az érintett területeket képviselő érdekelt felek szoros bevonása mellett ki kell alakítaniuk a társadalmi, környezeti, etikai, emberi jogi és fogyasztói kérdések üzleti tevékenységükbe és alapstratégiájukba való beépítését szolgáló folyamatot a következő céllal:

- a tulajdonosaik/résztvényeseik és a többi érdekelt fél, valamint tágabb értelemben véve a társadalom számára a lehető legtöbb közös érték előállítására,
- a tevékenységük révén felmerülő lehetséges negatív hatások felismerése, megelőzése és enyhítése.

A folyamat összetettsége az olyan tényezőktől függ majd, mint a vállalkozás mérete és tevékenységének természete. A legtöbb kis- és középvállalkozás, köztük is főként a mikrovállalkozások számára a vállalati társadalmi felelősségvállalás valószínűleg informális és ösztönös marad.

²⁰ A kormányhatározat teljes szövege elérhető a Magyar Közlöny internetes felületén keresztül. Link: <http://magyarkozlony.hu/hivataloslapok/27777c005d7129958f8c2fa1cbf55481d54e8b26/dokumentumok/4e9e9ff59904e60a47458b9cf85d7362cc1473dc/letoltes>

²¹ A dokumentum magyar nyelven is elérhető verziója letölthető a következő linken: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0681>

A lehető legtöbb közös érték létrehozása érdekében a vállalkozásokat arra ösztönzik, hogy a vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatban hosszú távú stratégiai megközelítést alkalmazzanak és tárják fel a társadalmi jóléthez, a jobb minőségű és termelékenyebb munkahelyek létrehozásához vezető innovatív termékek, szolgáltatások és üzleti modellek kialakításának lehetőségeit.

Az általuk esetlegesen gyakorolt negatív hatások beazonosítása, megelőzése és enyhítése érdekében arra ösztönzik a nagyvállalkozásokat, illetve azokat a vállalkozásokat, amelyek tevékenysége ilyen kockázatokat rejt magában, hogy többek között szállítói láncukon keresztül végezzenek kockázatalapú átvilágítást.

Egyes vállalkozási formák, mint a szövetkezetek, kölcsönös önszegélyező társaságok, családi vállalkozások, a felelős üzletvitel kialakítására különösen alkalmas tulajdonviszonyokkal és irányítási struktúrákkal rendelkeznek.

3.2. Nemzetközileg elismert elvek és iránymutatások

A vállalati társadalmi felelősségvállalás hivatalos megközelítése iránt érdeklődő vállalatok, főként a nagyvállalatok számára mérvadó útmutatást adnak a nemzetközileg elismert elvek és iránymutatások, ilyenek például a multinacionális vállalatokra vonatkozó nemrégiben aktualizált OECD-iránymutatások, a ENSZ „Globális Megállapodásában” szereplő tíz elv, a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatos iránymutatásokat tartalmazó ISO 26000 szabvány, a multinacionális vállalatokról és a szociális politikára vonatkozó elvekről szóló háromoldalú ILO-nyilatkozat, valamint az üzleti és emberi jogokra vonatkozó irányadó ENSZ-alapelvek. Ezek a legfontosabb nemzetközileg elismert elvek és iránymutatások folyamatosan fejlődő és nemrégiben megerősített globális keretet biztosítanak a vállalati társadalmi felelősségvállaláshoz. A vállalati társadalmi felelősségvállalás elősegítését célzó európai politikát teljesen össze kell hangolni ezzel a kerettel.

3.3. A többdimenziós jellegű vállalati társadalmi felelősségvállalás

A fenti elvek és iránymutatások értelmében a vállalati társadalmi felelősségvállalás az alábbi területekre mindenképpen vonatkozik: emberi jogok, munkaügyi és foglalkoztatási kérdések (például képzés, sokszínűség, nemek közötti egyenlőség, a munkavállalók egészsége és jóléte), környezetvédelmi kérdések (például biológiai sokféleség, éghajlatváltozás, erőforrás-hatékonyaság, életciklus-értékelés és szennyezés-megelőzés), valamint a vesztegetés és a korrupció elleni küzdelem. A közösség bevonása és fejlesztése, a fogyatékos személyek beilleszkedése a társadalomba, a

fogyasztók érdekei és ezen belül is a magánélethez való joguk is a vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos tematika részét képezi. Az szállítói láncon keresztül történő társadalmi és környezeti felelősségvállalás támogatása, valamint a nem pénzügyi információk közzététele elismerten fontos, több területet érintő kérdéskörnek számít. A Bizottság közleményt fogadott el az önkéntesség szerepéről az EU szakpolitikáiban, amelyben a munkavállalói önkéntességet a vállalati társadalmi felelősségvállalás megnyilvánulásának tekinti²².

Továbbá a Bizottság az államközi kapcsolatokban a jó adóügyi kormányzás három elvének, az átláthatóságnak, az információcserének és a tisztességes adóversenynek az alkalmazását ösztönzi. A vállalkozásokat is arra bátorítja, hogy lehetőség szerint törekedjenek e három elv megvalósítására.”- írja **A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011-2014)**.

A tervezett pályázati projekt szakmai íve kapcsolódni kíván továbbá a **Helyzetjelentés: Vállalati társadalmi felelősségvállalás – nemzeti politikák az Európai Unióban, 2014** című dokumentumhoz²³ is. Az Európai Bizottság ugyanis aktualizálta azt a dokumentumot, amelyben áttekinti a vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó tagállami szakpolitikákat és tevékenységeket. A dokumentum tematikus felépítésű: közös, uniós szintű prioritások mentén vázolja fel a tagállamok CSR tevékenységét. A tervezett projekt illeszkedni kíván a dokumentum 7. fejezetéhez – például 7.6. pontban leírt társadalmi vállalkozások ideájához (7.6. *Social entrepreneurship*)²⁴.

A szakmai fejlesztési terv által bemutatni kívánt program figyelembe veszi **Az Európai Bizottság stratégiája társadalmi felelősségvállalásról** című dokumentum 2. fejezetében írtakat.²⁵ 2011-ben ugyanis az Európai Bizottság a vállalati társadalmi felelősségvállalásról szóló, 2011-2014-es időszakra vonatkozó megújított uniós stratégiáról szóló közleményében meghatározta a vállalati társadalmi felelősségvállalással (CSR) kapcsolatos politikáját. Az időszak végén a tapasztalatok alapján meghatározta stratégiáját – így született e dokumentum. A dokumentum 5. oldalán a 2. pontban megfogalmazott beavatkozási területek közül a társadalmi felelősségvállalás láthatóbbá tétele, a

²² „Közlemény az önkéntesség szerepéről az EU szakpolitikáiban: határokon átnyúló tevékenységek elismerése és ösztönzése az EU-ban” COM(2011)568.

²³ Az angol nyelvű szakanyag internetes elérhetősége: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=12899&langId=en>

²⁴ Ld. a dokumentum 31. oldalát. Elérhetősége: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=12899&langId=en>

²⁵ A dokumentum letölthető:

<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/8021/attachments/1/translations/en/renditions/native>

vállalkozások CSR tevékenységének nemzeti szinten történő megerősítése mind-mind gondolati alapját képezi a támogatási kérelemben bemutatott programnak.

Mindent egybevetve: a konzorciumi partnerek által megvalósítani kívánt program mind a nemzeti, mind pedig a közösségi szintű stratégiákhoz, beavatkozási területekhez adekvát módon illeszkedik, azok megvalósulását a maga szintjén tudja támogatni.

C. Munkaterv

A megvalósítani kívánt program szakmai íve a szükségletfelméréssel indul. Ennek nyomán feltárássra kerül, hogy a Kormány jelentős erőfeszítéseket tesz az elnéptelenedő, ún. aprófalvakra jellemző elvándorlás megállítására, a települések fogyatkozó lélekszámának növelésére. Ezen települések lakosságszám-megtartásának egyik kulcs tényezője, hogy működjön helyben bolt. A boltok viszont az elnéptelenedés hatása miatt egyre nehezebb helyzetben vannak a vásárlóerő csökkenése nyomán. A jelenlegi helyzetet kívánja jól körüljárni a program: milyen elképzelésekkel, elvárásokkal bírnak a bolti kiskereskedelem terén működő, bevont vállalkozások a kistelepüléseken való működés számos dimenzióját (foglalkoztatói szerep, jövedelmezőség, társadalmi szerepvállalás, szolgáltatási kör stb.) illetően.

1) Szükségletfelmérés

Kapcsolódó eszközök:

1. Szükségletfelmérés, amely a témaválasztás létjogosultságát támasztja alá;
2. 50 mélyinterjú készítése a konzorciumi partnerek (KISOSZ, illetve COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége) által elért vállalkozásokkal a pontos helyzet megismerését célzandó;
3. A mélyinterjúk feldolgozását, kiértékelését követően egy elemző tanulmány készítése, amely megoldási javaslatokat is megfogalmaz a projekt kapcsán.

A fenti tevékenységek nyomán aktuális, tiszta képpel rendelkezhetnek a projektet megvalósító szervezetek a problémahalmazról, illetve annak felszámolási irányairól. Az előzetesen felmért helyzetre adott válaszként pedig olyan támogató szolgáltatásokat nyújtanak majd a konzorciumi partnerek a célcsoporttagok részére, amelyek segítségével érdemi hatások is elérhetők.

2) Támogató szolgáltatások

Kapcsolódó eszközök:

4. Hirdetések útján kíván minél szélesebb réteghez eljutni annak érdekében, hogy az érdeklődők tájékozódhassanak a téma aktuális helyzetéről (pl. a projekt honlapjára látogatva elolvashassák a kutatásról szóló jelentést stb.);
5. Projekt honlap üzemeltetése a széleskörű információnyújtás céljából;
6. Megyéenként 1-1 tájékoztató rendezvény szervezése, ahol bemutatásra kerülnek a kutatási eredmények és jelenlegi helyzet feltárása, továbbá a megoldási javaslatok, válaszok, intézkedések (eseményenként legalább 50 fő részvételével).
7. 6 hónapon keresztül nyújtandó személyes tanácsadási lehetőség (cél: az elemző tanulmányban megfogalmazott megoldási javaslatok személyre szabása);
8. Boltvezetők képzése a tanulmányban megállapított, hiányzó kompetenciák tárgyában (60 fő részére, fejenként 60 óraban) – ennek célja: a megfelelő kompetenciák fejlesztése a többfunkciós kisboltok üzemeltetését illetően.

D. Időterv, ütemezés

A konzorciumot alkotó szervezetek elképzelései szerint a projekt megvalósításának tervezett kezdete: 2021. március 1. A projekt megvalósítási fázisának tervezett hossza: 12 hónap, így a projekt megvalósítási időszakának tervezett zárása: 2022. február 28.

1) *A projekt megvalósításának első negyedében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q1):*

- szükségletfelmérés a témaválasztás létjogosultságát alátámasztandó;
- mélyinterjúk szakmai előkészítése, interjúk szervezése, az első interjúk elkészítése;
- a program hirdetése, médiakampány beindítása;
- a szakmai tartalommal kapcsolatos tájékoztatás megkezdése;
- projekt honlapjának elkészítése, tartalommal való feltöltése;
- képzés szervezése a pályázó szervezet tisztségviselőinek, munkavállalóinak.

2) *A projekt megvalósításának második negyedévében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q2):*

- mélyinterjúk készítése;
- mélyinterjúk kielemezése, releváns megállapítások összegyűjtése;
- mélyinterjúkhoz kapcsolódó szakanyag előállítása (elemző tanulmány megoldási javaslatokkal);
- a program hirdetése, médiakampány;
- szakmai tartalommal kapcsolatos tájékoztatás;
- a projekt honlapjának frissítése.

3) *A projekt megvalósításának harmadik negyedévében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q3):*

- megyénként 1-1 tájékoztató rendezvény szervezése, ahol személyes kapcsolatfelvétellel is mód nyílik a tájékoztató funkció mellett;
- 6 hónapon keresztül nyújtandó személyes tanácsadás a vezetői generációváltás menedzseléséhez kapcsolódóan (fókuszban az elemző tanulmányban megfogalmazott megoldási javaslatokkal);
- a célcsoport képzése a tanulmányban megállapított, hiányzó kompetenciák tárgyában (60 fő részére, fejenként 60 órában);
- a program hirdetése, médiakampány;
- szakmai tartalommal kapcsolatos tájékoztatás;
- a projekt honlapjának frissítése.

4) *A projekt megvalósításának negyedik negyedévében megvalósítandó, szakmai fejlesztési tervet érintő feladatok (Q4):*

- megyénként 1-1 tájékoztató rendezvény szervezése, ahol személyes kapcsolatfelvétellel is mód nyílik a tájékoztató funkció mellett;
- 6 hónapon keresztül nyújtandó személyes tanácsadás a vezetői generációváltás menedzseléséhez kapcsolódóan (fókuszban az elemző tanulmányban megfogalmazott megoldási javaslatokkal);

- a célcsoport képzése a tanulmányban megállapított, hiányzó kompetenciák tárgyában (60 fő részére, fejenként 60 órában);
- a program részeredményeinek és eredményeinek hirdetése, médiakampány;
- szakmai tartalommal kapcsolatos tájékoztatás;
- a projekt honlapjának frissítése;
- a projekt zárásának szakmai szempontú előkészítése.

E. Várt eredmények, hasznosítás

A fejlesztési terv megvalósítása nyomán várhatóan nő az ágazati szintű tájékozottság arra vonatkozóan, hogy milyen lehetőségei vannak vidéki, alacsony lélekszámú településeken működő boltoknak arra, hogy:

- hosszabb távon fennmaradjanak;
- ennek érdekében milyen egyéb szerepet kell betölteniük (pl. „mindenes boltok” koncepciója: csomagátvétel, postamesterség stb.);
- ahhoz, hogy az egyes funkciókkal bővíteni tudjon egy-egy bolt, milyen számításokat, milyen szervezeti változásokat kell elvégeznie.

A megvalósítás szakaszában bevonásra kerül (véleményét szakértők részletesen fel is dolgozzák) 50, a konzorciumi partnerek által elért vállalkozás. Megyénként (Bács-Kiskun, Csongrád, Békés) 1-1 információs rendezvényre kerül sor eseményenként legalább 50 fő részvételével. Az elemzési fázis után 6 hónapon keresztül személyes tanácsadásra nyílik lehetősége az érintetteknek. A célcsoport képzése a tanulmányban megállapított, hiányzó kompetenciák tárgyában (60 fő, 60 óra keretig).

A projekt megvalósítása nyomán a pályázó konzorcium jelentős tapasztalattal fog rendelkezni egy olyan téma kapcsán, amely nem csak a bolti kiskereskedelem terén bír relevanciával, hanem nemzetgazdasági szintű kihívást jelent. Az ágazatspecifikus tapasztalatokat felhasználva más ágazatokban is képesek lesznek a pályázók hasonló céllal bíró programok megvalósítására. Illetve érdemi tapasztalatokkal bíró partnerei lehetnek a Kormányzatnak minden olyan kezdeményezésben, amely a vidéki Magyarország megőrzését, a magyar falvak elnéptelenedésének megállítását tűzi ki célul.

III. Kísérleti (pilot) projekt

F. Célkitűzés

A kísérleti (pilot) projekt azzal a céllal bír, hogy a program fundamentumát képező kutatás nyomán olyan tevékenységeket valósítson meg, amelyek érdemben segítik a projekt célcsoportját adó vállalkozások közül a közvetlenül bevont kkv-eket.

A konzorciumi együttműködést alkotó szervezetek (a konzorciumot vezető Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége – KISOSZ, illetve konzorciumi partnere, a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége) célkitűzései három fő eszközre alapozzák a pilot program sikerét:

1. A **tájékoztató anyagok, információs füzetek** kézzel fogható, az érdeklődők által magukkal vihető tájékoztatósi pontot jelentenek a legfontosabb kérdéskörök kapcsán. A konzorciumot alkotó szervezetek elérhetőségei mellett megtalálható benne számos olyan alapinformáció is ezekben az anyagokban, amelyek nagymértékben segítik majd a boltvezetők munkáját. Ezt kiegészítő pedig a tájékoztató anyagok, információs füzetek megalapozhatják egy, a későbbiekben szélesebb körnek szóló tájékoztató kampány irányát is.
2. A személyes kapcsolaton alapuló **szaktanácsadás** kiemelt fontossággal bír a konzorciumot alkotó szervezetek számára: a tapasztalt szakértőkkel, tanácsadókkal felálló szervezetrendszer képes felmérni a legrelevánsabb problémákat a kistélepléseken működő boltoknál (hazai kkv-knál), és konkrét javaslatok megfogalmazása, azokhoz prioritások, határidők rendelése is érdemi outputként állhat elő a projekt implementációs fázisában. A tanácsadás közvetlenül támogatja a pilot program célcsoportját adó vállalkozásokat, így az egyik leghatékonyabb segítségnyújtása formává válhat a program végére.
3. A pilot program során megvalósítandó **képzések** nagy segítséget jelenthetnek a boltvezetőknek – egyfelől felkészíthetik őket olyan új helyzetekre, amikor egy már több funkciót ellátó kereskedelmi egységért kell felelniük – adott esetben megnövekedett munkavállalói létszámmal, ismeretlen(nek tűnő) feladatkörökkel. A képzések célja tehát a szükséges és még hiányzó kompetenciák fejlesztése. Ehhez egy előzetes felmérésre van szükség a kistélepléseken működő konkrét bolt jelenlegi helyzetéről, az településen ható elvándorlási folyamatok intenzitásáról, azok fő mozgatórugóiról. Ezekon túl azokról a potenciális új funkciókról, amelyek akár a túlélést is jelenthetik a kisboltoknak, és így egyben a megmaradás zálogai egy kiemelten fontos kistéleplési szolgáltatás esetében. A kijelölt

irányoknak megfelelően ajánlhatóak azok a konkrét cégre szabott képzések, amelyek a leginkább szolgálják a szükséges kompetenciák fejlesztését.

G. Célcsoport

A pilot program célcsoportja jól körülhatárolható: 50, a KISOSZ és a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége által képviselt vállalkozás, amelyek (bolt)vezetőjével együttműködési megállapodás kerül majd megkötésre. E vállalkozások legfőbb jellemzői: olyan településeken működnek, ahol a lélekszám 500 fő alatti, és jellemzően elvándorlási folyamatok hatnak a népességét illetően. A vállalkozások a kiskereskedelem területén működnek, jellemzően alacsonyabb (10 fő alatti) foglalkoztatotti létszámmal. A vállalkozások e részhalmaza azért kiemelten fontos, mert vezetőikkel készülnek majd a jelenlegi helyzet pontos feltárását célzó mélyinterjúk (50 db).

H. Munkaterv, alkalmazott módszertan

A projekt módszertana arra az egyszerű logikára, metodológiai hármásra épül, mely szerint a pontos helyzetet mindenek előtt *felmérni* szükséges. Csak és kizárólag ezek után készülhetnek *megoldási javaslatok*, kezdődhet meg a munka a javaslatok kidolgozását illetően. E két lépés után, az alkalmazott módszertan harmadik pilléréként pedig a korábban precízen kimunkált *megvalósítás* kerül előtérbe. A FELMÉRÉS–MEGOLDÁSI JAVASLATOK KIDOLGOZÁSA–MEGVALÓSÍTÁS hármasa adja tehát a pilot programban is alkalmazott módszertan gerincét. Ehhez a következő tevékenységek köthetők:

1. **FELMÉRÉSI FÁZIS:** A felmérési fázisban a KISOSZ és COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége által képviselt 50 vállalkozás kerül bevonásra. A vállalkozásokat szakértők keresik fel, a mélyinterjú időpontját egyeztetik, jobban megismerkednek a vállalkozás jelenlegi helyzetével. Mindezek után a vezetőkkel mélyinterjúk készülnek, amelynek nyomán széleskörű információhalmaz áll majd rendelkezésre a generációváltás megítéléséről, annak aktuális állapotáról a célcsoportba tartozó vállalkozások vonatkozásában.
2. **MEGOLDÁSI JAVASLATOK KIDOLGOZÁSA:** a mélyinterjúk elkészítése, a kvalitatív módszertannal megvalósított kutatás tapasztalatai nyomán meghatározásra kerülnek azok a kompetenciák, amelyek a sikeres generációváltáshoz szükségesek. E kompetenciák rögzítése több szempontból is kiemelkedően fontos: *egyfelől* ennek megfelelően kerül összeállításra az

a képzési kínálat, amelyből választva a leginkább cégre szabott képzési programok ajánlhatóak a pilot programban résztvevő vállalkozásoknak. *Másfelől* ha képzéssel nem orvosolható a helyzet, akkor a humánerőforrás-gazdálkodás területén hívhatják segítségül az érintett vállalkozások az ily módon megszerzett tudást – adott esetben olyan személyeket vehetnek fel, akik a kompetenciadeficitet képesek házon belül orvosolni, személyükben hordozzák a hiányzó kompetenciákat, ezzel is segítve az átalakulás folyamatát. Mindezeket túl meghatározásra kerülnek:

- a. azok a fejlesztendő területek, amelyekhez tanácsadói segítség jár majd a projekt későbbi fázisában, illetve
- b. azok az információhiányos területek, amelyeket tájékoztató anyagokkal támogatni szükséges.

3. MEGVALÓSÍTÁS:

- a. A hiányzó kompetenciákat *képzés* keretében fejlesztik a projektgazdák. A konzorciumot alkotó szervezetek 3600 órás időkeretet terveztek be a programba a szükséges fejlesztési irányoknak megfelelő képzésekkel. Ezek pontos listája a mélyinterjúk kiértékelése nyomán áll össze a projekt megvalósítási időszakának második negyedévében.
- b. A *tanácsadás* keretében a generációváltás folyamatát támogatják felkészült szakemberek (pl. üzleti stratégia döntések, kontrolling rendszer bevezetése/fejlesztése, minőségirányítási rendszer bevezetése és protokollok kidolgozása, alkalmazása stb.). Ebben a dimenzióban fontos, hogy a szervezeti folyamatokat ott, ahol nem voltak, kialakítsák, ahol pedig túlságosan is személyfüggők voltak, ott pedig sztenderdizálják. Kiemelten fontos ugyanis azoknak a struktúráknak a megteremtése, amelyek egyrészt versenyképesebbé teszik az érintett vállalkozásokat, másfelől működésük bővítéséhez is jelentős mértékben járul hozzá a saját pozíció helyes megítélése.
- c. Információs anyagok segítik a megvalósítás fázisában a projekt disszeminációját – ezek a legégetőbb kérdésekre kívánnak választ adni. A kiadványok a későbbiekben megalapozhatnak a szélesebb körnek szóló kiadványokat is. Pontos tematikájuk a mélyinterjúk kiértékelését követően állapítható meg, de a konzorciumot alkotó szervezetek jogi, adózási, pénzügyi tervezéshez kötődő kérdések kapcsán érzik szükségét az információs kiadványoknak.

I. Időterv, ütemezés

A pilot programot a konzorciumot alkotó szervezetek (a konzorciumvezető Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége – KISOSZ, illetve a COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége) a projekt második felére tervezték. Ezek alapján a pilot program a projekt harmadik negyedévében (Q3): 2021.09.01-2021.11.30. és negyedik negyedévében (Q4): 2021.12.01-2022.02.28. zajlik majd tervezetten.

Az egyes projekttevékenységek időbeli ütemezése a következők szerint alakul:

1) *A projekt megvalósítási időszakának harmadik negyedévére (Q3) tervezett, a pilot program szempontjából releváns tevékenységek:*

- tájékoztató rendezvények szervezése (3 rendezvény a 3 megyeszékhelyen, eseményenként legalább 50 fő résztvevővel, cateringgel, terembérlettel, előadókkal);
- 6 hónapon keresztül nyújtandó személyes tanácsadás beindítása a kistélepüléseken működő boltok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolódóan (fókuszban az elemző tanulmányban megfogalmazott megoldási javaslatokkal);
- megindul a hiányzó kompetenciák képzése (60 fő részére, fejenként 60 órában);

2) *A projekt megvalósítási időszakának negyedik negyedévére (Q4) tervezett, a pilot program szempontjából releváns tevékenységek:*

- tájékoztató rendezvények szervezése (3 rendezvény a 3 megyeszékhelyen, eseményenként legalább 50 fő résztvevővel, cateringgel, terembérlettel, előadókkal);
- 6 hónapon keresztül nyújtandó személyes tanácsadás és a tanácsadási fázis zárása;
- a hiányzó kompetenciák képzése (60 fő részére, fejenként 60 órában).

J. Várt eredmények, hasznosítás

Amennyiben a pályázó konzorcium lehetőséget kap a projekt megvalósítására a támogatási kérelem pozitív elbírálását követően, a projekt eredményeként a kistélepüléseken működő boltok vezetői számára komolyabb kompetencia-apparátus áll majd rendelkezésére. Ez pedig pozitívan hathat arra,

hogy új funkciókkal, új üzleti és társadalmi szempontból is hasznos funkciókkal bővítsék az általuk vezetett kereskedelmi egységet.

A pályázó konzorciumi partnerek számos EU-s program megvalósításában vettek már részt, és elkötelezettek a vidéki Magyarország fejlesztése iránt is. A kistelepülések elnéptelenedésének megállítása nemcsak az üzleti racionalitás miatt fontos a szereplőknek (vö. kereslet folyamatos „elhalása”), hanem azért is, hogy az ezeken a településeken élő állampolgárok legalább hasonló körű szolgáltatáscsokorból választhassanak, mint a nagyobb településeken élő honfitársaik. A KISOSZ, mint országos szakmai munkaadói és vállalkozói érdekképviselő pedig azért is dolgozik, hogy sikeresen talpon maradjanak a sokszor családi jellegű, többgenerációs tradicionális kisvállalkozások, amelyek helyben fontos szereplők. Éppen ezért valamennyi KISOSZ irodában az odaforduló vállalkozni vágyók, vagy már működő vállalkozások a következő szakmai segítséget vehetik igénybe:

- Vállalkozás alapításához szükséges tanácsadás, egyeztetés üzleti ötletekről és üzleti tervekről, valamint a tevékenységhez szükséges jogszabályi háttérrel.
- Már működő vállalkozások esetében a vállalkozás átalakítására, személyi változásokra, tevékenységi körök változására vagy átalakítására, telephelyek létesítésére vonatkozó szakmai tanácsadás.
- A vállalkozások működéséhez szükséges pénzügyi feltételekhez tanácsadás, uniós és hazai forrású pályázati segítség, hitelközvetítési szolgáltatás és egyéb pénzügyi feltételek, garanciák és fedezetek igénybeviteléhez szakmai segítség.
- A vállalkozások számára munkajogi tanácsadás, foglalkoztatás-bővítés vagy munkaviszony megszüntetés elősegítése, minta dokumentációkkal és jogvitákhoz kapcsolódó tanácsadással.
- Egyes megyékben könyvelői és könyvvizsgálói segítség a vállalkozások részére.
- A vállalkozások működéséhez szükséges jogszabályváltozások ismertetése, ehhez elektronikus értesítések, regisztrációt követően, tematikus szakmai fórumok és rendezvények tartása.
- A vállalkozáshoz vagy a vállalkozásokban történő munkavégzéshez szakmai képesítések megszerzésére vonatkozó oktatási tevékenység, a vállalkozók részére szakmai továbbképzés, új kötelező előírások vagy ismeretek átadása.

- Egyes megyei szervezetek esetében helyi önkormányzati egyeztetések a helyi vásárokról, piacokról, kitelepülés során történő értékesítésről, ünnepi vásár- és rendezvényszervezés, helyi marketing és üzleti kapcsolatok elősegítése.²⁶

²⁶ Ld. még: <https://www.vallalkoznierzemes.hu/kisosz/>

Lektor neve, továbbá igazságügyi szakértői, kamarai tagság, illetve munkavédelmi hatóság által kiadott munkabiztonsági szakértői engedélyek jegyzék megjelölése (kitöltése valamennyi pályázó számára szükséges):

Lektori vélemény:

Kelt:

.....

támogatást igénylő

aláírása

.....

lektor

aláírása

MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNY

COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége

valamint a

**Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviselői Szövetsége
(KISOSZ),**

GINOP-5.3.5-18 – Munkaerő-piaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó
tematikus projektek pályázati felhívásra

Ágazat: „G” - Kiskereskedelem

Megnevezés:

Program a falusi kisboltok megmaradásáért

Tartalomjegyzék

1.	Helyzetértékelés.....	3
1.1	A támogatási kérelem gazdasági, társadalmi és környezeti hátterének bemutatása és a támogatási kérelem indokoltsága	3
2.	A támogatási kérelem céljai és tevékenységei.....	4
2.1	A támogatási kérelem céljainak meghatározása	4
2.2	A fejlesztések célcsoportjai, az érintettek köre, a fejlesztések hatásterülete	4
2.3	Az elérendő célokhoz szükséges tevékenységek bemutatása	5
2.4	Részletes cselekvési terv: Az előkészítés és megvalósítás részletes feladatai és ütemezése	8
2.5	Kötelező vállalások, monitoring mutatók.....	9
2.6	A fejlesztés hatásainak elemzése	10
3.	Támogatási kérelem megvalósításának szervezeti keretei.....	12
3.1	A támogatást igénylő bemutatása	12
3.2	A megvalósítás és a fenntartás szervezete.....	13
3.2	A megvalósítás és a fenntartás szervezete.....	15
4.	A pénzügyi megvalósítás részletes ütemezése.....	16
4.1	Pénzügyi terv	16
4.2	Kockázatelemzés	17
4.3	Fenntartás	22
5.	Nyilvánosság biztosítása kommunikációs tevékenység	22
5.1	Kommunikációs tevékenységek összefoglaló leírása	23

1. Helyzetértékelés

1.1 A támogatási kérelem gazdasági, társadalmi és környezeti hátterének bemutatása és a támogatási kérelem indoklottsága

A GINOP-5.3.5 – 18 - **Munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek című pályázati felhívás megfogalmazza a felhívás indoklásaként a következőt:**

„2007-2013 közötti időszakban megvalósult pályázatok keretében lehetőség volt a szociális partnerek kapacitásainak támogatására. A TÁMOP 2.5.1 „Érdekképviseleti szervezetek kapacitásainak fejlesztése” című felhívás keretében, támogatható tevékenység volt az érdekképviseletek szervezeti integrációja, nemzetközi és hazai szintű szakmai együttműködése, alkalmazottaik képzettségének javítása, valamint a kollektív szerződésekkel való lefedettség növelésének és hatályosulásának elősegítése. A TÁMOP 2.5.3 „Gazdasági és társadalmi együttműködés erősítése - A társadalmi partnerek kapacitásfejlesztése” című projekt keretében pedig támogatható volt többek között a szociális partnerek újfajta szerepvállalásának erősítése, különös tekintettel a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességével és társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatos tevékenységekre.”

A felhívásban megjelölésre kerülnek azon tématerületek, melyek kidolgozásával kapcsolatban pályázatot adhatnak be, és valósíthatnak be pályázó szervezetek. Jelen projekt fontosságát jól jelzi, hogy olyan általánosabb megfogalmazások mellett, mint a „munka jövője”, vagy „kézségigények előrejelzése” konkrétan megjelölésre került tématerületként a kiskereskedelmi boltok társadalmi felelőssége és munkaerőpiaci potenciálja az alacsony lakosság számú településeken. Mely téma kapcsán egy olyan demográfiai, gazdasági kérdésre kereshet megoldást, a kiskereskedelmi ágazatra specifikáltan pályázó szervezet, amelyet számtalan egyéb kedvezőtlen hatása miatt a kormány is prioritásként kezel, megakadályozása érdekében több intézkedést hozott.

A Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége valamint a **COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége** több évtizedes tapasztalattal rendelkezik a hazai érdekképviselet területén. Tagszervezeteik révén közvetlenül kapcsolódnak, és érzékelik azon gazdasági, társadalmi, környezeti hatásokat, melyek a kiskereskedelmi ágazatra hatnak. A COOP Szövetség tagszervezeteire különösen jellemző, hogy a kistélepléseken működnek.

Jelen felhívásra elkészült projektterv – melyet jelen Megvalósíthatósági tanulmány, valamint a lektorált Szakmai fejlesztési terv hivatott alátámasztani - az aktuális

munkaerőpiaci kihívásokhoz kapcsolódóan támogatja a kapacitásfejlesztést, ezáltal közelebb hozza az érdekképviselői szervezeteket ezen kihívások megoldásához és egyúttal közvetlenebb kapcsolat kiépítésére is lehetőséget ad az általuk képviselt munkavállalói és munkáltatói, vállalkozói szervezetekkel.

Magyarországon a szakszervezeti szervezethez, valamint a munkáltatói képviselet aránya uniós összehasonlításban relatíve alacsony (a csökkenő trend egyébként általánosságban jellemző Európában) ezért szükséges, hogy a szociális partnerek ne csak a szűken vett tagságukat, hanem valamennyi, területükhöz, ágazatukhoz tartozó munkavállaló vagy munkáltató/vállalkozás érdekeit képviseljék.

2. A támogatási kérelem céljai és tevékenységei

2.1 A támogatási kérelem céljainak meghatározása

Jelen projekt célja a kiskereskedelem ágazatban a felhívás által meghatározott témákon belül a falvak elnéptelenedésének kedvezőtlen hatásainak csökkentése az ilyen településeken működő kisboltokra. Cél még közvetett módon hozzájárulni a kormány azon törekvésehez, hogy ezen települések elnéptelenedési trendje lassuljon, megforduljon.

A két pályázó szövetség tagszervezetei számára a társadalmi és munkaerő-piaci szerepvállalás erősítése, a szövetségek képviseleti erejének növelése, kapacitásainak fejlesztése és olyan tevékenységek megvalósításának támogatása, melyek hatékonyan hozzájárulnak a munkavállalók és a munkáltatók, vállalkozások munkaerő-piaci alkalmazkodóképességének fejlesztéséhez, társadalmi felelősségvállalásuk erősítéséhez és szolgáltató szerepének növeléséhez.

Szakmai fejlesztési tervünkben pontosan bemutatásra kerül, milyen lépéseken keresztül tervezzük elérni célunkat, a kistelepüléseken működő boltok fennmaradását, és ezen vállalkozások hogyan járulnak hozzá az elnéptelenedés megállításához.

2.2 A fejlesztések célcsoportjai, az érintettek köre, a fejlesztések hatásterülete

A pályázat hatásköre országos, annak megvalósítási helyszíne azonban kiemelten a Dél-alföldi Régió. Az abban foglalt célcsoport, érintetti kör azonban a hat kevésbé fejlett régió teljes területén élő, ágazatban működő vállalkozás, illetve munkavállalói kör is.

A KISOSZ és a COOP Szövetség is tagszervezetei révén szoros kapcsolatban áll a kiskereskedelmi ágazat vállalkozásaival. Ezen ágazatban évek óta tapasztalható negatív tendencia - mely elsősorban az 50 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató boltok esetén jelentkezik -, az általános munkaerőhiány. Ráadásul a kistelepüléseken működő kisboltok esetén az elvándorlás, a csökkenő lélekszám miatt folyamatos tendencia a

bevétel csökkenés is, a munkaerőhiány mellett. Ezért tagjaink számára stratégiai kérdés az elnéptelenedés megakadályozása, vagy olyan gazdasági megoldások keresése, mely ellensúlyozza ezen tendencia hatását. A pályázató szervezetek ezen problémát érzékelve minden lehetséges szakmai platformon igyekeznek együttműködni Magyarország Kormányával. Az Innovációs és Technológiai Minisztériumon belül létrejött kereskedelem-fejlesztési munkacsoportban, és a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban is folyamatosan egyeztetünk szervezetekkel.

A fejlesztés hatásterülete köszönhetően részben az abban megvalósuló országos médiakampánynak is országos lefedettséget biztosít, mind a hat konvergencia régió bevonását biztosítja.

Fokozottan ügyelünk arra, hogy a felhívás feltételeinek megfelelően, a projekt megvalósítása során a kísérleti (pilot) projektelemben bevont munkáltatóknak az ország hat kevésbé fejlett régiójának egyikében székhellyel, vagy telephellyel kell rendelkeznie. A kísérleti (pilot) projektelemben csak olyan munkavállaló kerül bevonásra, aki lakóhellyel vagy bejelentett tartózkodási hellyel rendelkezik a kevésbé fejlett (Észak-magyarországi, Észak-alföldi, **Dél-alföldi**, Közép-dunántúli, Nyugat-dunántúli, Dél-dunántúli) régiók valamelyikében.

[2.3 Az elérendő célokhoz szükséges tevékenységek bemutatása](#)

A projekt tevékenységeinek megtervezését összhangban végeztük a pályázati felhívás által előírt, kötelezően megvalósítandó tevékenységekkel, és a választható, támogatható tevékenységek közül is tervezésre kerültek feladatok. Ezért a tevékenységek bemutatását a felhívásban meghatározott sorrendben mutatjuk be:

A projekt szakmai megvalósításával kapcsolatos tevékenységek

Szakmai módszertani fejlesztése

1. Projekt előkészítési tevékenységek

A projekt tervezési szakaszában, a projekt előkészítési tevékenységek között (*Felhívás: 3.1.2.1 pont, ae) tevékenység*) a felhívás megjelenését követően elkészítésre került a projekt Megvalósíthatósági tanulmánya, valamint a Szakmai, módszertani fejlesztési terv, mely utóbbi tartalmazza a kísérleti (pilot) projekt módszertanát is. A fejlesztési terv lektorálása megtörtént, az jelen dokumentummal együtt a pályázat mellékletét képezi.

2. Szakmai módszertani fejlesztés

A megjelölt témához kapcsolódóan a sor kerül adatgyűjtésre (Felhívás: 3.1.2.1 ab), mely a projekt első szakaszában elkészítésre kerülő kérdőív segítségével valósul meg (Felhívás 3.1.2.1 aa) munkáltatói oldalon, a kistélepüléseken működő boltvezetőkkel. A felmérés során legalább 50 mélyinterjút készítünk el. A begyűjtött adatok alapján elemző tanulmány készül, mely tartalmazza azon megoldási javaslatokat is, amiket a felmérésben vázolóldó kihívásokra készít el szakértői csoport (Felhívás 3.1.2.1 ac).

3. Szakmai módszertani fejlesztések publikálása, terjesztése, kapcsolódó kampányok megvalósítása

Az elkészült tanulmányt, és annak eredményeit a célcsoport számára tájékoztató rendezvények, és aktív médiakampánnyal segítünk eljuttatni minél szélesebb körhöz (Felhívás 3.1.2.1 ba). Ezen tevékenységek támogatására pedig tájékoztató szóróanyagot készítünk.

Elkészül a projekt online szakmai felülete is, melyen a módszertani fejlesztések és javaslatok elérhetőek lesznek. (Felhívás 3.1.2.1 bb).

Valamint egyéb célzott szemléletformálásra is sor kerül három nagyszabású rendezvény is megvalósul érintett régióban (Felhívás 3.1.2.1 bc)

4. Kísérleti (pilot) projekt megvalósítása

A projekt részeként a tanulmányban megállapított kompetencia hiányok pótlása érdekében meghirdetésre kerülnek képzések, melyeknek célcsoportja a mélyinterjún már részt vett, és abból esetleg kimaradt boltvezetők. A képzések célja ezen munkáltatók munkáját segítő, hatékonyságukat növelő kompetenciák átadása, pótlása, boltjaik stratégiájának, gazdasági működésének megújításához szükséges ismeretek átadása. (Felhívás 3.1.2.1 dc)

A régió munkáltatóinak is fontos ugyanakkor megismernie az érintett célcsoport kapcsán a tanulmány megállapításait, ennek érdekében a projekt számukra egy 6 hónapos tanácsadói szolgáltatást biztosít, melyben személyre szabottan adott vállalkozás hatékonyságát növelő tanácsokat adnak át szakértők (Felhívás 3.1.2.1 de).

Készülnek még továbbá tájékoztató információs füzetek a képzés, és a projekt kapcsán is, melyek terjesztésre kerülnek a munkáltatók és munkavállalók között az eseményeken, rendezvényeken, képzések során. (Felhívás 3.1.2.1 dh)

A projekt utolsó negyedében pedig egy értékelő tanulmány készül a projektről, a kísérleti (pilot) projekt tapasztalatainak strukturált feldolgozása, értékelése és közzététele valósult meg (Felhívás 3.1.2.1 di)

5. Szociális partnerek kapacitás fejlesztése

Sor kerül a projektben még egy gyakornok foglalkoztatására is a felhívás feltételeinek megfelelően, aki a projekt megvalósítását segíti, és a fiatalabb generációk irányába való nyitást támogatja. (Felhívás 3.1.2.1 ea)

6. Kötelező tájékoztatás és nyilvánosság

A felhívás által rögzített és elvárt, a Széchenyi2020 Kedvezményezettek Tájékoztatási kötelezettségei útmutató által elvárt kötelező tájékoztatás feladatai is ellátásra kerülnek (Felhívás 3.1.2.1 fa), melynek keretében fotódokumentáció készül az abban megvalósuló tevékenységekről, C típusú tábla kerül elhelyezésre a megvalósítás helyszínén, valamint a TÉRKÉPTÉR feltöltés is megtörténik.

A pályázati felhívás által választható, önállóan nem támogatható tevékenységek közül is néhány pont megvalósításra kerül projektünk során.

Projekt menedzsment feladatát ellátó támogató munkatársak kijelölése is megtörténik a projektben, őket a tanulmány 3. pontjában részletesen is bemutatjuk (Felhívás 3.1.2.2 fa) Valamint elszámolásra kerülnek adminisztrációs, projekt végrehajtást támogató tevékenységek, költségek is, az általános költségek között (Felhívás 3.1.2.2 gb)

Fontos megvalósuló tevékenység még a képviseleti erő növeléséhez kapcsolódó tevékenységek között megjelenő, kollektív szerződések megfelelő alkalmazásának elősegítése (Felhívás 3.1.2.2.db), mely a kísérleti projekt bemutató rendezvényei között fog előadói témaként megjelenni, és az eseményen résztvevő munkáltatók ezen eseményen nyerhetnek információt az ágazatot érintő kollektív szerződés részleteiről. Ezen ágazat esetén *ágazati szintű kollektív szerződés van érvényben, ennek kialakításában, vitájában a KISOSZ részt vesz, részt vett. Az ágazatban nincs munkahelyi szintű kollektív szerződés, az előző munkatörvénykönyv alapján kerül megalkotásra az ágazati szintű kollektív szerződés.*

2.4 Részletes cselekvési terv: Az előkészítés és megvalósítás részletes feladatai és ütemezése

A projekt megvalósítását 12 hónapra tervezzük.

A megvalósítását megkezdését megelőzően elvégzendő, a projektet érintő ellátandó feladatok: a projekt előkészítés tevékenység feladatai között sor kerül a megvalósíthatósági tanulmány elkészítésére, valamint szakmai fejlesztési terv kidolgozására, és lektoráltatására felhívásban meghatározott lektor bevonásával. Elkészült a projekt megvalósításra vonatkozó közbeszerzési terv, mely a szakértő szakvéleményén alapul.

A megvalósítás részletes feladatai és ütemezése:

A projekt megvalósításának tervezett kezdete: 2021.03.01. A projekt megvalósítási időszakának tervezett zárása: 2022.02.28

Ezen időtávon belül negyedéves bontásban a következő tevékenységek valósulnak meg: Az első szakaszban (a projekt megvalósítás első három hónapja) sor kerül a projektmenedzsment szervezet felállítására, a megvalósításban résztvevő munkatársak kijelölésére, megbízására, illetve kiválasztásra kerülnek azon szolgáltatók, akik a projekt megvalósításban szerepet fognak vállalni.

A szakmai munka a projekt során megoldani kívánt problémák precíz definiálásával kezdődik. Kidolgozásra kerül egy a munkáltatók felmérésére alkalmas interjú kérdéssor, és ez eljuttatásra kerül érintett szakértőkhöz. Ezen kérdéssor mentén készülnek el a felmérések legalább 50 fő munkáltatóval.

A második negyedévben az eredmények beérkezését követően megkezdődik ezek feldolgozása, elemzése. A tanulmány kidolgozást segítő adatbázis létrehozása az interjúk eredményeiről, és sor kerül a tanulmány részletes kidolgozására. **A tanulmány alapvető célja, hogy rávilágítson azon lehetséges hatékonyságnövelő lépésekre, melyekkel a kisboltok hatékonyabban, gazdaságosabban tudnak működni, és ellensúlyozni lesznek képesek az elnéptelenedés, csökkenő lakosság szám okozta negatív hatásokat.**

A tanulmány elkészültét követően megkezdődik annak népszerűsítése a médiakampány keretében. Ennek célja a projekt bemutatásán túl a tanulmány és annak eredményeinek ismertetése. Erre szolgálnak az elkészülő tájékoztató füzetek is. A médiakampányban szerepet kap a nyomtatott sajtó, és az online megjelenések is. Sor kerül ennek keretében rendezvényekre is három alkalommal a projekt során. Ezen rendezvények egyik témája lesz a kollektív szerződések megfelelő alkalmazásának elősegítése, melyről felkészült szakemberek fognak tájékoztatás adni az esemény során.

A harmadik negyedévben folytatódik a médiakampány, elindulnak a készségfejlesztő képzések a munkavállalók kompetenciáját fejlesztendő, itt 60 órás képzéseken 60 fő bevonásával terveztünk.

A mérföldkő a projekt megvalósítása szempontjából jelentős időpont, amelyhez a projekt megvalósítása révén elért szakmai vagy műszaki eredmény kapcsolódik, vagy az elérendő eredmény egy jól körülhatárolható fejlesztési szakasza lezárul.

A felhívás elvárásainak megfelelően három mérföldkő tervezése kötelező projektünk esetén, ezek az alábbiak:

Mérföldkő megnevezése	Outputja	Legkésőbbi teljesítési időpont
Szakmai gyakorlatok felvétele	munkaszerződés megkötése	2021.09.01
Szakmai tartalom publikálása, bemutatása a célcsoport számára	A szakmai tartalom publikálása honlapon, szakportálon, szakfolyóiratban a célcsoport számára	2022.02.28.

2.5 Kötelező vállalások, monitoring mutatók

A Projektre vonatkozó kimeneti, és eredmény-mutatókat a pályázati felhívás alábbiakban határozza meg:

Indikátor neve	Alap	Mértékegység	Típusa	Célérték	Azonosító
A munkaerőpiaci alkalmazkodást segítő programot pozitív kimenettel záró (munkahelyét megtartott, vagy újból elhelyezkedett és/vagy képzettséget szerzett) résztvevők száma	ESZA	fő	OP-Eredmény	5700	5.6.3
A munkaerőpiaci alkalmazkodást segítő programban résztvevők száma	ESZA	fő	OP-kimeneti	8000	5.3.3
A támogatásban részesült, jogszerű foglalkoztatással kapcsolatos intézkedés keretében tájékoztatást és/vagy segítséget kapott munkaerő-piaci szereplők száma	ESZA	fő	OP-Eredmény	25000	5.6.4

Az Operatív program szintű indikátorok definíciói alapján projektünkhöz a következő célértékeket határoztuk meg:

Indikátor neve:	Célérték (fő):	Cél dátuma:
A munkaerőpiaci alkalmazkodást segítő programot pozitív kimenettel záró (munkahelyét megtartott, vagy újból elhelyezkedett és/vagy képzettséget szerzett) résztvevők száma	60 fő (30 férfi / 30 nő)	2022.02.28.
A munkaerőpiaci alkalmazkodást segítő programban résztvevők száma	50 fő (25 férfi / 25 nő)	2022.02.28.
A támogatásban részesült, jogszerű foglalkoztatással kapcsolatos intézkedés keretében tájékoztatást és/vagy segítséget kapott munkaerő-piaci szereplők száma	260 fő	2022.02.28.

Amennyiben egy indikátorok meghatározása során figyelembe vettük felhívás előírását arra vonatkozóan, hogy amennyiben a vállalt érték nem éri el a projektre a Támogatási szerződésben meghatározott érték 75%-át, a támogatás csökkentésre kerül, illetve a kedvezményezett - a vis maior esetét kivéve - a támogatás arányos részét, a rendeletben meghatározottak szerint köteles visszafizetni.

2.6 A fejlesztés hatásainak elemzése

Társadalmi és gazdasági hatások, esélyegyenlőség

Hatásviselő rendszer:	Közvetlen hatás:	Közvetett hatás:
<i>Foglalkoztatás és munkaerőpiac</i>	a projekt eredményei között számolunk, hogy a bevont célcsoport munkaerő-piaci helyzete javul, az ide áramló és ebben a szektorban dolgozó munkaerő készségei és kompetenciái növekednek, a régióban az ágazatban működő munkavállalók munkaerő hiánya csökken, az itt működő kisboltok gazdasági mutatói javulnak.	a vállalkozások hatékonysága növekszik, a gazdasági eredményei az ágazatban működő munkáltatóknak javulnak, növekedik árbevételük, ennek révén fejlesztések kezdődhetnek az vállalatoknál, növekedik az ebben a szektorban dolgozó munkavállalók életszínvonala

<i>Társadalmi integráció és különleges társadalmi csoportok védelme</i>	az Dél-alföldi régióban megvalósuló projekt segíti a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózását, akik elsősorban ezen régióban élnek, dolgoznak, növeli a felzárkozási lehetőségeket ingyenes képzésekkel, információkkal	a képzések, információk révén munkavállalók szélesebb látókört szereznek az ágazatról, abban rejlő lehetőségekről, előre lépési esélyeiről.
<i>Esélyegyenlőség</i>	a projekt eredményei az összes régióban elérhetőek lesznek, a kínált szolgáltatások szegregáció mentesen segítik a munkavállalók és munkáltatók céljainak elérését.	a hátrányos helyzetű csoportok kedvezőbb életkörülményeihez való hozzáférés révén segíti a projekt társadalmi felzárkóztatásukban, az előítéletek csökkentésében
<i>Területi kiegyenlítődés</i>	tekintettel arra, hogy a projekt kizárólag konvergencia régióban valósul meg, hatását túlnyomó részt ezen területen fejti ki, így jelentősen hozzájárul az elmaradottabb térségek felzárkózásához, különösen a témában megjelölt alacsony lakosságú települések esetén	a felzárkóztatás révén a térségek versenyképes alternatívát lesznek képesek kínálni a jelenleg fejlettebb Közép-magyarországi régióval, illetve a külföldi munkalehetőségekkel szemben
<i>Személyhez és családhoz kötődő jogok és lehetőségek védelme</i>	a projekt hozzájárul a személy társadalmi rendeltetésének, társadalmi szerepének betöltéséhez, információival segíti ezen szerep betöltését, és védi a környezete felől érkező kedvezőtlen befolyásoktól	a személyhez és családhoz fűződő jogok gyakorlásának hatékonyság növelése révén hozzájárul projekt egy hatékonyabb, sikeresebb társadalom kialakulásához, fejlődéséhez.

A projekt társadalmi hatása:

A projekt a Dél-Alföldi Régióban valósul meg, ugyanakkor a médiakampány, tájékoztató füzetek, rendezvények révén eredményei elérnek a többi régió munkavállalóihoz és munkáltatóihoz egyaránt. A felmérésekből elkészülő tanulmány a kiskereskedelemben dolgozó, valamennyi vállalkozást vezető célcsoporttag számára kínálnak megoldási lehetőséget, és átfogó ismeretet ad, vagyis hatása országosnak tekinthető.

A projekt tervezése és megvalósítása során pályázó szervezet figyelembe vette, hogy a projektben létrehozott eredményeknek meg kell felelniük az alábbi elvárásoknak is:

- Az európai uniós forrásból támogatott projektek kedvezményezettje köteles a projektekre vonatkozó környezetvédelmi és esélyegyenlőségi jogszabályokat betartani, a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett környezeti kárt és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni.
- A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjában és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.
- Az infokommunikációs akadálymentesítés minden beruházás esetén kötelező.

3. Támogatási kérelem megvalósításának szervezett keretei

3.1 A támogatást igénylő bemutatása

A **Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége (KISOSZ)**, mint a családi jellegű mikro-, kis- és középvállalkozásokat képviselő érdekképviseleti szervezet 1904-től látja el a munkaadói, vállalkozói és gazdasági képviseleti feladatokat.

A KISOSZ szövetségi rendszerben országos hálózatot működtet, a megyeszékhelyeken önálló szolgáltató irodát üzemeltet. A területi szervezetek a vállalkozások részére tanácsadási szolgáltatást biztosítanak a vállalkozások indításához és működtetéséhez, esetleges megszüntetéséhez. Ennek része munkajogi tanácsadás, pénzügyi és likviditási segítségnyújtás, közreműködés üzleti tervek készítésében és támogatásokhoz szükséges pályázatok megírásában, szakmai továbbképzés biztosításában.

A vállalkozói generációváltás elősegítése érdekében 2013-15. években részt vett a fiatalok vállalkozóvá válásának támogatására kiírt TÁMOP-2.3.6-12 programban négy régióban, majd ennek folytatásaként a GINOP-5.2.2-14 és jelenleg a GINOP-5.1.9-17, most már az álláskeresőkkel kiegészült célcsoport támogatási programjában egy régióban. Az érdekképviseleti szolgáltatások fejlesztése érdekében a kapacitásfejlesztésükre kiírt TÁMOP-2.5.3.A-13 programban három régióban. Két szakszervezettel és egy munkaadói szervezettel konzorciumban jelenleg zárják a munkahelyi egészség és biztonság fejlesztésére kiírt GINOP-5.3.4-16 pályázati programot.

A **COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége** célja, hogy szervezze és támogassa a tagszervezetei érdekképviseletét, elősegítse eredményes gazdálkodásukat, mind szakmai, mind munkáltatói érdekképviseletként egyaránt. Mint a ÁFEOSZ-COOP Szövetség tagja, működési területe elsősorban a Dél-Alföldi régió, tagjainak nagy része ezen területen működik, folytat gazdasági tevékenységet. A COOP Szövetség az első olyan munkáltatói érdekképviselet között jött létre, melynek célja a kiskereskedelmi boltok képviselete, érdekeiknek védelme. A kis lakosság számú településeken különösen erős képviselettel

rendelkeznek, pályázat célcsoportjaként rögzített alacsony lélekszámú településeken működő boltok jelentős része tagja mai napig a szervezetnek.

3.2 A megvalósítás és a fenntartás szervezete

A pályázó vállalja a Felhívás 3.4.1.1. Műszaki és Szakmai elvárások a) pontjában szereplő a projektben együttműködő személyekkel kapcsolatos elvárásokat.

A projektmenedzser feladatköreit 2 fő látja el ők a felelősek a projektmenedzser, és a pénzügyi menedzser feladok elvégzéséért, megbízási jogviszonyban.

Projektmenedzser feladatai:

- A projekt keretében elszámolások összeállítása;
- EPTK felület kezelése, beszámolók, szerződésmódosítások, változás bejelentések rögzítése;
- feladatkörébe tartozik a folyamatos kapcsolattartás a pénzügyi menedzserrel, a szakmai megvalósítókkal, a Hatósággal;
- árajánlat tételi eljárások lefolytatása, projekt háttér-dokumentáció elkészítése;
- szükségesség megbeszélések összehívása, lefolytatása, emlékeztető készítése;
- tevékenységek megvalósulásának nyomon követése, segítése, együttműködés a szakmai megvalósítókkal;
- indikátorszámok teljesülésének nyomon követése, esélyegyenlőséggel, fenntarthatósággal kapcsolatos menedzser feladatok ellátása.

Pénzügyi menedzser feladatai:

- A projekt pénzügyi feladatainak ellátása;
- a projekt megvalósítása során létrejött szerződések alapján beérkező számlák és ajánlati árak ellenőrzése, befogadása, kiegyenlítésének nyomon követése;
- a projekt keretében benyújtandó elszámolások pénzügyi ellenőrzése, összeállításában való közreműködés;
- a projekt pénzügyi háttérdokumentációinak készítése;
- folyamatos kapcsolattartás a projektmenedzserrel és a szakmai megvalósítókkal.

Név és projektben tervezett feladat	Képzettség	Szakmai tapasztalat a projektben ellátandó feladat vonatkozásában (év)	Tervezett munkaidő a projektben (óra/hónap)	Tervezett szuperbruttó bér (Ft/hó)	Tervezett jogviszony
Dr. Rohály Vanda	jogász	több mint 5 éves szakmai tapasztalat	heti 10 óra	80 000	megbízási jogviszony

		uniós pályázatok lebonyolításában			
dr. Komoróczki István	nemzetközi kapcsolatok szakos közgazda, egyetemi doktorátus	42 éves szakmai tapasztalat, több mint 3 éves szakmai tapasztalat pénzügyi területen, projektmenedzsmentben	heti 10 óra	80 000	megbízási jogviszony

Gyakornok: a menedzsmenttel együttműködik a szakmai megvalósításban, segíti munkájukat.

- Célcsoportok (50 munkáltató) felkutatása és kapcsolattartás velük;
- kapcsolattartás más, projektmegvalósításban résztvevő szakemberekkel, szolgáltatókkal.

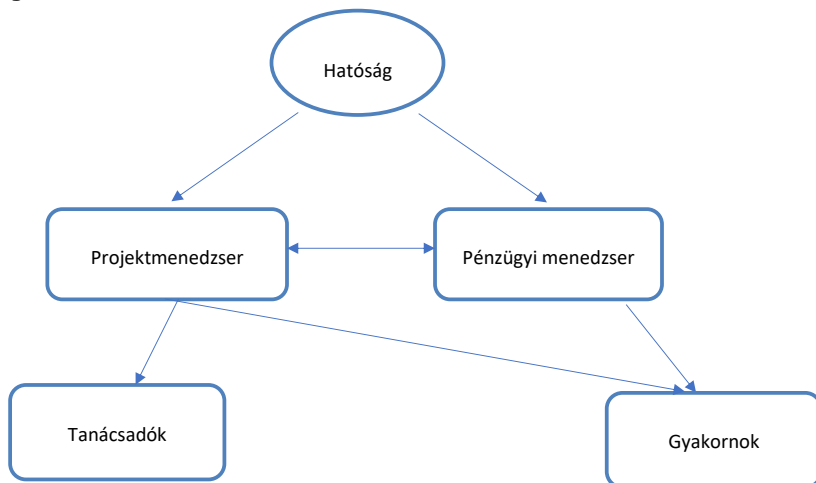
Név és projektben tervezett feladat	Képzettség	Szakmai tapasztalat a projektben ellátandó feladat vonatkozásában (év)	Tervezett munkaidő a projektben (óra/hónap)	Tervezett bruttó bér (Ft/hó)	Tervezett jogviszony
gyakornok	felsőfok,		heti 20 óra	120 000	munkaviszony

Tanácsadók:

A projekt második felében a kidolgozott tanulmány mentén tanácsadási lehetőséget biztosítunk mind a munkáltatók, mind a munkavállalók számára a projektben. A tanácsadási alkalmak során a következő személyek működnek közre a megvalósításban:

Név és projektben tervezett feladat	Képzettség	Szakmai tapasztalat a projektben ellátandó feladat vonatkozásában (év)	Tervezett munkaidő a projektben (óra/hónap)	Tervezett szuperbruttó bér (Ft/hó)	Tervezett jogviszony
Czibula Zoltán	közgazdász tanár, üzemgazdász	több, mint 40 év munkatapasztalat, több, mint 10 év projekt megvalósítói tapasztalat	havi 20 óra	250 000	megbízási jogviszony
Gulácsi Levente	közgazdász, közgazdász tanár	több mint 20 év munkatapasztalat, több, mint 10 év projekt megvalósítói tapasztalat	havi 20 óra	250 000	megbízási jogviszony
Szatmári Tünde	pénzügyi szolgáltatás közvetítő, kereskedő	több mint 30 év munkatapasztalat, több, mint 10 év projekt megvalósítói tapasztalat	havi 20 óra	250 000	megbízási jogviszony

Összefoglaló szervezeti ábra

3.2 A megvalósítás és a fenntartás szervezete

A fejezet célja a támogatási kérelem megvalósításának szervezeti kereteinek részletes meghatározása.

A projekt teljes körű lebonyolításáért, gördülékeny kivitelezéséért a projektmenedzsment szervezet felel, akinek beszámolási, egyeztetési kötelezettsége van a Kedvezményezett szervezetek felé.

A projektmenedzser végzi el mindazon kiválasztási folyamatokat, melyeket a felhívás feltételeinek kell megfeleltetnie, így a külső szolgáltatók kiválasztása, a megbízásra kerülő szakemberek megbízása is az ő feladata. Aláírási jogköre a pályázatban ugyanakkor nincs, a hivatalos papírok ellenjegyzésére a szervezetek vezetői hivatottak.

A projekt megvalósítása során saját teljesítésben kerülnek ellátásra a következő tevékenységek:

- Projektmenedzsment szervezet működtetése
- Tanácsadás biztosítása
- Szakmai gyakornok biztosítása
- Szakmai megvalósítók megbízása
- Általános rezszi költségek térítése

Külső szolgáltatók által biztosítandó feladatok:

A projekt előkészítési szakaszban:

- szakmai fejlesztési terv elkészítése és lektorálása
- megvalósíthatósági tanulmány elkészítése

A projekt megvalósítása során:

- Eszközbeszerzés
- Felmérés lefolytatása legalább 50 fő fiatal esetén
- Tanulmány készítése a felmérések alapján
- Rendezvény szervezése 3 alkalommal
- Szórolap, kiadvány nyomtatás és szerkesztés
- Önálló honlap létrehozása a projekt számára
- Képzés az érintett potenciális munkáltatók számára
- Kötelező nyilvánosság biztosítása
- Médiakampány megvalósítása
- Záró tanulmány készítése és közzététele, nyomtatása a projekt végén

A külső szolgáltatók pályázati feltételeknek megfelelő teljesítését a projektmenedzser felügyeli és ellenőrzi a projekt során.

A projekt tervezése során a Kedvezményezett szervezetek kapacitásai felmérésre kerültek, és a pénzügyi tervezéskor meghatározásra került, mely tevékenységek ellátásához szükséges külső szolgáltató bevonása. A meglévő humán erőforrás kapacitás és az eszközbeszerzés révén bővülő eszközök révén a projekt biztonságosan lebonyolítható. A szakmai megvalósítók számára infrastrukturális feltételeket a pályázó biztosítja.

A megvalósítás során a kapcsolattartás a kedvezményezett szervezetek és a megvalósítók között elsősorban elektronikus úton történik, másodsorban telefonon, és havi egy alkalommal legalább személyesen is tartanak megbeszélést partnerek.

4. A pénzügyi megvalósítás részletes ütemezése

4.1 Pénzügyi terv

Jelen Felhívás keretében nyújtott támogatás vissza nem térítendő támogatásnak minősül. A maximum igényelhető támogatás 50 millió forint, melyet a projekt költségvetése megközelít, 49 819 000 Ft a teljes kalkulált kiadás.

Az igényelt támogatás maximális mértéke a projekt összes elszámolható költségének 100 %-a.

A konzorciumi tagok tagi szintű támogatási igénye:

Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége (KISOSZ): 38 389 000 Ft (77%)

COOP Bács-Kiskun megyei Szövetség: 11 430 000 Ft (23%)

Az előleg igénylésével a konzorcium tagjai élni kívánnak a projekt első lépései között, a megvalósítás során pedig folyamatosan, időközi kifizetési kérelmek beadásával kívánják a projekt finanszírozhatóságát biztosítani.

A projekt megvalósítási időszakában az előleg lekérését követően további három kifizetési kérelemmel kívánjuk a teljes támogatási összeget elszámolni, illetve a projekt fizikai befejezését követően a felhívás által biztosított határidőig záró elszámolást és beszámolót nyújtunk be a projektről.

4.2 Kockázatelemzés

A projekt tervezése során az alábbiakban közölt táblázatokban szereplő kockázatokkal kalkulált a pályázó, melyek kiterjednek a pénzügy, a megvalósíthatóság, valamint a fenntartás területére.

4.2.1 Pénzügyi kockázatok elemzése

A projekt során felmerülő kockázatok kockázatkezelési stratégiája és terve						
Kockázat megjelölése	Valószínűség	Hatás	Kezelés módszere	Kockázatkezelés tevékenységei	Bekövetkező jelző indikátorok	Tartálékterv tevékenységei
Pénzügyi- gazdasági szempontok						
Támogatás nélkül a projekt nem valósítható meg	Közepes	Magas	Kockázat elkerülése	<ul style="list-style-type: none"> A támogatási összeg felhasználási esélyeinek maximalizálása 	<ul style="list-style-type: none"> Pályázat elutasítása/ visszavonása. 	<ul style="list-style-type: none"> Forráskeresés.
Előzetesen rosszul felmért igények és lehetőségek; a tervezett kapacitások, erőforrások és a szükséges időárfordítás hibás felmérése	Magas	Magas	Kockázat elkerülése	<ul style="list-style-type: none"> Körültrekinthető számítások; Optimista és pesszimista stratégia számbavétele; A megvalósítás alakulásának folyamatos nyomon követése. 	<ul style="list-style-type: none"> A tevékenységek; minőségi romlása; Információ hiány; Információ-áramlási problémák fellépése; Határidők csúszása; Jelentéstételi kötelezettség nem teljesülése. 	<ul style="list-style-type: none"> Újratervezés; Pótlólagos erőforrás-bevonás.
Késik a szerződés kötés	Közepes	Közepes	Kockázat csökkentés	<ul style="list-style-type: none"> A Támogatási Szerződéshez szükséges dokumentáció gyors és pontos teljesítése. 	<ul style="list-style-type: none"> Határidők csúszása; Projektelemelek tervezett időtartamának módosulása 	<ul style="list-style-type: none"> Tervezett kezdés módosítása Új ütemterv készítése

Forráshiány, finanszírozási problémák	Magas	Kockázat elkerülése	<ul style="list-style-type: none"> • Körültekintő számítások; • Optimista és pesszimista stratégia számbavétele; • Ésszerű, takarékos gazdálkodás; • A megvalósítás alakulásának folyamatos nyomon követése. • Részletes cashflow terv készítése 	<ul style="list-style-type: none"> • Szállítói követelések növekedése; • Pénzügyi, likviditási problémák. 	<ul style="list-style-type: none"> • Újratervezés; • Önkéntesség arányának növelése • Együttműködő partnerek keresése • Pótlólagos forrásbevonás.
---------------------------------------	-------	---------------------	---	---	---

4.2.2 Megvalósíthatósági és fenntartási kockázatok

Kockázat megjelölése	Valószínűség	Hatás	Kezelés módszere	Kockázatkezelés tevékenységei	Bekövetkező jelző indikátorok	Tartalékterv tevékenységei
Jogszabályi változások	Alacsony	Közepes	Kockázat csökkentés	<ul style="list-style-type: none"> • A vonatkozó előírások betartása; • A tevékenységek felülvizsgálata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Panaszbejelentések; • Fejlesztések; • Illetékes hatóság által feltárt problémák, hiányosságok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hatóságok által előírt lépések megtétele.
Jogi szempontok						
Szervezeti szempontok						

Nem megfelelő kommunikáció	Közepes	Magas	Kockázat csökkentés	<ul style="list-style-type: none"> Kommunikációs stratégia meghatározása; Jelentésteleli kötelezettség irányának tisztázása. A team körültekintő összeállítása; <ul style="list-style-type: none"> A team tevékenységének folyamatos felülvizsgálata; Szükség esetén tagcsere, vagy csapabővítés. 	<ul style="list-style-type: none"> Határidők csúszása; Tájékozatlanság és félreinformáltság a fenntartásban résztvevők között 	<ul style="list-style-type: none"> Menedzsment csapat bővítése újabb szakemberekkel; Pozitív minták alapul vétele.
Nem áll rendelkezésre megfelelően képzett humánerőforrás	Alacsony	Közepes	Kockázat csökkentés	<ul style="list-style-type: none"> Nincsenek naprakész információk a beruházás menetéről; Információ-áramlási problémák fellépése. 	<ul style="list-style-type: none"> Humánerőforrás csere; Humánerőforrás bővítése. 	
Pénzügyi-gazdasági szempontok						
Működési költségekből származó többlet kiadás, a projektfenntartás forráshiánya	Magas	Magas	Tartalékterv	<ul style="list-style-type: none"> Pontos, óvatos tervezés; Követés; Azonnali intézkedés (munkaszervezés). 	<ul style="list-style-type: none"> Határidők lejárta; Szerződésbontás. 	<ul style="list-style-type: none"> Forráskerésés.
Alapanyagok, eszközök és szolgáltatások árának kedvezőtlen alakulása	Közepes	Közepes	Kockázat csökkentés	<ul style="list-style-type: none"> Körültekintő számítások; Körültekintő szerződések; Jó partneri kapcsolat kialakítása. 	<ul style="list-style-type: none"> Szállítói követelések növekedése; Pénzügyi, likviditási problémák. 	<ul style="list-style-type: none"> Szerződések, megállapodások felülvizsgálata; Forrásbevonás.

Társadalmi szempontok

<p>A lakosság aktivitása, a célcsoport motiváltsága alacsony, így programok iránt is kicsi az érdeklődés</p>	<p>Magas</p>	<p>Magas</p>	<p>Kockázat csökkentés</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Részletes kommunikációs terv készítése • Helyi közösségekben meghatározó emberek bevonása 	<ul style="list-style-type: none"> • Alacsony a részvétel a projekt rendezvényeken és a fenntartási időszakban az egésszeggel kapcsolatos eseményeken 	<ul style="list-style-type: none"> • Kapcsolódás egyéb fejlesztési programokhoz • Civil szektor, önkéntesek mozgósítása
--	--------------	--------------	----------------------------	--	--	---

A projekt részletes költségvetése, a bemutatott ütemezés, a megvalósítást segítő szakemberek (projektmenedzsment tagjai) garanciát jelentenek a fenti kockázatbecslés mellett arra, hogy eredményes, pénzügyileg sikeresen lezárt projektet valósítson meg a konzorcium.

4.3 Fenntartás

A projekt tervezése és megvalósítása során – megfelelően a felhívás által támasztott feltételeknek, pályázató szervezet figyelembe vette, hogy a projektben létrehozott eredményeknek meg kell felelniük az alábbi elvárásoknak is:

A támogatást igénylő vállalja, hogy az alábbi tevékenységeket a projekt megvalósítás befejezésétől számított 3 évig fenntartja:

- a szakmai tartalmak elérhetőségét;
- a projekt során kialakított szakmai honlapot;
- eszközöket, esetleges informatikai fejlesztéseket;

A támogatott beruházással létrehozott vagyon a záró projekt fenntartási jelentés elfogadásáig csak az Irányító Hatóság előzetes jóváhagyásával és a foglalkoztatási, illetve a szolgáltatási és egyéb kötelezettségek átvállalásával, átruházásával idegeníthető el, adható bérbe, illetve terhelhető meg.

A projekt akkor tekinthető lezártnak, ha valamennyi vállalt kötelezettség teljesült és a kedvezményezett a kötelezettségek megvalósulásának eredményeiről szóló záró projekt fenntartási jelentést benyújtotta, és azt az Irányító Hatóság jóváhagyta, valamint a záró jegyzőkönyv elkészült.

5. Nyilvánosság biztosítása kommunikációs tevékenység

A projekt során a kötelező nyilvánosság biztosításán felül számos olyan tevékenység valósul meg, mely a pályázat kommunikációs eszköztárát bővíti, az önálló honlap mellett a hagyományos népszerűsítést is szolgáló eszközök is alkalmazásra kerülnek. A médiakampányban nem kizárólag az online média, de rádió, újság, tv is bevonásra kerül a sajtótájékoztatókon keresztül, illetve online megjelenések generálása is megtörténik. Ez is biztosítja a kommunikációs tevékenység hatékonyságát.

A támogatási kérelem keretében megvalósuló kommunikációs tevékenység célja, hogy a támogatási kérelmet és annak eredményeit minél többen megismerjék.

A projekt lezárását követően 3-5 oldal terjedelmű szakmai összefoglalót küldünk a felhívás feltételeinek megfelelően Közreműködő Szervezet számára. Az eredménytermékek (tanulmányok, kutatási eredményeket bemutatása, beszámolók) nyilvánosságának biztosítása kötelező a projektgazda honlapján, valamint legalább 2 további szakmai online platformon.

5.1 Kommunikációs tevékenységek összefoglaló leírása

A projekthez kapcsolódó kommunikációs tevékenységeket alapvetően két, egymástól logikailag jól elkülöníthető módon kívánta megbontani a pályázó szervezet: eszerint a projekttel összefüggő kötelező nyilvánosság biztosítását célzó tevékenységeket, valamint a pályázati felhívás által meghatározott, a tájékoztatási kötelezettségen túlmutató egyéb kommunikációs eszközöket és/vagy tevékenységeket különítettek el egymástól:

A projekttel összefüggő kötelező nyilvánosság biztosítása	A pályázó működő honlapján a projekthez kapcsolódó tájékoztató (esetleg aloldal) megjelenítése és folyamatos frissítése a projekt fizikai zárásáig (a projekt előkészítési szakaszában)
	„C” típusú tábla készítése és elhelyezése (a projekt megvalósítási szakaszában)
	Kommunikációs célra alkalmas fotódokumentáció készítése (a projekt megvalósítási szakaszában)
	Térképtér feltöltése a projekthez kapcsolódó tartalommal
A tájékoztatási kötelezettségen túlmutató egyéb kommunikációs eszközök	Projekthez kapcsolódó honlap készítése, amelyen a létrejövő szakmai anyagok is elérhetővé válnak
	A tájékoztatási kötelezettségen túlmutató egyébkommunikációs eszközök és a szakmai tevékenységek több esetben átfedést mutatnak egymással, elvégre vannak olyan kötelező

tevékenységek, amelyek egyben fontos kommunikációs céllal is bírnak:

- Munkavállalók és munkáltatók célzott tájékoztatását elősegítő rendezvények
- Nyomtatott és online kiadványok
- Médiakampány

Mindezen eszközök alkalmazásához külső szolgáltatókat kívánunk a projektbe bevonni, akik adott területen referenciával rendelkező, a felhívás szempontjainak megfelelni képes vállalkozók, és szolgáltatásaikat a piaci árakhoz igazodva, megfelelő szolgáltatást képesek biztosítani.

COOP
Bács-Kiskun Megyei
Szövetsége

1

GINOP-5.3.5-18-2020-00184

Program a falusi kisboltok megmaradásáért

**Vállalkozói felmérés a Dél-Alföldi régióban
működő kereskedelmi kisboltok gazdasági
helyzetéről, foglalkoztatóképességéről,
fejlesztési igényeiről és támogatások
igénybevételéről**

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐZMÉNYEK.....	6
A PROGRAM ELEMEI.....	10
1. A célcsoport vállalkozói köre.....	11
2. A vállalkozói kérdőív tartalma	12
3. A vállalkozói kérdőíves felmérésnél alkalmazott módszerek	13
4. A kérdőíves felmérés várt hatásai.....	14
5. A tanulmány felhasználása és utóélete	15
A VÁLLALKOZÓI KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS KÉRDÉSEIRE ADOTT VÁLASZOK ELEMZÉSE.....	17
I. A VÁLLALKOZÁS KÖRNYEZETE ÉS JELLEMZŐI	17
1. A vállalkozás székhelye és a kiskereskedelmi bolt azonos településen helyezkedik-e el..	17
2. A vállalkozás által működtetett kiskereskedelmi boltok száma	18
3. A kiskereskedelmi bolt szerinti település nagysága a település létszáma szerint	20
4. A kiskereskedelmi bolt által érintett településen jellemző-e az elvándorlás, a település lakosságának létszáma az elmúlt 5 évben	21
5. A településen vagy szomszédos településeken van-e állandó munkalehetőséget biztosító helyi vállalkozás, vagy vállalkozás telephelye	22
6. Van-e a településhez közel olyan másik település, ahonnan kiskereskedelmi bolt hiányában rendszeresen átjárnak vásárolni	23
7. Van-e a közelben olyan kisváros vagy nagyobb település, ahová a település lakói rendszeresen átjárhatnak nagyobb bevásárlásaikat intézni, és ezért a települési forgalmat csökkentik	24
8. A település korösszetételének becslt vizsgálatához kérjük határozza meg a lakossághoz képest a településen élő nyugdíjasok arányát	25
9. A kereskedelmi forgalom keresleti oldalának értékeléséhez kérjük becsülje meg a településen élők közül a munkanélküliek arányát	27
10. A településen van-e másik olyan kereskedelmi egység, amelyik bolti értékesítést végez, és így kereskedelmi vetélytársként működik	28
11. Van-e a településen rendszeresen megjelenő mozgó árusítás	29
12. A vállalkozás mérete és formája	31
13. A vállalkozás tulajdonosi struktúrája és döntési mechanizmusa	32
14. A vállalkozás működési időtartama	33
15. A kiskereskedelmi bolt (üzlethelyiség) tulajdonosi helyzete.....	35

16.	A kereskedelmi bolt nagysága meghatározott alapterületek figyelembevételével.....	36
17.	A kereskedelmi bolt tartozik-e valamilyen hazai hálózathoz, vagy beszerzési közösséghez, esetleg franchise hálózathoz.....	37
18.	A településen működik-e önálló, vagy időszakos postai szolgáltatás	38
19.	A településen működik-e önálló gyógyszerár	39
20.	A kereskedelmi bolt az élelmiszer kínálatában rendelkezik-e a következő kiegészítő szolgáltatásokkal.....	40
21.	A kiskereskedelmi bolt forgalomnövelésének érdekében a rászorultaknak, illetve azt igénylőknek végez-e helyi árukiszállítást.....	41
22.	A településen működik-e olyan magán, vagy közintézmény (bölcsőde, óvoda, nyugdíjas otthon, stb.) amellyel rendszeres beszállítói kapcsolattal, vagy akár szerződéssel rendelkezik 42	42
23.	A településen működik-e olyan vállalkozás, munkahely, amely részére egyedi igényeknek megfelelő árubeszerzést, beszállítási tevékenységet végez.....	43
24.	A kiskereskedelmi bolt nyitvatartási ideje.....	44
25.	A nyitvatartás felmérésével kapcsolatban a heti nyitvatartási idő a fentiek alapján....	46
26.	A kereskedelmi boltot működtető vállalkozásnak van-e kereskedelemtől független egyéb jövedelemszerző vagy vállalkozási tevékenysége, amely a megélhetéshez hozzájárul ..	46
27.	Rendelkezik-e a vállalkozás dohány-kiskereskedelmi jogosultsággal	48
28.	Szerepelnek-e a környéken élő őstermelők termékei a bolt kínálatában	48
29.	Van-e kiskereskedelmi telephely 15 méteres körzetében távolsági buszmegálló	49
30.	Található-e a település vonzáskörzetében turisztikai célpont, műemlék vagy természetvédelmi terület.....	50
II.	A KERESKEDELMI BOLT FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE	52
1.	A kereskedelmi vállalkozás munkaszervezetét vezetőként, tulajdonosként személyesen irányítja-e.....	52
2.	A kereskedelmi bolt irányítását megosztja-e tulajdonostárssal, vagy alkalmazottal	53
3.	A kiskereskedelmi bolt irányításához rendelkezik-e szakmai végzettséggel.....	54
4.	A vállalkozásban foglalkoztatott alkalmazottak száma	56
5.	A kereskedelmi bolt munkaszervezetében dolgozók a településen, vagy közvetlen szomszéd településen laknak-e	56
6.	A boltban alkalmazott foglalkoztatási formák (több kategória is megjelölhető)	57
7.	A kereskedelmi boltban alkalmazottak korösszetétele jelenleg	59
8.	A boltban alkalmazott dolgozók szakképzésére vonatkozó létszámadat.....	60
9.	A kereskedelmi boltban alkalmazott bérstruktúra	62
10.	A foglalkoztatottak után igénybe vesz-e a vállalkozás munkaerőpiaci kedvezményeket, támogatásokat	63

11. Az elmúlt évek jelentős mértékű kötelező béremelése a minimálbér és szakképesítéshez kötött bérminimum esetén kitermelhető volt-e, és milyen eszközökkel	64
12. A foglalkoztatóképesség megtartásának és a bolt fenntartásának érdekében milyen állami intézkedésekkel értene egyet	66
III. A KERESKEDELMI BOLT INFRASTRUKTURÁLIS ÉS FEJLESZTÉSI KÉRDÉSEI	68
1. Az elmúlt években végzett-e fejlesztési, beruházási korszerűsítési tevékenységet a boltban 68	
2. A boltban végrehajtott fejlesztés, korszerűsítés jellege	70
1. A kereskedelmi boltban alkalmazott gépállomány (különösen hűtőgép kapacitás) átlagéletkora	71
2. A kereskedelmi boltban megvalósított fejlesztés finanszírozását hogyan sikerült megoldani	72
3. Amennyiben a kereskedelmi bolt fejlesztését saját forrásból biztosította, akkor az éves árbevétel milyen arányát kellett erre fordítani	73
4. Megítélése szerint a kereskedelmi bolt igényel-e további fejlesztéseket és korszerűsítéseket	74
5. A fejlesztéshez milyen forrásra van szüksége	76
6. A Magyar Falu Program keretében hazai forrású állami támogatási lehetőségekről a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében a kistelepülési üzletek támogatásáról szóló ismeretek	77
7. Szükségesnek tartja-e támogatás igénybevételét a kereskedelmi bolt megmaradásához	78
8. A kereskedelmi bolt működésében milyen területekhez igényelne állami támogatást? ..	79
9. A fejlesztésekhez rendelkezik-e az előírt önerő biztosításához saját forrással (ingatlan 50%, eszközbeszerzés, képzés 25%, külső-belső felújítás, épületgépészet 20%)	81
10. A kiskereskedelmi bolt jövedelemtermelő képességének fenntartásához kívánja-e tevékenységét bővíteni	81
11. Az állami támogatási program által nevesített tevékenységbővítés közül vállalkozna-e a következőkre	83
12. A tevékenység fejlesztése és bővítése esetén szüksége lenne-e további helyi alkalmazottak felvételére	83
13. A falusi kisboltok támogatási programjában igénybe vehető pályázati lehetőségek célja kereskedelmi boltja esetében	84
14. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének fejlesztéséhez rendelkezik-e megfelelő korábbi években képzett eredménytartalékkal, vagy egyéb forgótőkével	86
15. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének esetleges bővítésével megítélése szerint javul-e a település ellátottsága, hozzájárul-e a helyi fogyasztás bővítéséhez	87
16. A kistelepülési üzletek támogatási programjához szükséges pályázatok összeállításához igényli-e a szakmai érdeképviseletek segítségét	87

17. Az érdekképviselési segítség igénybevétele során részt venne-e az ehhez szükséges érdekképviselési rendezvényeken, programokon 88

A VÁLLALKOZÓI KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TAPASZTALATAI A PROGRAM SORÁN MEGFOGALMAZOTT CÉLOK TÜKRÉBEN 89

Vállalkozói kérdőív..... 93

ELŐZMÉNYEK

A Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége KISOSZ és az Általános Fogyasztási Szervezetek és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége ÁFEOSZ-COOP Szövetség képviseli a kereskedelemben működő KKV vállalkozásokat az országos érdekegyeztetés intézményrendszerében, így kiemelten az NGTT Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács és a VT Vállalkozásfejlesztési Tanács munkájában. A tagságukra jellemző, hogy az ÁFEOSZ-COOP Szövetség a szervezetkezeti szektor átalakulása után létrejött, elsősorban közép-, kisebb mértékben kisvállalkozókat képviseli a kereskedelem területén, amelyekre jellemző, hogy miután egy hálózathoz tartoznak, ahol központosított az árubeszerzés, a marketing és az üzletpolitika, ezért megállapítható, hogy tevékenységük során egy erős hálózati háttérre tudnak támaszkodni. A KISOSZ elsősorban az egyéni vállalkozói formában vagy családi vállalkozásként működő kereskedelmi kisvállalkozásokat képviseli, amelyekre jellemző a nagyfokú önálló gazdálkodás, a hálózatfüggetlenség annak azzal a velejárójával együtt, hogy amennyiben szakmai segítségre van szükségük, akkor nem támaszkodhatnak központosított intézményrendszeri háttérre.

A két érdekképviselet az NGTT tagjaként minden évben részt vesz a következő évre vonatkozó kötelező legkisebb bér, azaz a minimálbér és a szakképesítéshez kötött bérminimum meghatározásának tárgyalásában, és e témakörben évek óta minden plenáris ülésen jelezte, hogy a vidéki kereskedelmi egységek a jelentősen megemelt legkisebb béreket nehezen fogják kitermelni, ezért részükre szükséges egy támogatói program, vagy egyedi kedvezmények biztosítása. A kezdeményezés eredményének is tekinthető, hogy a jelenlegi projekt készítésének időszakában már megjelent a Magyar Falu Program keretében a kistelepülési üzletek támogatása, és ennek jogszabályi háttere, amely a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében kíván segíteni a problémán.

Az érdekképviseletek által kezdeményezett probléma megoldásának elősegítése érdekében döntés született arról, hogy a GINOP-5.3.5-18 konstrukció keretében, amelynek célja a munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztése, a szervezetek önálló pályázati programot állítanak össze. A program pilot projekt jellege miatt az érdekképviseletek kiválasztották azt a területet, ahol a programot úgy akarták megtervezni, hogy annak tapasztalatai majd országosan hasznosításra kerülhessenek, így a projektet a Dél-Alföldi régióban tervezték megvalósítani. Ennek szakmai oka a kiválasztott régió településszerkezete mellett, hogy ott működött korábban az ÁFEOSZ-COOP Szövetség a szakmai utánpótlást biztosító iskoláját, így nem csak a jelenlegi vállalkozói kör gazdasági körülményeit ismerik, hanem a leendő vállalkozásokhoz

szükséges szakmai munkaerő utánpótlást is. A kiválasztott terület alapján a konzorcium összeállítása során a KISOSZ partnere az ÁFEOSZ-COOP Szövetség Bács-Kiskun megyei Szervezete lett, azaz a konzorciumot Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviselői Szövetsége KISOSZ vezeti, és konzorciumi partner a COOP Bács-Kiskun megyei Szövetsége.

A pályázati projekt több szakmai elemből került összeállításra, és alapvetően kapcsolódik a kormányzati programok közül a vidéki élet fenntarthatóságát biztosító Magyar Falu Programhoz. Ennek oka, hogy mind a konzorciumi partnerek, mind a kormányzat a kistelepülések kiszolgálását és áruval történő ellátását az alapvető élethez szükséges szolgáltatásként kezelték, ezért célként nem a vállalkozói kör megtartása lett a prioritás, hanem ezen túlmenően a kistelepülések működőképességének fenntartása. Valamennyi ehhez kapcsolódó szakmai anyag alapvetésként fogadja el, hogy cél a kis lélekszámú települések lakosságmegtartó erejének biztosítása, és ehhez szükséges a bevásárlásra alkalmas helyi kisboltok támogatása. Ennek hátterét megerősíti, hogy a kistelepülési boltok nem csak egyszerű kiskereskedelmi egységek, hanem egyben a településen ellátnak a közösségi terek funkcióját, azaz működésük közösségmegtartó hatással bír, miközben az alkalmazottak felvételével hozzájárul a helyi foglalkoztatóképesség növeléséhez is. Ennek alapján a konzorciumi partnerek támaszkodva a Magyar Falu Program céljaira és tervezett intézkedéseire, létrehozták a saját programjukat.

A települési kisboltok fejlesztése kiegészíti a településeken végbemenő egyéb fejlesztéseket, amelyek a helyi önkormányzatok szolgáltatásainak korszerűsítését, a közösségi léthez szükséges infrastruktúrát alkotó óvodák, iskolák, orvosi rendelők fejlesztését, és a mobilitás érdekében az úthálózat korszerűsítését is tartalmazzák. Az egészet tekinthetjük úgy, mint a komplett helyi szolgáltatási csomag egészét, amelynek célja a lokális közösségek és helyben maradás megtartása, a szolgáltatások és benne a kereskedelmi ellátás fejlesztése útján.

A kereskedelmi kisboltok helyzete már a járvány előtt sem volt egyszerű, de a koronavírus járvány a napi működést a korlátozott nyitvatartással tovább nehezítette. Általában a kiskereskedelmi szektor helyzetét a járvány előtt az jellemezte, hogy a lakosság anyagi helyzetének javulása és a gazdasági fejlesztések a forgalom növekedését eredményezték, a falusi kisboltokra jellemző élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem területén is. A forgalom növekedésével párhuzamosan azonban megállapítható, hogy ez a forgalmi bővülés elsősorban a nagy hálózatokban és a nagyobb kereskedelmi egységekben valósult meg, ezért megállapítható az is, hogy az elmúlt években több ezer kisbolt szűnt meg. A falusi boltok megszűnése esetében pedig az adott település lakossága kiszolgáltatottá válik, hiszen az alapvető szükségleteit nem

tudja biztosítani. Természetesen születettek pótmegoldások az ellátásra, így a postai szolgáltatásoknál megjelent a mobil posta, és a kereskedelemben is a mozgó bolti árusítás egyre inkább teret kapott. A mozgóbolt működtetése két irányú hatással bírt a település életére, egyik oldalról az így a településre kerülő áruk miatt adott egy ellátási biztonságot, másik oldalról azonban fölöslegessé tette, vagy a forgalmat jelentősen csökkentette a települési kisboltokban, azaz tovább rontotta az amúgy sem erős piaci pozíciót. A kisboltok ugyanis a településeken általában versenyhátrányban vannak, hiszen miközben a költségeik folyamatosan növekednek, a település lakossági helyzete miatt folyamatos forgalombővülésre, és ezáltal nagyobb nyereségre nem számíthatnak. Ez a napi gazdálkodásban azt jelenti, hogy a városi vagy városias településekhez képest sokkal kisebb a vásárlóerő, ezáltal nem bővíthető korlátlanul az árbevétel, ennek következtében pedig a tevékenység finanszírozásához is korlátozott az anyagi lehetőség. A piaci pozíciójuk során a helyzetük a beszerzéseiket is korlátozza, miután a helyi lakosság igényének megfelelően tudnak a beszállítóktól árut vásárolni, így nem tudnak olyan kedvezményeket és engedményeket igénybe venni, mint a nagyok. Ez a helyzet a COOP hálózathoz tartozó boltok esetében annyival jobb, hogy ott a központosított raktárakból történő árubeszerésnél maga a hálózat éri el a termelői vagy beszállítói engedményeket és ezt tudja a kisvállalkozásoknak biztosítani.

További nehézséget jelent, hogy a költségek csökkentését sem tudják biztosítani, sok üzlethelyiség bérleti formában működik, és a forgalomtól függően az erőltetett bérfeljesztés költségeit is ki kell fizetni, így az egy termékre jelentkező működtetési költség, azaz a rezszi jelentősen magasabb, mint a nagy boltoknál. Azt már csak ennek mentén kell megjegyezni, hogy helyzettüknél fogva nyilvánvalóan nem tudnak rákapcsolódni a különböző akciós örületekre, és bizonyos termékkörök esetén őket is érinti az internetes kereskedelmi forgalom egyre nagyobb súlya, és különösen igazgá vált ez a helyzet a koronavírus járvány idején. Ezért nem lehet csodálkozni azon, hogy 10 év alatt a kisboltok száma több mint 10 ezer darabbal csökkent.

Az említett körülmények miatt a legkisebb bérek folyamatos és a gazdasági eredményeket meghaladó emelése egyre kevésbé kitermelhető ezeknek a vállalkozásoknak, mert azt a lakosság költése nem ellensúlyozza. Pedig megállapítható, hogy a kisboltok legális versenyben tartásának a legfontosabb eszköze a lakossági költés növekedése, illetve megjelenik az a kormányzati szándék, hogy a magyar tulajdonú és helyben működő boltok szolgáltatási jellegüknél fogva talpon maradjanak, ezért folyamatosan napirenden van annak a vizsgálata, hogy milyen formában lehet az uniós versenyszabályok figyelembevételével is támogatást biztosítani a részükre. A javaslatok közül már az érdekképviselleteknél sok lehetőség felmerült, így például az érdekegyeztetés intézményrendszerében kezdeményezték a

foglalkoztatáshoz kapcsolódó munkaterhek csökkentését a kistélepülési boltoknál, egyéb adók korlátozását, vagy akár a bérleti díj rögzítését és csökkentését. Ezt a szándékot egyébként a koronavírus járvány megerősítette, hiszen a bérlmények tekintetében a gazdaságmentőcsomag részeként a bérleti díjak kérdése napirendre került.

A kistélepülési boltok helyzetének elemzését követően került sor a program kialakítására, amelynek elemeit és a vizsgálat módszertanát az érdekképviseltek még a koronavírus járvány előtt megfogalmazták, azonban a támogatási szerződés megkötését követően a járvány hatására a programot aktualizálták, hiszen a kijárási korlátozásokkal, az idősek vásárlási sávjának meghatározásával, az időszakos zárva tartással a kereskedelmi szektor alapvetően érintett volt a korlátozó intézkedésekben, így vizsgálni kellett azt is, hogy ez mennyiben erősítette fel a már leírt folyamatokat, és hogyan befolyásolta a kereskedelmi boltok működését.

A PROGRAM ELEMEI

10

A bevezetőben röviden érintettük, hogy az érdekképviseltek alapvetően egy olyan komplex programot akartak kialakítani, amely a kormányzati tervekkel és intézkedésekkel együttműködve segíti a bolti kiskereskedők helyzetét, ehhez viszont szükségesnek tartották a projekt sokszínűségét. Ennek részeként a legfontosabb elem egy vállalkozói helyzetfelmérés készítése, amelynek során célszerű megismerni a kiskereskedelmi boltok gazdasági helyzetét, fejlesztési igényeit, mert erre alapozva lehet a támogatási programjukat kialakítani. Ez képezi a program fő vezérfonalát, és a jelen tanulmány ennek a felmérésnek a tapasztalatait kívánja összegezni.

Ezzel egyidejűleg azonban röviden meg kell említeni, hogy a vállalkozói kérdőíves felmérés és az ennek alapján létrejövő tanulmány hasznosításra kerül a program további elemeiben, így az érdekképviseltek terveznek szakmai nagylétszámú ágazati rendezvényeket, amelyek két irányból hasznosak, egyrészt felhívják a figyelmet a program súlyára, másrészt a célcsoport, azaz a bolti kiskereskedők széles körét mozgósítják. A problémák feldolgozásának része, hogy ezt követően a célcsoport felkészítése is megtörténjen, ezért az érdeklődő vállalkozók és munkavállalók részére az érdekképviseltek ingyenes szakmai továbbképzést biztosítanak, és ehhez a kereskedelmi területen belül a vállalkozói és munkavállalói kompetenciák fejlesztéséhez szükséges, elsősorban új szakmai ismereteket tartalmazó jegyzetet készítenek és adnak ki.

Az általános jellegű programelemeknél túl az érdekképviseltek a folyamatban terveztek egy olyan személyes jellegű problémakezelést is, mint a fél éven keresztül, meghatározott helyszínen tanácsadói szolgáltatások biztosítását, hiszen itt nem az általános problémák kerülnek újratárgyalásra, hanem lehetőséget kapnak a vidéki kisboltosok arra, hogy a saját problémáikra, illetve azok megoldására javaslatokat, véleményeket kaphassanak.

A komplex program alapját azonban a már leírtak szerint a vállalkozói kérdőíves felmérés jelenti, hiszen az összefogott javaslatok megfogalmazásához és a vélemények összegyűjtéséhez szükséges egy mélyinterjú sorozat lefolytatása a vállalkozói körrel, mert a további munkának ez képezi az alapját.

1. A célcsoport vállalkozói köre

A programot megfogalmazó két szakmai érdekképviselő nem csak a saját tagságára kíván támaszkodni, hanem a külső szakértők igénybevételének útján olyan bolti kiskereskedőket is megcélzott, akik vagy tagsági viszony nélkül, de rendszeresen igénybe veszik az érdekképviselői programokat és segítséget, vagy jellemző a piaci pozíciójuk és a tevékenységük egy adott településszerkezet keretében. Tekintettel arra, hogy a Magyar Falu Program keretében a támogatási lehetőséget a kormányzat biztosítani kívánja a településeken már működő boltok számára is, de lehetőséget kíván nyújtani új boltok nyitására is, az érdekképviselők nem korlátozták a célcsoporti kiválasztást kizárólag a legkisebb településekre, jellemzően először a 2000 fő alatti, majd ezt felemelve az 5000 fő alatti településekre, hanem megkerestek olyan kereskedelmi vállalkozásokat is, amelyek megfelelő támogatás esetén ilyen településeken boltot nyitnának, vagy a tevékenységüket komplett bolti szolgáltatásra kiegészítenék. Ilyennek tekintették például, ha egy zöldség-gyümölcs kereskedő, vagy egy pékség megfelelő támogatással egy olyan komplett élelmiszer bolti kiskereskedelmi egységet hozna létre, amely ráadásul közösségi térként is funkcionálna egy településen.

Ilyen szempontok szerint a kérdezőbiztosok és az érdekképviselők megkeresték a célcsoport lehetséges vállalkozóit, és velük először egy részletes együttműködési megállapodást kötöttek. Az együttműködési megállapodásra azért volt szükség, hogy a kiválasztott célcsoporti bolti kiskereskedők megismerhessék a program teljes egészét és céljait, vállalják, hogy a programban önként vesznek részt érdekltségük alapján, és egyben az érdekképviselők megnyitották részükre szakértői szolgáltató segítségnyújtását is. A megállapodás tervezetben természetesen az érdekképviselők rögzítették azt is, hogy miután a kérdőíves felmérés során egyeztetésre kerül gazdasági helyzetelemzés személyes és kereskedelmi adatokat is tartalmazhat, hogyan biztosítják a vállalkozások anonimitását a tanulmányokban történő hasznosítás során, azaz védik a vállalkozások személyes jellegű üzleti adatait és titkait. Bár mindkét érdekképviselő rendelkezik saját adatkezelési szabállyal, és ennek tájékoztatója a honlapokon is szerepel, ezzel együtt különösen fontosnak tekintették a vállalkozások bizalmának megnyerését és ehhez a feltételek írásban történő rögzítését. Az együttműködési megállapodásokat a konzorciumi partnerek megállapodása alapján az érdekképviselők saját irataik között a pályázat keretében őrzik, és fogják a jövőben is tárolni, de a felhasznált anyagokat kizárólag személyes adatok nélkül összefoglaló tanulmányok formájában publikálják, és ezáltal biztosítható a vállalkozói adatok védelme.

Meg kell jegyezni azt is, hogy ebben a konzorciumi partnerek jelentős tapasztalattal rendelkeznek, hiszen mindkét érdekképviselő már több mint 10 éve működteti az egyéni jogsegélyszolgálatokat biztosító ún. Jogpont programokat, ahol hasonló módszerrel minden hozzájuk forduló munkavállaló vagy vállalkozó esetében a problémáról adatlap kitöltés történik, de ennek módszertana anonim vélemények és problémák kezelését teszi lehetővé. Az ilyen, egyébként uniós forrásból finanszírozott projektek tapasztalatai alapján alakították ki a projekt szakmai kereteit.

2. A vállalkozói kérdőív tartalma

A program végrehajtása során a konzorciumi partnerek saját beszerzési eljárásukkal kiválasztották azt a külső szolgáltató szervezetet, amely szakmai segítséget nyújtott korábbi érdekképviselői munkái alapján a kérdőíves felmérés kérdéseinek összeállításához, illetve a vállalkozásokkal történő interjúk lefolytatásához. A folyamatot jelentősen megkönnyítette, hogy a problémakörrel mindkét érdekképviselő már korábban is foglalkozott, hiszen az érdekegyeztetés intézményrendszerében tett javaslataikat ilyen belső kezdeményezések alapján fogalmazták meg. Ennek megfelelően a konzorciumi partnerek már rendelkeztek egy elképzeléssel ahhoz, hogy milyen kérdésekre várnak válaszokat a célcsoporttól, azaz a vállalkozói körtől, és ezt a korábban tervezett kérdéskört egészítették ki azzal, hogy aktualizálták a problémákat a koronavírus járvány hatásaival, és a program lebonyolításának időszakában megjelent Magyar Falu Program támogatási elemeivel.

Ennek köszönhetően azt mondhatjuk, hogy a kérdőíves felmérés kérdései naprakészek, aktuálisak és a problémára vonatkozó egyéb intézkedésekkel és programokkal koherensek. A könnyebb kezelhetőség érdekében a szakértők a kérdéseket alapvetően három csokorba gyűjtötték össze, és ezen belül általában egy egymáshoz kapcsolódó vagy egymásra épülő kérdéskört állítottak össze, így a célcsoportot alkotó kisvállalkozásokat is követhették a célnak alárendelt elemzési folyamatot. A kérdőív kérdéseinek összeállítása a következők szerint történt:

- A kérdéscsozor első körében 32 konkrét kérdésben a vállalkozások környezetét és jellemzőit próbálták összegyűjteni, ennek részeként a kérdések között szerepelt a bolt környezetét biztosító település nagysága, elhelyezkedése és szerkezete, a településen működő egyéb szolgáltatások és boltok helyzete, valamint konkrétan az adott kiskereskedelmi egység tulajdoni és fizikai jellemzői, azaz így képet lehet kapni arról, hogy az adott lakóterületen milyen nagyságú és milyen funkciót tölt be az adott kiskereskedelmi bolt.

- A kérdések második részében 12 kérdés foglalkozott az adott kiskereskedelmi bolt foglalkoztatási helyzetével, hiszen már a bevezető anyagban kiemeltük, hogy a bolti kiskereskedők ez esetben nem csak szolgáltatást, mondhatjuk közszolgáltatást látnak el az ellátás biztosításával, hanem az alkalmazottak miatt a helyi foglalkoztatáshoz is hozzájárulnak. A kérdések kiterjednek az alkalmazottak bérezési és munkaidőszervezési helyzetére is, hiszen a legkisebb bérekkel kapcsolatos tárgyalások ismertetésénél már jeleztük, hogy ez az adott vállalkozói körre kiemelten fontos körülményt jelent.
- A kérdéscsoport harmadik részében a kereskedelmi bolt infrastrukturális és fejlesztési kérdései szerepelnek 19 kérdés keretében, hiszen a boltoknak nyújtott támogatási program egyik legfontosabb célja az adott bolt gazdaságos működése mellett a versenyképesség növeléséhez szükséges fejlesztések támogatása, így a Magyar Falu Program is kiemelten fontosnak tekinti a bolt tulajdoni helyzetének rendezését, a külső és belső megjelenésének, bútorzatának, a technikai eszközöknek, hűtőrendszereknek a korszerűsítését, illetve a klímavédelmi programokhoz kapcsolódva az energiahatékonyság és a környezetkímélés feltételeinek biztosítását is. A kérdésekre adott válaszok így az eddig végrehajtott fejlesztéseket is mutatják, de egyben megjelölik a fejlesztési igényeket a szükséges támogatásokkal is.

A három kérdéskörben a szakértők végül egy olyan egyszerűen megválaszolható kérdéscsoport állítottak össze, amelyekben konkrét adatokat és tényeket kellett megállapítani, ezekhez szükség esetén kategóriák közül választani, de mellette lehetőséget biztosítottak arra, hogy a saját vélemény vagy kezdeményezés is megjelenítésre kerüljön. Az egyik legfontosabb szempont az összeállítás során az volt, hogy igazodni lehessen a kereskedelmi bolt munkatevékenységéhez, hiszen napközben sokszor a tulajdonos vagy vezető az árubeszerzést intézi, és egyébként nyitvatartási időn, azaz munkaidőn belül kellett a kérdőív kitöltését megvalósítani.

3. A vállalkozói kérdőíves felmérésnél alkalmazott módszerek

A konzorciumi partnerek a tagságuk általános jellemzőit és a korábban általuk megfogalmazott kezdeményezéseket a projekt összeállítása során már ismerték, ezért ebben a programban abból indultak ki, hogy ennél mélyebb és sokszínűbb elemzést kell készíteni.

Így elvetették azt a megoldást, hogy a vállalkozások részére írásban kiküldenek egy kérdőívet, amelyre az adott vállalkozások vagy nem is reagálnak, vagy csak a kérdések egy részét válaszolják meg, esetleg a kérdések szándékát vagy tartalmát nehezebben

értelmezik. Ezért azt a kérdőíves vizsgálati módszert alkalmazták, hogy a kérdőívek kitöltése a helyi vállalkozók esetében kérdezőbiztosok közreműködésével történik, azaz egy közös beszélgetés keretében a kérdezőbiztosok megismertetik a vállalkozóval a projekt céljait és a kérdések indokait, szükség esetén egyeztetik, hogy milyen mélységben célszerű a válaszokat megadni, adott esetben személyesen biztosítják azt, hogy a vállalkozás jellemzői és adatai avatlan kézbe nem kerülhetnek. Ehhez el kellett nyerni a kérdezőbiztosoknak az adott vállalkozók személyes bizalmát, és ennek sikerét visszajelzi, hogy projekt során felhasznált kitöltött kérdőívek esetében megállapítható, hogy szinte valamennyi kérdésre mindegyik velünk együttműködő vállalkozás érdemi választ adott.

4. A kérdőíves felmérés várt hatásai

Az országos érdekegyeztetés intézményrendszerében a bolti kiskereskedőket képviselő érdekképviseltek a korábbiakban leírtak szerint összeállított kérdéskörrel és a kiválasztott mélyinterjú módszerrel azt a célt fogalmazták meg maguknak, hogy a vállalkozások által adott válaszok alapján érdemi képet kapnak arról, hogy a célcsoport gazdasági körülményei, területi problémái, foglalkoztató képessége hogyan definiálható, és a részletes elemzés megmutatja, hogy a támogatási programban szereplő lehetőségeket hogyan tudják igénybe venni. Tekintettel arra, hogy a projekt lebonyolításának időszakában jelent meg a kistéleplési üzletek támogatására vonatkozó Magyar Falu Program felhívása, így az érdekképviseltek azt várták, hogy a kérdőíves felmérés alapján össze lehet hasonlítani a vállalkozói igényeket a pályázati program lehetőségeivel.

Így nem csak egy értékes elemző munka elvégzésére nyílik lehetőség, hanem az érdekegyeztetés folyamatában a két érdekképviselő jelezheti a kormányzat részére az esetleges problémákat és a vállalkozói igények alapján kezdeményezheti a program tartalmának esetleges módosításait. Az időbeni egybeesésnek szerencsés következménye, hogy a támogatási program tartalmáról a kérdezőbiztosok már részbeni tájékoztatást tudtak adni, és miután az eddigi és szükséges fejlesztési kérdéseket egyeztették a vállalkozókkal, így a korrekciós javaslatokat, a támogatási mértéket egyben véleményeztetni tudták. A támogatási programban ugyanis különböző támogatási formákhoz hozzárendelik az összköltségből a vállalkozóknak nyújtható támogatás mértékét, azaz a támogatás intenzitását, és ezt a valós igényekhez és a támogatások belső elosztási arányát az élethez lehet igazítani.

A kérdőíves felmérés alapján született tanulmányt ennek érdekében a konzorciumi partnerek nyilvánosságra hozzák, és különösen a támogatási programhoz kapcsolódóan a kormányzat részére

átadják. A programmal kapcsolatos elvárt eredmények között szerepel a helyi foglalkoztatás program által történő megtartása, a támogatási lehetőségek minél nagyobb mértékben történő igénybevétele, és ezáltal egy magasabb színvonalú és a nagy hálózatokkal versenyképes hazai tulajdonú bolti kiskereskedői kör működési feltételeinek biztosítása. A program részeként egyébként röviden érintették a szakértők és a vállalkozók a járványhelyzet utáni, az újraindításhoz kapcsolódó kérdéseket is, hiszen maga a pályázati program is a gazdasági újraindításhoz kapcsolódik, és a kereskedelemben a prognózisok miatt a célcsoport számára nagy jelentőséggel bírt. Konkrét eredményként a konzorciumi partnerek a programtól azt várják, hogy megálljon az elmúlt években megszokott kiskereskedelmi boltok számának csökkenési folyamata, és sikerrel megőrizhessük, sőt, ha lehet bővíthessük az önálló kistelepüléseken működő kereskedelmi egységek számát.

5. A tanulmány felhasználása és utóélete

A programot megfogalmazó és konzorciumot alkotó vállalkozói és munkaadói érdekképviseletek legfontosabb célja, hogy a Magyar Falu Programhoz kapcsolódóan sikerüljön kialakítani egy átfogó és részletes képet a bolti kiskereskedők helyzetéről, foglalkoztatási potenciájáról, fejlesztési igényeiről, és ezzel biztosítani lehessen a fennmaradásukat. Ennek egyik legfontosabb eleme a kérdőíves felmérést követően a tanulmány nyilvánosságának biztosítása, ezért a jelen tanulmány felkerül a program önálló honlapjára, az érdekképviseletek az érdekegyeztetés intézményrendszerében elküldik a kormányzati szervek részére, de biztosítják a kereskedelmet képviselő más érdekképviseleti munkatársak és szakértők részére is. A legfontosabb emellett, hogy a projekt során keletkező anyagokat elküldik az együttműködési megállapodásban a program elősegítését vállaló vállalkozásoknak, illetve a tanulmányt felhasználják a településeken a helyi érdekképviseleti feladatok ellátásához is. A felmérés haszna az is, hogy az érdekképviseleti szakértői kör a vállalkozók részére segít a pályázati anyagok összeállításában. Így a helyzet felmérésétől a konkrét fejlesztésekig, beruházásokig végig kísérik a bolti kiskereskedelem fejlesztésének folyamatát.

A tanulmány természetesen kapcsolódik a pályázati program további elemeihez is, így annak tartalmát a szakértők ismertetik a tervezett szakmai rendezvényeken, ahol egyébként a résztvevők a megfogalmazott kérdésekhez saját észrevételeket és javaslatokat tehetnek hozzá, azaz biztosítják a tanulmány egyéni véleményekkel történő kiegészítését, illetve a tanulmány hasznosításra kerül a célcsoporti kör részére tervezett ingyenes kompetenciafejlesztési képzés során is.

Külön meg kell említeni, hogy az általános anyagként felhasználható tanulmány arra is jó, hogy a konkrét tanácsadási szolgáltatási tevékenység során példaként és megoldási alternatívaként is a szakértők felhasználhassák a hozzájuk forduló vállalkozások egyedi problémáinál is, hiszen nagyon jó, ha egy konkrét vállalkozói problémánál lehet tájékoztatást adni arról, hogy más vállalkozások az adott probléma megvalósítását hogyan tudták biztosítani.

Végül rögzíteni kell azt is, hogy miután e tanulmány a Dél-Alföldi régióban egy ún. pilot projekt, ezért az egész program tapasztalatait az érdekképviseltek nem csak helyben, hanem országos szinten is hasznosítani kívánják, és ehhez az érintett vállalkozókat, érdekképviselőket, és általában a kereskedelmi szakma szereplőit tájékoztatni fogják.

A VÁLLALKOZÓI KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS KÉRDÉSEIRE ADOTT VÁLASZOK ELEMZÉSE

A kérdőíves felmérésre adott vállalkozói válaszokat a szakértők olyan módszerrel dolgozták fel, hogy minden egyes kérdéssel kapcsolatban adtak egy rövid ismertetést a kérdés felvetésének céljáról, ismertetik a kérdésre adott válaszok lényegét és statisztikai adatait, valamint a kérdés jellegétől függően az ezekből levonható következtetéseket, megállapításokat.

17

I. A VÁLLALKOZÁS KÖRNYEZETE ÉS JELLEMZŐI

1. A vállalkozás székhelye és a kiskereskedelmi bolt azonos településen helyezkedik-e el

Az első kérdés megfogalmazása során a szakértők arra voltak kíváncsiak, hogy milyen erős a vállalkozó kötődése az általa működtetett kiskereskedelmi bolt településéhez, mert alapvetően a vállalkozások egy része úgy működik, hogy a településhez közel eső nagyvárosban van a vállalkozás bejelentett székhelye, és a kiskereskedelmi bolt telephelyként üzemel, azaz a vállalkozó a gazdasági körülmények változása esetén minden további nélkül az adott településen a kereskedelmi tevékenységet megszüntetheti és a vállalkozói tevékenységet egy új településen folytathatja tovább. Amennyiben a Magyar Falu Program keretében prioritást élvez, hogy egy helyi közösségi tér kereteit is biztosítsa a helyi kiskereskedelmi bolt, az feltételezi a stabil és hosszútávú működtetést, és ennek sokkal jobban megfelel, ha a vállalkozás tulajdonosa az adott településen él, vagy ott van a vállalkozás székhelye. Ezzel egyidejűleg azt is meg kell állapítani, hogy ez nem kizárólagos feltétel, hiszen a Magyar Falu Program keretében kormányzati támogatásban részesülhet az a kereskedő is, aki nem a településen él, sőt ott korábban vállalkozása, vagy kereskedelmi tevékenysége nem is volt, de a kormányzati céloknak megfelelően a támogatások igénybevételével hajlandó egy olyan településen új kiskereskedelmi boltot létesíteni, ahol egyébként az nem működik, és ezáltal az új szolgáltatással hozzájárul a település lakóinak az ellátásához. Ennek megfelelően a kérdésből csak egy várható tendenciát kívántak a szakértők rögzíteni, hogy a jelenleg megszólított vállalkozói kör milyen

mértékben kötődik ahhoz a településhez, ahol boltja van, és hol várható, hogy új bolt létesítésére kerül sor más székhelyen működő vállalkozás által.

A kérdésre adott válaszokból megállapítható, hogy a megkérdezett vállalkozások 80%-ánál igaz az, hogy a vállalkozó székhelye és kiskereskedelmi boltja azonos településen helyezkedik el, azaz a vállalkozó a közvetlen lakókörnyezetében próbál meg vállalkozási tevékenységet végezni. A Magyar Falu Programban tervezett új bolt nyitás szándéka visszaigazolódik viszont a fennmaradó 20% esetében, ahol a vállalkozó nem a lakókörnyezetében működtet kiskereskedelmi boltot, oda csak a vállalkozás székhelyét jelentette be, és a székhelyen kívül önálló telephelyként egy másik településen működteti a boltját. Így a támogatási programnak racionális az a megközelítése, hogy az ilyen típusú vállalkozói gondolkodást, fejlesztési igényt és működtetést is támogatni kívánja.

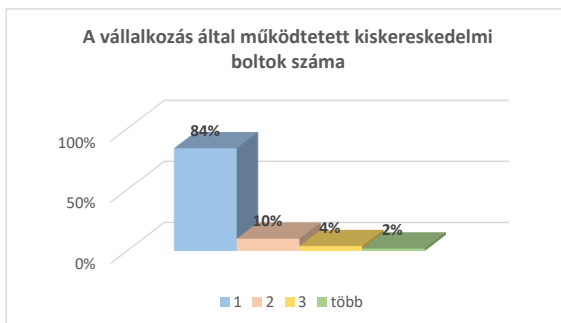

2. A vállalkozás által működtetett kiskereskedelmi boltok száma

A vállalkozás által működtetett kereskedelmi egység tekintetében a szakértők arra is kíváncsiak voltak, hogy egy adott terület kereskedelmi ellátását mennyire tudják a vállalkozók ellátni, azaz egy kereskedelmi vállalkozás esetén működik-e az az eljárás, hogy több egymáshoz közeli, szomszédos vagy nagyváros melletti településen is működtetnek kiskereskedelmi boltot. Ez visszajelzi azt is, hogy a kereskedelmi vállalkozók mennyire önállóak és függenek attól az egy kereskedelmi egységtől, amelyet üzemeltetnek, vagy a vállalkozási tevékenység koncentrációja miatt képesek

arra, hogy több boltot összefognak. Nyilvánvaló, hogy amennyiben egy vállalkozáshoz több kereskedelmi bolt tartozik, ott a vállalkozó sokkal jobban érvényesítheti beszerzései során a nagy tételekhez kapcsolódó kedvezményeket és engedményeket, azaz jobb piaci pozíciót tud elérni. Ennek hátulütője azonban, hogy több bolt és több település is a vállalkozói tevékenység része, ezáltal az a fajta személyes kötődés, amely egy település közösségi életének fontos eleme, nem érvényesül. A kérdés felvetése azért is volt érdekes a konzorciumi partnerek vonatkozásában mert a COOP hálózat keretén belül sokkal jellemzőbb, hogy egy-egy területi kereskedelmi vállalkozás a szomszédos településeken több COOP üzletet működtet, miközben egy vállalkozásnak minősül, míg a KISOSZ tagság esetén a hálózatfüggetlen kiskereskedelmi boltok tulajdonosai jellemzően egy-egy üzletet működtetnek és sokkal jobban kötődnek a boltnak helyet adó településhez. A feltett kérdésre adott válaszokból megállapítható, hogy a megkérdezett vállalkozások 84%-a egy kiskereskedelmi boltot üzemeltet, és saját megélhetése is erősen kötődik az adott bolt jövedelmezőségéhez, és értelemszerűen kötődik a település közösségi életéhez. A megkérdezett lehetőségek közül a vállalkozások 10%-a jelezte, hogy két kereskedelmi egységet működtet, már csak 4%-uk válaszolta azt, hogy három kereskedelmi egységet, és a megkérdezettek 2%-a üzemeltet háromnál több kiskereskedelmi boltot. A települések nagyságához viszonyítva megállapítható, hogy a három vagy több boltot üzemeltető vállalkozások már komoly foglalkoztató potenciállal is rendelkeznek, és alapvetően meghatározzák a környezetük ellátását, de pontosan emiatt stabilabb a gazdálkodásuk és a jobb az árutánpótlásuk.

Az első két kérdésből egyébként megállapítható, hogy a megkérdezett vállalkozások 80%-a egyboltos, és a saját településén működteti a kereskedelmi egységet, azaz erősen kötődik a lakóhelyéhez, ezért érdekelt az ott végrehajtott fejlesztésekben és foglalkoztatásban.

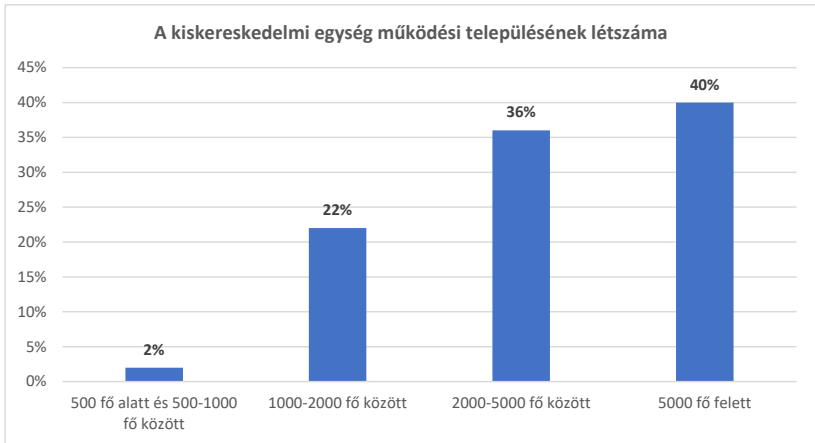

3. A kiskereskedelmi bolt szerinti település nagysága a település létszáma szerint

Az előzőeket követően a szakértők arra voltak kíváncsiak, hogy a megkérdezett vállalkozások a kiskereskedelmi boltokat milyen nagyságú településeken működtetik, és ehhez meghatároztak létszámkategóriákat a települések lakossága szerint. A program megfogalmazása során a támogatható települési nagyság még nem volt ismert, illetve a kistelepülések definíciója is többször változott, először csak a 2000 főig terjedő lakossági létszám került a támogatási programba, majd a települések lakossági létszámát 5000 főre emelték. Az adott régió településszerkezetét is visszaigazolja, hogy az erre adott válaszok alapján milyen nagyságrendű lakossági létszám kell ahhoz, hogy egy kiskereskedelmi boltot hosszútávon stabilan és gazdaságosan működtetni lehessen, mert ennek feltétele a megfelelő létszámú vásárlóerő biztosítása.

A vállalkozások által adott válaszok szerint 500 fő alatti, vagy 500 és 1000 fő közötti településeken működő kereskedelmi boltok aránya összesen 2%, ez azt igazolja vissza, hogy ezeken a legkisebb településeken vásárlóerő hiányában kiskereskedelmi boltot üzemeltetni gazdaságosan nem lehet. Az okok többértékek, nyilván egyes települések ellátása attól is függ, hogy fizikailag milyen távolságra helyezkednek el környezetük városias településeihez, illetve az adott kistelepülés lakossága a környezetében hol talál munkahelyet. A legkisebb településekre ugyanis az a jellemző, hogy nincs helyi foglalkoztatás, a helyi vállalkozások munkavállalót nem tudnak alkalmazni, ezért a kistelepülési lakosság nagyobb része a környező nagyvárosokba vagy kisebb városokba jár be dolgozni, és alapvetően ezzel összefüggésben ott is bonyolítja le a kereskedelmi árubeszerzést. Az ilyen településeken hiába szándék egy önálló kiskereskedelmi bolt létesítése, a gazdasági realitás alapján erre támogatással is csekély esély mutatkozik.

A támogatási program szempontjából a két leglényegesebb kategória az 1000 és 2000 fő közötti települések, ahol a megkérdezett vállalkozások 22%-a működik, és még inkább a 2000 és 5000 fő közötti települések, ahol a vállalkozások 36%-a működtet kereskedelmi boltot. A lakossági létszám meghatározásánál érdemes lenne további kategóriákban gondolkodni, hiszen annak ellenére, hogy a megkérdezett kereskedelmi bolt nem városias, hanem vidéki településen működik, de a lakossági létszám meghaladhatja az 5000 főt, ilyen választ adtak a megkérdezett vállalkozások közül 40%-os arányban. A szakértők szerint érdemes lenne felülvizsgálni az 5000 és 8000 fő közötti kategória kialakítását, és ehhez is akár egy csökkentett mértékű támogatási programot létrehozni.

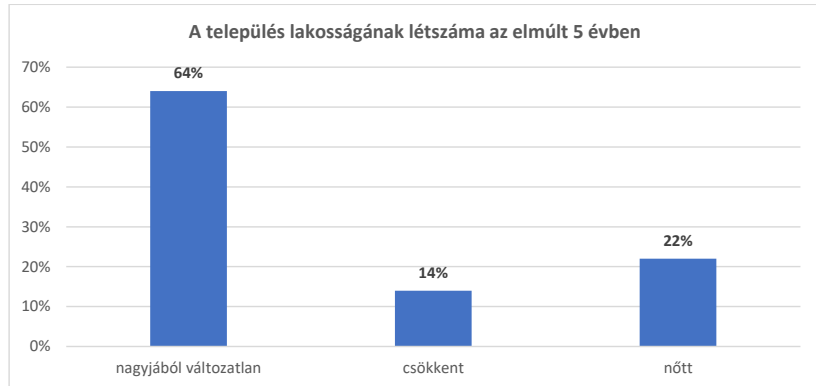

4. A kiskereskedelmi bolt által érintett településen jellemző-e az elvándorlás, a település lakosságának létszáma az elmúlt 5 évben

A kiskereskedelmi boltok működtetéséhez kiszámítható gazdasági körülmények kellene, ehhez pedig fontos, hogy az adott települési közösség viszonylag állandó keresletet jelentsen a bolt számára, azaz vizsgálni akarták a szakértők, hogy a vállalkozások megítélése szempontjából milyen mértékű a településről az elvándorlás, és hogyan alakul a lakosság létszáma. Ez azért nagyon fontos, mert amennyiben elindul egy elvándorlási folyamat, a munkavégzés jellemzően a közlekedés szempontjából közel eső nagyobb településeken történik, úgy gazdaságosan kiskereskedelmi boltot üzemeltetni nehéz, illetve a vásárlóerő alacsony jellemzője miatt nincs elég forgótőke ahhoz, hogy egy városias környezetnek megfelelő széleskörű kínálatot tudjanak biztosítani. Azt is meg kell állapítani, hogy a vállalkozók pontos adatokkal a településről nem rendelkeznek, ezért csak a saját ismereteik és megítélésük alapján tudtak viszonylag általános jellegű választ adni, a szakértők ehhez igazították a kérdést, e szerint választhattak, hogy a település lakossági létszáma nagyságrendileg változatlan az elmúlt 5 évben, vagy csökkent, vagy nőtt.

A megkérdezett vállalkozások közel kétharmada, azaz 64%-uk nyilatkozott úgy, hogy a lakosság létszáma az elmúlt öt évben változatlan maradt, ezért egy stabil és kiszámítható kereslettel néznek szembe. A terület lassú elnéptelenedésének jeleit mutatja, hogy az elvándorlás az elmúlt öt évben

megkezdődött és folyamatos, erről adott tájékoztatást a megkérdezett vállalkozások 14%-a. A fejlesztési igények nyilván elsősorban a stabil környezetben, illetve ott várhatóak, ahol a vállalkozások pozitív települési folyamatokról adtak számot, azaz megítélésük szerint a lakossági létszám az elmúlt 5 évben még nőtt is, ezt a vállalkozások 22%-a jelezte.

5. A településen vagy szomszédos településeken van-e állandó munkalehetőséget biztosító helyi vállalkozás, vagy vállalkozás telephelye

A korábbi kérdésekben érintőlegesen már megemlítettük, hogy a vásárlóerő jelentősen függ attól a település jövőképével együtt, hogy az adott településen működik-e komolyabb foglalkoztatási potenciál, azaz van-e állandó munkalehetőséget biztosító helyi vállalkozás, vagy máshol működő vállalkozásnak telephelye. Ez utóbbi egyébként több kistelepülésen megvalósult akkor, amikor a helyi önkormányzatok az iparűzési adó teljes, vagy részleges elengedésével megpróbálták a településre csábítani azokat a vállalkozásokat, amelyek olcsón működtethető fióktelepet, vagy telephelyet kerestek, és megfelelt nekik a közlekedési infrastruktúra. A vállalkozások egyetértettek azzal, hogy ott érdemes kiskereskedelmi boltot működtetni, ahol a lakossági létszáma viszonylag stabil, és helyi munkalehetőséget találnak, mert akkor a napi bevásárlásaikat is a településen szeretnék megoldani.

E tekintetben egyébként a vállalkozási tevékenységek decentralizálásának szándéka sikeresnek bizonyult, hiszen a megkérdezett vállalkozások 98%-a igazolta vissza, hogy az adott településükön van folyamatos munkaviszonyt biztosító vállalkozás vagy vállalkozási telephely. Ez

mege erősítette a piaci pozíciót, és egy viszonylag stabil keresletet mutat. Mindössze 2%-uk jelezte vissza, hogy az adott településen semmilyen más foglalkoztatás nem történik, munkahely, vállalkozás nincs.

6. Van-e a településhez közel olyan másik település, ahonnan kiskereskedelmi bolt hiányában rendszeresen átjárnak vásárolni

A szakértők arra is kíváncsiak voltak, hogy a kiskereskedelmi bolt esetében mennyire kell tartani a konkurenciától, különösen ott, ahol a települések szinte összeérnek, így feltették azt a kérdést, hogy a településhez közel van-e másik olyan település, ahonnan az ottani lakosok bolt hiányában rendszeresen átjárnak vásárolni, illetve felmerült az a kérdés is, hogy az általuk lefedett településről másik településre járnak-e vásárolni. A két irányú mozgást figyelembevéve megállapítható, hogy vásárlóvesztés az adott településen csak abból következett be, ha az adott település lakosságából többen dolgoztak közlekedésileg elérhető szomszédos városias jellegű településeken, mert azok a vásárlásaik nagy részét a munkahelyük közelében intézték, ott a városias környezetnek megfelelően egy magasabb színvonalú áru kínálattal és bőségesebb ellátású árukörrel találkoztak. A megkérdezett bolti kiskereskedők szempontjából fontosabb volt, hogy van-e mellettük olyan üres, jellemzően 500 fő alatti, vagy azt csekély mértékben meghaladó lakossági létszámmal rendelkező

kistelepülés, ahonnan átjárnak vásárolni, ezért az adott település forgalmát felerősítik.

A válaszadók 78%-a adott ez utóbbira pozitív választ, és elmondásuk szerint tudatosan törekedtek arra, hogy a kereskedelmi egységüket olyan helyen működtessék, ahol kihasználhatják ezeket a vásárlói lehetőségeket, azaz felkészültek arra, hogy más környező kistelepülésről is átjárnak, ahol egyébként kereskedelmi egység nincs. Ilyen forgalombővítő segítséggel a válaszadó vállalkozások 22%-a nem számolhatott, esetükben a forgalmat kizárólag az adott működési környezetük települési lakói adják.

24

7. Van-e a közelben olyan kisváros vagy nagyobb település, ahová a település lakói rendszeresen átjárhatnak nagyobb bevásárlásaikat intézni, és ezért a települési forgalmat csökkentik

Az előző kérdésben számszaki választ arra kaptak a szakértők, hogy honnan lehet a forgalmat bővíteni és vásárlóerőt várni, az ezt követő kérdés számszerűsíteni kívánta, hogy hova mehetnek a település lakói a nagyobb bevásárlásaikat intézni, vagy azért, mert munkahelyük ott található, vagy az árukínálat és a közlekedési mobilitás miatt. Ez a folyamat is rendkívül erősnek mutatkozott, hiszen a megkérdezett vállalkozások 80%-a jelezte, hogy közlekedésileg elérhető távolságban található olyan városias település, ahol a szakboltok már megtalálhatóak, illetve a nagybevásárlások áruházi szinten intézhetőek, és ezek a forgalmukat elviszik. Ennek a meghatározása azért is nagyon fontos, mert

korábban a kereskedelemre vonatkozó kormányzati koncepciók is tartalmazták azt a vállalkozói életpályát, hogy egy vállalkozás elindul családi jelleggel, segítő családtagokkal és alacsony forgalommal, majd tevékenységét és piacát egyre bővülve képes lesz akár középvállalkozássá fejlődni. A vizsgált terület pont azt mutatta be, hogy amennyiben egy kereskedelmi egység egy adott település lakosságához és a település szerkezetéhez, környezetéhez kapcsolódik, akkor kialakul számára az optimális üzemméretnek megfelelő vállalkozói nagyság, az ehhez illeszkedő foglalkoztatotti létszámmal, tevékenységi körrel és tőkével. Amennyiben ezt a döntéshozók elfogadják, akkor helyes az az irány, hogy a vállalkozások keresletet lakossági oldalról mennyiségében növelni nem tudják, azaz a forgalombővítés eszközei végesek, viszont a kereskedelmi szolgáltatások bővítésével az adott település lakosságát jobban ki tudják szolgálni. Tulajdonképpen ez jelenik meg a Magyar Falu Programban is akkor, amikor felvetik annak lehetőségét, hogy az adott kiskereskedelmi boltban közösségi teret is hozzanak létre, vagy szakmailag egészítsék ki a tevékenységet gyógyszertermékek forgalmazásával, vagy helyi postai szolgáltatás végzésével. Az előzőekben meghatározott arányokból következik, hogy a válaszadók 20%-a jelezte, hogy nincs a közelben olyan városias település, ahol a probléma felmerült, illetve ezen belül is megtalálható az az egy vállalkozó, aki erre a kérdésre érdemben nem válaszolt.

8. A település korösszetételének becsült vizsgálatához kérjük határozza meg a lakossághoz képest a településen élő nyugdíjasok arányát

A kistelepülések elnéptelenedésének egyik oka az elvándorlás, amely elsősorban a munkalehetőségek hiányára, illetve a megfelelő bérezéssel járó munkahelyek hiányára vezethető vissza, azonban nem elhanyagolható a lakosság korösszetételének a változása is, hiszen a fiatalok sokkal könnyebben változtatnak lakóhelyet, nagyobb a társadalmi mobilitásuk, és ilyenkor az elvándorlás következtében a helyi település lakossági korösszetétele is megváltozik.

Egy adott település lakosságának nyugdíjas része sokkal kisebb keresletet tud támasztani a bolti kiskereskedő számára, mint az aktív dolgozók, ezért is különösen fontos a szakértők szerint, hogy az elmúlt időszakban hogyan változott meg az adott település lakosságának korösszetétele. Valamennyi szakmai anyag megállapítja, hogy az elmúlt öt-hat évben jelentősen emelkedtek a munkabérek, ez visszavezethető egyrészt a legkisebb munkabérek (minimálbér és szakképesítéshez kötött garantált bérminimum) gazdasági növekedést jelentősen meghaladó kötelező emelésére, másrészt a gazdaság fellendülése a korábbi évek munkanélkülisége helyett munkaerőhiányt okoztak sok szakmában, ez pedig rákényszerítette a munkáltatókat arra, hogy az átlagot meghaladó módon emeljék a béreket.

Ebből a folyamatból az állapítható meg, hogy ahol magasabb az aktív dolgozók aránya a település lakosságán belül, ott a vásárlóerő is jelentősen megnövekedett, ezért a bolti kiskereskedők gazdaságos működéséhez a vásárlóerő minősége hozzájárult. Azokon a településeken azonban, ahol az elvándorlás következtében a lakosság korösszetétele a nyugdíjasok irányába változott meg, ott a gazdasági eredmények hatása a helyi vásárlásokban nem realizálódik, ezért a bolti kiskereskedők a saját költségeikben a megnövekedett bérköltséget egyre nehezebben tudják kitermelni, így jövedelemtermelő képességük, és ezáltal a szolgáltatás minősége csökken. A konzorciumot alkotó érdekképviseltek szerint ezért célszerű az aktív dolgozó korosztály megtartása egy településen, és a települési lakossági létszám csökkenése nem járhat azzal, hogy a folyamat végén csak nyugdíjasok maradnak a kistelepülésen. Ezt a tendenciát és jellemzőt kívánták a szakértők vizsgálni, amikor ez a kérdést feltették.

Az egyes válaszok rendkívüli szórást mutatnak, van olyan kistelepülés, ahol a nyugdíjasok aránya alig haladja meg a 10%-ot, de ahol az előregedés és a dolgozói létszám csökkenése bekövetkezik, ott elérheti az 50%-ot is, és itt a kisbalt gazdaságos működtetése nehezen biztosítható, miközben itt lenne rá a legnagyobb szükség, hiszen a nyugdíjas korosztály mobilitása alacsonyabb, ezért nem tud a szomszédos településekre vagy városias környezetbe bejárni, hogy a napi vásárlásait elintézzze.

A megkérdezettek válasza alapján a nyugdíjas korosztály átlagos aránya ezeken a településeken 28,5%, azaz megközelíti a helyi lakosság egyharmadát.

9. A kereskedelmi forgalom keresleti oldalának értékeléséhez kérjük becsülje meg a településen élők közül a munkanélküliek arányát

A kistépülések vásárlóerejének értékeléséhez nem csak a nyugdíjas lakosság aránya tartozik hozzá, hanem a munkanélkülieké is, hiszen azok korlátozottan rendelkeznek fogyasztási cikkekre költendő jövedelemmel. Míg a 2000-es évek végén is az országban magas volt a munkanélküliségi ráta, a gazdasági fejlődés hatására az elmúlt években a járvány kezdetéig a munkanélküliségi ráta folyamatosan csökkent és az aktív dolgozók aránya jelentősen megnőtt. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy ez a kedvező tendencia nem egyformán érintette a városias vagy nagyobb települések körzeteit és a kistépüléseket, mert vidéken, különösen az olyan kistépüléseken, ahol nem található helyi foglalkoztatás, és ezáltal munkahely, az elvándorlással érintett területeken az átlagot meghaladó a munkanélküliség. A munkanélküliség aránya meghatározza, hogy az adott kistépülésen mennyire lehet a kereskedelmi forgalmat bővíteni, és ezáltal a működtetéshez szükséges megnövekedett költségeket, különösen a bérköltségeket kitermelni.

Tekintettel arra, hogy a kérdésre adott válaszok elég nagy szórást mutattak a pár százalékos munkanélküliségtől egészen a 30%-ig, így csak egy átlagszámot tudnak a

szakértők a javaslatok megfogalmazásához meghatározni, ez pedig a teljes válaszadói körre tekintettel átlagban a helyi lakosság 8,6%-a. Ez a szám azt jelzi vissza, hogy azokon a területeken, ahol a bolt kiskereskedőket és megmaradásukat támogatni kell, ott az intézkedésnek az az egyika, hogy ezeken a kistélepüléseken a munkalehetőség kevesebb, ezáltal a munkajövedelmek alacsonyabbak, és ez a kereskedőnél egy csökkentett vásárlóerőben mutatkozik meg.

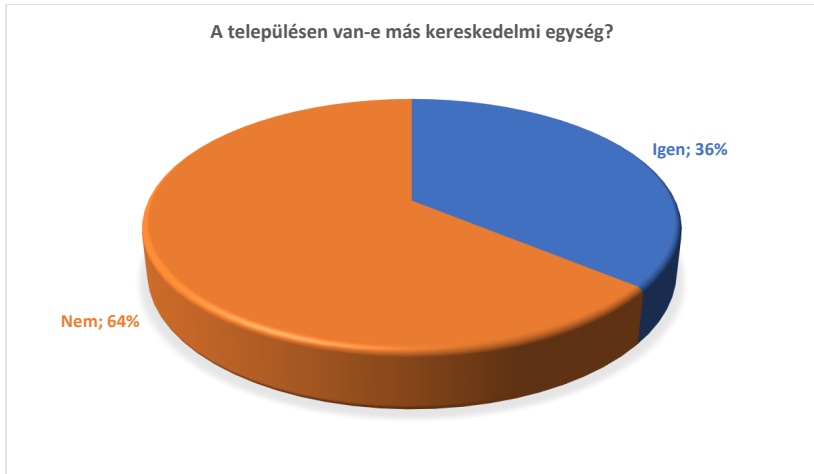

10. A településen van-e másik olyan kereskedelmi egység, amelyik bolti értékesítést végez, és így kereskedelmi vetélytársként működik

Az eddigi kérdések során azt vizsgáltuk meg, hogy a helyi település vásárlóereje a lakosság szempontjából hogyan alakul, de a szakértők arra is kíváncsiak voltak, hogy a megkérdezett kereskedelmi vállalkozáson kívül milyen olyan helyi értékesítés, azaz konkurencia működik, amely befolyásolja a jövedelemtermelő képességet és a forgalmat. Nem véletlen, hogy a Magyar Falu Programban is az egyes kistélepüléseken létrehozandó új kereskedelmi vállalkozásokat akkor kívánják támogatni, ha ott egyébként ilyen kereskedelmi egység nincs, azaz a lakosság ellátását biztosító szolgáltatást most kell megteremteni.

A megkérdezettek által adott válaszokból megállapítható, hogy területükön 36%-ot képviselnek azok a települések, ahol semmilyen egyéb kereskedelmi tevékenység nincs, azaz piaci vetélytárssal ezeknek a bolti kiskereskedőknek nem kell szembenézni, de ez egyúttal azt is jelzi, hogy ott a működtetés

gazdaságossága is megkérdőjelezhető. Ezzel szemben a válaszadók majdnem kétharmada, azaz 64%-a jelezte vissza, hogy a településen valamilyen formában értékesítés történik, azaz az üzleti tertvük készítése során azzal is szembe kell nézni, hogy a település ellátását nem egyedül végzik. A legnagyobb kérdés, amely a kereskedelmi tevékenység szabályozása során felmerülhet, hogy ez az értékesítés milyen formában történik, hiszen a helyi lakosságnak csak az jelent biztos és folyamatos ellátást, ha ez kereskedelmi kisboltban valósul meg.

11. Van-e a településen rendszeresen megjelenő mozgó árusítás

Az előző kérdésből következik, hogy vannak olyan értékesítési formák, amelyek rendkívül elterjedtek a kistelepüléseknél, de nem jelentenek a lakosság számára biztonságot, és ezek közül a hagyományos bolti kiskereskedők legnagyobb problémaként a mozgóárusítást jelölték meg. Azokon a településeken, ahol a kereskedelmi boltok bezártak, megszűntek, ott egyre inkább elterjedt, hogy bizonyos időszakonként a településen megjelenik egy kisteherautó, és meghatározott élelemiszer jellegű termékeket mozgóárusítás formájában lehet vásárolni. Ez régebben a gyorsfagyasztott termékek jellegzetes kisteherautós, hűtőkocsis ellátását jelentette, majd később megjelentek a mozgó pékségek, ez kiegészült tejtermékekkel, majd később húsételekkel is. A mozgóárusítás mellett a hét meghatározott napján kitelepülési piacon történő értékesítés is megvalósulhat,

ahol aztán a legváltozatosabb élelmiszer vagy nem élelmiszer jellegű termékek értékesítése folyik. A mozgóárúsítás legnagyobb problémája, hogy a helyi lakosság számára ellátási biztonságot nem jelent, és sok esetben felmerül az áru szállításának, tárolásának problémája is, azaz féléő a lejárt szavatosságú, vagy nem megfelelő minőségű termékek forgalma, különösen nyári időszakban.

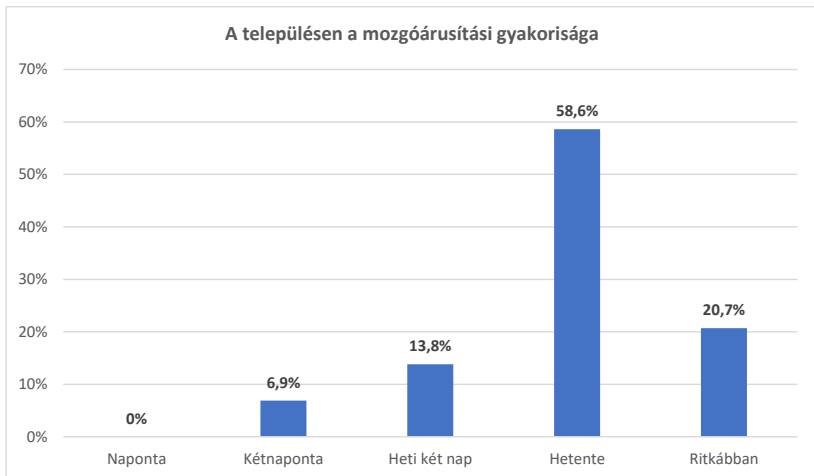
A kérdésre adott válaszokból megállapítható, hogy az általunk érintett kistételepülések 58%-ánál valamilyen szintű mozgóárúsítás folyik, azaz a településen megjelenik kiszámítható időben és útvonallal, vagy ad-hoc jelleggel olyan kisteherautó, ahonnan a napi cikkek beszerzése részben vagy egészében megvalósítható. Ahol a mozgóárúsítás erős, és viszonylag jó ellátást biztosít, vagy csökkentett forgalommal igazodik a helyi lakosság ellátásához, ott sok esetben önálló bolt gazdaságosan nem működtethető. A legnagyobb problémát az jelenti, amikor van egy településen kiskereskedelmi bolt, de annak közvetlen szomszédságában megjelenik a mozgóárúsítás, és a boltba bemenő, vagy onnan kijövő lakosságot célozza meg az értékesítéssel. Ahol nem jelentkezik mozgóárúsítás, az a megkérdezett települések valamivel kevesebb, mint a fele, azaz 42%.

Amennyiben igen, úgy az értékesítés gyakorisága a településen

A szakértők arra is kíváncsiak voltak, hogy az ellátás biztonsága miatt milyen gyakorisággal jelennek meg a mozgóárusok az adott településen, mert ez egyben annak is a visszaigazolása, hogy az adott település vásárlóereje milyen szintet képvisel. Ehhez a szakértők meghatároztak különböző gyakorisági

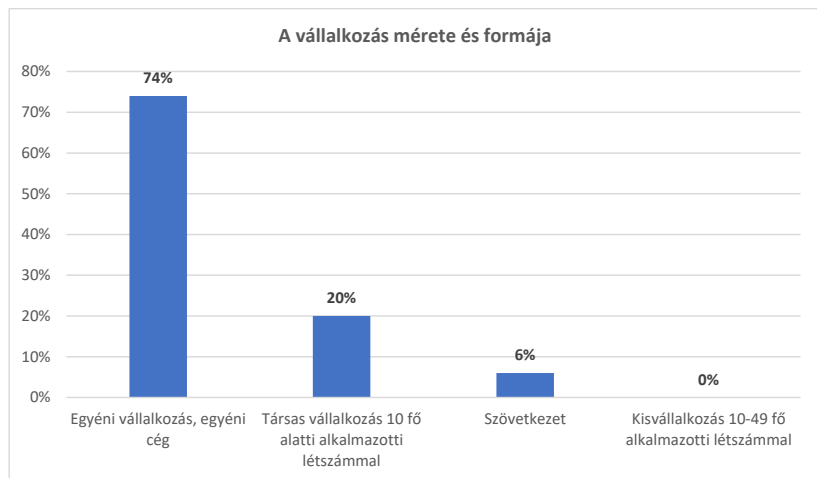
kategóriákat, és a kategóriák sorrendjében megállapítható, hogy napi gyakoriságú mozgóárusítás egy településen sincs, azaz erre a válasz 0%. Kétnaponta megjelenő mozgóárusítás a megkérdezett települések 6,9%-án valósul meg, azaz ez is rendkívül alacsony, heti két napos mozgóárusítás a válaszadók 13,8%-ánál, és a leggyakoribb a heti egy napi mozgósárusítás gyakorlata, amely a megkérdezettek 58,6%-ánál jellemző, azaz a vidéki kistelepüléseken jellemzően hetente egyszer fordul meg az áruk terítését végző kisteherautó. Végül meg kell jegyezni pont az ellátás kiszámíthatósága és biztonsága miatt, hogy a megkérdezettek 20,7%-a jelezte vissza, hogy a heti mozgóárusításnál is ritkább értékesítés történik, itt gyakorlatilag a lakosság szempontjából szolgáltatás jellegű ellátásról nem is beszélhetünk.

12. A vállalkozás mérete és formája

Az előzőekben a vállalkozás és a bolti kiskereskedők piaci körülményeit próbálták a szakértők feldolgozni, ezt követően a vállalkozás működtetésének formájára kérdeztek rá, amely összefügg azzal, amit az első kérdések során megállapítottak, hogy a megkérdezett kiskereskedelmi boltok esetében a legjellemzőbb, hogy a vállalkozás a lakóhely környezetében helyezkedik el és jellemzően egy boltot üzemeltet, azaz a nem hálózathoz tartozó kiskereskedelmi egységek alapvetően magyar, családi jellegű mikrovállalkozások.

Ezt a megállapítást a vállalkozás mérete és formája kérdés visszaigazolta, hiszen a meghatározott kategóriák közül 74%-ban a legnagyobb arányt azok képviselik, akik a kiskereskedelmi tevékenységet egyéni vállalkozóként, vagy egyéni céggként végzik. Ezt a kategóriát 20%-kal követi a társas vállalkozások 10 fő alatti foglalkoztatotti létszámmal történő működtetése, a COOP hálózat miatt megjelent 6% mértékben a szövetkezeti forma, de kistelephelyen az ettől nagyobb vállalkozási formák már nem jellemzőek, így különösen látható, hogy miközben országos átlagban maguk a kereskedők mondják, hogy az élelmiszer jellegű boltok folyamatos nyitva tartás mellett üzemeltetéséhez 8-10 fő alkalmazott kell, a megkérdezett kistelephelyeken a 10-49 fő alkalmazotti létszámmal működő kisvállalkozások aránya 0%.

Az adatsorból megállapítható, hogy gazdaságosan megfelelő jövedelmezőséggel csak a legkisebb vállalkozások tudnak talpon maradni.

13. A vállalkozás tulajdonosi struktúrája és döntési mechanizmusa

Az előző kérdéshez kapcsolódik az is, hogy nem csak a vállalkozás mérete a fontos a szakértők számára, hanem az önállóság is, hiszen minél nagyobb egy adott vállalkozás önállósága, annál inkább egyedül a napi jövedelmezőség alapján tud dönteni a fejlesztésekről, az üzletvitelről, vagy a termékkör kiegészítéséről, kapcsolódó szolgáltatások

bevezetéséről, azaz nagyobb a mozgástere a vállalkozás jövedelempozíciójának javítására.

Az előző kérdésekben szereplő értékekhez kapcsolódóan nem meglepő, hogy a megkérdezett vállalkozások 70%-a önálló tulajdonú vállalkozás, azaz alapvetően a vállalkozó személyes indíttatásán, szakképzésén és kereskedelmi tevékenységén alapul. Ennek egy minősített esete, amikor a vállalkozó a saját családtagjaival osztja meg a vállalkozás üzemeltetésének kérdéseit, itt felmerülhet elsősorban a házastárs, a gyermek, de tágabb körben oldalági rokonok együttműködése is, a családi vállalkozásként definiált tulajdonosi struktúra és döntési mechanizmus a megkérdezettek 24%-ánál van jelen. Nagyon ritkának tekinthető az, hogy egy kiskereskedelmi bolt működtetésére egymással semmilyen rokonsági kapcsolatban nem álló személyek közös vállalkozást hoznak létre, így a megkérdezettek mindössze 4%-ára jellemző, hogy társtulajdonosok közös vállalkozása, és még ennél is ritkább 2%-kal a szövetkezeti tulajdonú vállalkozás, amely visszavezethető arra, hogy a hagyományos értelemben vett régi ÁFÉSZ boltok a társasági törvény változásai miatt átalakultak kereskedelmi vállalkozásokká, és minél kisebb a település ahol működnek, annál inkább egyszemélyi vagy családi vállalkozássá.

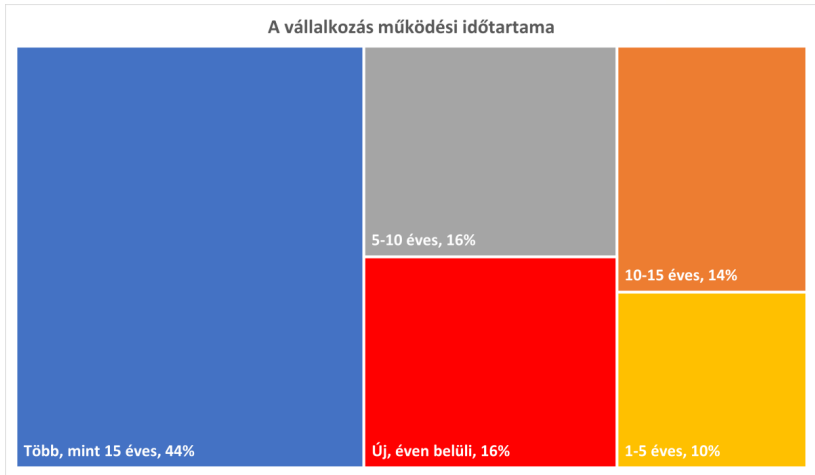

14. A vállalkozás működési időtartama

Annak megállapítására, hogy egy adott vállalkozást milyen mértékben érdemes támogatásban részesíteni, egy nagyon fontos kérdés a szakértők szerint, hogy milyen működési perspektívával rendelkezik. Az általános cél, hogy az adott kistélepülésen folyamatosan legyen kereskedelmi ellátás, biztosítva a lakosság kiszolgálását, és annak megállapítására, hogy erre mekkora az esély, az

egyik legfontosabb mutatószám, hogy a már működő vállalkozások élettartama a fenntarthatóságot a múltból hogyan igazolja vissza. Ennek érdekében a szakértők összeállítottak több alternatívából álló választási lehetőségeket, mert ezekből az adatokból prognózist lehet készíteni arra, hogy egy megtámogatott kiskereskedelmi bolt esetében milyen időtávra tudják a gondokat megoldani. Nyilván a vállalkozás működési időtartama erősen kötődik a vállalkozó személyéhez, egyéni kereskedelmi alkalmasságához, azaz nem csak objektív külső tényezők függvénye, de alkalmas annak mérésére is, hogy a jövedelmezőség biztosítását az adott település vásárlóereje hogyan segíti elő.

Az egyes alternatívák közül a válaszokban legmagasabb arányban, 44%-kal azok a vállalkozások szerepelnek, amelyek több mint 15 évesek, azaz, ha egy kistéleplésen sikerül kialakítani a megfelelő jövedelemtermelő képességet és a gazdaságos működtetést, akkor ott a kiszolgálás hosszútávon biztosítja a lakosság ellátását. A többi kategória nagyjából azonos szintet képvisel, hiszen a 10-15 éves működést a válaszadók 14%-a, az 5-10 éves működést a 16%-a, az 1-5 éves működést pedig 10%-a jelölte meg. A kereskedelmi tevékenység és a vállalkozói környezet átalakulását már jelzi, hogy az új éven belüli vállalkozások aránya is 16%, azaz van mozgástér, és van fluktuáció a kereskedelmi vállalkozások esetében. Ez az adatsor azt jelzi vissza, hogy érdemes támogatni az új kiskereskedelmi boltok kialakítását és fejlesztését.

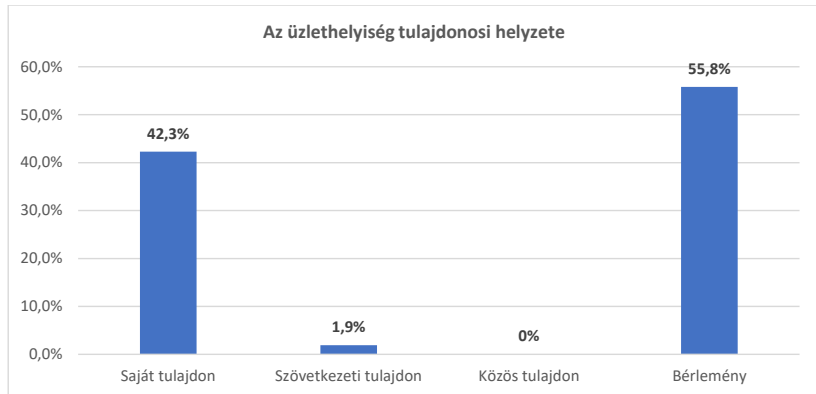

15. A kiskereskedelmi bolt (üzlethelyiség) tulajdonosi helyzete

A vállalkozások mérete és struktúrája mellett nagyon fontos volt annak a meghatározása, hogy a kereskedelmi bolttal kapcsolatban milyen a használat jogcíme. Ezt azért emelték ki a szakértők, mert nagyon sok vidéki kistelepülésen a boltokat nem saját tulajdonban működtetik, hanem egy részük vagy önkormányzati, vagy egyéb intézményi, vagy magánszemélytől történő bérleményben található. A tulajdoni viszonyok, illetve a használat jogcíme meghatározza azt is, hogy esetleges felújítási vagy bővítési lehetőségben mennyire önálló az adott vállalkozás, illetve mennyiben kell esetleges fejlesztésről idegen tulajdon miatt lemondani. Ilyen jellegű probléma egyébként más pályázati kiírásokban is található, hiszen megjelent a vidékfejlesztési pályázatokban olyan kiírás is, ahol egy nem saját tulajdonban működő szervezetnek legalább öt évre kötött térítésmentes bérleti szerződést kell felmutatni ahhoz, hogy a fizikai felújításhoz vagy fejlesztéshez támogatáshoz jusson, különben a fejlesztés célja megkérdőjelezhető. Így ennek a kérdésnek a felvetése ebben az esetben is célszerűnek tűnt.

A kérdésre adott válaszok közül közel fele-fele saját tulajdon és a bérlemény, és elenyésző az egyéb kategória, így a megkérdezett vállalkozások 42,3%-a működik saját tulajdonban, 55,8%-a bérleményben, közös tulajdonban egyik sem, és 1,9% jelölt meg szövetkezeti tulajdont a COOP hálózathoz tartozó egységek esetében.

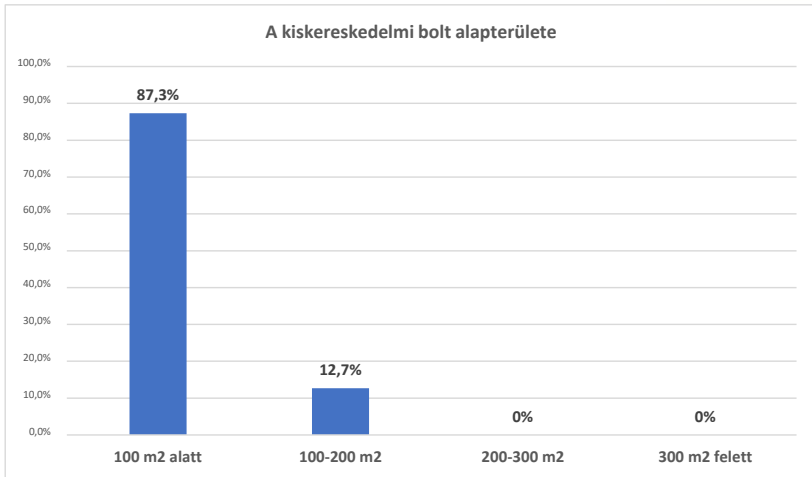
Meg kell említeni azt is, hogy ezek a számok az általános arányokat jól mutatják, azonban volt egy-két olyan válaszadó, akinek nem egy kereskedelmi boltja van, hanem több, s ezek különböző tulajdoni formában működnek, így volt olyan válaszadó, aki egyik boltjára megjelölte a saját tulajdont, egy másik boltjára pedig a bérleményt. Mindenesetre a saját tulajdon és bérlemény aránya egyben jó mutatószám arra, hogy a pályázati feltételeknél mindkét kategóriára önálló feltételrendszer kialakításra kerüljön.

16. A kereskedelmi bolt nagysága meghatározott alapterületek figyelembevételével

A szakértők a bolt tulajdonosi helyzetével, illetve elhelyezkedésével kapcsolatos kérdései mellett arra is kíváncsiak voltak, hogy egy kistéleplési bolt átlagos nagysága mekkora, mert ehhez lehet rendelni a fejlesztési költségeket a fizikai kialakítás, vagy átalakítás területén is, illetve a berendezés, hűtőkapacitás, belső design kérdéskörében is.

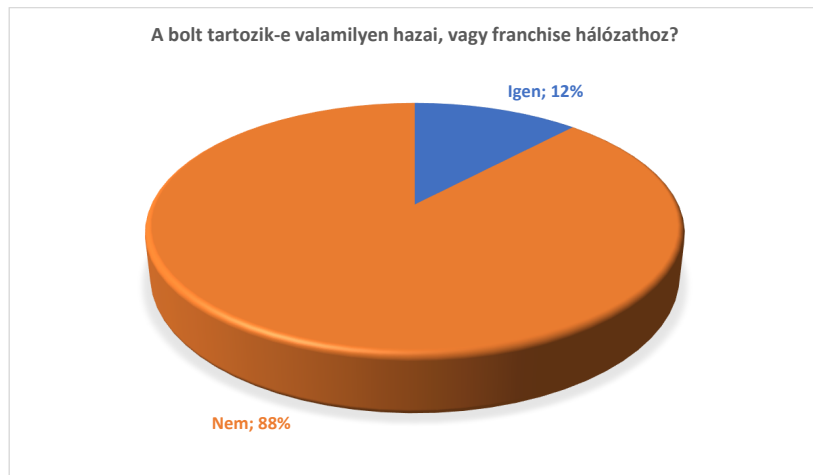
Megállapítható a szakértők által meghatározott kategóriák alapján, hogy ezek a boltok jellemzően kicsi alapterülettel működnek, és ennek ellenére megfelelően ellátják az adott település lakosságát, így 87,3%-uk esetében a kereskedelmi bolt 100 m² alatti, azaz kisbolt, 12,7% 100-200 m² közötti alapterületű, és ennél nagyobb alapterületű bolt egy sincs. A válaszadók közül persze előfordult itt is, hogy akinek több boltja van, az adott esetben több alapterületi kategóriát is jelzett a kérdezőbiztos felé.

17. A kereskedelmi bolt tartozik-e valamilyen hazai hálózathoz, vagy beszerzési közösséghez, esetleg franchise hálózathoz

A szakértők a boltok fizikai adottságai és működtetése mellett most már a tevékenységre vonatkozó kérdéseket fogalmazták meg a vállalkozások részére, amelyből az egyik legfontosabb, hogy mennyire számíthat az árubeszerzés során stabil háttérre, ezért feltették azt a kérdést, hogy a bolt tartozik-e valamilyen hazai hálózathoz, vagy ettől függetlenül valamilyen beszerzési közösséghez, illetve franchise hálózathoz. Tekintettel arra, hogy a konzorciumi partnerek egyike a COOP Bács-Kiskun megyei Szövetsége, így a válaszadók között megjelennek azok, akik a COOP áruellátási köréből biztosítják az árubeszerzést és élnek azokkal gazdasági előnyökkel, amelyeket a hálózathoz történő csatlakozás biztosít, illetve vannak olyan hálózatfüggetlen kiskereskedelmi boltok is, amelyek nem tartoznak hálózathoz, hanem az ilyen szervezetekkel kötött együttműködési megállapodás alapján beszerzési közösséggént kezelik a tagságot. A legkisebb vidéki településeken ma még megállapítható, hogy a legnagyobb arányt, 88%-kal azok képviselik, akik teljesen hálózatfüggetlenek, és egyedileg oldják meg nagyrészt a napi áruforgalomhoz szükséges árukészlet biztosítását. Vidéki kis települések esetében mindössze a vállalkozások 12%-a tartozik valamilyen hálózathoz. A hálózatfüggetlen kisboltok esetében azonban azt meg kell állapítani, hogy ez nem jelent teljes magára hagyott

helyzetet, mert ezek intézményesített forma nélkül, de állandó beszerzési kapcsolatokkal rendelkeznek.

18. A településen működik-e önálló, vagy időszakos postai szolgáltatás

A szakértők következő két kérdés feltétele során kiindultak abból a pályázati felhívásból, amely a Magyar Falu Programban szerepel, mert ez lehetővé teszi, hogy azokon a kistelepüléseken, ahol a jövedelemtermelő képesség nem bővíthető a település nagysága miatt, ott van-e lehetőség arra, hogy szolgáltatásokkal egészítsék ki a bolti kiskereskedelmi tevékenységet. Itt a pályázati kiírás megfogalmazta a közösségi tér kialakítását, felmerült egyéb szolgáltatás vagy kölcsönző szolgáltatás biztosítása, de konkrétan nevesítésre került a postai szolgáltatás, vagy a gyógyszertermékek forgalmazása is. Ezeknek a lehetőségeknek a számbavételéhez fel kell mérni, hogy ezekre a tevékenységekre van-e reális igény, illetve, hogy azok az adott településen, ahol ezek a kiskereskedelmi boltok működnek, van-e már ilyen szolgáltatás. Ezért ennek sorában a szakértők külön rákérdeztek, hogy ezen a településen, ahol a bolt működik, van-e önálló vagy időszakos postai szolgáltatás, legalább mozgóposta vagy postamesteri tevékenység.

Mozgóposta, illetve az időszakos szolgáltatás figyelembevételével a válaszadók 94%-a jelezte vissza, hogy maga a szolgáltatás a településen megtalálható, és csak

6%, hogy nem. Ezek a számok azt mutatják, hogy ebben az irányban bővítés nem várható, és ezért a támogatást ilyen célra felhasználni nem tudják.

19. A településen működik-e önálló gyógyszerár

Az előző kérdésnél leírtak alapján ugyanúgy került vizsgálatra a településen az önálló gyógyszerár kérdése is, ennek időszerűségét a koronavírus járványhelyzet egyébként rendkívül felerősítette, ezért a gyógyszerárak alapítására és működtetésére hatványozott igény jelentkezett az elmúlt időszakban, és megállapítható az is, hogy a gyógyszerárak esetében is működnek olyan franchise rendszerek, amelyek hálózatbővítésben önállóan gondolkodnak, kereskedelmi egység nélkül.

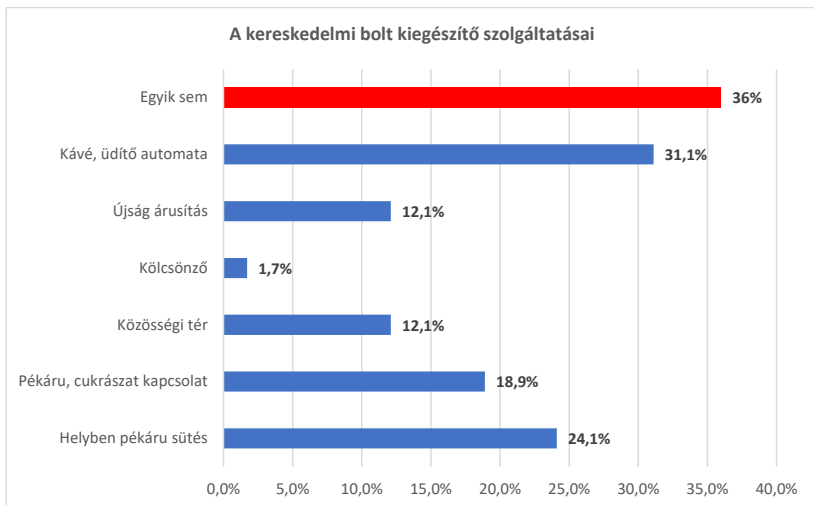
Ilyen gyógyszerári hálózatok terjeszkedése miatt nem meglepő, hogy a válaszadóknál szintén 94%-os döntő többséget képviseltek azok, ahol a településen gyógyszer értékesítés valamilyen formában megtalálható, és csak 6%-nál nem. Bár az irány a kereskedelmi tevékenység kiegészítésére jónak tűnik, azonban itt a vényköteles gyógyszerek aránya miatt, különösen az idősebb lakosság esetén, a szakmai kompetencia hiányzik a bővítéshez, és meg kell említeni, hogy nem véltelenül az ilyen típusú tevékenység bővítés az üzemanyag töltőállomásokon történő értékesítést is nagyrészt sikertelenné tette.

20. A kereskedelmi bolt az élelmiszer kínálatában rendelkezik-e a következő kiegészítő szolgáltatásokkal

Az előző kérdésekben a szakértők a tevékenység bővítésének lehetőségét vizsgálták olyan területeken, amelyek szerepelnek a Magyar Falu Program kiírásban, azaz nevesített és megfelelő jövedelmezőséget jelentő kiegészítő lehetőségek. Emellett azonban a szakértők arra is kíváncsiak voltak, hogy a nem ilyen speciális jellegű, hanem a hagyományos kereskedelmi tevékenységben egyébként fellelhető kiegészítő szolgáltatások megjelennek-e ezeknél a boltoknál, vagy terveznek-e ilyen szolgáltatás kialakítását. Itt a szakértők megállapítottak különböző szolgáltatási lehetőségeket a már kialakult gyakorlat alapján, és miután egy kereskedelmi egység több szolgáltatást is nyújthat, ezért itt egy-egy boltban halmozódás is előfordulhat. Az utóbbi időben már a nagyobb kereskedelmi egységekben is megtalálható a pékárú helyben sütése, hiszen az adalékanyagok, nyersanyagok és a sütőgépek hozzáférhetőek, és kialakult ennek az önálló iparága, amelyre lakossági igény is egyre inkább jelentkezik. Ennek megfelelően nem véletlen, hogy a helyben sült pékárú esetében a megkérdezett vállalkozások 24,1%-a adott pozitív választ. A következő kategória a pékárú, illetve hozzá kapcsolódóan a cukrászati termékekkel rendszeres beszerzési kapcsolat, ezek lehetnek egyrészt édesipari gyártó kapacitások, közeli cukrászdák, vagy cukrászati nagyüzemek, és erre pozitív választ a megkérdezettek 18,9%-a adott, mert több napig

elálló megfelelően csomagolt édesipari termékekre lakossági igény mutatkozik. A pályázati kiírásban is szereplő közösségi tér funkciónak is megfelelő, boltban működtetett kávézó, büfé vagy egyéb vendéglátó tevékenység a megkérdezettek 12,1%-ánál fordul elő. Érdekes módon kölcsönzői tevékenység a kereskedelemhez nem nagyon kapcsolódik, itt mindössze 1,7% adott pozitív választ. Tekintettel arra, hogy vidéken nincsenek önálló hálózatok az újságok, hírlapok árusítására, így ez a hagyományos boltokban 12,1%-kal jelen van, de a legnagyobb arányt 31,1%-kal a kávé és üdítő automaták teszik ki. A halmazódás miatt nem meglepő módon ezek az adatok a pozitív választ adó vállalkozások tevékenységére vonatkoznak, mert egyébként a vállalkozások több, mint egyharmada, 36%-a semmiféle kiegészítő tevékenységet, mint szolgáltatást nem biztosít.

21. A kiskereskedelmi bolt forgalomnövelésének érdekében a rászorultaknak, illetve az igénylőknek végez-e helyi árukiszállítást

A kiskereskedelmi boltok által végzett lakossági kiszolgálás egyik speciális lehetősége, hogy az idősebb korosztályt alkotó nyugdíjas vevőknek, illetve az az igénylőknek helyi árukiszállításra kerül sor, és ezzel a bolti kiskereskedő növelheti tevékenysége hatékonyságát, illetve forgalmát. Bár ez korábban vidéken nem volt annyira jellemző, az elmúlt közel másfél évben a koronavírus

járvány hatására és a vásárlói korlátozások miatt egyre népszerűbb lett a városias környezetben az internetes rendeléssel egybekötött kiszállítás, míg vidéken a bolt vezetőjével vagy tulajdonosával történő egyeztetés után a boltban az árukészlet összekészítése és az adott kistelepülésen az áru kiszállítása. Valószínűleg a járványhelyzet belejárt abba, hogy a vidéki kistelepüléseken is megnőtt az ilyen szolgáltatások aránya, így a megkérdezettek 42%-a vállal kiszállítást és 58%-uk nem.

22. A településen működik-e olyan magán, vagy közintézmény (bölcsőde, óvoda, nyugdíjas otthon, stb.) amellyel rendszeres beszállítói kapcsolattal, vagy akár szerződéssel rendelkezik

Az előző kérdésekben megvizsgálták a szakértők azt a kérdést, hogy milyen eszközökkel biztosíthatja a kereskedelmi vállalkozás a stabil forgalmat és az állandó vevőkört, mert az a gazdaságos napi üzletmenetet elősegíti. Ennek egyik legfontosabb eleme lehet, hogy ha a bolti kiskereskedőnek olyan intézményjellegű partnere van, amelyek előre meghatározott termékeket állandó mennyiségben megrendel, és ezáltal biztosít egy stabil forgalmat és árbevételt. Ennek alapján tették fel azt a kérdést, hogy az adott településen működik-e olyan magán- vagy közintézmény, amelyik rendszeres vevőként jelentkezik, akár szerződéses alapon, akár eseti megállapodásokkal, hiszen a családtámogató politika része, hogy a településeken a gyereklétszámtól függően működjen bölcsőde, óvoda és iskola, illetve a társadalom előregedésével

párhuzamosan egyre több területen találhatunk vidéki kistelepülésen működő öregek otthonát, nyugdíjas otthon, vagy valamilyen rehabilitációs intézményt.

A kérdés jogosságát igazolja vissza, hogy a megkérdezett kereskedelmi vállalkozások 46%-a, azaz közel a megkérdezettek fele adott a kérdésre pozitív választ, így a településeken működik ilyen intézmény, és azok rendszeres vevői a kiskereskedelmi boltoknak. A települések 54%-a esetében kaptunk nemleges választ, mindenesetre ez azt jelzi, hogy az új boltok létesítése során, azok támogatásra kiírt pályázatnál érdemes vizsgálni, vagy az értékelésben többletpontokkal jutalmazni azt a környezetet, ahol a hosszútávú bolti működést egy ilyen intézmény léte elősegíti.

23. A településen működik-e olyan vállalkozás, munkahely, amely részére egyedi igényeknek megfelelő árubeszerzést, beszállítási tevékenységet végez

Az előző kérdést kiegészíti a közintézményeken kívül olyan helyi foglalkoztatását biztosító vállalkozás, telephely, vagy egyéb munkahely lehetősége, amelyek a napi vállalati büfé, vagy dolgozói étkeztetés elősegítése érdekében árubeszerzést végezhetnek a helyi bolti kiskereskedőnél, ezáltal állandó és kiszámítható volumenű forgalmat biztosít és hozzájárul a jövedelmezőség fenntartásához. Ezért az erre a kérdésre adott válaszokat az előző közintézményi kérdés kiegészítéseként kezelhetjük, és megállapítható, hogy itt a pozitív választ adók száma még magasabb, azaz az

intézményi környezetnél fontosabb, hogy az adott településen működjön vállalkozás, legyen foglalkoztatás, mert a dolgozói ellátáshoz való hozzájárulás többlet eredményt hozhat.

A megkérdezettek 64%-a adott a kérdésre pozitív választ, azaz a kereskedelmi boltok közel kétharmada a kistelepüléseken stabilizálhatja a gazdálkodását a megfelelő munkahelyteremtési és foglalkoztatási területen, és csak 36%-uk esetében nem található ilyen.

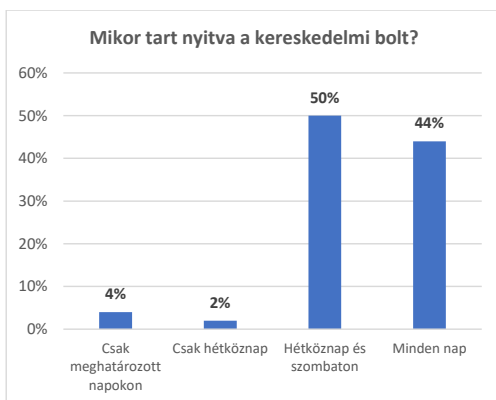

24. A kiskereskedelmi bolt nyitvatartási ideje

A kiskereskedelmi bolt működésével együtt járó költségek elemzése során az egyik legfontosabb tétel a bolti dolgozók munkabére, és a programvezető konzorciumot alkotó érdekképviseltek a legkisebb bérek tárgyalása során az érdekegyeztetés országos intézményrendszerében mindig jelezték, hogy a gazdasági növekedést meghaladó kötelező béremelés a minimálbérnél és a szakképesítéshez kötött bérminimum esetén a kistelepülési kereskedelmi egységeknél kitermelhetetlen. Az érdekegyeztetésben lezajlott szakmai viták mellett természetesen a kereskedelmi vállalkozások a saját eszközeikkel a kötelező intézkedések ellen megpróbáltak olyan technikai megoldást találni, amellyel a költségszintjüket racionalizálhatják, ennek pedig egyik legfontosabb eszköze a nyitvatartási idő rövidítése és ezáltal a kötelező munkaidő csökkentése, amely a bérköltségek alacsonyan tartásához hozzájárult. Itt kell megjegyezni azt is, hogy az

országban hosszú időn keresztül az egyik legnagyobb szakmai vitát a nyitvatartással kapcsolatban a vasárnapi kötelező zárva tartás jelentette, de ez a megkérdezett vállalkozói kört nem érintette, mert a kistélepüléseken működő boltok esetében is a hétköznapi nyitvatartás a jellemző, vasárnap soha nem tartottak nyitva, és alternatívaként a további zárva tartással érintett napok, vagy a nyitvatartási idő rövidítése jelentette. Ezzel a kérdéssel a szakértők arra kívánták rákérdezni, hogy a gazdaságos működtetés érdekében milyen nyitvatartási idő alkalmazásával tudnak kistélepüléseken működni az egységek. A kérdés megválaszolásához különböző kategóriákat állítottak fel, amelyek a legtrikább és legrövidebb nyitvatartási időtől a hagyományos nagyvárosi nyitvatartásig haladtak.

Ennek figyelembevételével a megkérdezett vállalkozások 4%-a jelezte vissza, hogy csak meghatározott napokon tart nyitva, és ez már az adott településen közismert, ezért a vásárlók ezeken a napokon kívül nem is keresik a bolti vásárlás lehetőségét. Ennél kevesebb a csak a hétköznapi nyitvatartás, azaz a szombati és vasárnapi zárva tartás mellett működő boltok száma, ez a megkérdezettek 2%-át érinti. A legáltalánosabb a hétköznapi és szombati nyitvatartás, amely a boltok felét jellemzi, így a megkérdezettek 50%-a vasárnap zárva van, de a hét többi napján meghatározott időtartamra biztosítja a nyitvatartást. Végül a szakértők várakozása ellenére 44%-ot ér el a válaszadók között azoknak az aránya, akik a mindennapi nyitvatartást választották, azaz néhány órára még vasárnap is kinyitják a kereskedelmi egységüket. A válaszokból az állapítható meg, hogy különösen, amióta visszaállt a vasárnapi vásárlás lehetősége országosan, a kistélepüléseken is azok vannak többségben, akik a majdnem folyamatos nyitvatartást igénylik.

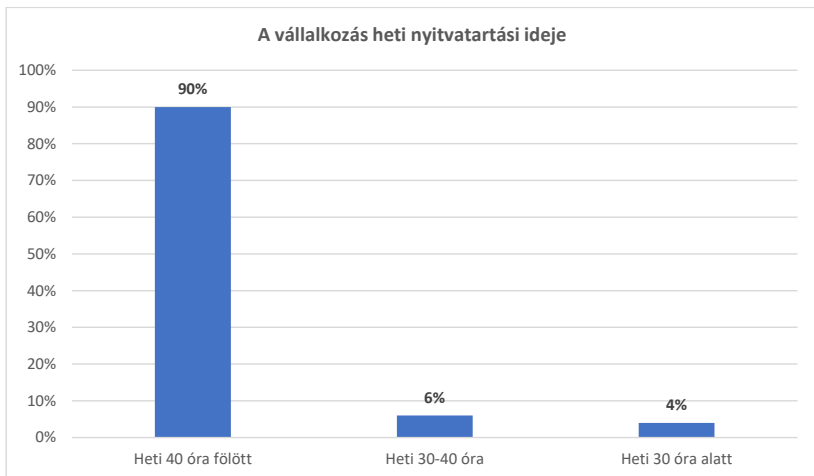

25. A nyitvatartás felmérésével kapcsolatban a heti nyitvatartási idő a fentiek alapján

Az előzőekhez kapcsolódó kérdés a nyitvatartás tényleges óra szerinti időtartama, ugyanis a foglalkoztatás szempontjából, a munkabérek mértéke miatt nem mindegy, hogy a napokra számított nyitvatartási idő mögött hány órás nyitvatartást találunk, és ez különösen fontos akkor, ha helyben a településen önálló vállalkozások, mint foglalkoztatók működnek, mert az ott dolgozók részére a hagyományos munkaidőn kívül is biztosítani kell vásárlási lehetőséget.

Ezt visszaigazolja, hogy az óraszám az átlagos nyitvatartási időt mutatja, a megkérdezettek 90%-a esetében a nyitvatartási idő a heti 40 órát eléri, vagy meghaladja. A válaszadók 6%-a jelezte vissza, hogy heti 30 és 40 óra között van nyitva, és 4%-uk nyitvatartási ideje a heti 30 órát nem éri el. Amennyiben a település az átlagoshoz képest is kicsi, az alacsony vásárlóerő miatt azt tapasztalták a kérdezőbiztosok, hogy a nyitvatartási idő kezdő és záró óráiban nem alkalmazottak, hanem a vállalkozó maga és segítő családtagjai állnak a pult mögött és ezzel próbálnak bérköltséget megtakarítani.

46

26. A kereskedelmi boltot működtető vállalkozásnak van-e kereskedelemtől független egyéb jövedelemszerző vagy vállalkozási tevékenysége, amely a megélhetéshez hozzájárul

Az előzőekben vizsgáltuk a kereskedelmi bolt fő tevékenységéből származó jövedelemszerzésének

eszközeit, de a szakértők kíváncsiak voltak arra is, hogy a hagyományos bolti kiskereskedelmen kívül szüksége van-e a vállalkozásnak arra, hogy egyéb jövedelemszerző tevékenységet végezzen, amely a talpon maradáshoz, vagy a megélhetéshez szükséges.

A vállalkozások 44%-a adott a kérdésre pozitív választ, azaz azt jelezte vissza, hogy a bolti kiskereskedelmi tevékenységből a stabil megélhetést biztosítani nem tudja, ezért egyéb különböző tevékenységeket végez a jövedelem kiegészítése érdekében. A válaszadók alig több, mint a fele, 56%-a nyilatkozott úgy, hogy a bolti kiskereskedelmi tevékenység gazdaságosan a megélhetésüket biztosítja.

A szakértők a válaszokból azt a következtetést vonták le, hogy új bolt létesítése esetén célszerű lenne vizsgálni az adott vállalkozás üzleti tervét, és annak részeként a szakmai tartalmát, hogy a hagyományos bolti kereskedelmi tevékenység mellett mire terjed ki még a vállalkozás működési területe. Így merült fel, hogy a korábbi évek gyakorlatához képest a kereskedelmi tevékenység kiegészül-e vendéglátó jellegű szolgáltatással, ezért a Magyar Falu Programban megfogalmazott közösségi tér funkciót a szakértők a válaszok alapján teljes mértékben támogatták. Ehhez kapcsolódóan fontos a szűk termékkörhöz képest vállalt kiegészítő tevékenység is, így szintén jó megoldásnak tűnik a nem vényköteles gyógyszerek esetleges forgalmazása, vagy a postai szolgáltatás. A szakértőknek a megkérdezett vállalkozások egyéb ötletekkel is próbáltak segíteni, így felmerült az egyébként üzemanyag töltőállomásokon forgalmazott gázpalackok forgalmazási lehetősége, vagy a külön értékesítési

formaként megjelenő dohányárúk visszahelyezése a kiskereskedelmi boltokba.

27. Rendelkezik-e a vállalkozás dohány-kiskereskedelmi jogosultsággal

Az előzőekben felmerülő vállalkozói javaslat alapján megalapozott volt a szakértőknek az a kérdése, hogy akár önálló értékesítési helyen, de rendelkezik-e a vállalkozás dohány kiskereskedelmi jogosultsággal. Néhány nagyobb településen tapasztalhatták korábban azt, hogy egy adott vállalkozás elkülönült kereskedelmi egységként működtetett boltot és tőle függetlenül a jogszabályi környezetnek megfelelően zárt térben dohányáru értékesítést. A vállalkozók javaslatát e kérdéskörben megalapozza, hogy erre a kérdésre 100%-uk válaszolta azt, hogy a kereskedelmi bolt mellett nem rendelkezik dohánykiskereskedelmi jogosultsággal, de a kérdezőbiztosnak többen jelezték, hogy szívesen megpróbálnák ennek a lehetőségnek az igénybevételét.

48

28. Szerepelnek-e a környéken élő őstermelők termékei a bolt kínálatában

A vidéki területek fennmaradást már a szomszédos országokban is úgy próbálják meg biztosítani, hogy a helyi ellátás támaszkodik a helyben előállított árukra, még nagyobb mértékben, mint hazánkban az őstermelői piac. A turizmusban több területen is tapasztalhatjuk, hogy a panziók, szállodák a saját ellátásuk során feltüntetik azokat a helyi termelőket, ahonnan a húsárut, felvágottat, sajtot, zöldség-gyümölcs termékeket, borokat és gyümölcsléket beszerzik, ezzel hozzájárulnak ahhoz, hogy az odalátogató turistákat a helyi termékek ellátásával szolgálják ki, és ezzel a terület vállalkozóinak fennmaradását jelentősen támogatják. Az ilyen jellegű modellek hazánkban történő elterjedésének vizsgálata céljából kérdezték meg a szakértőket, hogy a megkérdezett bolti kiskereskedők mennyiben működnek együtt a helyi őstermelői körrel, azaz a helyben megtermelésre kerülő élelmiszer jellegű áruk megjelennek-e a bolt kínálatában.

Még a kérdezőket is meglepte, hogy a vállalkozások milyen magas arányban adtak pozitív választ a felvetésre, hiszen közel a megkérdezett vállalkozók fele, 46% jelezte vissza, hogy a helyi őstermelők árucikkeit a bolt felvásárolja és forgalmazza, és alig több mint a fele, 54% adott csak negatív választ.

A válaszok pozitív visszaigazolást adtak arról, hogy a vidéki településfejlesztés egységes program keretében történő kezelése, és így a kereskedelmi tevékenység támogatása a Magyar Falu Programban jó irány lehet a terület fejlesztéséhez.

29. Van-e kiskereskedelmi telephely 15 méteres körzetében távolsági buszmegálló

A szakértők a bolt fizikai elhelyezkedésével kapcsolatban azért kérdeztek rá a távolsági buszmegálló kérdésre, mert nagyon sok esetben ritkán járó vidéki buszjáratok biztosítják a településen kívül más városokban, vagy nagy településeken dolgozók közlekedését, és az ő vásárlásaikat akkor lehet a településen tartani, ha a munkából hazafelé fizikailag is könnyen megoldhatják a napi cikkek beszerzését.

Az infrastruktúrát a kistelepülések is igyekeznek úgy megoldani, hogy a közlekedési csomóponthoz igazodjon egy-egy közszolgáltatás biztosítása, mert akkor a bedolgozói kör a vásárlást helyben tudja megoldani.

Ezt visszaigazolja, hogy a megkérdezettek 44%-a esetében kaptuk azt a választ, hogy 15 méteres körzetben található a település egyik vagy „a” távolsági busz megállója. 56% esetében kaptak a szakértők nemleges választ, és érdekes módon, itt a vállalkozók ezt problémaként nem jelezték, vagy kezdeményezéssel nem éltek.

30. Található-e a település vonzáskörzetében turisztikai célpont, műemlék vagy természetvédelmi terület

A bolti kiskereskedők napi működésével kapcsolatban a szakértők az eddigi kérdésekben a folyamatos árbevételt jelentő helyi szintű vásárlási igényeket kívánták felmérni, azonban egy kérdést szántak arra is, hogy a települést felkereső külső személyek milyen mértékben jelenthetnek vásárlóerőt.

Nagyon sok olyan település található az országban, amely egyébként turisztikai célpont, vagy természetvédelmi terület közelében, vagy műemlék mellett működik, így a stabil hétköznapi forgalmat elsősorban hétvégén az idegenforgalmi attrakciót felkereső belföldi turisták kiegészíthetik. Sok esetben ez jelentősen hozzájárul a bolti kiskereskedő talpon maradásához, és ez igazolja vissza sok esetben a korábban már elemzett vasárnapi nyitvatartás szükségességét, hiszen a belföldi turizmus egy napos programjai jellemzően hétvégére esnek.

A megkérdezettek ennek fontosságát visszaigazolták akkor, amikor a válaszadók 76%-a jelezte, hogy van a településen, vagy annak közvetlen közelében olyan turisztikai célpont, műemlék, vagy természetvédelmi terület, ami miatt érdemes a vasárnapi forgalomra készülni, sőt vannak olyan területek, ahol ezt megalapozza egy rendkívül erős pénteki beszerzési folyamat.

A megkérdezetteknek csak 24%-a, azaz kevesebb mint egynegyede jelezte vissza, hogy ilyen forgalombővülés nálunk nem jellemző.

51

II. A KERESKEDELMI BOLT FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE

1. A kereskedelmi vállalkozás munkaszervezetét vezetőként, tulajdonosként személyesen irányítja-e

Az ezt követő kérdéskörben a szakértők a kiskereskedelmi boltot úgy kezelték, mint a helyi foglalkoztatás egyik legfontosabb eszközét. Több területen vagy kapcsolódó településen tapasztalták azt, hogy a helyi lakosság nagy része más közeli nagyvárosokban, vagy nagyobb településeken dolgozik, ezért a helyi kisbolt nem csak az ellátásban, hanem a foglalkoztatásban is kiemelkedő szerepet játszik. A bolt egyrésztől munkalehetőséget biztosít a vállalkozás tulajdonosának, magának a vállalkozónak, és családtagjainak, másrészt az általa alkalmazott dolgozóknak, akik rendszerint igen nagy mértékben a helyi településen laknak, azaz a foglalkoztatással hozzájárulnak az elvándorlás csökkentéséhez is.

Az előző kérdéssorban már felmerült a vállalkozás tulajdonosi struktúrájának kérdése, és ott megállapítottuk, hogy a legtöbb kiskereskedelmi bolt esetében egybeesik a bolt működési területe a vállalkozó lakóhelyével, és nagyrészt a vállalkozást a tulajdonos vezeti. Ebben a kérdésben a szakértők azt kívánták pontosítani, hogy ez a személyes kötődés a munkafolyamatban mennyire erős, azaz közvetlenül történik-e a vállalkozás tulajdonosától a munkaszervezet és munkatevékenység irányítása.

A korábbi helyi kötődésnél magasabb mértékben, a megkérdezettek 98%-ánál kaptuk azt a választ, hogy a teljes vállalkozói, így kereskedelmi tevékenységet személyesen, saját maga irányítja, és csak 2% esetében kaptunk nemleges választ.

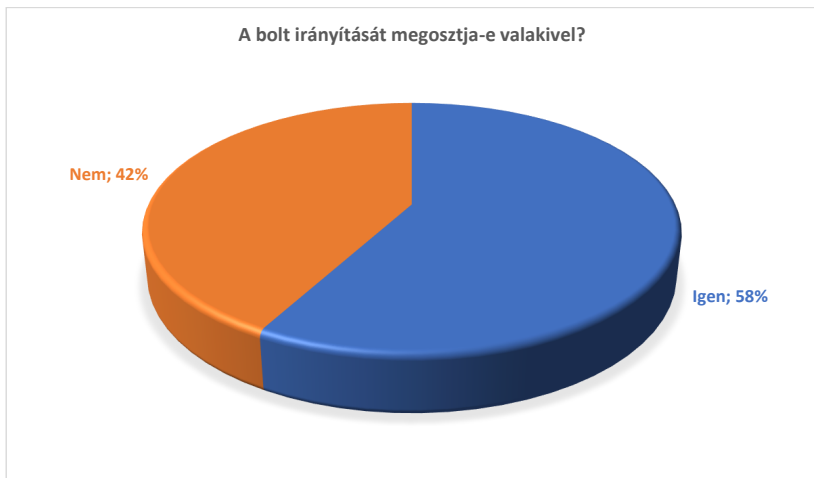

2. A kereskedelmi bolt irányítását megosztja-e tulajdonostárrsal, vagy alkalmazottal

A kereskedelmi tevékenység egyszemélyes irányítása és vezetése azzal a veszéllyel is együtt jár, hogy amennyiben a vállalkozó személyében bármilyen probléma felmerül (betegség, egyszerű szabadság, családi problémák, stb.), akkor az kihat a vállalkozás fenntartására akár ideiglenesen, akár véglegesen, ezért a szakértők számára nagyon fontos kérdés volt, hogy a tulajdonos a kereskedelmi bolt tevékenységének irányítását megosztja-e valakivel, aki helyettesíteni tudja, lehet az tulajdonostárs, vagy alkalmazott.

A kérdés jogosságát jelzi, hogy míg a személyes részvétel döntő többséget jelentett ebben a körben, addig a vállalkozás tulajdonosai igen nagy mértékben gondoskodnak arról, hogy akadályoztatásuk esetén a bolt tevékenysége folyamatos legyen.

A megkérdezettek 58%-a, azaz majdnem kétharmada jelezte vissza, hogy ennek érdekében a bolt irányítását megosztja, és csak 42% az, akinél ez egyszemélyes irányítást jelent, és ennek felelősségét senkivel nem osztja meg.

A szakértők feltették azt a kérdést is, hogy a kereskedelmi bolt irányításának megosztása a tulajdonos által kivel történik, és erre különböző kategóriákat határoztak meg.

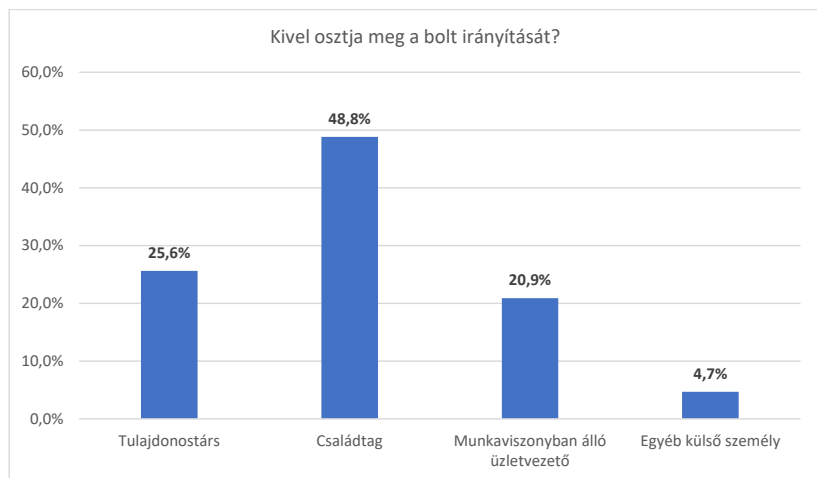
Ha igen, akkor kivel?

A megkérdezett vállalkozások 25,6%-a jelezte vissza, hogy a boltnál valamilyen formában tulajdonostársa van, amely általában családon belüli, de lehet nem családtag is, viszont az egyéb külső segítséghez képest jelentősen nagyobb döntési felelősséggel és jogosultsággal jár együtt.

A legnagyobb mértéket 48,8%-kal a család jelenti anélkül, hogy tulajdonostársak lennének, ezek között szerepelt házastárs, a felmenő és lemenő rokonok és egyéb családtagok is.

Tekintettel arra, hogy a szakképesítési előírások alapján nagyon sok települési kisboltban van kereskedelmi boltvezető szakképesítéssel rendelkező dolgozó, aki a tulajdonos tevékenységét és kereskedelmi irányítását segíti, így nem meglepő, hogy a válaszadók 20,9%-a jelölte meg a kereskedelmi bolt irányításának megosztását a munkaviszonyban álló üzletvezető személyével.

Végül a legkisebb arányt az egyéb külső személyek jelentik 4,7%-kal, itt a kérdezőbiztosok rendkívül színes válaszokkal találkoztak, de a jelenség maga ritka.

3. A kiskereskedelmi bolt irányításához rendelkezik-e szakmai végzettséggel

A kereskedelmi vállalkozás irányításához, illetve magához a bolt létesítéséhez egyéni vállalkozás esetén általában az egyéni vállalkozó rendelkezik személyében szakmai végzettséggel.

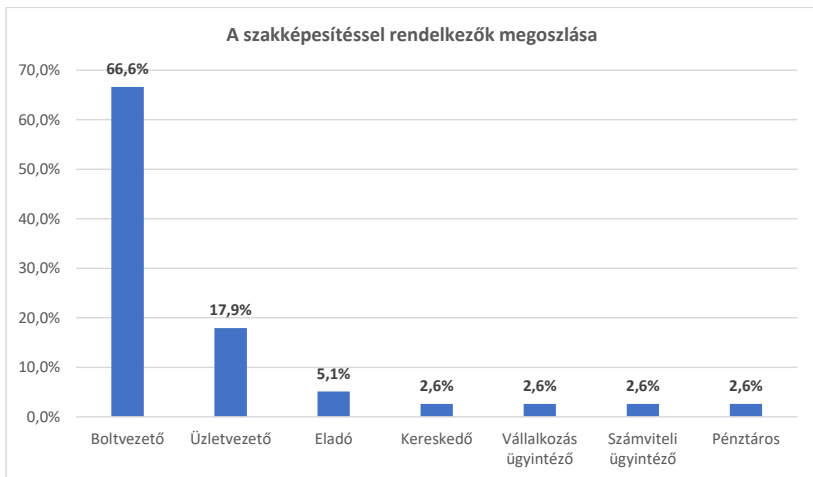
Társas vállalkozás esetén azonban már elég a vállalkozás tulajdonoságnak lenni, és megfelelő szakképesítéssel

rendelkező dolgozót alkalmazni, viszont a személyes irányítás és gazdálkodási felelősség a hozzáértést megkíváná.

Ezt visszaigazolta a kérdésre adott válaszok aránya is, bár a kérdezőbiztosok meglepődve tapasztalták, hogy 2% esetében nem kaptak érdemi választ, valószínűleg a kereskedelmi vállalkozásokhoz szükséges szakmai végzettségi előírások nem voltak egyértelműen ismertek a megkérdezettek előtt.

Egyébként a választ adók 90%-a jelezte, hogy rendelkezik megfelelő szakmai végzettséggel, és a maradék 8% pedig személyében szakképesítéssel nem rendelkezett.

A legtöbb szakképesítés kereskedelmi boltvezető, ezt követi az üzletvezető, eladói végzettséget is megjelöltek, és előfordult vállalkozói, vállalkozás ügyintézői, számviteli, vagy pénztárosi végzettség is, és voltak, akik a szakképesítést az OKJ szerint már beazonosítani nem tudták, mert az előző szakképesítési rendszernek megfelelő végzettséget kaptak.

A megadott válaszokból látható, hogy a kereskedelmi végzettség palettája igen színes, gyakorlatilag többfajta szakképesítés elég volt ahhoz, hogy egy boltot irányítson.

Külön rákérdeztek a kérdezőbiztosok a szakmai tapasztalatra. A teljes megkérdezettek esetében az átlagos szakmai tapasztalat 18 év, de e mögött az átlag mögött a legalacsonyabb 1 év, a legmagasabb pedig 44 év szakmai tapasztalat, ezért ezt külön a szakértők elemzésre méltónak nem találták.

4. A vállalkozásban foglalkoztatott alkalmazottak száma

A korábbiakban már az anyag tartalmazta, hogy a bolti kiskereskedők esetében nem csak a lakossági ellátásban való felelősség értékelhető, hanem a helyi lakossággal szembeni foglalkoztatási képesség is, és ezt kívánta ellenőrizni a feltett kérdés. Ehhez képest a program végrehajtását előkészítő megvalósíthatósági tanulmány korábban azt tartalmazta, hogy ha a kereskedelmi szektort, benne a nagyvárosokat és a nagy hálózatokat is nézzük, akkor még a vállalkozók véleménye szerint is átlagban 8-10 fő alatt kereskedelmi bolt nem üzemeltethető. Ehhez képest a legkisebb településeken alig néhány személyes a kereskedelmi bolt, és a ténylegesen ott dolgozók közé bele kell számítani a vállalkozás tulajdonosát, hiszen a boltot személyesen irányítja, valamint a segítő családtagokat, rokonokat is, ezért nem meglepő, hogy átlagosan a megkérdezett vállalkozásoknál 2,22 fő/vállalkozás szám jön a tulajdonosi körön kívüli alkalmazottak esetében is. Ebbe beletartozik az is, hogy van olyan egyéni vállalkozás formájában működő kiskereskedelmi bolt, amelyet kizárólag a tulajdonos és családja személyes közreműködésével működtet, azaz rajtuk kívül alkalmazotti létszám nincs, a legnagyobb létszám pedig egy bolt esetében a megkérdezettekénél 9 fő volt, amely némileg a megvalósíthatósági tanulmányban szereplő mértéket visszatükrözi. Mindenesetre a kiskereskedelmi boltok támogatása során figyelembe kell venni, hogy a település nagysága és a bolt nagysága jelentősen alacsonyabb foglalkoztatást tesz lehetővé, mint általában a kereskedelmi szektor városias környezetben vagy nagyobb településeken.

2,22 fő/vállalkozás

5. A kereskedelmi bolt munkaszervezetében dolgozók a településen, vagy közvetlen szomszéd településen laknak-e

A településhez való kötődés, illetve a helyi foglalkoztatóképesség felméréséhez szolgált a szakértők számára ez a kérdés, hiszen arra voltak kíváncsiak, hogy a kereskedelmi bolt a helyi foglalkoztatást segíti-e elő, és ezt nagy mértékben a megkérdezettek visszaigazolták, hiszen a megkérdezettek 96%-a azt válaszolta, hogy a település, vagy közvetlen szomszédságából lakó alkalmazott dolgozik a boltban, és mindössze 4%-a esetében tapasztalták a

kérdőbiztosok, hogy nem helyi az alkalmazott. Így a számok visszaigazolják, hogy bár a korábbiak miatt sokkal alacsonyabb mértékben történik foglalkoztatás, de döntően helyi lakosokból.

6. A boltban alkalmazott foglalkoztatási formák (több kategória is megjelölhető)

A kiskereskedelmi boltokban foglalkoztatott alkalmazottak esetében a szakértők arra is kíváncsiak voltak, hogy milyen foglalkoztatási jogviszony keretében történik az eladók, dolgozók foglalkoztatása, azaz a foglalkoztatóképesség mennyire stabil és kiszámítható az adott kistépülésen, és ehhez milyen jogi eszközöket alkalmaznak a vállalkozások. Tekintettel arra, hogy a nyitvatartási idő alatt folyamatosan szükség van eladókra, kereskedelmi alkalmazottakra, a szakértők arra készültek, hogy az ideiglenes, vagy eseti jellegű, vagy atipikus foglalkoztatás igen ritka lehet a kistépüléseken, ehhez képest elég nagy szórás volt a válaszokban.

A válaszadók esetében 5,7% volt olyan vállalkozás, amelyik a kérdezőbiztosnak nem adott határozott választ a foglalkoztatási formákról, illetve ezek közé tartozik az is, aki egyéni vállalkozóként kizárólag családon belüli munkaerővel oldotta meg a nyitvatartási időn belüli kiszolgálást.

Ahogy a szakértők várták, a legnagyobb arányt a határozatlan idejű munkaviszony jelenti 31,1%-ban, ennél a szakértők magasabb arányra számítottak.

Bár a kereskedelem nem jellemző, de ezt kiegészíti 6,87%-kal a határozott idejű munkaviszony, amely általában a munkavállaló helyzetével, vagy a vállalkozás jövőbeni sorsának

megítélésével függ össze. Jelentős mértékű a részmunkaidős foglalkoztatás 20%-kal.

Itt meg kell jegyezni a korábban már említett kötelező bérek nagyságának előírásait is, hiszen jeleztük, hogy a gazdasági növekedést jelentősen meghaladó mértékű minimálbér és szakképesített bérminimum emelés sok esetben kitermelhetetlen olyan kistéleplési boltok esetében, ahol a lakossági ellátás a forgalom bővítését, és ezáltal a többletjövedelem biztosítását nem teszi lehetővé. Így a kereskedőnek nem marad más lehetősége, mint a bérköltségek korlátok között tartása érdekében részmunkaidős munkaviszony alkalmazása egyes dolgozók esteében, és ez nem csak kistéleplési probléma, hanem a szakmában az erőltetett béremelés időszakában jelentősen megugrott az alkalmazása.

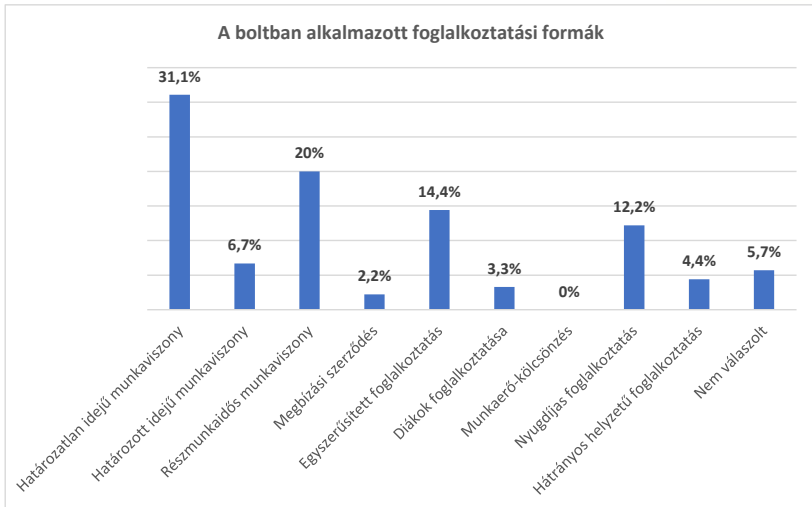
Ez a probléma egyébként visszaköszön másik oldalról a nyitvatartási idős szabályozásával, illetve korlátozásával még ott is, ahol a nyitvatartási időt, a munkaszervezést a családtagok jelentősebb bevonásával oldják meg a munkaidő elején vagy végén.

Elenyésző a megbízási szerződés 2,2%-kal, a diákok foglalkoztatása 3,3%-kal, bár megjegyzendő az is, hogy a diákmunka a szakmai utánpótláshoz, annak előkészítéséhez és a diákjövödelmekhez hozzájárul.

Tekintettel arra, hogy a kereskedelemben a bolti dolgozók fizikai munkaerejére is szükség van az áruk kipakolása, elhelyezése és mozgatása során, így mindössze 4,4%-ot képvisel a hátrányos helyzetű, vagy megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása.

Két jelentősebb foglalkoztatási forma merül még fel, az egyik 14,4%-kal az egyszerűsített foglalkoztatás, azaz alkalmi munkavállalás, ami a szakértőket meglepte, mert ennél ebben a szektorban jelentősen alacsonyabbra számítottak.

A kistéleplési lakosság előregedése miatt nem meglepő módon magas, 12,2%-kal a nyugdíjas foglalkoztatás, ez viszont helyben a kistélepléseken a lakosság megélhetését segíti. A kérdés értékelése során megállapítható, hogy a Magyar Falu Programban kiírt pályázat esetében jó irányoknak mutatkozik a bértámogatás, illetve a különböző korcsoportú, vagy helyzetű emberek foglalkoztatásának támogatása is.

7. A kereskedelmi boltban alkalmazottak korösszetétele jelenleg

Az előző kérdés kifejezetten a foglalkoztatási jogviszony alapján közelítette meg az alkalmazottak kérdését, ebben a kérdésben a korcsoporti meghatározásra voltak kíváncsiak a szakértők, hogy a település foglalkoztatóképeségében betöltött szerepet elemezni lehessen.

A válaszok alapján megállapították, hogy az aktív munkaképes korú foglalkoztatottak száma az összes jogviszony figyelembevételével 2,06 fő/vállalkozás, azaz a korábbi kérdés részletezésének minősülő válasz jelzi, hogy a döntő többség ebbe a korosztályba tartozik. A nyugdíjkorhatár elért munkavállaló alkalmazása bármilyen jogviszony keretében 0,22 fő/vállalkozás, a diákok, tanulók foglalkoztatása pedig elenyésző, 0,04 fő/vállalkozás.

Aktív munkaképes korúak:

2,06 fő/vállalkozás

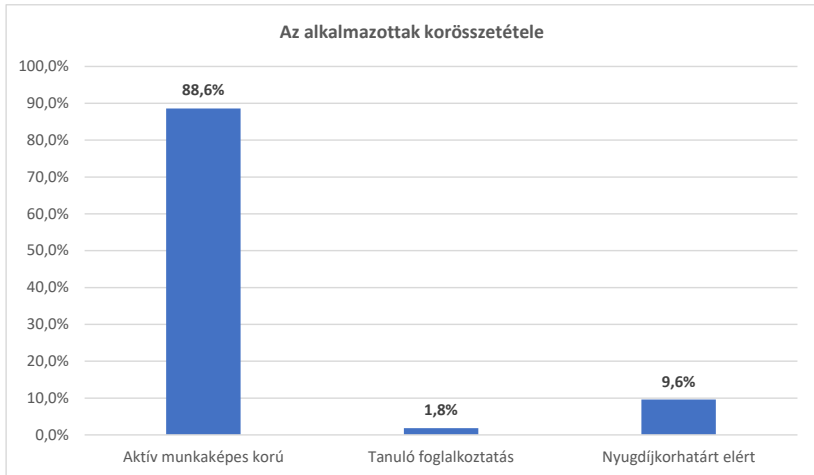
Tanuló foglalkoztatás:
fő/vállalkozás

0,22

Nyugdíjkorhatárt elért:

0,04 fő/vállalkozás

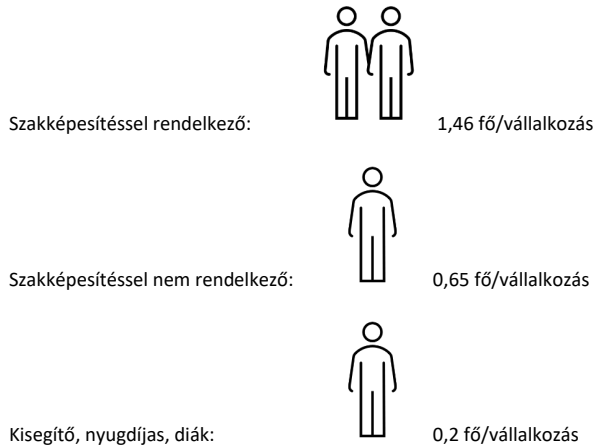
60

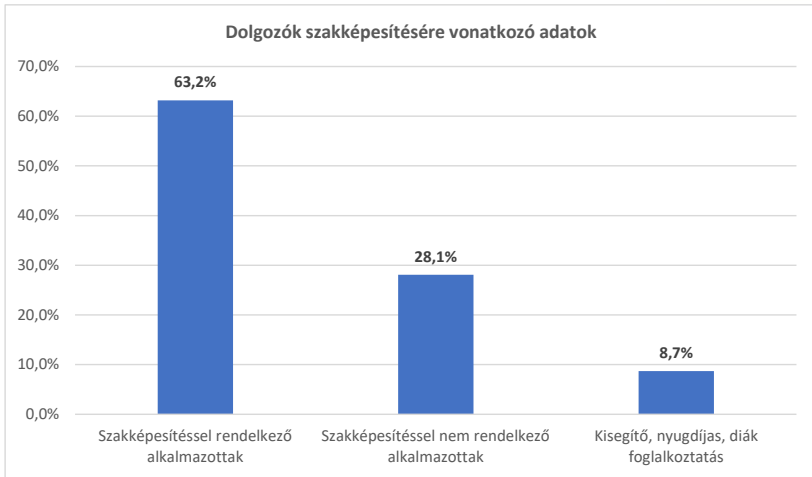
8. A boltban alkalmazott dolgozók szakképesítésére vonatkozó létszámadat

Az alkalmazotti létszám összetételével kapcsolatos következő kérdés a szakképesítésre vonatozott, amelynek részben az az oka, hogy a támogatási programban külön elemként igényelhető összeg a vállalkozói és dolgozói szakmai továbbképzésre, másrésztől visszajelzés az alkalmazottak képzettségénél a további szakmai továbbképzés szükségességéről.

A megkérdezettek legnagyobb arányát a szakképesítéssel rendelkező alkalmazottak képviselik, ez 1,46 fő/vállalkozás, azaz a legnagyobb aránynak tekinthető, és ezt kell figyelembe venni akkor, amikor a legkisebb boltok esetében a foglalkoztatóképességet figyeljük. A kisteleplési boltokban nagyon gyakori a legkisebb béreken történő foglalkoztatás, ezért ez az arány egyben jelzi a minimálbér és a kötelező szakképesítéshez kötött bérminimum kitermelés kötelező arányát is. Szakképesítéssel nem rendelkező dolgozók száma átlagosan 0,65 fő/vállalkozás, azaz majdnem háromszor annyian rendelkeznek szakképesítéssel, mint anélkül, és ettől a megkérdezettek egy része 0,2

fő/vállalkozás elhatárolták a képesítéssel még értelemszerűen nem rendelkező kiegészítő, vagy tanuló, diák foglalkoztatást önálló kategóriaként. Az érdekképviseltek számára a szakképesítési kérdések elsősorban a bértárgyalásokhoz nyújtanak számítási alapot, miközben jelzés értékűek a kiskereskedelmi boltok támogatásának során is a feltételek meghatározásában.

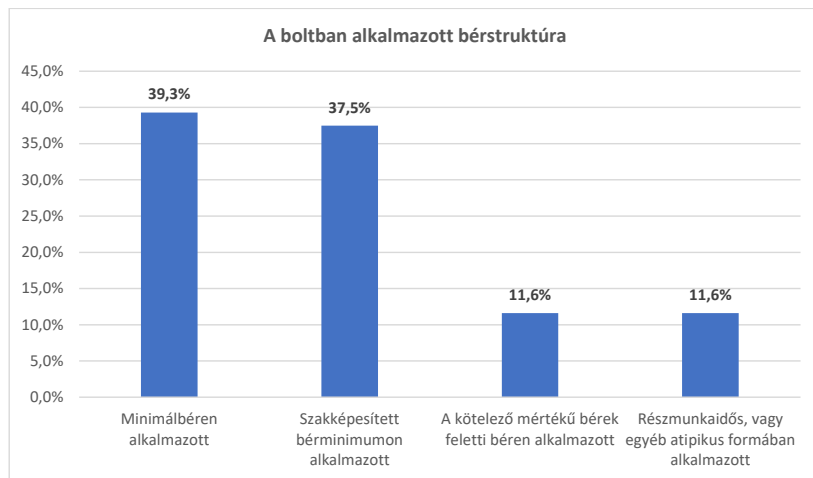
9. A kereskedelmi boltban alkalmazott bérstruktúra

Az előző kérdésben már érintettük a foglalkozási jogviszonyt, a dolgozók korösszetételét és a szakképesítést is, és minden esetben megjegyeztük, hogy összefüggésben állnak a bérköltségek kitermelésével azáltal, hogy meghatározzák az adott boltban érvényes alkalmazotti bérstruktúrát is. Tekintettel arra, hogy már a bevezetőben is leírtuk, hogy a konzorciumi partner érdekképviseltek részt vesznek az országos bértárgyalásokon, így ezeknek a boltoknak az esetében különös súlya van annak, hogy a legkisebb bérek folyamatos emelése gazdasági teljesítmény nélkül milyen mértékű többletköltséget okozhat, és mit kell a vállalkozásoknak megoldani a kereskedelmi bolt gazdálkodásában és pénzügyi finanszírozásában. Nem véletlen, hogy a konzorciumi partnereket alkotó érdekképviseltek most már több évre visszamenőleg jelzik a kisteleplési boltok problémakörét, és konkrétan felmerült a bolt nagysághoz, vagy a teleplélnagysághoz kötött járulékkedvezmény, adókedvezmény lehetősége is.

A megkérdezett vállalkozások esetében átlagosan 0,89 fő/vállalkozás volt a minimálbéren történő foglalkoztatás, 0,85 fő/vállalkozás, azaz majdnem azonos szinten a szakképesített bérminimumon történő alkalmazás, és elenyésző mértékű, 0,26 fő/vállalkozás az, ahol a kötelező mértékű bérek felett történik a bérek meghatározása, azaz nem a legkisebb bérekkel érintettek. A három bérelem mellett önálló kategóriaként jelent meg a részmunkaidős, vagy egyéb

atipikus formában alkalmazott dolgozó utáni bér 0,26 fő/vállalkozás mértékben.

A kereskedelmi boltokban alkalmazott bérstruktúrát nem csak a vállalkozásra eső létszámmal tudjuk meghatározni, mert az az arányokat kevésbé mutatja, hanem a kategóriák összes dolgozóhoz való százalékos arányát is, mert így a bérstruktúra jobban látható.

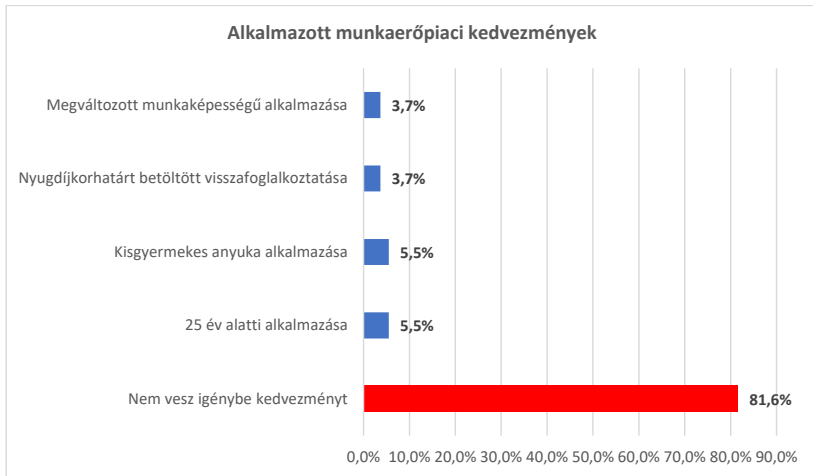

10. A foglalkoztatottak után igénybe vesz-e a vállalkozás munkaerőpiaci kedvezményeket, támogatásokat

A foglalkoztatottak alkalmazása során a szakértők kíváncsiak voltak arra is, hogy a vállalkozás igénybe vesz-e munkaerőpiaci kedvezményeket, támogatásokat, különös tekintettel arra, hogy a támogatási programban is szerepelnek ilyen kategóriák, ezért felmérhető, hogy milyen vállalzási igény van ezekre.

Megállapítható a válaszokból, hogy a kistélepülési bolti kereskedők nagy része semmiféle munkaerőpiaci vagy foglalkoztatási kedvezményt nem vesz igénybe, mert a válaszadók 81,6%-a erre nemleges választ adott. Az érdemi válaszadók közül a legnagyobb mértéket a kisgyermekes anyukák munkába állása, illetve a 25 év alatti fiatal munkavállalók alkalmazása jelentette 5,5-5,5%-kal, illetve felmerült még az 50 feletti adókedvezménye és a nyugdíjas korhatárt elérték visszafoglalkoztatása egyaránt 3,7-3,7%-kal.

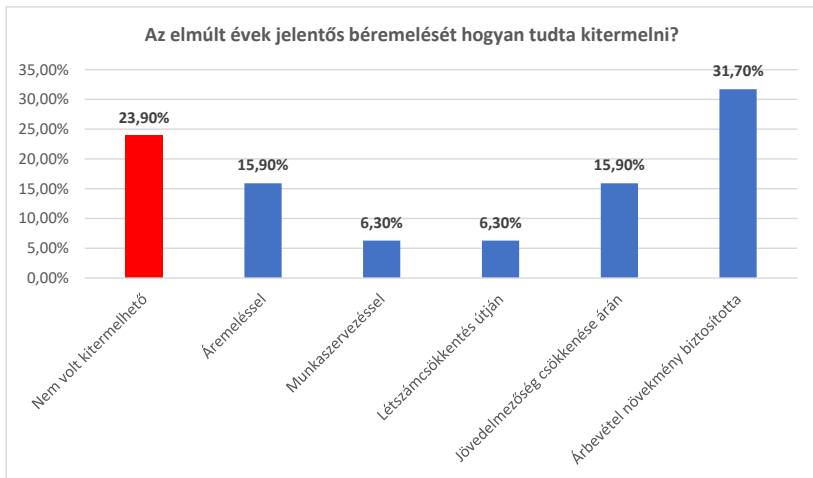
A válaszokból alapvetően megállapítható, hogy a kiskereskedelmi boltok esetében a munkaerőpiaci kedvezmények nem jellemzőek, az alkalmazás célja az aktív korú, jó erőben lévő, nem támogatott munkavállalói kör alkalmazása.

11. Az elmúlt évek jelentős mértékű kötelező béremelése a minimálbér és szakképesítéshez kötött bérminimum esetén kitermelhető volt-e, és milyen eszközökkel

Az anyag több helyen tartalmazza a problémakör összefüggését a minimálbér és szakképesítéshez kötött bérminimum megállapításával, ebben a kérdésben a szakértők arra voltak kíváncsiak, hogy a forgalmat, nyereséget jelentősen meghaladó arányú bérfeljlesztést a megkérdezett kisteleplései bolti kiskereskedők hogyan tudták biztosítani. A szakértőket is meglepte, hogy a vásárlóerő növekedése milyen sokat számított annak ellenére, hogy a lakossági létszám nem változott, csak a jövedelmek emelkedtek. Ehhez természetesen hozzátartozik a lakossági pénzügyi magatartás változása is, a járványhelyzet alatt sokat jelentett a lakosság számára a hitelmoratórium bevezetése, és a munkahelyek elvesztésétől való félelem miatt a megtakarítások növekedése, az így megmaradó pénzeszközökből a napi megélhetést lehetett biztosítani, amely az alapvető élelemszer jellegű forgalomban kereskedelmi növekményként mutatkozott meg. Így a bolti kiskereskedőknél az árbevétel növekmény biztosította a többletbér kitermelését a válaszadók 31,7%-ánál. Külön közgazdasági elemzést érne meg, hogy az elmúlt másfél-két évben a korábbi időszakot meghaladó infláció milyen

mértékben járult hozzá ehhez az árbevétel növekedéshez, azaz érdemes lenne adott esetben a termékekre vonatkozó volument is elemezni, azonban a kérdőíves felmérés erre keretet nem biztosított. Ez a problémakör visszaköszön a válaszokban is, hiszen a megkérdezettek 15,9%-a jelezte, hogy árat kellett emelni, illetve további 15,9%-a, hogy a kereskedelmi vállalkozás jövedelmezőségének csökkenését okozta a bérfeljesztés. Így megállapítható ezeknél a számoknál, hogy a vállalkozások közel egyharmadánál az árbevétel növekmény biztosított fedezetet, másik egyharmada pedig vagy az árakat növelte, vagy jövedelmezősége csökkent. A fő irányvonalhoz képest sajnos foglalkoztatotti elbocsátásra is sor került, a válaszadók 6,3%-a jelezte, hogy az erőltetett bérfeljesztést miatt létszámcökkentésre kényszerült, illetve ugyancsak 6,3%-a oldotta meg a problémát munkaszervezéssel. Ebben szerepelt a munkaidőalap hatékonyságának növelése, osztott munkakör ellátás, illetve rugalmas foglalkoztatás is, azaz a vállalkozók és dolgozók közösen kreatív megoldásokat találtak a problémákra. Külön kategóriát képezett a válaszadók között 23,9%-kal, akik egyszerűen azt nyilatkozták, hogy ez a bérfeljesztés számukra semmilyen eszközzel nem volt kompenzálható, azaz a korábbi évek eredménytartáléka, és saját vagyon terhére lehetett az intézkedéseket végrehajtani.

12. A foglalkoztatóképesség megtartásának és a bolt fenntartásának érdekében milyen állami intézkedésekkel értene egyet

A problémák elemzése és az erre vonatkozó válaszok összegyűjtése után a kérdőív lehetőséget biztosított a válaszadóknak arra, hogy meghatározott kategóriák közül választva saját kezdeményezéseket fogalmazzanak meg, hogy milyen további intézkedéseket látnak szükségesnek. A szakértők nem akartak parttalan és az érdekképviseletek számára a munkában a felhasználhatatlan javaslatcsomagot lehetővé tenni, ezért került sor arra, hogy a javaslatok irányait, mint választási lehetőségeket előre definiálták.

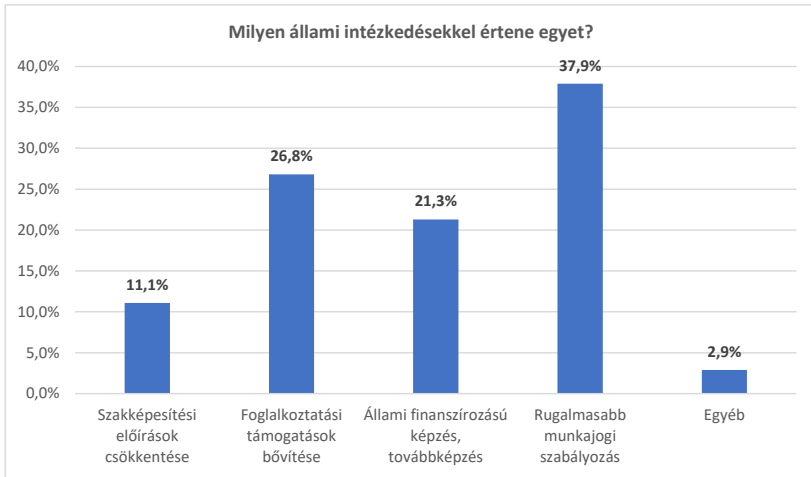
Az így kialakított kategóriák közül a legnagyobb arányt, 37,9%-kal a rugalmasabb munkajogi szabályozás biztosításának igénye jelentette, és ehhez a kérdéshez érdemes megjegyezni azt is, hogy a válaszadásokra már a járványhelyzet miatt bevezetett intézkedések mellett került sor, azaz a járványhelyzet alapján elrendelt munkajogi szabályok mellett is megmaradt ez a javaslat.

A második legnagyobb arányt a foglalkoztatási támogatások további bővítése jelentette, hiszen a jelenlegi lehetőségekkel a vállalkozások zöme a korábban bemutatott kérdések alapján nem tudott élni, így a megkérdezettek 26,8%-a kezdeményezte ezt a javaslatot.

A szakképzési kérdések szükségessége nem véletlenül merült fel, különösen most, hogy a hagyományos régi OKJ és a szakképesítési rendszer átalakítása után sokszor még maguk a vállalkozások sem tudják, hogy egyes kereskedelmi tevékenységekhez kell-e és milyen szakképesítés, és erre egyébként példákat is hoztak. Az állami finanszírozású szakmai képzés és továbbképzés igényét a megkérdezettek 21,3%-a jelezte.

Ezzel a válasszal összefügg, hogy sokan támogatják a kötelező szakképesítési előírások további csökkentését is, hiszen ennek folyamata már megindult, ezt a megkérdezettek 11,1%-a javasolta, és ez vélhetően összefüggésben áll a kötelező legkisebb bérek közötti különbségtétellel.

Végül meg kell jegyezni, hogy voltak egyéb javaslatok is, 2,9%-kal, többen is felvetették a vállalkozások „hőskorában” alkalmazott segítő családtag könnyebb, egyszerűsített belfoglalkoztathatóságát is megfelelő kedvezményekkel együtt.

III. A KERESKEDELMI BOLT INFRASTRUKTURÁLIS ÉS FEJLESZTÉSI KÉRDÉSEI

1. Az elmúlt években végzett-e fejlesztési, beruházási korszerűsítési tevékenységet a boltban

A kistéleplési boltokat vidéken járva megállapítható, hogy azok felszereltsége, hűtőkapacitása és belső bútorzata sok esetben elavultnak tűnik a nagyvárosi boltokhoz képest, illetve különösen a nagy hálózatok egységeihez képest.

A fejlesztésekben egy bizonyos mértékű lemaradás természetesnek tűnik, hiszen ehhez tőkeerős és jövedelemtermelő képességet biztosító vállalkozásra van szükség, de ezt a kérdést másik oldalról is meg lehet közelíteni, azaz kitermelhető-e ennek forrása a kistélepléseken, és van-e igény a bolt fejlesztésére. A kérdés azért is életszerű a jelenlegi helyzetben, mert a Magyar Falu Program keretében kiírt támogatási területek egy része a bolt külső és belső megjelenésének felújítására, berendezések cseréjére, illetve általában a bolt belső designjának korszerűsítésére vonatkozik.

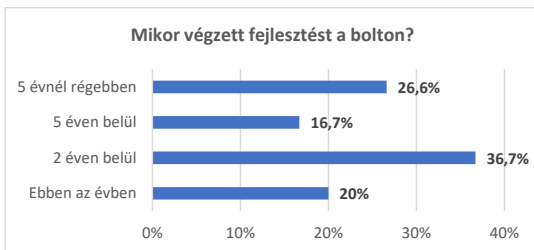
A vállalászási igények felmérése céljából is célszerű megvizsgálni, hogy az elmúlt időszakban történt-e és milyen mértékű fejlesztés vagy korszerűsítés. Az új eszközök beszerzését az is indokolja, hogy a pályázati program lebonyolításával egyidejűleg új környezetvédelmi kategóriákat hoztak létre a különböző elektromos készülékek tekintetében, és ezek minősítésének alapja, hogy mennyire környezetbarát a fogyasztása. Így nem csak a kereskedelmi boltok fejlesztésére kiírt támogatás terhére, hanem a klímavédelem keretében környezetbarát eszközök támogatott cseréjére is volt lehetőség.

A kereskedők egyébként rendkívül fontosnak tartják, hogy a bolt külső és belső megjelenése és eszközparkja fejlődjön, ezt igazolja vissza, hogy a megkérdezett vállalkozások 60%-a adott pozitív választ arra, hogy az elmúlt években valamilyen szintű beruházást vagy fejlesztést hajtott végre.

Ugyanakkor a támogatási rendszer kialakítását visszaigazolja, hogy főleg a kisebb településeken működő boltok esetében 40% azoknak az aránya, akik az elmúlt években az általuk működtetett kereskedelmi egységekhez hozzá sem nyúltak.

A fentiek előre bocsátásával a kérdéshez kapcsolódott kizárólag a pozitív választ adott vállalkozások részére egy kiegészítő elem, ennek során a szakértők rákérdeztek arra, hogy ez a fejlesztés vagy beruházás milyen időtávban történt. A válaszok közül megállapítható, hogy 20%-uk által végzett fejlesztés friss, azaz a megkérdezés évében történt. A válaszadók 36,7%-a két éven belüli fejlesztést, beruházást jelzett, ezért megállapítható, hogy a pozitív választ adó vállalkozók több, mint a fele az elmúlt két éven belül valamilyen szintű fejlesztést vagy beruházást hajtott végre. Ennél sokkal kevesebben, 16,7% jelölte meg, hogy két éven túli, de öt éven belüli az általa végzett fejlesztés, és szintén a támogatási lehetőség biztosítását indokolja, hogy több, mint egynegyedük, 26,6%-uk esetében a fejlesztés öt évnél régebben történt. Ebből az adatsorból megállapítható az is, hogy még azok a vállalkozások is, amelyek hajtottak végre beruházásokat, fejlesztéseket, jövedelemtermelő képességük alacsony volta miatt jelentős versenyhátrányba vannak a nagy hálózatokhoz vagy városias környezethez képest.

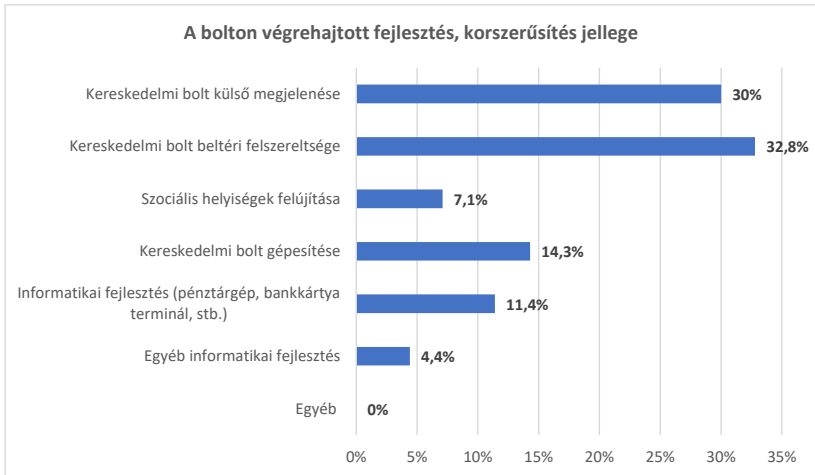

2. A boltban végrehajtott fejlesztés, korszerűsítés jellege

Az első kérdéshez kapcsolódóan ebben a kérdésben kizárólag azoknak a válaszai szerepelnek, akik az elmúlt években végeztek korszerűsítést vagy beruházást, és a szakértők az általuk végzett tevékenység jellegére voltak kíváncsiak. Ennek egyik oka az, hogy a Magyar Falu Programban meghirdetett támogatási lehetőségek is eltérő intenzitással biztosítanak forrásokat az egyes részterületekre, másrésztől tekinthetjük egy igényfelmérésnek is a fejlesztési jellegű támogatásokhoz, hogy milyen tevékenységre van a leginkább igény ezeknél a kereskedelmi egységeknél. A könnyebb válaszadás lehetősége miatt a szakértők előzetesen felállították azokat a kategóriákat, amelyeket a vállalkozások választhattak, és ezek a kategóriák a támogatási programban is beazonosítható tevékenységek.

A megkérdezett boltokban végrehajtott fejlesztések és korszerűsítések közül közel egyharmad arányt képviselnek a beltéri felszereltségben megmutakozó eszközök, így 32,8% jelölte meg a pultok, polcok és tároló szekrények cseréjét vagy felújítását. A vásárlói igények bővítéséhez és a vásárlói bizalom növeléséhez rendkívül fontos a bolt külső megjelenése, így közel egyharmaduk, 30% jelölte meg a kereskedelmi egység külső homlokzatának és állagának javításában megnyilvánuló beruházási tevékenységet. A válaszok közül harmadik helyen 14,3%-kal a kereskedelmi bolt gépesítése szerepelt, így a hűtőpultok, pékáru sütődék, klíma és egyéb gépek cseréje, vagy új eszközök beszerzése. Valamivel kevesebb arányban jelentkezik a kereskedelmi boltok informatikai rendszerével kapcsolatos fejlesztés 11,4%-kal, de itt meg kell jegyezni, hogy ezek egy része jogszabályi előírásból keletkezett, hiszen kötelező jellegű költség volt az adóhatósághoz bekötött online pénztárgép és kapcsolódó eszközeinek beszerzése, valamint az idei évtől az elektronikus fizetést lehetővé tevő bankkártya terminál üzembe állítása, és az árukezelést, leltározást segítette elő a vonalkód leolvasók nagytömegű üzembe állítása. Ezeknél az eszközöknél meg kell állapítani azt is, hogy miután egy részük kötelező előírás teljesítéséeként történt meg, a beszerzés összegei nem voltak olyan jelentős mértékűek, mint egy általános beruházás. Önálló költségelemként szerepeltek a kereskedelmi boltban a kiegészítő helyiségek felújításával, karbantartásával kapcsolatos kérdések, a szociális helyiségek felújítása 7,1%-nál történt meg. Végül a legalacsonyabb mértékű a kötelező informatikai eszközök mellett az egyéb informatikai fejlesztés, amely a kereskedelmi áru nyilvántartásához, a forgalom méréséhez, a termékek árazásához, és árváltozás esetén átárazásához kapcsolódik 4,4%-kal.

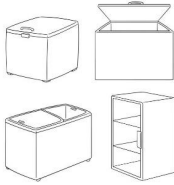
A megadott válaszok egyben jelzik azokat a területeket, ahol fejlesztési igények várhatóak az elkövetkező időszakban is.

1. A kereskedelmi boltban alkalmazott gépállomány (különösen hűtőgép kapacitás) átlagéletkora

A szakértők a fentiekén túl konkrétan kíváncsiak voltak arra, hogy a kereskedelmi boltban alkalmazott gépállomány mennyire korszerű, illetve hogyan biztosítja az élelmiszer jellegű termékek minőségének megőrzését. Az ezzel kapcsolatos bizonytalanságot jól mutatja, hogy a megkérdezettek 22%-a erre választ nem adott, többen azzal hártották el a kérdést, hogy már nem tudják pontosan, illetve volt, aki a gépállományról nem kívánt tájékoztatást adni.

Így az érdemi válaszok 78%-ot kitevő válaszadókra terjednek ki, itt megállapítható, hogy e vállalkozói körben a jelenleg működő gépállomány átlagéletkora 8,38 év, de ezek szélsőséges határok között mozognak, a legrégebbi gépek 25-30 évesek. A kérdésre adott válaszokból az következik, hogy saját forrásból a megkérdezett bolti kiskereskedők jelentős része nem tudja az eszközeit folyamatosan korszerűsíteni, és az egyszer beszerzett gépeket a lehető legtovább próbálja üzemben tartani. Ez azonban a kereskedőknek csak további többletköltséget jelent, hiszen a 15-20 évnél idősebb gépek elektromos fogyasztása a mai korszerű gépeket többszörösen meghaladja, azaz az üzemeltetési veszteségből további versenyhátrány következik.

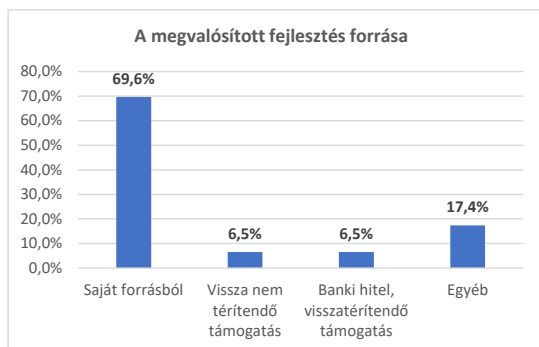

8.38 év

2. A kereskedelmi boltban megvalósított fejlesztés finanszírozását hogyan sikerült megoldani

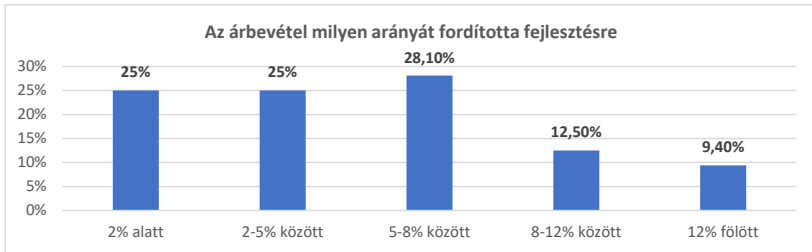
Ennél a kérdésnél a szakértők szintén a korszerűsítést, fejlesztést, beruházást végrehajtott vállalkozások válaszait várták, és a válaszok belső aránya kizárólag az ilyen tevékenységet végzett bolti kereskedőket ölelik fel. Már korábban is leírtuk, hogy a kistéleplési boltok fejlesztésre fordítható forrásai erősen korlátozottak, a versenyhátrány ebben is megmutatkozik, ezért nagyon fontos a támogatásokra, korszerűsítésükre meghirdetett támogatási program. E vállalkozásokra az is jellemző, hogy hiába látják a korszerűsítés szükségességét, külső forrásokhoz vállalkozásként nem sokan jutnak hozzá, a válaszadók a kérdezőbiztosnak több esetben jelezték, hogy amennyiben eszközbeszerzéshez külső segítséget vesznek igénybe, úgy magánszemélyként a hamarabb jutnak hitellehetőséghez, mint vállalkozóként. Különösen igaz ez a bérleményben működő kereskedelmi egységek esetén, ahol megterhelhető vagyon a bankok szempontjából nincs. Ennek megfelelően nem véletlen, hogy a válaszadók 69,6%-a azt jelölte meg, hogy nehezen dönti el az esetleges beruházást, vagy korszerűsítést, mert azt saját forrásból kell megvalósítani. Mindössze a válaszadók 6,5%-a jutott hozzá hazai vagy uniós forrású vissza nem térítendő támogatáshoz, és ugyancsak 6,5%-uk kapott banki hitelt, vagy egy visszatérítendő hazai vagy uniós támogatást. E két utóbbi kategóriát is jelentősen meghaladta a válaszadók 14,7%-a, akik egyéb úton jutottak forráshoz a legváltozatosabb módon, ebben szerepelt családon belüli kölcsön, magánszemélyként szülői támogatás, illetve egy-két esetben a helyi önkormányzat támogatása. Ez utóbbi a szakértők szempontjából azért is érdekes, mert azt mutatja, hogy most már az önkormányzatok is felelősséget éreznek azért, hogy a kistéleplésen legalább egy kiskereskedelmi egység működjön a lakossági ellátás biztosítása érdekében, ezért tárgyalóképesek akár a bérleti díj vonatkozásában, akár egyéb gazdaságfejlesztési helyi támogatás kérdésében.

3. Amennyiben a kereskedelmi bolt fejlesztését saját forrásból biztosította, akkor az éves árbevétel milyen arányát kellett erre fordítani

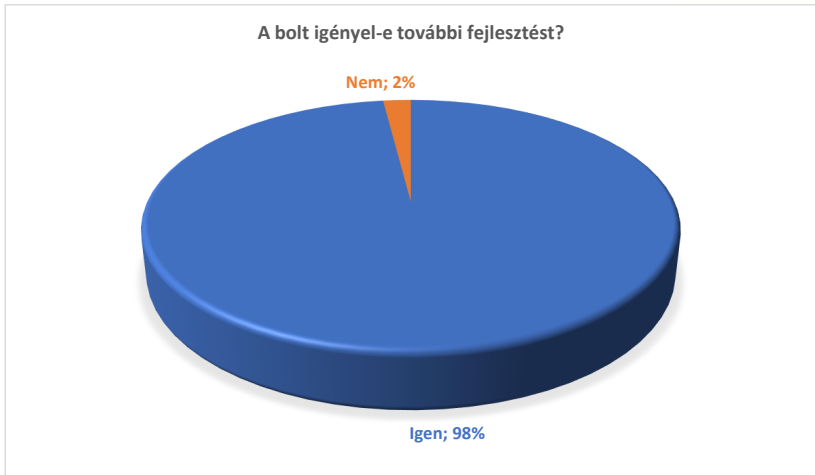
A fenti kérdést követően a szakértők arra voltak kíváncsiak, hogy az árbevételhez viszonyított milyen arányban tudtak fejlesztésre, korszerűsítésre, beruházásra fordítani összeget a kereskedelmi vállalkozások. Közülük a három legnagyobb érték a rendkívül alacsony arányhoz kapcsolódott, így az éves árbevétel 2%-a alatti forrásbiztosítást jelölte meg a válaszadók 25%-a, és 2-5% közötti arányt a másik 25%, azaz a megkérdezett vállalkozások fele 5% alatti összeget tudott egyszerre korszerűsítésre, beruházásra fordítani. Tekintettel arra, hogy ez egy átlagosan 5 éves fejlesztési folyamatot takar, így az egy évre eső árbevétel százalékát korrigálni kell az évek számával, ebből láthatóan a vidéki kistélepek fejlesztési forrásai a napi árbevételből és nyereségből rendkívül alacsonyak és legfeljebb szinten tartáshoz és nem a fejlődéshez elegendők. Ennél jobb a helyzet a válaszadók 28,1%-ánál, amelyek 5-8% közötti mértéket jelölt meg, de hozzátették azt is, hogy e tekintetben nem szabad döntésük volt, hanem a szükséges beruházás nagysága ezt a mértéket érte el, amihez egyébként alacsony árbevétel kapcsolódott. Ennél is magasabb 8-12% közötti árbevételi arányt jelölt meg a válaszadók 12,5%-a, és 12% fölöttit a válaszadók 9,4%-a. Ez az utóbbi két kategória nem csak azt jelzi, hogy a beruházás jelentős összegeket kívánt meg, hanem az arányszámok alapján az is következik, hogy a drága beruházásokhoz egy relatíve alacsony árbevétel tartozik, ezért itt érdemes megvizsgálni, hogy milyen eszközökkel, milyen támogatások útján és milyen időtávon tartható fenn az önálló kereskedelmi tevékenység úgy, hogy a vállalkozásoknak és az alkalmazottaknak megfelelő jövedelmet biztosítson.

4. Megítélése szerint a kereskedelmi bolt igényel-e további fejlesztéseket és korszerűsítéseket

A szakértők az előzőek után rákérdeztek a vállalkozásokról arra is, hogy az eddig elvégzett vagy el nem végzett beruházások után a bolt megfelel-e a korszerű igényeknek, illetve a vállalkozó saját elvárásainak, vagy igényel-e további fejlesztéseket és korszerűsítéseket.

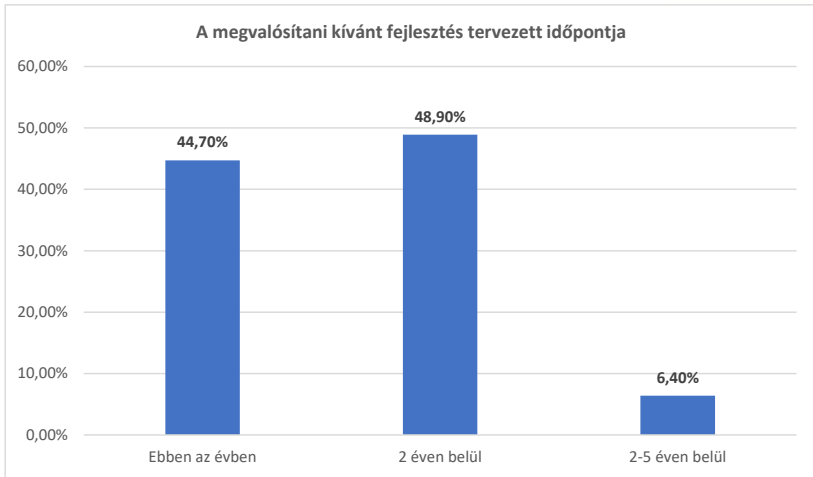
A kérdésre adott válaszok teljesen egyértelműek, azaz hiába történt az elmúlt időszakban akármilyen fejlesztés, a megkérdezett vállalkozók 98%-a úgy látja, hogy további korszerűsítésekre lenne szükség, csak nincs hozzá forrása, és mindössze 2%-a mondta azt, hogy a bolt jelenlegi formájában további korszerűsítést a közeljövőben nem igényel. A válaszok aránya egyértelműen visszajelzi, hogy szükség van a Magyar Falu Program keretében a kereskedelmi boltok további támogatására.

A szakértők arra is rákérdeztek, hogy a korszerűsítési, beruházási problémák mennyire égetők, azaz milyen időtávon belül szeretnék ezeket végrehajtani, ha a forrás oldalt biztosítani tudják.

Gyakorlatilag a bolti kiskereskedők ezeken a kistelepüléseken látják a versenyhátrányukat, ezért 44,7%-uk azt jelezte, hogy amennyiben külső forrással ki tudják egészíteni a saját anyagi lehetőségeiket, akkor legszívesebben még ebben az évben sor kerülne a korszerűsítések folytatására, a beruházások kiegészítésére, további 48,9%-a azt mondta, hogy legfeljebb két éven belül hajtaná végre ezeket a felújításokat, és a maradék 6,4% jelölte meg azt, hogy 2-5 éven belül lenne szükség a beruházásra.

A fenti adatok teljesen egyértelműen jelzik a vállalkozások igényét arra, hogy a problémáikra rövid távon várnak segítséget, bár ehhez feltehetően hozzájárult a Magyar Falu Program és az ehhez kapcsolódó kormányprogram meghirdetése, ezért a támogatási lehetőségek nyilvánosságra kerülésével a vállalkozói gondolkodás és beruházási szemlélet megindult. A kérdésekből láthatóan ez a támogatási program sikerre lesz ítélve.

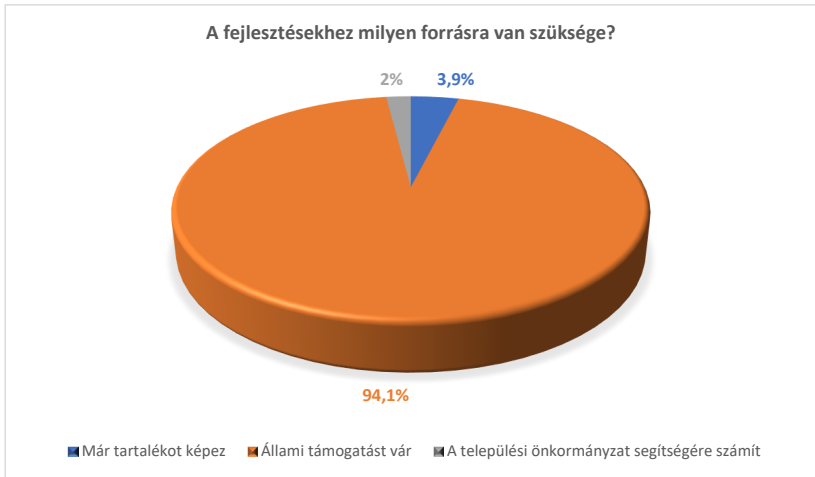
5. A fejlesztéshez milyen forrásra van szüksége

Az előzőekhez kapcsolódik, hogy a fejlesztésekhez a forrásigényt is megjelölték különböző alternatívákkal a szakértők, és itt a korábbi válaszadók 94%-a jelezte, hogy valamilyen szintű állami támogatást vár ahhoz, hogy a kereskedelmi egységét korszerűsítse, a gépállományt kicserélje.

4%-uk külön megemlítette, hogy már képez tartalékokat arra, hogy az állami támogatás intenzitásától függően a saját erőt biztosítani tudja, ez különösen azokra a válaszadókra érvényes, akik az elmúlt egy-két évben ilyen jellegű fejlesztéseket nem végeztek, hanem a tartalékolással előkészítették.

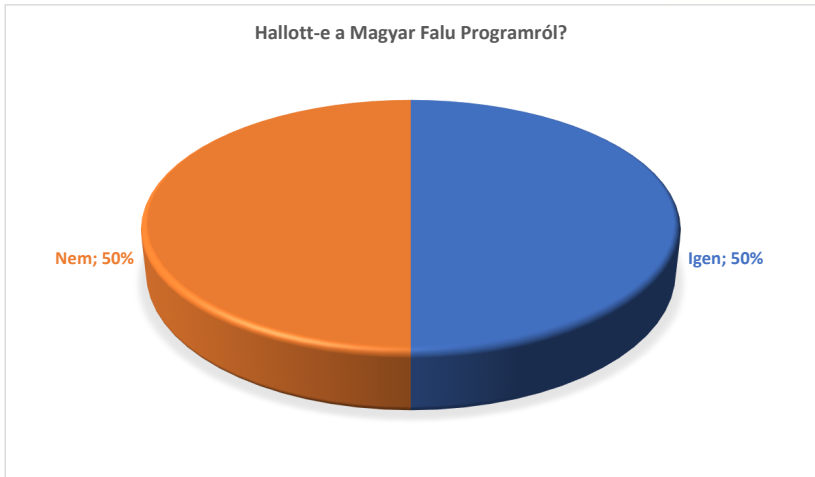
A válaszadók 2%-a egyébként a települési önkormányzat segítségére is számít valamilyen gazdaságfejlesztési program keretében, hiszen az önkormányzatok is jutottak olyan forrásokhoz, amellyel az adott településen a gazdaságfejlesztéseket elősegíthetik, és ez nem csak az iparüzési adó arányos részére terjed ki, hanem közvetlen uniós forrású vagy egyéb kormányzati támogatások felhasználására is.

A külső forrásként alternatívaként felvetett banki hitelre, vagy visszatérítendő eszközökre a megkérdezett vállalkozások negatív választ adtak, mert elmondásuk szerint eladósodni nem kívánnak, ez a kistélepülési kereskedelmi bolt tevékenységéből nem kitermelhető.

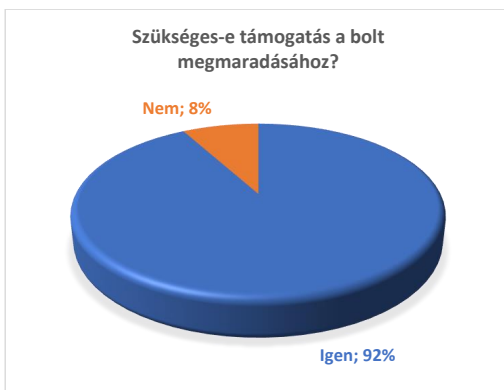
6. A Magyar Falu Program keretében hazai forrású állami támogatási lehetőségekről a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében a kistéleplési üzletek támogatásáról szóló ismeretek

A szakértők már a személyes interjúk során felmérték, hogy a vállalkozások egy része különböző mértékben, de rendelkezik ismeretekkel az állami támogatási lehetőségekről, ezért külön rákérdeztek arra, hogy a vállalkozó hallott-e a Magyar Falu Program keretében a Gazdaság-újraindítási Akcióterv részeként meghirdetett támogatási lehetőségekről a kistéleplési üzletek vonatkozásában. Így az előző kérdésekben adott fejlesztési támogatások kérdéskörében született válaszként értékelni kell, hogy a megkérdezett vállalkozók fele, azaz 50%-uk a programról hallott és készül rá, a másik 50%-uk viszont a jelen érdekképviseleti program keretében hallott először a támogatási lehetőségről, és a programról, egyúttal többen jelezték, hogy a támogatási, illetve pályázati lehetőséggel a jövőben élni kívánnak, és ehhez érdekképviseleti segítségre is számítanak.

7. Szükségesnek tartja-e támogatás igénybevételét a kereskedelmi bolt megmaradásához

Az előző kérdésekből nem meglepő, hogy a válaszadók 92%-a egyértelműen jelezte, hogy a kereskedelmi bolt fennmaradásához szükségesnek tartja az állami támogatás igénybevételét, anélkül hosszú távon nem képes fejleszteni. Mindössze a megkérdezett vállalkozók 8%-a igazolta vissza, hogy állami támogatás nélkül is változatlan formában fenn tudja tartani a kikereskedelmi boltját, a jelentős különbség a már említett Magyar Falu Program meghirdetését és a támogatás folyósítását különösen indokolttá teszi.

8. A kereskedelmi bolt működésében milyen területekhez igényelne állami támogatást?

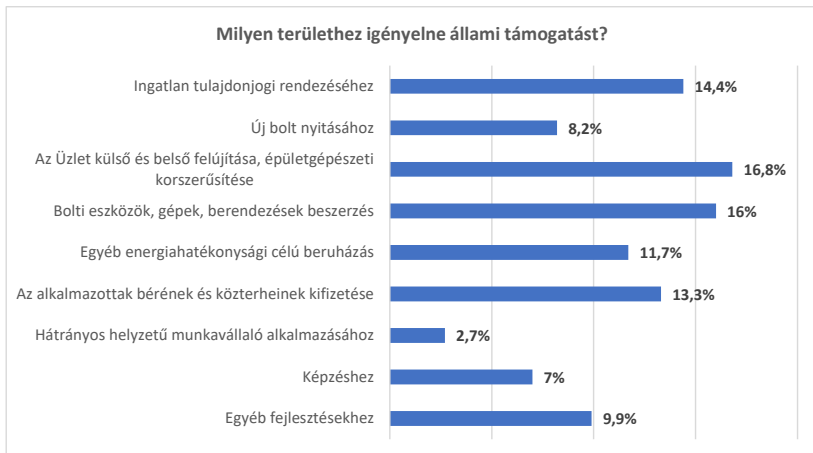
Az általános elvárásokon túl a szakértők megpróbálták feltérképezni azt is, hogy a megkérdezett vállalkozások milyen területen vennék igénybe az állami támogatást, és a kérdések, mint válaszadási alternatívák összeállításához figyelembe vették a Magyar Falu Program keretében meghirdetett és már ismertté vált lehetőségeket is. Így a jelen program keretében a kérdőíves felmérés során válaszadó vállalkozásoknál a korábbiakhoz hasonlóan egyfajta igényfelmérésnek is tekinthető válaszokat kaptak, amely elősegítheti a program tervezését, a források allokációját és a vállalkozói pályázatok várható tartalmát.

A legmagasabb mértékben a vállalkozások 16,8%-a jelezte, hogy a kereskedelmi egység üzletének külső és belső felújítására, épületgépészeti korszerűsítésére vennének igénybe állami támogatást, ez azt jelzi vissza, hogy jelenleg a kereskedelmi boltok használt épületek korszerűsítése kiemelt igény a vállalkozói körben, sok esetben régi és lerobbant épületekben helyezkednek el a boltok. A legnagyobb problémát itt az jelenti, hogy többen is jelezték, hogy bérleményben dolgoznak, és így várják, hogy ez kizáró tényező lesz-e, illetve, hogy a bérbeadó hozzájárulására, vagy vele kötött szerződésre milyen mértékben lesz igény.

Majdnem hasonló mértéket értek el 16%-kal azok a vállalkozások, amelyek a kiskereskedelmi bolti eszközök, gépek berendezések cseréjét tervezik egy korszerűsítési folyamat keretében, vagy az eszközök bővítése körében. Az ilyen jellegű igény összefügg a klímaváltozással is, hiszen egyre több bolti kiskereskedő jelzi, hogy a meleg időszakok elhúzódása és az átlaghőmérséklet emelkedése miatt folyamatosan bővíteni kell a hűtőkapacitást, illetve az új környezetvédelmi előírások miatt korszerűbb fogyasztású hűtőgépekre van szükség. Így itt a támogatás nem csak a kiskereskedelmi tevékenységet segíti elő, hanem az általános klímavédelmi tervekhez is hozzájárul.

A vállalkozók 14,4%-a, azaz jelentős száma jelezte, hogy támogatásból a kiskereskedelmi bolt elhelyezkedését biztosító ingatlan tulajdonjogi rendezéséhez használná fel a támogatást, azaz visszaigazolódik az a korábban már többször jelzett probléma, hogy a boltok jelentős hányada tradicionálisan nem saját tulajdonú, hanem bérleményben dolgoznak. Az anyag korábban többször foglalkozott az elmúlt évek bérfeljesztési kérdéseivel, amelyek kitermelése ebben a körben a korlátozott keresletet mutató forgalom miatt egyre nehezebbé vált, ezért nem meglepő módon a vállalkozások 13,3%-a igazolta vissza, hogy támogatást vár az alkalmazottak megemelkedett bérének és az ezzel kapcsolatos közterheknek a kifizetéséhez. Az anyag a vállalkozások adatai alapján

többször foglalkozott ebben a szektorban és a kistelepüléseken a legkisebb kötelező bérek problémakörével. A válaszadók 11,7%-a a hűtőkapacitáson túlmenően egyéb energiahatékonysági célú beruházáshoz venne igénybe támogatást, azaz foglalkozna a bolt fűtésének és energiaellátásnak kérdésével is, és ez a cél a klímavédelem miatt önálló területként is megjelenik a pályázati kiírásban. Tekintettel arra, hogy a program célja az is, hogy olyan településeken új kiskereskedelmi boltok jöjjenek létre, ahol eddig a település üzlettel ellátatlan volt, ezt észelve a megkérdezett vállalkozók 8,2%-a igényelne támogatást ilyen területeken új bolt nyitásához. Az anyagban az alkalmazotti létszám szakképesítésének körében már foglalkoztunk a képzési szükségekkel is, így azok a vállalkozók, amelyek a Magyar Falu Programot valamennyire ismerik, felhasználnák ennek forrását a dolgozói továbbképzésekhez is 7%-ban. Csekély mértékű, de a vállalkozók 2,7%-a venne igénybe támogatást hátrányos helyzetű, vagy megváltozott munkaképességű munkavállaló alkalmazásához. Végül önálló kategóriaként a szakértők hagytak egy egyéb fejlesztési lehetőséget, ebben benne volt a készpénzkímélő fizetési módok elterjesztéséhez szükséges technikai eszközök, az üzletvitelt elősegítő informatikai fejlesztések, de volt olyan vállalkozó, aki itt említette azt, hogy végre fejlett riasztó rendszerrel védené a bolt árukészletét, az ilyen válaszok a megkérdezett vállalkozások 9,9%-ánál születtek.

A fenti felsorolás és grafikon jól mutatja a vállalkozók széleskörű igényét fejlesztéseik támogatására.

9. A fejlesztésekhez rendelkezik-e az előírt önerő biztosításához saját forrással (ingatlan 50%, eszközbeszerzés, képzés 25%, külső-belső felújítás, épületgépészet 20%)

A kérdezőbiztosok a támogatási igényhez szükséges saját forrás biztosításáról is kérdezték a vállalkozókat, akik közül sokan a kérdőíves felmérés során kaptak először információkat arról, hogy milyen típusú fejlesztésekhez milyen támogatási intenzitás jár, azaz milyen mértékű saját forrást kell biztosítani. Ennek ismeretében a megkérdezett vállalkozók 26%-a egyértelműen visszaigazolta, hogy a fejlesztésekhez támogatás során előírt kötelező önerővel rendelkezik, többen azt választották, hogy biztosítani fogják, de még nem áll rendelkezésre, de ezek a vállalkozások abba a 64%-os körbe kerültek bele, amelyek jelenleg megfelelő saját forrással az önerőhöz még nem rendelkeznek. Ez egy fontos mutató lehet a program megfogalmazása és a bírálatok során a megkérdezett vagy érintett vállalkozások tőkeellátottságáról.

81

10. A kiskereskedelmi bolt jövedelemtermelő képességének fenntartásához kívánja-e tevékenységét bővíteni

A pályázati programban szerepelnek olyan tevékenységek, amelyek beletartoznak a kiírás szerint a településen élő szolgáltatási csomagjához, de jelen pillanatban sok területen nem megoldott a biztosításuk, ezért a szakértők feltették a vállalkozóknak azt a kérdést, hogy a jövedelemtermelő képesség fenntartásához várható-e szándékaik szerint a tevékenység bővítése. A válaszokból egyértelműen következik, hogy a

kereskedők a jövőképük biztosítása érdekében több területen gondolkoznak a tevékenység bővítésén, és ez pozitív jel, mert azt jelenti, hogy az ellátás a területen tartósan fennmaradhat. A pozitív választ adók aránya 65%, azaz ezeknek a vállalkozásoknak érdemes újabb területeket találni, vagy lehetőségeket biztosítani. Nemleges választ adott a vállalkozók 35%-a, álláspontjuk szerint a kereskedelmi tevékenység a vállalkozási energiájukat felemészti és bővíteni nem kívánnak.

A bővítés irányával kapcsolatban a kérdezőbiztosok rögzítettek pár olyan lehetőséget, amelyre a vállalkozók készülnek, így a pályázati kiírásnak megfelelően felmerült a nem vényköteles gyógyszerek árusítása, de olyan új terület is, mint a virágok forgalmazása önálló sarokban, vagy külön hűtőkamra létesítése fagyasztott készételek részére.

Ugyancsak fejlesztésnek értékelték, hogy a településen megnövelnék a nyitvatartást, volt, aki akár non-stop élelmiszerboltként üzemelne tovább, de többen megjelölték az árukiszállítás feltételeinek megteremtését, vagy kávézó, teázó működtetését, illetve az egészséges életmóddal kapcsolatos termékek elkülönített szakmai árusítását. A legérdekesebb vállalkozói vállalásnak a kérdezőbiztosok a kereskedelmi bolt mellett a helyi östermelőknek húsfeldolgozó üzem létesítését találták.

A fentiek azt mutatják, hogy vállalkozó szellem kérdésével nincs probléma, a megvalósításhoz viszont sok szakmai segítség kell.

11. Az állami támogatási program által nevesített tevékenységbővítés közül vállalkozna-e a következőkre

Az előző kérdéshez kapcsolódóan a kérdezőbiztosok feltettek konkrét tevékenység fejlesztési vagy kiegészítési alternatívákat is a megkérdezett vállalkozásoknak, amelyre a megkérdezettek 6,3%-a nem válaszolt, de a többiek pozitív választ adtak. A pozitív válaszok esetében 45,6%-ot képviselnek azok a vállalkozók, akik érdekesnek tartják, és egyébként egyetértenek a kiskereskedelmi boltban közösségi tér üzemeltetésével, és itt változatos javaslatok hangzottak el, kávézó, teázó, cukrászda és nem melegkonyhás vendéglátó tevékenység területéről is. A válaszolók 38%-a jelölte meg a gyógyszertáron kívüli gyógyszerforgalmazást, és 10,1%-a a postai szolgáltatások biztosítását a településen, de érdekes módon itt a vállalkozók kérdései a szerencsejáték termékek értékesítésére vonatkoztak, amennyiben ezek a postai szolgáltatásba beletartoznak.

A válaszokból megállapítható, hogy érdemes önálló új tevékenységi lehetőségeket biztosítani a bolti kiskereskedők részére azért, hogy a talpon maradásukat, illetve jövedelemtermelő képességüket biztosítani lehessen.

12. A tevékenység fejlesztése és bővítése esetén szüksége lenne-e további helyi alkalmazottak felvételére

A tevékenység bővítése kérdéskörében a szakértők számítanak még egy pozitív fejleményre, ez pedig a helyi foglalkoztatóképesség bővítése, ezért külön is

rákérdeztek az érintett vállalkozói körben, hogy amennyiben a tevékenységét bővíti, fejleszti, ezzel hozzájárulna-e a helyi foglalkoztatás bővítéséhez is. A vállalkozók 98%-a erre pozitív választ adott, azaz amennyiben kiegészítő tevékenységre kapnak jogosultságot és lehetőséget, úgy azzal a helyi foglalkoztatóképességet is növelik, amely csökkentheti a kisteleplülésről az elvándorlást és segíthet nem csak a helyi szolgáltatások körének bővítésében, hanem új munkahelyek teremtésében is.

Mindezek alapján a javaslatok foglalkoztatáspolitikai szempontból is eredményesek lehetnek.

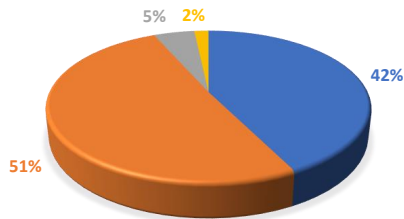
13. A falusi kisboltok támogatási programjában igénybe vehető pályázati lehetőségek célja kereskedelmi boltja esetében

A szakértők a falusi kisboltok támogatásával kapcsolatban arra vártak vállalkozói véleményeket, hogy a fejlesztések, beruházások eredményeképpen milyen változás várható a kisteleplülések ellátásában, ugyanis a program megfogalmazása során a konzorciumot alkotó érdekérvényesítő szervezetek alapvetően a vállalkozások talpon maradását, és mellette a kisteleplülési lakosság ellátását célozták meg. Ezzel párhuzamosan azonban a megkérdezett vállalkozások vállalkozói múltja a kereskedelmi tevékenység időtartama és a fejlesztési célok azt mutatják, hogy a talpon maradáson túl a továbblépés, a szolgáltatások fejlesztése és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatóképesség növelése is önálló cél lehet. Ezért a vállalkozóktól arra vártak véleményt, hogy amennyiben a támogatási programban

részt vehetnek, és segítséget kapnak, az a program eredeti céljához képest milyen területen segít a kistelepülések közszolgáltatásnak tekintett ellátásán, vagy a vállalkozások magasabb szintre lépésében. Hozzá kell tenni, hogy mind a kettő deklarált kormányzati cél, így a Magyar Falu Program alapvetően a vidéki lakosság megélhetési körülményeinek javítását, benne a biztosított szolgáltatásokat is érinti, míg a kiskereskedelemben deklarált cél a hazai tulajdonú mikro- és kisvállalkozások súlyának és szerepének erősítése.

Az eddigi kérdések alapján érdekesnek tűnt a vállalkozói helyzetértékelésekre való rákérdezés, ahol az érintettek 1,7%-a a kérdésre nem válaszolt, némelyek a két célt nem tudták egymástól elválasztani, érdekes alternatívaként a vállalkozók 4,9%-a pedig az új kereskedelmi bolt nyitását jelölte meg egyértelmű célként a már meglévő talpon maradásáért, vagy bővítéséért helyett. A vállalkozások majdnem fele 42,6%-a igazolta vissza, hogy az igénybevehető támogatások alapján biztosítani tudja a jelenlegi kiskereskedelmi bolt talpon maradását, és működőképességének folyamatosságát. Ezzel a válasszal ezek a vállalkozók tulajdonképpen teljesítik azokat az elvárásokat, amelyek egy adott kistelepülés lakosságának ellátásával és megélhetésével kapcsolatosak. A megkérdezett vállalkozások 50,8%-a válaszolta azt, hogy a támogatások útján a jelenlegi kiskereskedelmi bolt bővítése és fejlesztése valósul meg, azaz véleményük szerint javul a hazai tulajdonú családi jellegű kereskedelmi egységek versenyképessége, beleértve a foglalkoztatóképességet is.

Az igénybevehető pályázati lehetőségek célja a kereskedelmi bolt esetében

■ Jelenlegi bolt talpon maradásáért ■ Jelenlegi bolt fejlesztése, bővítése ■ Új bolt nyitása ■ Nem válaszolt

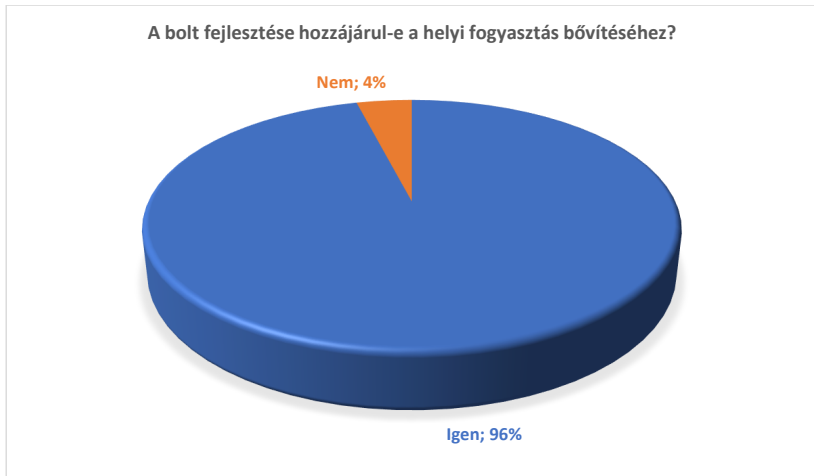
14. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének fejlesztéséhez rendelkezik-e megfelelő korábbi években képzett eredménytartalékkal, vagy egyéb forgótőkével

A szakértők a fejlesztésekhez konkrétan a Magyar Falu Program támogatási lehetőségeinek elemzésénél rákérdeztek arra, hogy a vállalkozások a szükséges önerőt tudják-e biztosítani, és itt annak forrására már nem voltak kíváncsiak hiszen a támogatás igénybevételéhez teljesen mindegy, hogy a vállalkozás az előírt önerőt milyen formában és hogyan tudja biztosítani. Ehhez képest látszólag hasonló a jelenlegi kérdés, mert tényleg a vállalkozói tartalékokkal foglalkozik, azonban a jelentős különbség, hogy az erre a kérdésre adott válaszokkal prognosztizálható, hogy a kereskedelmi tevékenység eredményéből lehet-e folyamatosan korszerűsítést és apró fejlesztéseket végezni, ezért arra voltak kíváncsiak, hogy a kiskereskedelmi bolt vállalkozási tevékenysége biztosított-e nyereséget, és ebből a nyereségből a vállalkozások tudtak-e eredménytartalékot képezni. Alapesetben az a jellemző, és ezt a válaszadók visszaigazolták, hogy közel 72%-ban a kistépüléseken a vállalkozások eredményessége kizárólag arra biztosít forrást, hogy a vállalkozásban dolgozók részére megfelelő bérezést biztosítsanak, és maguk a vállalkozás tulajdonosai is jövedelmet tudjanak maguknak és családtagjaiknak a vállalkozásból kiszedni. Ez azt is mutatja a támogatók részére, illetve a kormánynak, hogy amennyiben egy alacsony lakossági létszámú kistépülésen a szolgáltatás fenntartása érdekében kereskedelmi boltot üzemeltetnek, úgy azok nagy része a jövőben sem fogja kitermelni a folyamatos korszerűsítés és gépcserék költségeit. Az eredménytartalékkal rendelkező kereskedelmi vállalkozások aránya tehát a fentiek szerint kevesebb, mint a megkérdezettek egyharmada, azaz 28%.

15. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének esetleges bővítésével megítélése szerint javul-e a település ellátottsága, hozzájárul-e a helyi fogyasztás bővítéséhez

A szakértők ennek a kérdésnek a föltételével arra vártak választ, hogy a vállalkozások saját megítélése szerint a támogatott fejlesztések hozzájárulnak-e a lakóhelyük szerinti kistelepülés ellátási színvonalához, azaz a támogatási rendszer hatékonyságára vártak prognózist. A várakozásoknak megfelelően a megkérdezettek 96%-a igazolta vissza, hogy amennyiben a program keretében megfelelő támogatáshoz jutnak, az a helyi fogyasztást bővíteni fogja, és a lakosság ellátását jobban biztosítja.

16. A kistelepülési üzletek támogatási programjához szükséges pályázatok összeállításához igényli-e a szakmai érdekképviseletek segítségét

Tekintettel arra, hogy a jelen pályázati programot a konzorciumi partnerek, mint érdekképviseletk állították össze, nem tudtak elvonatkoztatni attól, hogy a tagi szolgáltatásaik biztosításával hogyan tudják a vállalkozások fejlesztését segíteni, és erre a vállalkozások részéről mutatkozik-e igény. Az érdekképviseletek megfelelő szakértői apparátust működtetnek ahhoz, hogy minden megyeszékhelyen legyen olyan irodájuk, ahol akár uniós forrású, akár hazai forrású kormányzati támogatások esetén az összegek elnyeréséhez szükséges szakmai anyagokat segítsenek összeállítani, és magát a pályázatot megírni. Ezért a vállalkozások igényére kívántak rákérdezni, mert ez egyben visszajelzése annak, hogy a

támogatási rendszer pályázati kiírása mennyire bonyolult és mennyi munkát kíván, illetve ezzel párhuzamosan az érdekképviseltek fel tudnak készülni arra, hogy saját munkájukkal a támogatási program sikerességét elősegítsék. A vállalkozások részére a pályázati anyagok összeállításához igényelt segítséget a megkérdezettek 98%-a jelezte vissza, és mindössze 2%-a rendelkezik vagy saját kapacitással, vagy olyan szerződött partnerrel, amelyik az anyagok összeállításában segítséget nyújthat, de a döntő többség az érdekképviseleti segítségre számít a pályázathoz.

17. Az érdekképviseleti segítség igénybevétele során részt venne-e az ehhez szükséges érdekképviseleti rendezvényeken, programokon

Az előző érdekképviseleti szolgáltatási tevékenységhez kapcsolódó kérdés, hogy a programban való részvétel miatt a konzorciumot alkotó érdekképviseltek által szervezett programokon és rendezvényeken a vállalkozások ennyiben vennének részt. Ez azért is volt fontos, hiszen a komplex pályázati programban nem csak a kérdőíves felmérés szerepelt, hanem azt követően kerül sor vállalkozói rendezvények tartására, az érdeklődőknek ingyenes kompetenciafejlesztést biztosító képzések szervezésére, valamint 6 hónapon keresztül tanácsadási tevékenység biztosítására. Az ezekre való felkészülés és a vállalkozások értesítése, mozgósítása miatt nagyon fontosnak tartották az érdekképviseltek a vállalkozói igények felmérését és itt a válaszadók 100%-a jelezte vissza, hogy az érdekképviseleti programokban a sikeres tevékenységükhöz a továbbiakban is részt kívánnak venni.

A VÁLLALKOZÓI KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TAPASZTALATAI A PROGRAM SORÁN MEGFOGALMAZOTT CÉLOK TÜKRÉBEN

A konzorciumot alkotó érdekképviseltek a felmérés keretében a vállalkozói adatokat és helyzetelemzést felhasználva próbálták meg összeállítani a fejlesztési programhoz szükséges intézkedéseket, azok feltételeit. Ennek megfelelően a felmérésben résztvevő vállalkozásokkal kötött együttműködési megállapodások és a kérdezőbiztosoknak adott válaszok alapján kirajzolódott egy olyan kép, hogy az érintett kistélepülési bolti kereskedőknek milyen támogatási eszközökre van szükségük ahhoz, hogy részben talpon tudjanak maradni, részben tudják a szolgáltatásaikat fejleszteni és ezáltal a vidék lemaradását csökkenteni. A kistélepülések ellátási színvonalának javításával megállítható egyes területeken az elvándorlás, a kereskedelmi szakmában pedig a boltok számának folyamatos csökkenése és koncentrálódása.

A szakértők és a programot létrehozó érdekképviseltek a felmérés előkészítése során többször egyeztettek, hogy a vizsgált területen milyen mértékben van szükség önálló boltok működtetésére, hiszen az uniós országokban eltérő bolti struktúrával találkozhatunk, és a lakosság mindegyik országban ellátja magát. Az északi országokra jellemző, hogy a boltok száma lakosság arányosan kevesebb, általában egy-egy nagy hálózati egység, áruház található egy 30-40 km²-es területen, ahol a közeli településekről a lakosság heti rendszerességgel bejár vásárolni. Meg kell azonban állapítani azt is, hogy ezekben az országokban az településeken is még a nyugdíjas korú lakosság esetében is nagy a társadalmi mobilitás, és megfelelő gépjárműpark áll rendelkezésre. Ezzel szemben a déli országokra az jellemző, hogy a legkisebb településeken is nem csak egy, hanem több kiskereskedelmi egység is található, és a lakosság helybeni vásárlásokkal látja el magát, jellemzően sokkal alacsonyabb mobilitási hajlandósággal, és elvárják a szolgáltatások helybehozását. Hazánkban a szakértők azt állapították meg, hogy nagyon sok a kistélepülés, amelyeknek a közlekedési infrastruktúra területén rossz az összeköttetése a környező városias településekkel, jellemző a sok aprófalvas tájegység, ott az egy útvonalas zsákfaluk számossága, és ehhez a tömegközlekedés ritka és egyes területeken alacsonyan szervezett, ezért főleg a nyugdíjas vagy idősebb korú lakosság mobilitása alacsony.

A problémára a magyar települések egy része úgy adott választ, hogy megindult a lakossági elvándorlás, mert a lakhatási körülmények mellett korábban a magas munkanélküliség miatt a munkahelyek hiánya is erre ösztönözte az embereket. Ez pedig generációs problémákat is felvetett, hiszen jellemzően a fiatalok vágtak neki a világnak, akár külföldi

munkavégzés reményében, így a településen maradt az idősebb korosztály, így nem csak elvándorlás, de a falvak elöregedése is bekövetkezett. A Magyar Falu Program célja ezeknek a folyamatoknak a megállítása és a vidéki élet esélyeinek javítása a szolgáltatások biztosításával. A pályázati program időzítése a Magyar Falu Program megjelenésével nagyon időszerűvé vált, ezért maga az érdekképviselői program elősegítheti azt a folyamatot, hogy a kistélepülési boltok fejlesztésében a kormányzati szándékok teljesüljenek, és ehhez a vállalkozások szakmai és érdekképviselői segítséget kapjanak.

A kérdőíves felmérés lezárása után a konzorciumot alkotó érdekképviselők ingyenes kompetenciafejlesztő képzéseket biztosítanak az érdeklődők számára a következő kérdéskörben és tartalommal:

A benyújtott pályázatban a konzorciumi partnerek a célcsoport számára egy 60 órás ingyenes képzést terveztek, azonban a kérdőíves felmérés hatására ezt megbontották két 30 órás képzésre változtatlan személyi keretekkel. Így a két 30 órás képzés a következő:

1. Munkahelyi eredményesség fejlesztése – E-000097/2014/D085 30 órás engedélyezett képzés
2. Projekt fenntarthatósági ismeretek – E-000097/2014/D071 30 órás engedélyezett képzés

A két képzés együtt biztosítja a kiskereskedelmi boltok foglalkoztatási hatékonyságának javítását és egyben a fejlesztési projektek végrehajtását.

A munkahelyi eredményesség fejlesztése képzési program tartalma:

A képzés célja, hogy a résztvevők a munkavégzés során a munkahelyi eredményesség növeléséhez segítséget kapjanak, és elsajátítsák a közös cél érdekében végzett munkaszervezési és fejlesztési tevékenységükhöz szükséges kompetenciákat. Ennek részeként a következő kompetenciák megszerzésére kerül sor:

- Mentális készségfejlesztési technikák
- Prioritásképzés alapjainak megismerése
- Munkaszervezési technikák ismerete
- Képzési módszertan ismerete
- Csoportvezetési technikák

A szakmai jellegű kompetenciák mellett természetesen a személyes kompetenciák fejlesztésére is sor kerül, különös tekintettel a kommunikációs készség fejlesztésére, és a vállalkozás

fejlesztésével együtt járó stresszhelyzetek személyes kezelésére. Ennek társas kompetenciákat érintő részei:

- Munkaszervezés
- Rendszerszemlélet
- Helyzetfelismerő képesség
- Együttműködési készség
- Irányítási készség

A kompetenciafejlesztés a következő módszer kompetenciákra terjed ki:

- Problémaelemzés és feltárás
- Problémák toleráns kezelése
- Az ismeretke helyén való alkalmazása
- Új fejlesztésekhez nyitott hozzáállás

A képzés a felnőttképzési törvény előírásainak megfelelően a tudás ellenőrzésével és sikeres elvégzést követően tanúsítvány kiállításával jár.

A projekt fenntarthatósági ismeretek képzési program tartalma:

A képzés célja, hogy a bolti kiskereskedők fejlesztési programjára, mint projektre vonatkoztatva, a résztvevők megismerjék a fenntarthatóságával kapcsolatos ismereteket, és az ezzel járó követelményeket a bolt hosszútávú fennmaradása érdekében elsajátítsák. Ehhez megismerkednek a fenntarthatósági és horizontális szempontokkal is. Ennek részeként a következő kompetenciák megszerzésére kerül sor:

- A bolt fejlesztésre vonatkozó projektmenedzsment ismeretek
- A fejlesztés hatására hosszútávú működtetéshez szükséges fenntarthatóságra vonatkozó ismeretek
- A fenntartható fejlődés és vállalkozói jövőkép alapjai
- Kapcsolódó jogszabályi és pályázati program előírások ismerete

A szakmai jellegű kompetenciák mellett természetesen a személyes kompetenciák fejlesztésére is sor kerül, különös tekintettel a helyzetfelismerő képességre, a kereskedelmi bolt fejlesztése során rendszerszemléletre, és a fejlesztés és munkavégzés

összehangolásához szükséges toleranciára. Ennek társas kompetenciákat érintő részei:

- Egyéni felelősségtudat a fejlesztési folyamatokban
- Kapcsolatteremtési készség új munkavállalók esetében és a külső partnerekkel
- Együttműködési készség
- Befolyásolási készség a folyamatok hatékony megvalósítására

A projekt fenntarthatósági ismeretek során az általános módszertani kompetenciák fejlesztésére kerül sor.

A képzés a felnőttképzési törvény előírásainak megfelelően a tudás ellenőrzésével és sikeres elvégzést követően tanúsítvány kiállításával jár.

92

Melléklet: Vállalkozói kérdőív

Budapest, 2021. június 25.

NEODUO CONSULTING KFT.
 1162 Budapest, Dófa utca 114.
 Bszsz.: K&H 10409015-50526649-84891009
 Adósz.: 24789970-2-42
 Neoduo Consulting Kft.

GINOP-5.3.5-18-2020-00184

„Program a falusi kisboltok megmaradásáért”

Vállalkozói kérdőív

Tisztelt Vállalkozó!

A Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége KISOSZ és COOP Bács-Kiskun Megyei Szövetsége, mint az Általános Fogasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége (ÁFEOSZ-COOP Szövetség) tagszervezete, a Dél-Alföldi régióban érintett kiskereskedelmi vállalkozások bevonásával egy tematikus programot dolgozott ki a falusi kisboltok talpon maradása érdekében. A konzorciumi partner érdekképviseletek az NGTT Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács és a Vállalkozásfejlesztési Tanács keretén belül együtt képviselik a kereskedelmi területen működő szervezeteket, családi jellegű társas kisvállalkozásokat, és az egyéni vállalkozókat, így az érdekképviseleti tevékenységük kiemelt célja a kereskedelmi boltok további működésének elősegítése.

94

Magyarországon az elmúlt időszakban megállapítható, hogy nagyon sok kistelepülésen sor került a fiatalok elvándorlására és ezáltal a települési lakosság elöregedésére, ez pedig a helyi munkahelyek számának csökkenésével, az ilyen településeken igénybe vehető szolgáltatások csökkenését is magával hozta. Így megállapítható, hogy a falusi kisboltok kereskedelmi árbevétel, forgalma az elmúlt időszakban csökkent, az országban végbement általános béremelések hatására a kereslet részben növekedni tudott, de ezzel egyidejűleg a vállalkozások működési költségeiben kiemelt szerepet játszó bérköltség ezzel együtt járó növekedése miatt a jövedelemtermelő képesség csökkent. A folyamat eredménye, hogy a kistelepüléseken működő boltok száma az elmúlt időszakban csökkent, miközben a vidék fejlesztésének egyik legfontosabb területe az lenne, hogy a településeken a megélhetési körülményeket, a szolgáltatás színvonalának emelésével biztosítani lehessen. A pályázati program Európai Unió és hazai forrásból támogatásban részesül, és a kérdés súlyát jól mutatja, hogy a program lebonyolításának időszakában adta ki a Kormány a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében a kistelepülési üzletek támogatásáról szóló 62/2021. (II.12.) Kormányrendeletet, amelynek célja közvetlen támogatásban részesíteni a nehéz helyzetbe kerülő helyi kereskedelmi vállalkozásokat.

A program működését a konzorciumi partnerek támogatni kívánják az általuk már korábban megfogalmazott projekttel, amelybe bevonják az érintett vállalkozói kört annak érdekében, hogy fel lehessen mérni a gazdasági működést, a jövedelemtermelő képességet és a talpon maradást befolyásoló körülményeket, és olyan megoldásokat javasoljanak az érdekképviseletek a kormányzat részére, amelyek a Magyar Falu program keretében megfogalmazott célokat elősegíthetik. A program részét képezi az érintett vállalkozói kör megkeresése, a vállalkozások véleménye és helyzete alapján a kérdőíves felmérés tapasztalatainak és javaslatainak feldolgozása, majd ezt követően kereskedelmi ágazati szakmai rendezvénynek tartása, ingyenes kompetenciafejlesztő továbbképzés, szakmai jegyzetek készítése, és 6 hónapon keresztül egy tanácsadói szolgáltatás működtetése.

A program sikeréhez nélkülözhetetlen, hogy a falusi kisboltok szakmai helyzetét, önértékelését és javaslatait megismerjük, ezért kérjük a mellékelt kérdőív kitöltését a közös munka sikere érdekében. Kérjük a válaszlehetőségek közül a megfelelőt (megfelelőket) aláhúzással kiválasztani, a javaslatoknál, véleményeknél igény szerint kitölteni.

Közreműködésüket előre is köszönjük.

Tisztelettel

**Kereskedők és Vendéglátók
Országos Érdekképviseleti
Szövetsége KISOSZ**

**COOP Bács-Kiskun
Megyei Szövetsége**

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

I. A VÁLLALKOZÁS KÖRNYEZETE ÉS JELLEMZŐI

31. A vállalkozás székhelye és a kiskereskedelmi bolt azonos településen helyezkedik el?

- igen nem

32. A vállalkozás által működtetett kiskereskedelmi boltok száma:

- 1
 2
 3
 3-nál több

95

33. A kiskereskedelmi bolt szerinti település nagysága a település létszáma szerint:

- 500 fő alatt
 500-1000 fő
 1000-2000 fő
 2000-5000 fő
 5000 fő felett

34. A kiskereskedelmi bolt által érintett településen jellemző-e az elvándorlás, a település lakosságának létszáma az elmúlt 5 évben:

- nagyjából változatlan
 csökkent
 nőtt

35. A településen vagy szomszédos településeken van-e állandó munkalehetőséget biztosító helyi vállalkozás, vagy vállalkozás telephelye?

- igen nem

36. Van-e a településhez közel olyan másik település, ahonnan kiskereskedelmi bolt hiányában rendszeresen átjárnak vásárolni?

- igen nem

37. Van-e a közelben olyan kisváros vagy nagyobb település, ahová a település lakói rendszeresen átjárhatnak

nagyobb bevásárlásaikat intézni, és ezért a települési forgalmat csökkentik?

igen

nem

38. A település korösszetételének becslt vizsgálatához kérjük határozza meg a lakossághoz képest a településen élő nyugdíjasok arányát:

_____ %

39. A kereskedelmi forgalom keresleti oldalának értékeléséhez kérjük becsülje meg a településen élők közül a munkanélküliek arányát:

_____ %

40. A településen van-e másik olyan kereskedelmi egység, amelyik bolti értékesítést végez, és így kereskedelmi vetélytársként működik?

igen

nem

41. Van-e a településen rendszeresen megjelenő mozgó árusítás?

igen

nem

Amennyiben igen, úgy az értékesítés gyakorisága a településen:

- napi
- kétnapi
- heti kettő
- heti
- ritkább

42. A vállalkozás mérete és formája:

- egyéni vállalkozás/egyéni cég
- társas vállalkozás 10 fő alatti alkalmazotti létszámmal
- szövetkezeti forma
- kisvállalkozás 10-49 fő alkalmazotti létszámmal
- egyéb: _____

43. A vállalkozás tulajdonosi struktúrája és döntési mechanizmusa:

- önálló tulajdonú vállalkozás

- családi vállalkozás
- társtulajdonosok közös vállalkozása
- szövetkezeti tulajdonosi vállalkozás

44. A vállalkozás működési időtartama:

- több mint 15 éves
- 10-15 éves
- 5-10 éves
- 1-5 éves
- új, éven belüli

97

45. A kiskereskedelmi bolt (üzlethelyiség) tulajdonosi helyzete:

- saját tulajdon
- szövetkezeti tulajdon
- közös tulajdon
- bérlemény

46. A kereskedelmi bolt nagysága a következő alapterületek figyelembevételével:

- 100 m² alatti
- 100-200 m²
- 200-300 m²
- 300 m² feletti

47. A kereskedelmi bolt tartozik-e valamilyen hazai hálózathoz, vagy beszerzési közösséghez, esetleg franchise hálózathoz?

- igen nem

48. A településen működik-e önálló, vagy időszakos postai szolgáltatás?

- igen nem

49. A településen működik-e önálló gyógyszerár?

- igen nem

50. A kereskedelmi bolt az élelmiszer kínálatában rendelkezik-e a következő kiegészítő szolgáltatásokkal?

- helyben pékáru sütés

- pékáru, cukrászati rendszeres beszerzési kapcsolat
- a boltban biztosított kávézó, büfé, vagy egyéb vendéglátó tevékenység
- a település részére kölcsönző biztosítása
- újság, hírlap árusítás
- kávé, üdítő automata
- egyéb: _____

51. A kiskereskedelmi bolt forgalomnövelésének érdekében a rászorultaknak, illetve azt igénylőknek végez-e helyi árukiszállítást?

- igen nem

98

52. A településen működik-e olyan magán, vagy közintézmény (bölcsőde, óvoda, nyugdíjas otthon, stb.) amellyel rendszeres beszállítói kapcsolattal, vagy akár szerződéssel rendelkezik?

- igen nem

53. A településen működik-e olyan vállalkozás, munkahely, amely részére egyedi igényeknek megfelelő árubeszerzést, beszállítási tevékenységet végez?

- igen nem

54. A kiskereskedelmi bolt nyitvatartási ideje:

- csak meghatározott napokon történő nyitvatartás
- csak hétköznapi nyitvatartás
- hétköznapi és szombati nyitvatartás
- mindennapi nyitvatartás

55. A nyitva tartás felméréseivel kapcsolatban a heti nyitvatartási idő a fentiek alapján:

- heti 40 óra fölött
- heti 30-40 óra között
- heti 30 óra alatt

56. A kereskedelmi boltot működtető vállalkozásnak van-e kereskedelemtől független egyéb jövedelemszerző vagy vállalkozási tevékenysége, amely a megélhetéshez hozzájárul?

- igen nem

57. Rendelkezik-e a vállalkozás dohány-kiskereskedelmi jogosultsággal?

igen

nem

58. Szerepelnek-e a környéken élő őstermelők termékei a bolt kínálatában?

igen

nem

59. Van-e kiskereskedelmi telephely 15 méteres körzetében távolsági buszmegálló?

igen

nem

60. Található-e a település vonzáskörzetében turisztikai célpont, műemlék vagy természetvédelmi terület:

igen

nem

99

II. A KERESKEDELMI BOLT FOGLALKOZTATÁSI HELYZETE

13. A kereskedelmi vállalkozás munkaszervezetét vezetőként, tulajdonosként személyesen irányítja-e?

 igen

 nem

14. A kereskedelmi bolt irányítását megosztja-e tulajdonostárssal, vagy alkalmazottal?

 igen

 nem

Ha igen, akkor kivel?

- tulajdonostárs
- családtag, házastárs, gyerek, rokon
- munkaviszonyban álló üzletvezető
- egyéb külső személy

15. A kiskereskedelmi bolt irányításához rendelkezik-e szakmai végzettséggel?

 igen, végzettség, szakképesítés neve: _____

 nem

szakmai tapasztalat, gyakorlat: _____ év

16. A vállalkozásban foglalkoztatott alkalmazottak száma: _____ fő

17. A kereskedelmi bolt munkaszervezetében dolgozók a településen, vagy közvetlen szomszéd településen laknak-e?

 igen

 nem

18. A boltban alkalmazott foglalkoztatási formák (több kategória is megjelölhető):

- határozatlan idejű munkaviszony
- határozott idejű munkaviszony
- részmunkaidős munkaviszony
- megbízási jogviszony
- egyszerűsített foglalkoztatás (alkalmi munkavállalás)
- diákok foglalkoztatása

100

- munkaerő-kölcsönzés
- nyugdíjas foglalkoztatás
- hátrányos helyzetű, vagy megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása

19. A kereskedelmi boltban alkalmazottak korösszetétele jelenleg:

- aktív munkaképes korú: _____ fő
- tanuló foglalkoztatás, diák: _____ fő
- nyugdíjkorhatárt elért: _____ fő

20. A boltban alkalmazott dolgozók szakképesítésére vonatkozó létszámadat:

- szakképesítéssel rendelkező alkalmazottak száma: _____ fő
- szakképesítéssel nem rendelkező alkalmazottak száma: _____ fő
- kisegítő, nyugdíjas, vagy diák foglalkoztatás: _____ fő

21. A kereskedelmi boltban alkalmazott bérstruktúra:

- minimálbéren alkalmazott: _____ fő
- szakképesített bérminimumon alkalmazott: _____ fő
- a kötelező mértékű bérek feletti béren alkalmazott: _____ fő
- részmunkaidős, vagy egyéb atipikus formában alkalmazott: _____ fő

22. A foglalkoztatottak után igénybe vesz-e a vállalkozás munkaerőpiaci kedvezményeket, támogatásokat?

- 25 év alatti munkavállaló
- kisgyermekes anyuka munkába állása
- 50 év feletti adókedvezménye
- nyugdíjas korhatárt elérték visszafoglalkoztatása
- megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása
- nem

23. Az elmúlt évek jelentős mértékű kötelező béremelése a minimálbér és szakképesítéshez kötött bérminimum esetén kitermelhető volt-e?

- árbevétel növekmény biztosította
- jövedelmezőség csökkenése árán
- létszámcsökkentés útján
- munkaszervezéssel (rugalmas foglalkoztatás, osztott munkakör ellátás, munkaidő alap hatékonyság)
- áremeléssel
- nem

24. A foglalkoztatóképesség megtartásának és a bolt fenntartásának érdekében milyen állami intézkedésekkel értene egyet? (több válasz is megjelölhető)

- szakképesítési előírások további csökkentése
 - foglalkoztatási támogatások további bővítése
 - állami finanszírozású szakmai képzés, vagy továbbképzés
 - rugalmasabb munkajogi szabályozás biztosítása
 - egyéb: _____
-

III. A KERESKEDELMI BOLT INFRASTRUKTURÁLIS ÉS FEJLESZTÉSI KÉRDÉSEI

18. Az elmúlt években végzett-e fejlesztési, beruházási korszerűsítési tevékenységet a boltban?

- igen nem

Ha igen:

- ebben az évben
 2 éven belül
 5 éven belül
 5 évnél régebben

103

19. A boltban végrehajtott fejlesztés, korszerűsítés jellege:

- kereskedelmi bolt külső megjelenése, homlokzata, állaga
 a kereskedelmi bolt beltéri felszereltsége, pultok, polcok és tároló szekrények
 a kereskedelmi boltban a szociális helyiségek felújítása, felszereltsége, karbantartása
 a kereskedelmi bolt gépesítése (hűtőpultok, pékáru sütődék, klíma, ventiláció)
 a kereskedelmi bolt informatikai rendszere (pénztárgép, vonalkód leolvasó, bankkártya terminál, stb.)
 a kereskedelmi áru nyilvántartásához, forgalmának méréséhez, leltározásához egyéb informatikai fejlesztés
 egyéb: _____

20. A kereskedelmi boltban alkalmazott gépállomány (különösen hűtőgép kapacitás) átlagéletkora:

_____ év

21. A kereskedelmi boltban megvalósított fejlesztés finanszírozását hogyan sikerült megoldani?

- saját forrásból
 vissza nem térítendő állami támogatásból
 banki hitelből, visszatérítendő támogatásból
 egyéb úton, éspedig _____

22. Amennyiben a kereskedelmi bolt fejlesztését saját forrásból biztosította, akkor az éves árbevétel milyen arányát kellett erre fordítani?

- 2% alatt
 2-5%
 5-8%
 8-12%

- 12% fölött

23. Megítélése szerint a kereskedelmi bolt igényel-e további fejlesztéseket és korszerűsítéseket?

- igen nem

Amennyiben igen, úgy ennek tervezett időpontja:

- ebben az évben
 2 éven belül
 2-5 éven belül

104

24. A fejlesztéshez milyen forrásra van szüksége?

- már tartalékokat képez
 állami támogatást vár
 a települési önkormányzat segítségére számít
 külső forrásként banki hitelre vagy visszatérítendő támogatásra van szüksége

25. Hallott-e a Magyar Falu program keretében hazai forrású állami támogatási lehetőségekről a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében a kisteleplési üzletek támogatásáról?

- igen nem

26. Szükségesnek tartja-e támogatás igénybevételét a kereskedelmi bolt megmaradásához?

- igen nem

27. A kereskedelmi bolt működésében milyen területekhez igényelne állami támogatást?

- a kiskereskedelmi bolt ingatlanának tulajdonjogi rendezéséhez
 új bolt nyitásához
 az üzlet külső és belső felújítása, épületgépészeti korszerűsítése
 kiskereskedelmi bolti eszközök, gépek, berendezések beszerzése
 egyéb energiahatékonysági célú beruházás
 az alkalmazottak bérének és közterheinek kifizetéséhez
 hátrányos helyzetű, vagy megváltozott munkaképességű munkavállaló alkalmazásához
 képzéshez
 egyéb fejlesztésekhez (pl.: informatika, bankkártya elfogadó terminál, stb.)

28. A fejlesztésekhez rendelkezik-e az előírt önerő biztosításához saját forrással? (ingatlan 50%, eszközbeszerzés, képzés 25%, külső-belső felújítás, épületgépészet 20%)

igen

nem

29. A kiskereskedelmi bolt jövedelemtermelő képességének fenntartásához kívánja-e tevékenységét bővíteni?

igen

nem

Ha igen, milyen tevékenységgel?

105

30. Az állami támogatási program által nevesített tevékenységbővítés közül vállalkozna-e a következőkre?

- gyógyszerháron kívüli gyógyszerforgalmazás
- postai szolgáltatások biztosítása a településen
- a kiskereskedelmi boltban közösségi tér üzemeltetése (kávézó, cukrászda, nem melegkonyhas vendéglátó tevékenység)

31. A tevékenység fejlesztése és bővítése esetén szüksége lenne-e további helyi alkalmazottak felvételére?

igen

nem

32. A falusi kisboltok támogatási programjában igénybe vehető pályázati lehetőségek célja kereskedelmi boltja esetében:

- a jelenlegi kiskereskedelmi bolt talpon maradása és működésének biztosítása
- a jelenlegi kiskereskedelmi bolt fejlesztése és bővítése

33. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének fejlesztéséhez rendelkezik-e megfelelő korábbi években képzett eredménytartalékkal, vagy egyéb forgótőkével?

igen

nem

34. A kiskereskedelmi bolt tevékenységének esetleges bővítésével megítélése szerint javul-e a település ellátottsága, hozzájárul-e a helyi fogyasztás bővítéséhez?

igen

nem

35. A kistélepülési üzletek támogatási programjához szükséges pályázatok összeállításához igényli-e a szakmai érdekképviseltek segítségét?

igen

nem

36. Az érdekképviselési segítség igénybevétele során részt venne-e az ehhez szükséges érdekképviselési rendezvényeken, programokon?

igen

nem